

*Kinderen geplaatst in een Gemeenschapsinstelling of
in een Institution publique de protection de la jeunesse
en hun rechten.*

Wat denken zij hierover?

Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind

Waterloolaan, 80
1000 Brussel
info@ncrk-cnde.be
www.ncrk-cnde.be

REDACTIE
Anne Bourgeois en Karen Van Laethem

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Karen Van Laethem, Voorzitter Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind

ONDERSTEUNING STATISTISCHE ANALYSES
Catherine Péters

GRAFISCH ONTWERP EN OPMAAK
Pouce-pied – www.pouce-pied.com

INHOUDELIJKE NALEZING
Stefaan Pleysier

VERTALING
Production, www.production.be
Anne Bourgeois en Karen Van Laethem

BIBLIOGRAFISCHE VERWIJZING
A. BOURGEOIS en K. VAN LAETHEM, Kinderen geplaatst in een Gemeenschapsinstelling of in een Institution publique de protection de la jeunesse en hun rechten: wat denken zij hierover?, Brussel, Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, 2022, 276 p.

Cette publication est aussi disponible en français.

Deze uitgave is ook digitaal beschikbaar op de website van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind: www.ncrk-cnde.be.

Noch de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, noch de instellingen die gegevens hebben aangeleverd zijn verantwoordelijk voor het gebruik dat van deze uitgave wordt gemaakt. De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën of enige andere manier, zonder de aanduiding van de verwijzing.

Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier.

***Kinderen geplaatst in een Gemeenschapsinstelling
of in een Institution publique de protection
de la jeunesse en hun rechten.***

Wat denken zij hierover ?

Anne Bourgeois en Karen Van Laethem

Inhoudsopgave

De Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind	6	DEEL IV – Resultaten	67
Voorwoord	8	A. Rechten van het kind in de procedure die leidt tot plaatsing in een GI/IPPJ	68
Inleiding	9	1. Het recht op daadwerkelijke participatie in de procedure	69
Structuur	10	<ul style="list-style-type: none">• De politie• De advocaat• De jeugdrechter	72 75 77
Regelgevende bronnen	12	2. Het recht op juridische bijstand	84
DEEL I – Algemeen kader van de studie	17	<ul style="list-style-type: none">• Aanwezigheid van een advocaat bij het verhoor/de verhoren door de politiediensten• Aanwezigheid van een advocaat bij het verhoor/de verhoren bij de jeugdrechter	87 88
1. Oorsprong van de specifieke studies van de NCRK	18	3. Het recht op bijstand van een tolk	92
2. Doelstellingen	21	B. De rechten van het kind binnen de GI/IPPJ	97
3. Doelgroep	22	1. Inleiding: zijn rechten kennen	98
4. Kinderrechten toegepast op de context van de plaatsing in een GI/IPPJ	26	2. Welzijn	103
DEEL II – Methodologie van de studie	33	<ul style="list-style-type: none">• Geluk• Tevredenheid over het leven• Veiligheidsgevoel• Zelfvertrouwen• In staat zijn om zichzelf te behelpen• Vertrouwen in de toekomst• Tevredenheid over de maaltijden• Vrienden maken• Genoeg tijd voor zichzelf hebben	105 107 109 111 113 115 120 122 124
1. Een participatief proces	34		
2. Participatieve opstelling van de vragenlijst	37		
3. Gegevensinzameling	41		
4. Antwoordpercentage	43		
5. Kwantitatieve analyse: methodologie	44		
6. Feedback (aan de kinderen)	48		
7. Contextualisering: professionals aan het woord!	49		
DEEL III – Beschrijving van de steekproef	51		

3. Het recht op contact met de familie	139
• Telefonische contacten	141
• Bezoeken	145
4. Het recht op participatie binnen de GI/IPPJ	155
• De keuze van de activiteiten	156
• De keuze van de maaltijden	158
• Andere onderwerpen	160
• Het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd binnen de GI/IPPJ	163
5. Het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst	179
6. Het recht op bescherming tegen alle vormen van geweld	183
• Pesten	185
• Betrokken geraken in een gevecht	188
7. Het recht op gezondheid	195
• Subjectieve gezondheid	197
• Geestelijke gezondheid	199
• Contacten met medische diensten	202
• Toegang tot een gynaecoloog	205
• Toegang tot hygiëne / cosmetische producten	206
8. Het recht om klacht in te dienen wegens niet-naleving van de rechten binnen de GI/IPPJ	217
9. De sancties: afzondering	231
10. Isolatie	241

DEEL V – Conclusies

251

Bijlagen

255

De Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind

Ontstaansgeschiedenis:

Naar aanleiding van het eerste periodieke rapport van België over de uitvoering van het VN-Kinderrechtenverdrag (1995), heeft het **VN-Kinderrechtencomité de oprichting aanbevolen** van een permanent mechanisme dat wordt belast met “de coördinatie en de evaluatie van, alsook het toezicht op het beleid inzake de bescherming van het kind, teneinde zich ervan te vergewissen dat het verdrag zowel op federaal als op lokaal vlak volledig wordt nageleefd en toegepast.”¹ Als antwoord op deze ‘*Concluding Observation*’ werd **op 19 september 2005 een samenwerkingsakkoord gesloten met het oog op de oprichting van de NCRK.**²

Wat:

De NCRK is een uitgebreid **overlegplatform, gekenmerkt door een brede vertegenwoordiging** (zowel de regeringen als de veldwerkers en het maatschappelijk middenveld zijn er vertegenwoordigd). Via de verschillende opdrachten die haar zijn toevertrouwd, zorgt de Commissie voor een beter toezicht op de uitvoering van het VN-Kinderrechtenverdrag in België en voor een doeltreffende coördinatie van de acties ten voordele van de rechten van het kind.

Opdrachten³:

De Commissie heeft een dubbele opdracht ten opzichte van de toepassing van het VN-Kinderrechtenverdrag:

- bijdragen tot de uitwerking van het vijfjaarlijkse rapport dat België moet opstellen overeenkomstig artikel 44 van het VN-Kinderrechtenverdrag;
- in naam van de Belgische Staat zorgen voor de voorstelling van het rapport bij het VN-Kinderrechtencomité.

Daarnaast heeft de Commissie ook de volgende opdrachten:

- bijdragen tot de uitwerking van andere documenten in verband met de rechten van het kind die de Belgische Staat moet voorleggen aan internationale instanties;
- de nodige maatregelen nemen om **de verzameling, de analyse en de verwerking te coördineren van een minimum aan gegevens** ten behoeve van het VN-Kinderrechtencomité om de situatie van de kinderen op het nationale grondgebied te kunnen beoordelen;
- het overleg en de permanente gegevensuitwisseling bevorderen tussen de verschillende autoriteiten en instanties die zich bezighouden met de rechten van het kind, en dit met het oog op een maximale afstemming van het op elk niveau gevoerde beleid te bewerkstelligen;
- de uitvoeringsmaatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de voorstellen en aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité onderzoeken en erop toezien. In dit verband kan zij voorstellen of aanbevelingen doen, die niet bindend zijn voor de bevoegde overheden;
- adviezen verstrekken met betrekking tot ontwerpen van internationale verdragen en protocollen zodra deze betrekking hebben op de rechten van het kind.

Het samenwerkingsakkoord tot oprichting van de Commissie vereist dat de **kinderen op structurele en passende wijze betrokken worden bij de werkzaamheden van de Commissie.**

¹ UN Doc. CRC/C/15/Add. 38, 20 juni 1995, §10.

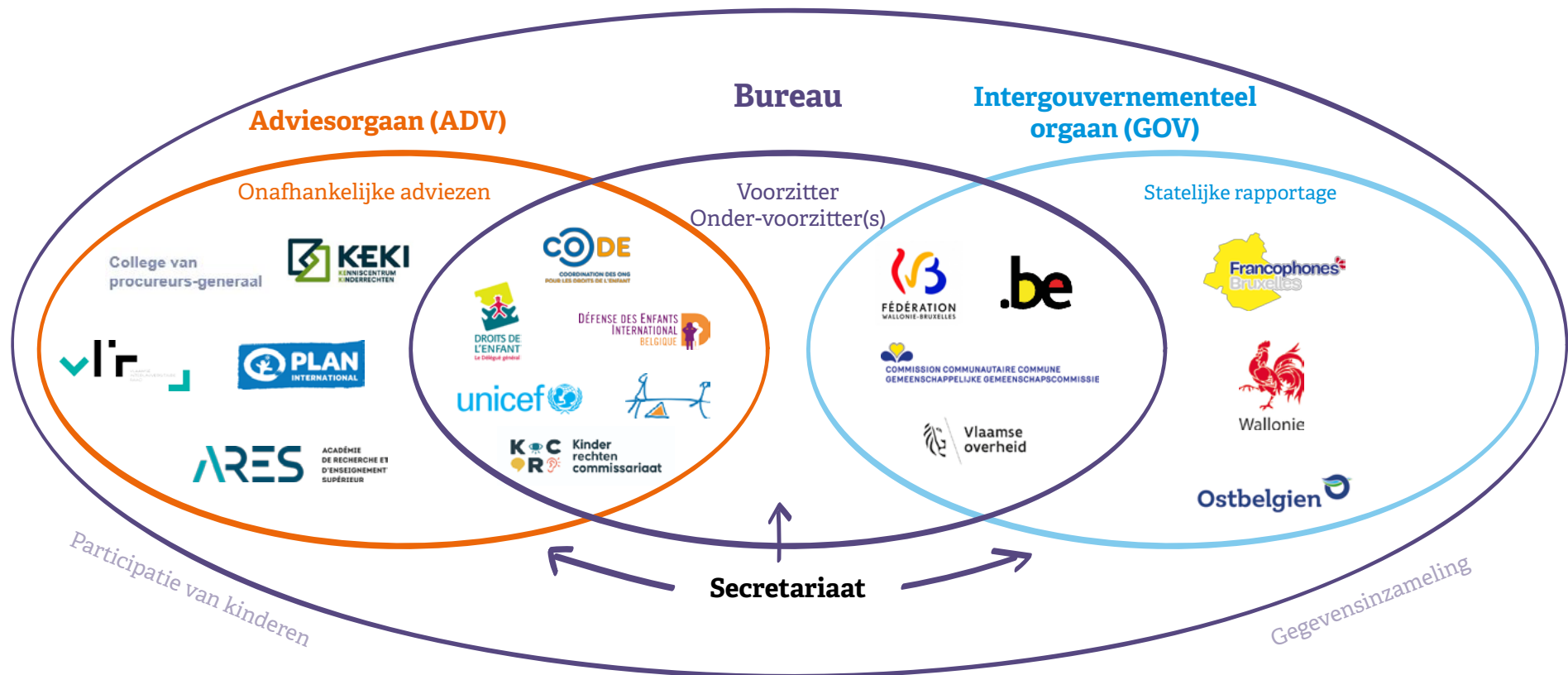
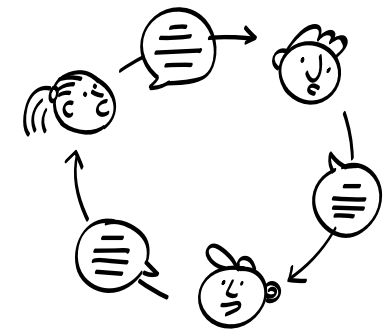
² Samenwerkingsakkoord van 19 september 2005 tussen de Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaams Gewest, de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest, de Duitstalige Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijke Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie inzake de oprichting van een Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, *Belgisch Staatsblad*, 10 november 2006.

³ Art. 2 van het Samenwerkingsakkoord van 19 september 2005 inzake de oprichting van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, *Belgisch Staatsblad*, 10 november 2006.

Structuur:

De NCRK bestaat uit verschillende organen. Het **Intergouvernementeel orgaan**, samengesteld uit stemgerechtigde leden, is belast met de intergouvernementele opdrachten (zoals het vijfjaarlijkse Statelijke rapport aan het VN-Kinderrechtencomité). Het **Adviesorgaan**, samengesteld uit adviserende leden met een autonome stem, is belast met de opdracht van onafhankelijk advies. Deze organen komen allebei regelmatig bijeen om te zorgen voor meer synergie in het gevoerde beleid. Het **Bureau** van de Commissie is voortaan samengesteld uit leden van de twee organen, wat zorgt voor een versterkt overleg tussen de regeringen en het middenveld.

De in dit rapport voorgestelde studie is het resultaat van de werkzaamheden van het secretariaat van de NCRK met de steun van een multidisciplinaire Stuurgroep (zie p. 316) en wordt gedragen door de hele Commissie.

Voorwoord

Deze studie van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind is de tweede in haar soort, na die over kinderen in migratie, en ligt in het vervolg van de werkzaamheden van de Commissie op het gebied van indicatoren en het in kaart brengen van de situatie van de rechten van het kind. Dit alles in een globalere context, met name: de rapportage aan het VN-Kinderrechtencomité.

Net zoals de studie kinderen in migratie had dit onderzoek ook tot doel de kinderen te bereiken die zogenaamd 'onzichtbaar' zijn voor de maatschappij en in de statistieken, een onzichtbaarheid die deze keer voortvloeit uit hun plaatsing in een Gemeenschapsinstelling (GI, in de Vlaamse Gemeenschap) of in een *Institution Publique de Protection de la Jeunesse* (IPPJ, in de Franse Gemeenschap). Deze plaatsing beperkt hun 'komen en gaan' sterk en vergroot hun kwetsbaarheid. Zeer weinig mensen betreden deze instellingen en weten dus wat daar gebeurt, hoe deze kinderen worden verzorgd, hoe zij de opsluiting ervaren, welke begeleiding hun wordt aangeboden en vooral hoe zij hun rechten kunnen uitoefenen. (Het zichtbaar maken van deze ervaring voor het grote publiek was trouwens ook het doel van de fototentoonstelling en het boek « *derrière les barreaux* », waarin het dagelijkse leven van kinderen in een IPPJ of gesloten centra werd getoond.⁵)

Er moet inderdaad met klem op worden gewezen dat vrijheidsbeneming altijd een inbreuk is op het recht op vrijheid van de persoon, maar geen afbreuk kan doen aan de uitoefening van andere rechten, ook al maakt de bijzondere situatie waarin men zich bevindt die beleving vaak veel moeilijker.

Dat is precies het doel van dit rapport en van het grootschalige werk dat eraan voorafging: 329 kinderen geplaatst in een GI/IPPJ bevragen over hun perceptie van de verwezenlijking van hun rechten, en daarbij in het bijzonder te wijzen op de rechten die in deze buitengewone context het meest in gevaar worden gebracht: het recht op participatie, op juridische bijstand en op een tolk, op kennis van zijn rechten, op welzijn, op contact met de familie, op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, op bescherming tegen elke vorm van geweld, of nog op gezondheid, en op de toepassing van sancties en isolatiemaatregelen.

De methodologie was in hoge mate participatief, en dit reeds vanaf de ontwerpfasen van het project aangezien kinderen inspraak hebben gekregen in de opstelling van de vragenlijst, over de impact van hun inspraak feedback kregen, en dat één van de onderzochte rechten specifiek betrekking heeft op het recht op participatie in de GI/IPPJ.

In dit verslag worden de verzamelde statistische gegevens geanalyseerd door ze 'in dialoog' te brengen aan de hand van verschillende correlaties, en de resultaten ervan voor te leggen aan professionals die werden verzocht er commentaar op te leveren vanuit hun eigen ervaring (het verslag bevat veel zeer verhelderende citaten van deze experts).

Het profiel van de kinderen geplaatst in een GI/IPPJ (leeftijd, geslacht, sociaal-economische achtergrond, opleidingsniveau, enz.) is weliswaar niet verrassend, maar toont aan dat de maatschappelijke context een zeer belangrijke rol speelt in het leven van deze kinderen. Deze informatie is van bijzonder belang voor de ontwikkeling van preventiebeleid, voor de ontwikkeling van de sociale bescherming en voor de aanpak van de oorzaken die aan de oorsprong liggen van de moeilijkheden waarmee deze kinderen te kampen hebben.

Andere belangrijke sterke punten van de studie zijn de beschrijving van de Belgische regelgevende en institutionele context en de toepasselijke internationale regels (met talrijke verwijzingen naar de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité). Niet minder belangrijk is dat de studie een instrument wil zijn voor professionals om de rechten van de kinderen geplaatst in een GI/IPPJ te verbeteren.

Goed nieuws is dat de instellingen en hun personeel hun deuren wijd hebben opengesteld voor de onderzoekers en grote belangstelling hebben getoond voor het proces, waarbij elke Gemeenschap ernaar streeft de participatie van kinderen in het jeugdrecht te verbeteren. Dit is uiteraard een goed teken voor de toekomst, en de hoop is er dus dat het ontworpen instrument door professionals zal worden gebruikt en in de praktijk zal worden gebracht, als antwoord op de vele kinderen die het gevoel hebben dat er niet genoeg naar hen wordt geluisterd, dat hun stem niet meetelt.

Rest mij nog het team van de Nationale Commissie te feliciteren met dit zeer waardevolle werk en de actoren uit te nodigen zich hierdoor op grote schaal te laten inspireren om praktijken en beleid ter discussie te stellen en daarbij de koers te bewaren naar een betere eerbiediging van de rechten van het kind.

Benoit Van Keirsbilck

Directeur van Defence for Children International (DCI) - België

Lid van het VN-Kinderrechtencomité

⁵ Zie: www.dei-belgique.be/index.php/projets/acheves/children-s-rights-behind-bars/aux-travers-des-barreaux.html.

Inleiding

Ze zijn jonger dan 18 jaar. Volgens het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (VRK) zijn het 'kinderen'. Krachtens dit Verdrag moeten alle kinderen in België van deze rechten kunnen genieten. Hun specifieke situatie is echter verschillend. Deze kinderen zijn geplaatst door de jeugdrechter, in een Gemeenschapsinstelling (GI) of in een *Institution publique de protection de la jeunesse* (IPPJ). Hebben zij dezelfde rechten als ieder ander kind in België? Wat is hun beleving van deze rechten? Krijgen zij de mogelijkheid om zich in alle vertrouwen en veiligheid uit te spreken over de toepassing van hun rechten? Wordt er rekening gehouden met hun mening en kan hun mening een impact hebben op hun eigen situatie, de situatie van andere kinderen geplaatst in een GI of IPPJ, op het huidige en toekomstige beleid en op de wetgeving op dit gebied? Deze en andere vragen hebben richting gegeven aan het werk van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK). Wij wensen u veel leesplezier!

We blikken terug naar 2016: de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) publiceert haar Nationale Kinderrechtenindicatoren. Voor het eerst beschikt België over een nationaal instrument voor gegevensinzameling dat een globaal beeld moet geven van hoe het met de kinderrechten gesteld is doorheen het hele land. Toch is er, zoals verwacht, nog werk aan de winkel. Belangrijke informatie en gegevens ontbreken. Sommige kinderen, vaak de kinderen in de meest kwetsbare situaties, blijven 'onzichtbaar' in de statistieken. Dit is ook het geval voor de kinderen geplaatst in een GI of IPPJ. De NCRK, gesteund door een betrokken multidisciplinaire Stuurgroep, is vastbesloten deze leemte op te vullen. Niet alleen door deze kinderen een stem te geven over hoe ze de inwerkingstelling van hun rechten beleven, maar ook door hen als ervaringsdeskundigen te betrekken bij de ontwikkeling van de vragenlijst voor deze studie.

Na constructieve uitwisselingen met de directies van de instellingen, de betrokken administraties en de Stuurgroep van het project, gaat het secretariaat van de NCRK aan de slag in alle GI en IPPJ in België. De ontvangst door de kinderen, maar ook door het personeel dat in deze instellingen werkt is positief, nieuwsgierig en dankbaar dat de kinderen aan het woord komen en dat ze gehoord worden. De situatie ter plaatse is complex, de realiteit moeilijk en aangrijpend, de middelen (te) beperkt. Maar de wil is er om

te 'meten', te luisteren en te leren, om vooruitgang te boeken en de rechten en het welzijn van deze kinderen beter te beschermen, te eerbiedigen en in werking te stellen.

Beste lezer, in dit rapport komt u te weten wat 329 kinderen die in september-oktober 2018 in een GI of IPPJ waren geplaatst ons hebben verteld. Hun perceptie is immers van essentieel belang om een beter beeld te krijgen van de doeltreffendheid van hun rechten. Zij zijn echter niet de enige ervaringsdeskundigen, doorheen deze publicatie zullen een verscheidenheid van deskundigen en professionals die dagelijks met deze kinderen werken aan het woord komen om de statistische resultaten te belichten. Net als de kinderen willen zij graag hun kennis en ervaring met ons delen om de verzamelde gegevens toe te lichten, deze soms zelfs in twijfel trekken, steeds met de bedoeling ze te verrijken.

Laat ons deze inleiding afronden met te onderstrepen dat dit project is uitgevoerd met oog op de ontwikkeling van een nuttig en praktisch instrument gericht op de verbetering van de naleving van de rechten van de kinderen geplaatst in een GI/IPPJ. Aan de slag ermee!

Structuur

Deze publicatie bestaat uit vier delen.

Eerste deel

Het eerste deel leidt de studie en het algemene kader ervan in door de ontstaansgeschiedenis ervan te schetsen, vanaf de ontwikkeling van de Nationale Kinderrechtenindicatoren tot de totstandkoming van deze studie. Vervolgens worden de studie zelf, de doelstellingen en de doelgroep ervan in detail beschreven. Dit deel wordt afgesloten met een analyse van de rechten van het kind zoals die van toepassing zijn op kinderen die in een GI/IPPJ zijn geplaatst.

Tweede deel

Het tweede deel is gewijd aan de **methodologie** en de praktische uitrol van de studie.

Derde deel

Het derde deel is gewijd aan de **beschrijving van de steekproef**. Hier worden de kinderen die de vragenlijst hebben beantwoord voorgesteld.

Vierde deel

Het vierde deel analyseert de antwoorden op de vragenlijst. De resultaten worden in twee onderdelen voorgesteld, waarbij het eerste ingaat op een aantal rechten van het kind in de procedure die leidt tot plaatsing in een GI/IPPJ, en het tweede op de rechten van het kind binnen de GI/IPPJ.

Hoofdstuk

Elk hoofdstuk wordt ingeleid door een overzicht van het regelgevend kader. Daarbij merken we op dat de studie werd uitgevoerd tijdens een ingrijpende overgangperiode in de wetgeving op Belgisch niveau. Sinds de gegevensinzameling zijn veel nieuwe regels van kracht geworden. Om zo volledig en actueel mogelijk te zijn, worden ook deze (wets)wijzigingen in de studie vermeld.

De antwoorden van de kinderen worden grafisch voorgesteld en de multivariate analyses hierop in tabelvorm.

Elk hoofdstuk wordt vervolgens afgesloten met een statistische bijlage waarin alle resultaten van de uitgevoerde analyses zijn opgenomen.

Deel A

Het deel over de rechten van **het kind in de procedure die leidt tot de plaatsing** is verder onderverdeeld in drie hoofdstukken: het recht op daadwerkelijke participatie in de procedure, het recht op juridische bijstand en het recht op bijstand van een tolk.

Deel B

Het deel over de **rechten van het kind binnen de GI/IPPJ** wordt behandeld in tien hoofdstukken die volgende thema's belichten: kennis van de rechten, welzijn, recht op contact met de familie, recht op participatie binnen de GI/IPPJ, recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, recht op bescherming tegen elke vorm van geweld, recht op gezondheid, klachtrecht over het niet-naleven van rechten binnen de GI/IPPJ, afzondering (sanctie) en isolatie.

Vijfde deel

Ten slotte worden in het **vijfde deel de conclusies van de studie** voorgesteld, waarin bepaalde aandachtspunten nog eens in de schijnwerpers worden gesteld en waar eveneens een aantal lessen worden getrokken uit de verzamelde gegevens en hun contextualisering.

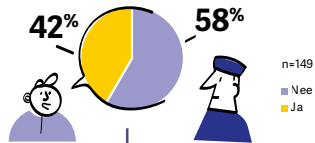
Omdat naar een praktisch instrument wordt gestreefd heeft deze publicatie verschillende leesniveaus, die u aan de hand van hun specifieke 'grafische identiteit' zult kunnen herkennen :

Experten aan het woord

Resultaten – De rechten van het kind in de procedure die leidt tot plaatsing in een GI/IPPJ

De politie

De politie heeft echt naar mij geluisterd

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de politie naar hen geluisterd heeft.

De vraag werd alleen gesteld aan de kinderen die eerder hadden aangegeven dat zij in hun huidige plaatsing contact met de politie hadden gehad. Van die kinderen heeft meer dan de helft (58%) niet het gevoel dat de politie naar hen geluisterd heeft.

Talrijke getuigenissen die verzameld werden in het Belgische luik (in de Franse Gemeenschap) van het Europese project 'Twelve' draaien rond de vaststelling van gespannen relaties tussen de kinderen en de politie. Volgens het projectverslag is een belangrijke dimensie het gebrek aan opleiding van de politiediensten inzake de rechten van minderjarigen.

72

Er is een heel groot verschil afhankelijk van het feit of de politieagent tot een jeugdafdeling behoort of niet. Het verhoor van een jongere vereist een specifieke vorming, en de politietrainers zouden attent moeten worden gemaakt op deze nood.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

De politie is een openbare dienst, wij zijn dus ook de politie van en voor de jongeren. De manier waarop de politie door de bevolking wordt gezien, wijst op een probleem. Er is een groot gebrek aan vertrouwen in de politie hoewel we ook daar zijn voor de jongeren. De houding van de politie moet veranderen. Niet alleen de houding van de politie, maar ook de houding van jongeren ten opzichte van de politie en de manier waarop de media over de politie communiceert.

Jean-Luc Haentjes – Gerechtelijke Directie, Politiezone Brussel-Noord

Er is een verschil tussen de politie die verhoort en vragen stelt - vandaar het belang van de aanwezigheid van de advocaat - en de politieagent die na de hoorzitting luistert en soms zelfs advies verstrekt. De meeste politieagenten in de jeugdafdelingen zijn nu opgeleid. In mijn ervaring zijn het goede luisteraars. Het probleem is dat deze politieagenten, die empathisch zijn en hun werk goed doen, vervolgens meer dwingende maatregelen moeten nemen. De jongere kan dus een zekere ambivalentie hebben ten opzichte van de politie en zich verraden voelen.

Juan Verlinden – Advocaat jeugdrecht

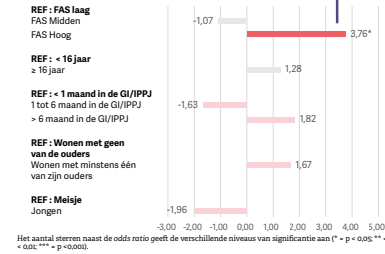
Infografie van de algemene statistiek

Grafiek van de multivariate analyses

Het recht op daadwerkelijke participatie in de procedure

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat de politie naar hem/haar geluisterd heeft

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het gevoel dat de politie naar hen geluisterd heeft en het hebben van een hoge socio-economische status. Zo hebben kinderen met een hoge family affluence scale 3,76 keer meer kans te vinden dat de politie naar hen geluisterd heeft dan de kinderen met een lage family affluence scale.

'Ik had geen tolk nodig, maar je verstaat de taal van de rechters en advocaten helemaal niet.'

Indien we de relevantielimiet (odds ratio < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de verblijfsduur in de GI/IPPJ, het wonen met minstens één van zijn ouders en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het gevoel dat de politie naar hen geluisterd heeft.

In vergelijking met de kinderen die minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven, zouden kinderen die één tot zes maanden in de GI/IPPJ verbleven minder vaak het gevoel hebben dat er naar hen werd geluisterd, terwijl kinderen die meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, vaker het gevoel zouden hebben dat er naar hen werd geluisterd. Anderzijds zouden kinderen die met minstens één van hun ouders wonen meer kans hebben om het gevoel te hebben dat er naar hen werd geluisterd dan kinderen die niet met hun ouders wonen, terwijl de jongens minder vaak het gevoel zouden hebben dat er naar hen werd geluisterd dan meisjes.

Het verbaast me niet dat jonge mensen met een hoger niveau van materieel comfort zich vaker gehoord voelen door de politie. Deze jongeren hebben waarschijnlijk meer kans om deel te nemen aan debatten en om hun mening te geven. Misschien zijn ze minder bang voor politiecontacten.

Jean-Luc Haentjes – Gerechtelijke Directie, Politiezone Brussel-Noord

Jongeren die het materieel minder goed stellen hebben vaak meer moeite om zich uit te drukken of zelfs om de vragen van de politie te begrijpen. Naar mijn mening heeft dit meer te maken met de toegang tot onderwijs en scholing dan met de socio-economische status van de jongere.

Juan Verlinden – Advocaat jeugdrecht

Kinderen aan het woord

Bijkomstige informatie:

Wetswijziging

Meer informatie

Andere studies

Vraag toegevoegd door de kinderen

Regelgevende bronnen

Met het oog op de leesbaarheid van dit rapport werd besloten om onderstaande lijst met regelgevende bronnen op te stellen. Wanneer de (juridische) verwijzing duidelijk is in de tekst, wordt de volledige verwijzing niet in voetnoot opgenomen.

Internationaal

United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), *UN Doc. A/RES/40/33*, 29 november 1985

Convention on the Rights of the Child, *UN Doc. A/RES/44/25*, 20 november 1989

United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules), *UN Doc. A/RES/45/110*, 14 december 1990

United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines), *UN Doc. A/RES/45/112*, 14 december 1990

United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty (The Havana Rules), *UN Doc. A/RES/45/113*, 14 december 1990

Consideration of Reports submitted by States Parties under Article 44 of the Convention, Concluding Observations of the Committee on the Rights of the Child: Belgium, *UN Doc. CRC/C/15/Add.38*, 20 juni 1995

Guidelines for Action on Children in the Criminal Justice System : Administration of Juvenile Justice, *UN Doc. E/RES/1997/30*, 21 juli 1997

Consideration of Reports submitted by States Parties under Article 44 of the Convention, Concluding Observations of the Committee on the Rights of the Child: Belgium, *UN Doc. CRC/C/15/Add.178*, 13 juli 2002

Basic principles on the use of restorative justice programmes in criminal matters, *UN Doc. E/RES/2002/12*, 24 juli 2002

General Comment No. 5 (2003): General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child (arts. 4, 42 and 44, para. 6), *UN Doc. CRC/GC/2003/5*, 27 november 2003

Guidelines on Justice in Matters involving Child Victims and Witnesses of Crime, *UN Doc. E/RES/2005/20*, 22 juli 2005

General Comment No. 12 (2009): The Right of the Child to be Heard, *UN Doc. CRC/C/GC/12*, 20 juli 2009

Consideration of Reports submitted by States Parties under Article 44 of the Convention, Concluding Observations of the Committee on the Rights of the Child: Belgium, *UN Doc. CRC/C/BEL/CO/3-4*, 11 juni 2010

United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (The Bangkok Rules), *UN Doc. A/RES/65/229*, 21 december 2010

General comment No. 13 (2011): The right of the child to freedom from all forms of violence, *UN Doc. CRC/C/GC/13*, 18 april 2011

United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems, *UN Doc. A/RES/67/187*, 20 december 2012

UNODC, Justice in Matters Involving Children in Conflict with the Law - Model Law on Juvenile Justice and Related Commentary, New York, 2013

Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, *UN Doc. CRC/C/BEL/CO/5-6*, 28 februari 2019

General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system, *UN Doc. CRC/C/GC/24*, 18 september 2019

Regionaal (Europees)

Raad van Europa

Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens, 4 november 1950

Recommendation (87)20 on social Reactions to juvenile delinquency, adopted by the Committee of Ministers on 17 September 1987

Recommendation (2003)20 concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice, adopted by the Committee of Ministers on 24 September 2003

Recommendation (2008)11 on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures, adopted by the Committee of Ministers on 5 November 2008

Richtsnoeren voor kindvriendelijke justitie, vastgesteld door het Comité van Ministers van de Raad van Europa op 17 november 2010

Recommendation (2012)2 on the participation of children and young people under the age of 18, adopted by the Committee of Ministers on 28 March 2012

Juveniles deprived of their liberty under criminal legislation - Extract from the 24th General Report of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), published in 2015

Europese Unie

Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, *Publicatieblad van de Europese Unie*, 18 december 2000

Richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures, *Publicatieblad van de Europese Unie*, 26 oktober 2010

Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Publicatieblad van de Europese Unie*, 1 juni 2012

Richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming, *Publicatieblad van de Europese Unie*, 6 november 2013

Richtlijn (EU) 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklagde zijn in een strafprocedure, *Publicatieblad van de Europese Unie*, 21 mei 2016

Richtlijn (EU) 2016/1919 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende rechtsbijstand voor verdachten en beklagden in strafprocedures en voor gezochte personen in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel, *Publicatieblad van de Europese Unie*, 4 november 2016

Aanbeveling van de Commissie van 27 november 2013 betreffende procedurele waarborgen voor kwetsbare personen die verdachte of beklagde zijn in een strafprocedure (2013/C 378/02), *Publicatieblad van de Europese Unie*, 24 december 2013

Aanbeveling van de Commissie van 27 november 2013 inzake het recht op rechtsbijstand voor verdachten of beklagden in strafprocedures (2013/C 378/03), *Publicatieblad van de Europese Unie*, 24 december 2013

Nationaal (België)

Federale overheid

Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *Belgisch Staatsblad*, 15 april 1965

Bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming, *Belgisch Staatsblad*, 31 januari 2014

Wet van 21 november 2016 betreffende bepaalde rechten van personen die worden verhoord, *Belgisch Staatsblad*, 24 november 2016

Omzendbrief van het College van Procureurs-Generaal betreffende de organisatie van het recht op toegang tot een advocaat voor minderjarigen en de personen die ervan verdacht worden voor de leeftijd van 18 jaar een als misdrijf omschreven feit gepleegd te hebben, COL 11/2018, augustus 2018

Vlaamse Gemeenschap

Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van minderjarigen in de integrale jeugdhulp, *Belgisch Staatsblad*, 4 oktober 2004

Algemene huisregels Gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand, <https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/algemeene-huisregels.pdf>

Gedragcode isolatie in de Gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand, 18 januari 2007

Afsprakenkader omtrent de deelname aan extramurale activiteiten door jongeren in Gemeenschapsinstellingen, 11 juni 2008

Verantwoording en praktijk van diverse controles in de Gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand, 2 maart 2009

Leidraad klachtenbehandeling, 17 maart 2009

Gedragcode en procedures betreffende diverse controles in de Gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand, 14 juni 2010

Participatie binnen de Gemeenschapsinstellingen en Centrum De Grubbe, 18 oktober 2010

Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *Belgisch Staatsblad*, 13 september 2013

Gedragcode afzondering in de Gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand, 26 oktober 2015

Decreet van 3 februari 2017 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris, van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, met het oog op de organisatie van het externe toezicht en de externe klachtenregeling bij voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren, *Belgisch Staatsblad*, 3 oktober 2017

Decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugdgedelinquentierecht, *Belgisch Staatsblad*, 26 april 2019

Gedragcode bij afzondering in een veilige kamer in de Gemeenschapsinstellingen, 28 januari 2020

Procedure afzondering in een veilige kamer in de Gemeenschapsinstellingen, 28 januari 2020

Recht op toegang tot het dossier – Toelichting, 25 november 2021

Recht op toegang tot het dossier – Procedure, 25 november 2021

Franse Gemeenschap

Décret du 4 mars 1991 relatif à l'Aide à la jeunesse, *Belgisch Staatsblad*, 12 juni 1991

Arrêté du 13 mars 2014 du Gouvernement de la Communauté française relatif au code des institutions publiques de protection de la jeunesse visé à l'article 19bis du décret du 4 mars 1991 relatif à l'aide à la jeunesse, *Belgisch Staatsblad*, 17 juli 2014

Règlement des Institutions Publiques de Protection de la Jeunesse, 10 december 2014, http://www.aidealajeunesse.cfwb.be/index.php?eID=tx_naw-secured&u=0&g=0&hash=572ee07c4bb6df03c37bf7522531fc3705fa1560&-file=fileadmin/sites/ajss/upload/ajss_super_editor/DGAJ/Documents/Reglement_des_IPPJ_-_version_pour_site_Internet_20150109.pdf

Décret portant le *Code* de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse, *Belgisch Staatsblad*, 3 avril 2018

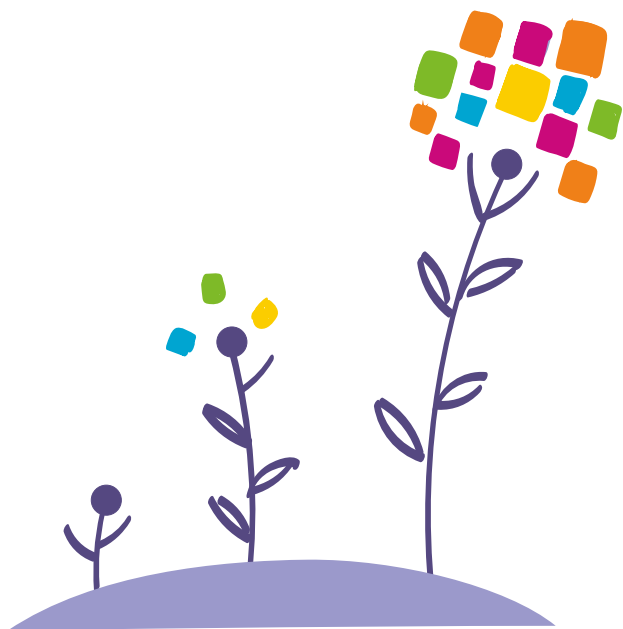
Arrêté du Gouvernement de la Communauté française du 3 juillet 2019 relatif aux institutions publiques de protection de la jeunesse, *Belgisch Staatsblad*, 24 juli 2019

Algemeen kader van de studie

1. Oorsprong van de specifieke studies van de NCRK
2. Doelstellingen
3. Doelgroep
4. Kinderrechten toegepast op de context van de plaatsing in een GI/IPPJ

Oorsprong van de specifieke studies van de NCRK

De Nationale Kinderrechtenindicatoren – 'Make them count!'

In 1991 heeft België het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Rechten van het Kind (VN-Kinderrechtenverdrag of VRK) geratificeerd. België heeft ook het eerste Facultatief protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie geratificeerd (2005), evenals het tweede Facultatief protocol over de betrokkenheid van kinderen in gewapende conflicten (2009) en het derde Facultatief protocol inzake een mededelingsprocedure (2014). Aan de hand van deze juridische instrumenten verbindt België zich ertoe om een ruime waaier aan kinderrechten in werking te stellen. De Belgische Grondwet bevat de algemene beginselen van het VRK evenals het recht van elk kind op respect voor zijn morele, fysieke, psychische en seksuele integriteit (Artikel 22bis) en in tal van wetteksten en beleidsinstrumenten wordt verwezen naar het Verdrag.

Het is moeilijk om de inwerkingstelling van kinderrechten in (enkele) cijfers te vatten. Statistische gegevens vormen wel een waardevol monitoringinstrument, mits ze in de juiste context worden geplaatst. Zoals de Hoge Commissaris voor Mensenrechten van de Verenigde Naties heeft benadrukt, zijn passende instrumenten voor de formulering en evaluatie van het beleid nodig om van de vaststelling van wettelijk bindende normen over te gaan tot de daadwerkelijke uitvoering ervan. Zowel kwalitatieve als kwantitatieve indicatoren maken deel uit van die essentiële instrumenten.¹

De ontwikkeling van kinderrechtenindicatoren is dan ook een actueel thema in meerdere landen en er zijn verschillende nationale en internationale initiatieven genomen op dit vlak.² Indicatoren worden echter nog niet systematisch gebruikt in de beleidsmaatregelen die gericht zijn op de implementatie van de internationale normen.³ Het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties (VN-Kinderrechtencomité of CRC) beveelt de Staten die partij zijn bij het Verdrag dan ook herhaaldelijk aan om hun systemen voor gegevensinzameling te verbeteren en te werken met indicatoren voor de monitoring van de rechten van het kind.⁴ Het CRC richtte ook meerdere aanbevelingen tot België inzake de gegevensinzameling op nationaal niveau, respectievelijk in 1995⁵, 2002⁶ en 2010⁷. In de *Concluding Observations* (Slotbeschouwingen) van het VN-Kinderrechtencomité gericht tot België in 2010 wordt uitdrukkelijk verwezen naar de rol van de NCRK op dit gebied.

VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations* : België (juni 2010)*

"Het Comité verzoekt de Lidstaat zo snel mogelijk werk te maken van de invoering van een permanent mechanisme voor gegevensinzameling op nationaal niveau. Het Comité vraagt ook om ervoor te zorgen dat de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind voldoende personeel en financiële middelen ter beschikking krijgt gesteld om gegevens over de rechten van het kind te kunnen verzamelen [...]". (vrije vertaling)

*UN Doc. CRC/C/BEL/CO/3-4, § 2.

De NCRK liet zich onder meer door deze aanbevelingen inspireren en vatte de werkzaamheden aan die hebben geleid tot de 'Nationale kinderrechtenindicatoren – *Make them count*', uitgebracht in 2016.⁸ Het doel van dit instrument werd van meet af aan duidelijk omschreven: de indicatoren beogen een "beter zicht te geven over de mate waarin de rechten van kinderen in België al dan niet in toenemende mate worden gerealiseerd, vanuit het perspectief van kinderen zelf". De indicatoren streven dus niet naar een evaluatie van het overheidsbeleid, maar wel naar het meten van de concrete evolutie van de kinderrechtsituatie.⁹ Er werd voor gekozen om niet uit te gaan van bestaande of beschikbare gegevens om de indicatoren te selecteren, maar eerder om zich te richten op wat het meest relevant zou zijn om te meten, met als uiteindelijk doel een betere verwezenlijking van de rechten van het kind in België (*non data-driven approach*).

Na een breed participatief proces, waarbij meer dan 150 actoren uit de overheid, het maatschappelijk middenveld en de academische sector betrokken waren, werden 40 indicatoren geselecteerd op basis van gemeenschappelijk vastgestelde criteria. Deze indicatoren beantwoorden als monitoringsinstrument aan de prioriteiten op het vlak van kinderrechten in België op een gegeven tijdstip en zijn dus evolutief. De indicatoren zijn onderverdeeld in zeven 'clusters' die een indicatie geven van de situatie van de kinderen op het vlak van: welzijn; recht op gezondheid; recht op onderwijs; recht op vrije tijd en rust; eerbiediging van het gezinsleven; rechten van minderjarigen in aanraking met justitie; en rechten van buitenlandse minderjarigen.

Drie algemene principes van het VRK hebben richting gegeven aan dit proces:

- Het belang van het kind (Artikel 3 VRK): staat het kind wel degelijk centraal in de gekozen indicator? Schaadt de indicator het kind niet (bv. stigmatisering)? Kan de inwerkingstelling van het kinderrecht echt gemeten worden aan de hand van de indicator?
- Het recht op participatie (Artikel 12 VRK): verleent de gekozen set indicatoren voldoende inspraak aan het kind? Met andere woorden, bestaat er een evenwicht tussen 'subjectieve' indicatoren (van het type *self-reporting*) en 'objectieve' indicatoren (administratieve gegevens, objectieve tellingen)?
- Het non-discriminatiebeginsel (Artikel 2 VRK): wordt er rekening gehouden met kwetsbare groepen bij de uitsplitsing van de gegevens (geslacht, leeftijd, nationaliteit, bijzondere situatie ...)?

Raadpleeg de 'Nationale kinderrechtenindicatoren – *Make them count*' op de website van de NCRK: www.ncrk-cnde.be.

De specifieke studies - 'Make all children count!' : Naar een meer inclusieve en participatieve gegevensinzameling

De Nationale Kinderrechtenindicatoren van 2016 waren dus bedoeld als een eerste stap richting het in kaart brengen van de stand van zaken wat betreft kinderrechten in heel België.¹⁰ Hoewel deze een grote stap vooruit betekenen op het vlak van gegevensinzameling op nationaal niveau, dient te worden opgemerkt dat ze op bepaalde punten voor verbetering vatbaar zijn.

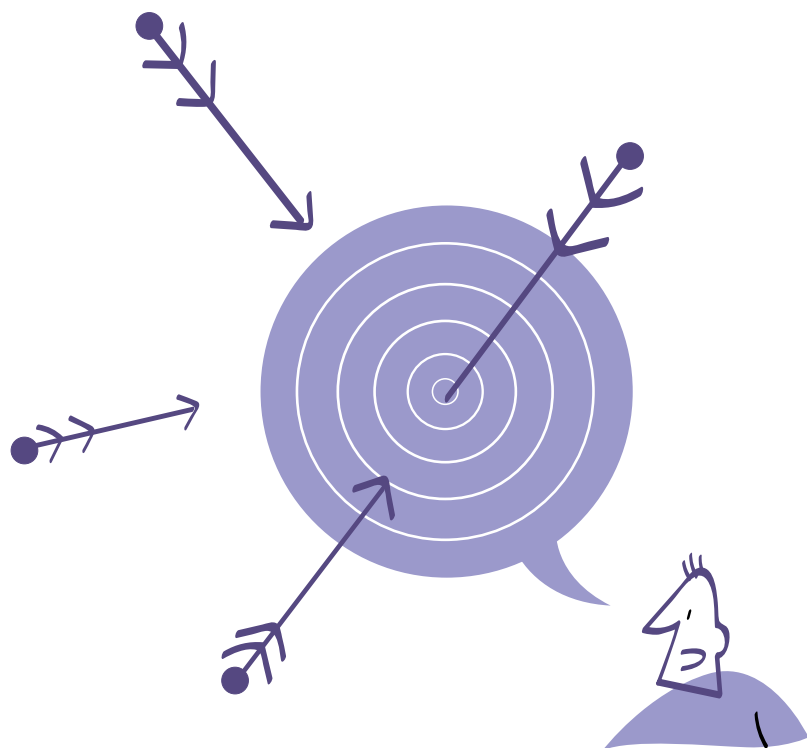
Van bij de aanvang was de NCRK zich ervan bewust dat er gegevens zouden ontbreken en dat het niet mogelijk zou zijn om de doeltreffendheid van alle kinderrechten te meten. De indicatoren van 2016 brengen aan het licht dat de helft van de indicatoren de meest kwetsbare kinderen niet bereikt, onder meer de kinderen in aanraking met justitie, kinderen in migratie (al dan niet begeleid), kinderen jonger dan tien jaar, en kinderen in het buitengewoon onderwijs.¹¹ Deze opsomming is uiteraard niet limitatief. Deze tekorten worden aangestipt in het instrument en worden beschouwd als een belangrijke bron van informatie over domeinen waarin actie zou ondernomen moeten worden.

Algemeen kader van de studie

Hoewel er veel kwaliteitsvolle gegevens voorhanden zijn, zou het doel van de Nationale Kinderrechtenindicatoren¹² niet worden bereikt als men zich tevreden zou stellen met de beschikbare gegevens. Eén van de belangrijkste aanbevelingen in het kader van deze werkzaamheden was dus om specifieke studies uit te werken om toegang te krijgen tot groepen van kinderen die niet werden bereikt door de indicatoren. Niettegenstaande het feit dat de oorspronkelijke indicatoren 'participatief' waren in die zin dat een selectie ervan van het type 'self-report' was, werd een cruciale partner toch niet geraadpleegd bij de ontwikkeling van dit instrument: de kinderen zelf.

Om het vastgestelde gebrek aan gegevens – gedeeltelijk – te compenseren en om het woord te geven aan kinderen die 'onzichtbaar' in de statistieken zijn, heeft de NCRK twee specifieke studies uitgewerkt. De eerste, waarvoor in 2017 gegevens werden ingezameld bij kinderen in migratie via de ont-haalklassen (OKAN/DASPA), vormde het onderwerp van een eerdere publicatie.¹³ De tweede werd in 2018 uitgevoerd bij kinderen geplaatst in een GI/IPPJ en staat u op het punt te ontdekken.

Doelstellingen

Algemene doelstellingen van de studie:

- De doeltreffendheid van de rechten van het kind in België verbeteren via gegevensinzameling met het oog op de evaluatie van de toepassing van deze rechten bij groepen kwetsbare kinderen, met name kinderen die zijn geplaatst in een GI/IPPJ;
- Impact hebben op de ontwikkeling of de aanpassing van overheidsmaatregelen of beleidslijnen gericht tot kinderen geplaatst in een GI/IPPJ;
- De participatie verbeteren van kinderen geplaatst in een GI/IPPJ aan de ontwikkeling of herziening van overheidsmaatregelen of beleidslijnen die hen aangaan.

Specifieke doelstellingen van de studie:

- Een beter beeld krijgen van de staat van de rechten van kinderen geplaatst in een GI/IPPJ op het vlak van:
 - De rechten van het kind in het algemeen (cf. vragen gebaseerd op de Nationale Kinderrechtenindicatoren);
 - De rechten van het kind die specifiek verband houden met de bijzonderheid van kinderen geplaatst in een GI/IPPJ (bv. vragen over onder meer isolatie of afzondering);
- Een stem geven aan de kinderen geplaatst in een GI/IPPJ met betrekking tot hun beleving van de uitvoering van hun rechten;
- Het vastgestelde gebrek aan gegevens in de Nationale Kinderrechtenindicatoren minstens gedeeltelijk verhelpen en, waar mogelijk, zorgen voor:
 - Een grotere uitsplitsing van gegevens;
 - Een aanvulling op de gegevens die reeds verzameld zijn in het kader van de indicatoren;
- De cijfergegevens verdiepen en contextualiseren door professionals uit te nodigen om de verkregen resultaten toe te lichten vanuit hun eigen kennis en ervaringen.

Doelgroep

Zoals hierboven vermeld, zijn de specifieke studies van de NCRK voortgevloeid uit de vaststelling dat sommige van de meest kwetsbare kinderen niet opgenomen waren in bestaande gegevensinzamelingen; of dat, wanneer zij wel opgenomen zijn, het niet mogelijk is hun specifieke situatie te belichten. In deze tweede studie werd ervoor gekozen om de staat van de rechten van kinderen geplaatst in een GI/IPPJ te benaderen door hen aan het woord te laten.

Wie zijn de kinderen geplaatst in een GI/IPPJ?

Omschrijving van de doelgroep

De kinderen die aan deze studie hebben deelgenomen, zijn meisjes en jongens ouder dan 12 jaar die in de GI van de Vlaamse Gemeenschap en in de IPPJ van de Franse Gemeenschap werden geplaatst door een jeugdrechter wegens (een vermoeden van) het plegen van een als misdrijf omschreven feit. Let wel: ten tijde van de studie werden in de GI van de Vlaamse Gemeenschap ook kinderen opgenomen die zich in een verontrustende situatie (VOS) bevonden¹⁴, ook als gevolg van een beslissing van een jeugdrechter. Aangezien deze kinderen een soortgelijke realiteit beleefden, zijn zij ook in deze studie opgenomen.

Op het tijdstip van de gegevensinzameling van deze studie was de basistekst van toepassing op onze doelgroep de Wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965, zoals gewijzigd in 2006.¹⁵ Deze wet is gebaseerd op een beschermingsmodel en beschouwt kinderen die misdrijven plegen in de eerste plaats als kinderen met problemen die moeten worden geholpen¹⁶, als minderjarigen die een potentieel risico lopen. De wet gaat ervan uit dat de minderjarige niet het nodige onderscheidingsvermogen bezit om de strafrechtelijke aard van een door hem of haar gepleegde handeling te begrijpen. Deze kinderen vallen dus buiten het strafrechtelijk systeem. Men spreekt dus ook niet van 'misdrijven', maar van 'als misdrijf omschreven feiten', feiten die - indien zij door volwassenen zouden zijn gepleegd - strafbare feiten zouden vormen. De 'straf' wordt vervangen door een 'maatregel van bewaring, behoeding en opvoeding' die kan worden aangepast aan de persoon en/of de omgeving van de minderjarige en die wordt uitgesproken door een jeugdrechtbank, niet door een strafrechtbank.¹⁷

Sommige van de meisjes die in een instelling zijn geplaatst, zijn er 'onder het mom van het plegen van delicten', ze zijn geplaatst om hen te beschermen. Dit geldt soms ook voor sommige jongens. Soms is de instelling dé plaats waar je even tot rust kan komen en ademen.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

In de voorafgaande titel van de wet, ingevoegd in 2006, wordt de filosofie van de wet uitgewerkt: "de rechtsbedeling ten aanzien van minderjarigen streeft doelstellingen na inzake opvoeding, verantwoordelijkheidszin, resocialisatie en bescherming van de maatschappij" (3°). "De minderjarigen mogen geenszins worden gelijkgesteld met meerderjarigen wat de mate van verantwoordelijkheid en de gevolgen van hun daden betreft. De minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, moeten evenwel bewust worden gemaakt van de gevolgen van hun daden" (4°). Ook wordt gewezen op het belang van (specifieke en permanente) opleiding inzake jeugdrecht van de betrokkenen (2°).

Als een jongere 'over de schreef gaat', is dat een vorm van communicatie waarmee hij of zij aangeeft dat er een probleem is. Een jongere die in de overtreding blijft, getuigt van het feit dat hij geen adequate opvoedkundige antwoorden krijgt.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

Als de jongere ouder is dan 12 jaar kan de jeugdrechter¹⁸:

- hem opleggen een prestatie van opvoedkundige aard en van algemeen nut te leveren;
- het behoud van de personen die naar de rechter worden verwezen in hun leefomgeving afhankelijk maken van één of meer voorwaarden;
- hem toevertrouwen aan een betrouwbare persoon; of
- hem toevertrouwen aan een GI in de Vlaamse Gemeenschap of aan een IPPJ in de Franse Gemeenschap. Vanaf twaalf jaar in een open afdeling en vanaf veertien jaar in een gesloten afdeling.

De wet voorziet in het subsidiariteitsbeginsel met betrekking tot die maatregelen, waarbij de voorkeur uitgaat naar een herstelrechtelijk aanbod.¹⁹ Vrijheidsberoving is voorzien als ultimum remedium, en voor de kortst mogelijke tijd. De jeugdrechter moet daarom altijd de voorkeur geven aan een maatregel die de jongere in staat stelt in zijn leefomgeving te blijven, en wanneer geen andere oplossing dan plaatsing kan worden overwogen, moet plaatsing in een gesloten afdeling het laatste redmiddel zijn (Artikel 37, §2, lid 3).

De plaatsing in een Gemeenschapsinstelling is als vrijheidsbeperkende maatregel de laatst mogelijke maatregel die de jeugdrechter kan opleggen. In tegenstelling tot vandaag leefde vroeger het foutieve idee dat jeugdrechters zonder meer plaatsen zodra er een 'schaarse' plaats beschikbaar was.

Liesbet Bex – Jeugdrechter

Bevoegdheidsverdeling in België²⁰

De bevoegdheidsverdeling op het gebied van jeugdhulp en jeugdbescherming heeft vele hervormingen ondergaan en is vrij complex. Om een beter inzicht te krijgen in de wetten en regels die van toepassing zijn op de kinderen die in deze studie werden bevraagd, wordt hier een kort overzicht gegeven van de overdracht van bevoegdheden en de chronologie ervan.

Vóór de institutionele hervormingen van 8 augustus 1980 en 8 augustus 1988 was jeugdbescherming een federale bevoegdheid. De federale wet van 15 mei 1912 op de kinderbescherming en de daaropvolgende wet van 1965 betreffende de jeugdbescherming voorzagen in een beschermend kader voor alle minderjarigen die in gevaar verkeren of in aanraking met justitie komen.

In de jaren 1980 worden de materies met betrekking tot hulp aan personen (van sociale aard), waaronder jeugdbescherming, overgedragen aan de Gemeenschappen. Hoewel de bepaling van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd op federaal niveau blijft, gaat de uitvoering van die maatregelen over naar de Gemeenschappen. Het dient opgemerkt te worden dat de bevoegdheden inzake maatregelen (inbegrepen de bepaling ervan) ten aanzien van de andere minderjarigen die gevaar lopen - buiten de situatie die bekend staat als het 'als misdrijf omschreven feit' - aan de Gemeenschappen worden overgedragen. Zowel federale als Gemeenschapsbepalingen zijn bijgevolg van toepassing op kinderen die in een GI/IPPJ zijn geplaatst. Bovendien kunnen in de Vlaamse Gemeenschap ook kinderen in verontrustende situaties in een GI worden geplaatst (gemeenschapsbevoegdheid).

Ten tijde van deze studie was de nieuwe regelgeving naar aanleiding van de laatste hervorming nog niet in werking getreden. De regels die van toepassing zijn op de bevroegde kinderen zijn dus die van het 'oude systeem'. Om ervoor te zorgen dat deze studie volledige en actuele informatie reflecteert, zullen ook de wijzigingen die in de nieuwe regelgeving zijn opgenomen, kort worden vermeld.

De zesde staatshervorming (2011-2014) heeft de bevoegdheden van de Gemeenschappen op het gebied van jeugdhulp en jeugdbescherming verder uitgebreid en een aantal belangrijke aangelegenheden in verband met jeugdrecht gecommunautariseerd, zoals:

- de definitie van de aard van de maatregelen die kunnen worden genomen ten opzichte van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd;
- de regels inzake uithandengeving;
- de regels voor plaatsing in een gesloten instelling;
- en de gesloten instellingen, volgens nader te bepalen modaliteiten.²¹

Sindsdien regelt de Wet betreffende de jeugdbescherming van 1965 nog steeds de procedureregels op dit gebied, maar de Gemeenschappen worden autonoom, onder meer voor het bepalen van de maatregelen die van toepassing zijn op minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. Dit omvat de definitie van de aard en het doel ervan, de criteria en voorwaarden, de duur, de verlenging en de herziening van de maatregelen. De Gemeenschappen worden ook bevoegd voor de hiërarchie van de maatregelen, de specifieke motivering ervan, en de organisatie van private en openbare diensten voor het verrichten van onderzoeken en het uitvoeren van maatregelen.

De denkoefening die in beide Gemeenschappen heeft plaatsgevonden naar aanleiding van deze hervorming heeft geleid tot de ontwikkeling van twee verschillende systemen in de benadering van het spanningsveld tussen het perspectief van de hulp aan de minderjarige enerzijds en de reactie op het misdrijf anderzijds.²²

Zo wordt in de Franse Gemeenschap het beschermingsmodel gehandhaafd. Het *Décret relatif à l'Aide à la Jeunesse* van 1991 (Decreet betreffende de jeugdhulp) werd herzien en bijgewerkt. Er werd gekozen om in éénzelfde tekst, het *Décret portant le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse* van 2018 (Decreet houdende het Wetboek van preventie, jeugdhulpverlening en jeugdbescherming - hierna: *Code* 2018), de opgelegde hulpverlening en de jeugdbescherming van kinderen die worden vervolgd vanwege een als misdrijf omschreven feit, op te nemen.

In de Vlaamse Gemeenschap was de jeugdhulp al grondig hervormd met het Decreet integrale jeugdhulp van 2014²³, terwijl de aanpak van 'jeugddelicten' nu voorzien wordt in het nieuwe Decreet Jeugddelinquentierecht van 2019. Er wordt gepleit voor een andere aanpak die afstand neemt van het beschermingsmodel: minderjarigen van 12 jaar en ouder zijn verantwoordelijk voor hun daden; het decreet spreekt niet langer van 'als misdrijf omschreven feiten', maar van sanctioneerbare jeugddelicten: en het antwoord op een jeugddelict is een 'reactie', die in de voorlopige fase als 'maatregel' wordt benoemd, en tijdens de rechtspleging ten gronde als 'sanctie'²⁴.

Plaatsing in een GI/IPPJ blijft een maatregel of sanctie die moet worden ingevoerd als laatste redmiddel waartoe overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel wordt besloten. In beide Gemeenschappen werden alternatieve opties uitgewerkt.

In de Franse Gemeenschap moet de jeugdrechtsbank, om de hiërarchie van maatregelen te eerbiedigen en de jongere aan te moedigen zijn verantwoordelijkheid op te nemen, voorrang geven aan een herstelrechtelijk aanbod (Artikelen 115-117 *Code* 2018) en de haalbaarheid onderzoeken van een schriftelijk project dat door de jongere wordt voorgesteld (Artikel 118 *Code* 2018). Maatregelen in de leefomgeving zullen de voorkeur krijgen boven verwijdering uit de gezinsomgeving (Artikel 1, §10 *Code* 2018).

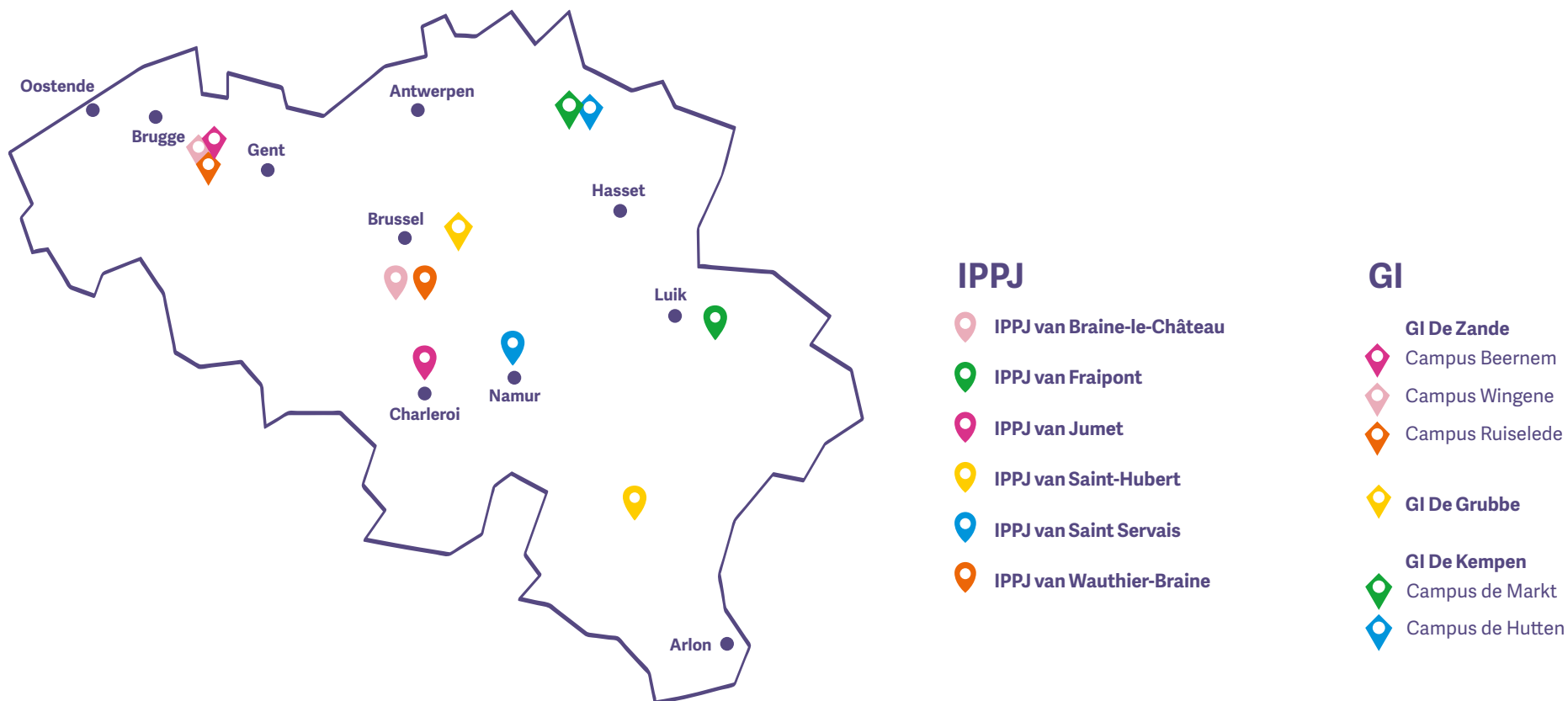
In de Vlaamse Gemeenschap voorziet het decreet in een gedifferentieerd aanbod dat aan het Openbaar Ministerie, de jeugdrechter en de jeugdrechtsbank een ruime en flexibele waaier van mogelijkheden biedt. Hiertoe behoren het positieve project, ambulante sancties en voorwaarden. Het herstelrechtelijke aanbod heeft ook nog steeds een prioritaire plaats. Verwijdering uit de leefomgeving wordt beschouwd als de meest ingrijpende sanctie in het arsenaal van de jeugdrechter, waarbij maatregelen die geen verwijdering uit de leefomgeving inhouden, de voorkeur genieten boven plaatsing in een GI (Artikel 29, §§2-3, Jeugddelinquentierechtdecreeet 2019).

Het is van belang op te merken dat, als gevolg van deze hervorming, in de Vlaamse Gemeenschap het antwoord op verontrustende situaties voortaan uitsluitend in de jeugdhulp moet worden gezocht en dus niet meer kan leiden tot plaatsing in een GI, maar veeleer in private voorzieningen, met uitzondering van een korte time-outperiode. Er worden dus aparte trajecten ontwikkeld voor enerzijds kinderen die zich in een verontrustende situatie bevinden en anderzijds (verdachte) 'delinquente' kinderen.

Cartografie van de GI/IPPJ in België

België telt drie GI in de Vlaamse Gemeenschap (waarvan één met drie campussen en één met twee campussen) en zes IPPJ in de Franse Gemeenschap, wat het totaal op 12 instellingen in België brengt. Deze hebben allemaal meegewerkt en deelgenomen aan de gegevensinzameling.

Zowel in de Franse als in de Vlaamse Gemeenschap bestaat er ook een instelling die zich specifiek bezighoudt met de opvang van uit handen gegeven minderjarigen. Deze maken echter geen deel uit van de doelgroep van deze studie (zie hierboven) en desbetreffende instellingen werden aldus niet betrokken bij de gegevensinzameling.

Kinderrechten toegepast op de context van de plaatsing in een GI/IPPJ²⁵

Of ze nu in een GI/IPPJ zijn geplaatst naar aanleiding van een als misdrijf omschreven feit of een verontrustende situatie, alle kinderen in een GI of IPPJ zijn van hun vrijheid beroofd volgens de definitie die onder meer door de Verenigde Naties wordt gehanteerd²⁶.

'Vrijheidsberoving' wordt immers gedefinieerd als "elke vorm van inhechtenisneming of gevangenisstraf of de plaatsing van een persoon in een openbare of particuliere inrichting die hij niet kan verlaten uit eigen wil, op bevel van een gerechtelijke of administratieve autoriteit of enige andere overheidsinstantie"²⁷.

Deze definitie wordt ook gebruikt in de *Global Study on Children Deprived of Liberty* van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Ongeacht de gebruikte terminologie en de interpretatie die wordt gegeven aan de verschillende types vrijheidsberoving in het nationale recht, is het voor de wereldwijde studie van belang dat het kind op één of andere manier (hetzij door fysiek geweld, hetzij door het gebruik van materiële obstakels, bedreigingen, sancties, dwangmiddelen, geneesmiddelen, enz.) wordt verhinderd om een bepaalde instelling, een bepaald centrum of instituut, naar eigen goeddunken te verlaten²⁸.

In oktober 2016 werd Manfred Nowak aangesteld om als onafhankelijke expert de uitvoering van de wereldwijde studie over kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd te leiden. Deze studie heeft tot doel informatie te verzamelen over de vrijheidsberoving van kinderen, zowel de facto als de jure, en is toegespitst op zes belangrijke situaties waarin kinderen van hun vrijheid zijn beroofd: (i) in de rechtsbedeling; (ii) om redenen gelinkt aan migratie; (iii) die in detentiecentra met hun ouders wonen; (iv) in instellingen geplaatst; (v) in het kader van een gewapend conflict; en (vi) om redenen van nationale veiligheid.

Voor meer informatie, zie <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/StudyChildrenDeprivedLiberty/Pages/Index.aspx>.

België heeft aan deze grootschalige studie deelgenomen. Voor het nationale rapport, gecoördineerd door de NCRK, en de onafhankelijke aanbevelingen van het maatschappelijk middenveld, zie <https://ncrk-cnde.be/nl/projecten/wereldwijde-studie-over-kinderen-berooft-van-hun-vrijheid/?lang=nl>. Voor het globale resultaat van deze studie, zie <https://omnibook.com/Global-Study-2019>.

In de volgende punten krijgt u een kort overzicht van de belangrijkste regels en beginselen met betrekking tot kinderen die geplaatst zijn in een GI/IPPJ. Er zal ook op beknopte wijze naar worden verwezen ter ondersteuning van het deel over de resultaten van deze studie.

Op internationaal niveau

Het VN-Kinderrechtenverdrag schept rechten voor alle kinderen, zonder onderscheid. Dit verdrag garandeert onder meer het fundamentele recht van ieder kind op persoonlijke vrijheid (Artikel 37b)²⁹. Het bevat onder meer de basisregels betreffende de rechten van kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd (Artikel 37 VRK), en betreffende kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens, of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit (Artikel 40 VRK). De tenuitvoerlegging van alle in het Verdrag vastgelegde rechten moet bovendien gebeuren op basis van de algemene beginselen van het VRK, namelijk non-discriminatie (Artikel 2), het belang van het kind (Artikel 3 VRK), het recht op leven, overleven en ontwikkeling (Artikel 6 VRK), en het recht van het kind om zijn mening te uiten (Artikel 12 VRK).

Artikel 37 van het Verdrag bevat belangrijke voorschriften betreffende vrijheidsberoving, de procedurele rechten van elk kind dat van zijn vrijheid is beroofd en de bepalingen betreffende de behandeling en de voorwaarden die gelden voor kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd.

Artikel 40 van het Verdrag poneert het recht van het kind in conflict met de wet op bijzondere rechtspleging, aangepast aan zijn leeftijd en zijn in ontwikkeling zijnde persoonlijkheid, om in de samenleving te worden geïntegreerd en daarin een opbouwende rol te spelen³⁰. De tweede paragraaf omhelst een belangrijke lijst rechten en waarborgen die ervoor moeten zorgen dat ieder kind recht heeft op een eerlijke behandeling en een eerlijk proces, namelijk: het vermoeden van onschuld; informatie over de beschuldigingen; juridische of passende bijstand; snelle behandeling van de zaak door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie; geen verplichting om te getuigen of schuld te bekennen; mogelijkheid van beroep of hoger beroep; kosteloze bijstand van een tolk; en eerbiediging van het privéleven.

In zijn *General Comment* nr. 24³¹ interpreteert en geeft het VN-Kinderrechtencomité praktische toepassing aan de relevante artikelen van het VRK in de context van de toepassing van het jeugdrecht. Hij geeft richting aan de Staten voor de globale inwerkingstelling van jeugdrechtssystemen die de kinderrechten beschermen en promoten (§6a). De *General Comment* heeft een focus op kinderen die beschouwd worden misdrijven te hebben gepleegd (§8).

Ook andere *General Comments* van het VN-Kinderrechtencomité zijn relevant voor de interpretatie en toepassing van de artikelen van het Verdrag op kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd en verwijzen uitdrukkelijk naar hun situatie, waaronder: *General Comment* nr. 12 aangaande het recht van het kind

om te worden gehoord (2009); *General Comment* nr. 13 over het recht van het kind om te worden beschermd tegen alle vormen van geweld (2011); *General Comment* nr. 14 met betrekking tot het belang van het kind (2013); en *General Comment* nr. 17 betreffende het recht op rust en vrijetijdsbesteding (2013).

Naast het VRK en de bovengenoemde teksten hebben internationale en regionale instanties een aanzienlijk aantal verklaringen en richtsnoeren aangenomen ter bevordering van de toegang tot de rechter en kindvriendelijke rechtspleging. Deze hebben betrekking op kinderen die op welke manier dan ook in aanraking komen met justitie, en zijn een aanvulling op de meer specifieke rechten van het kind in het jeugdrechtssysteem³² die van toepassing zijn op kinderen die (ervan verdacht worden) een als misdrijf omschreven feit (te) hebben gepleegd. Andere instrumenten bevatten waardevolle richtsnoeren voor kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd, maar zijn niet specifiek op deze precieze kwestie gericht. Hieronder worden ze kort vermeld, doch hun detail valt buiten het bereik van deze studie.

(Niet-limitatieve lijst)

Werkzaamheden van de Verenigde Naties (minderjarigen)

- United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules) (1985)
- United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines) (1990)
- United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty (The Havana Rules) (1990)
- Guidelines for Action on Children in the Criminal Justice System: Administration of Juvenile Justice (1997)
- Guidelines on Justice in Matters Involving Child Victims and Witnesses of Crime (2005)
- Justice in matters involving children in conflict with the law, Model Law on Juvenile Justice, and its Commentary (2013)

Werkzaamheden van de Verenigde Naties (andere)

- United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules) (1990)
- Basic principles on the use of restorative justice programmes in criminal matters (2002)
- United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (The Bangkok Rules) (2010)
- United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems (2012)

Op regionaal niveau

Op Europees regionaal niveau voorzien de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM) in respectievelijk het recht op vrijheid en het recht op een eerlijk proces. Deze zijn ongetwijfeld van toepassing op kinderen, maar er wordt slechts kort in verwezen naar minderjarigen³³. Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie bevat in artikel 6 ook het recht op vrijheid en veiligheid. Het Handvest verwijst verder ook naar het recht van kinderen op de bescherming en de zorg die nodig zijn voor hun welzijn, naar de vrijheid van meningsuiting, naar het belang van het kind, en naar het recht om regelmatig persoonlijke en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden, tenzij dit tegen het belang van het kind indruist (artikel 24).

De **Raad van Europa** hecht veel belang aan deze kwesties en heeft sinds de jaren 1980 verscheidene aanbevelingen over dit onderwerp aangenomen, waaronder de *European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures* van het Comité van Ministers van de Raad van Europa (2008)³⁴.

In 2010 heeft de Raad van Europa richtsnoeren aangenomen over kindvriendelijke justitie. Deze richtsnoeren bouwen voort op de bestaande Europese en internationale normen, waaronder het EVRM en het VRK, en moeten ervoor zorgen dat kinderen daadwerkelijk toegang hebben tot de rechter en een passende behandeling krijgen. Ze zijn bedoeld als een praktisch instrument en zijn van toepassing op alle situaties waarin kinderen, om welke reden of in welke hoedanigheid dan ook, in aanraking kunnen komen met het strafrechtelijk, het burgerrechtelijk of het administratiefrechtelijk systeem. Ze herinneren aan en verdedigen de volgende beginselen: het belang van het kind; zorg en respect; participatie; gelijke behandeling en voorrang van recht³⁵.

Het Europees Comité (CPT), dat is opgericht op grond van het Europees Verdrag ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing van de Raad van Europa, heeft in 2015 ook belangrijke normen met betrekking tot vrijheidsberoving uitgevaardigd, onder meer betreffende *Juveniles deprived of their liberty under criminal legislation*³⁶. Deze zijn gestoeld op de ervaring die het Comité tijdens zijn bezoeken ter plaatse heeft opgedaan en vormen een aanvulling op andere internationale instrumenten.

Op **EU-niveau** zijn ook verschillende bindende (richtlijnen³⁷) en niet-bindende (aanbevelingen³⁸) instrumenten aangenomen die gevolgen hebben voor het jeugdrecht, waaronder een richtlijn die in de eerste plaats betrekking heeft op de vaststelling van procedurele waarborgen voor kinderen die verdacht worden van, of aangeklaagd zijn wegens een misdrijf³⁹.

Op Belgisch niveau

Op federaal niveau wordt in de voorafgaande titel van de Jeugdbeschermingswet van 1965 uitdrukkelijk verwezen naar de rechten en vrijheden van kinderen die in de Grondwet en het VRK zijn neergelegd, waarbij met name het recht op inspraak in beslissingen die hen aangaan, wordt genoemd. Bovendien moeten de rechten van het kind gepaard gaan met bijzondere waarborgen, zoals het recht te worden geïnformeerd over de inhoud van deze rechten en vrijheden telkens als de wet er afbreuk aan kan doen (5°).

In de Franse Gemeenschap wordt in het *Décret relatif à l'Aide à la jeunesse* (1991) eveneens uitdrukkelijk verwezen naar de rechten en vrijheden van het kind die in de Grondwet en het VRK zijn opgenomen, en met name naar het recht van een kind dat van één of beide ouders gescheiden is, om regelmatig persoonlijke en rechtstreekse contacten met hen te onderhouden (tenzij dit in strijd is met het belang van het kind), alsmede het recht op participatie. De jeugdhulp heeft tot doel de jongere gelijke kansen te geven en in staat te stellen zich te ontwikkelen met het oog op een menswaardig bestaan (Artikel 3). Voorts is iedereen die bij de uitvoering van dit decreet betrokken is, verplicht de rechten van de jongere te eerbiedigen en in het belang van de jongere te handelen (Artikel 4). Artikel 8 bepaalt dat de bevoegde administratie bij de vervulling van haar taken zorgt voor de permanente opleiding van alle personeelsleden. Zowel de basisopleiding als de permanente opleiding moeten met name gaan over de eerbiediging van de rechten en belangen van de jongere.

Als algemene beginselen voor de eerbiediging van de rechten van kinderen voor wie een plaatsingsmaatregel geldt, worden genoemd: het recht van de jongere om met een persoon van zijn keuze te communiceren, het recht om met zijn advocaat te communiceren en het recht op zakgeld (Artikelen 12-15). Deel 2 van dit decreet heeft betrekking op de bijzondere waarborgen inzake de eerbiediging van de rechten van kinderen die aan een IPPJ zijn toevertrouwd (open of gesloten regime), of die begeleiding na de plaatsing in dergelijke instelling organiseert. Deel 2 kaart eveneens de isolatiemaatregel aan (Artikel 19) en stelt dat de IPPJ zich moeten houden aan de *Code des IPPJ* van 2014 (Verder: *Code 2014*) (Artikel 19bis).

De *Code 2014* heeft tot doel de grondrechten van kinderen die in een IPPJ zijn geplaatst te verdiepen, bepaalde praktijken te harmoniseren (communicatie, sancties, uitgaansregelingen enz.) en ervoor te zorgen dat kinderen beter worden geïnformeerd over hun rechten en over de werking van de instelling waarin zij zijn geplaatst⁴⁰. In de algemene beginselen van dit wetboek wordt er in de eerste plaats aan herinnerd dat de plaatsing in de IPPJ plaatsvindt in omstandigheden die de rechten van de kinderen eerbiedigen welke erkend zijn door internationale verdragen, met name het VRK en het EVRM. Voorts regelt de *Code 2014* onder meer de onderwijsprojecten; de modaliteiten van de plaatsing van de jongere, met inbegrip van de opvang, de persoonlijke bezittingen waarover de jongere in het kader van de plaatsingsmaatregel kan beschikken, de godsdienstige en levensbeschouwelijke beleving, onderwijs, gezondheid en hygiëne, en zakgeld; de contacten met de buitenwereld; fouilleringen; de isolatieprocedure en het toezicht daarop; en de sancties.

Elke IPPJ beschikt verder over eigen huisregels, waarin de elementen van de *Code 2014* zijn opgenomen met betrekking tot de rechten en plichten van de jongere tijdens zijn plaatsing en het verloop van de maatregel waaraan hij is onderworpen. Deze huisregels moeten in toegankelijke taal worden opgesteld en aan elke jongere worden overhandigd bij zijn aankomst in de IPPJ. Het bevat de gemeenschappelijke bepalingen voor alle IPPJ's, alsook specifieke regels die rekening houden met de organisatorische of pedagogische bijzonderheden van iedere IPPJ (Artikel 12, §1 en artikel 15, §1, 5° *Code 2014*).

In het nieuwe systeem heeft de *Code 2018* eveneens een inleidende titel dat gewijd is aan de fundamentele beginselen en rechten (alsook aan de definities). Daarin staat onder meer dat "Wie deelneemt aan de toepassing van deze wetgeving moet het belang van het kind of van de jongere en de rechten en vrijheden die hem worden toegekend, in acht nemen. Tot die rechten en vrijheden behoren deze die vermeld zijn in het VRK en in de Grondwet (vrije vertaling)." Bij de toepassing van de *Code 2018* is eenieder verplicht de rechten van het kind of de jongere te eerbiedigen, zonder enig onderscheid dan ook (Artikel 1, 4° en 5°).

In de inleidende titel wordt voorts bevestigd dat minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd geenszins met meerderjarigen kunnen worden gelijkgesteld betreffende hun aansprakelijkheidsgraad en de gevolgen van hun handelingen (Artikel 1, 9°). Voorts wordt onder meer verwezen naar het recht om persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met de ouders te onderhouden; naar de uitoefening van het recht en de plicht van de ouders om op te voeden; naar de doelstellingen om de jongere weer in te schakelen in de samenleving en naar een aanpak gericht op opvoeding en herstel; de voortdurende verbetering van de kwaliteit van preventie, hulpverlening en bescherming voor kinderen, kinderen en hun gezin, inzonderheid door de deelneming van de begunstigden, evaluatie en innovatie; en de communicatie met het kind of de jongere in een begrijpbare taal (Artikel 1, 10°, 11°, 12° en 16°).

Een specifiek hoofdstuk van de *Code 2018* is uitdrukkelijk gewijd aan de rechten van kinderen die aan een IPPJ zijn toevertrouwd. Dit hoofdstuk behandelt achtereenvolgens de toegang tot de IPPJ; beslissingen van de directeur van de IPPJ; verslagen die aan de rechtbanken overgezonden worden; contacten van de jongere; fouilleringen; isolatie, sancties, het '*Règlement général des IPPJ* (algemeen reglement IPPJ); de inspectie van en het toezicht op de IPPJ; en de betwisting van beslissingen genomen ten aanzien van de jongere door de directeur van de IPPJ (Hoofdstuk 3, Titel 2, Boek V).

In het (nieuwe) *Règlement général des IPPJ* van 2019, zoals bepaald in artikel 71 van de *Code 2018*, worden - net als in de *Code 2014* - de regels betreffende verschillende aspecten van de plaatsing en het leven in de IPPJ nader uitgewerkt, waarbij de rechten van de geplaatste kinderen van dichtbij worden onderzocht. In het reglement gaat het onder meer over het volgende: de opvang, de persoonlijke bezittingen waarover de jongere kan beschikken, de godsdienstige en levensbeschouwelijke beleving, onderwijs, gezondheid en hygiëne, en zakgeld. Het reglement voorziet ook in de modaliteiten van het contact van de jongere met de buitenwereld (briefwisseling, bezoeken en telecommunicatie); de uitgaansregeling; de isolatiemaatregel; sancties; ongeoorloofde afwezigheid; en participatie.

De *Code 2018* bepaalt dat de elementen van het *Règlement général des IPPJ* die betrekking hebben op de rechten en plichten van de jongere tijdens zijn opvang en het verloop van de maatregel waaraan hij is onderworpen, moeten worden opgenomen in een document dat in begrijpbare taal is geschreven. Dit document moet aan elke jongere worden overhandigd bij zijn opname in de IPPJ (Artikel 71).

In de Vlaamse Gemeenschap heeft de jeugdhulp een grote hervorming ondergaan, die in 2013 concreet gestalte kreeg met het Decreet integrale jeugdhulp en het Uitvoeringsbesluit ervan van 2014. Het Decreet integrale jeugdhulp verwijst in zijn artikel 5 expliciet naar het VRK en bepaalt dat de jeugdhulp te allen tijde de bepalingen van het Verdrag moet naleven. In hetzelfde artikel wordt ook melding gemaakt van het recht op de vrijheid van godsdienst. Voorts wordt in het decreet verwezen naar het Decreet betreffende de rechtspositie van minderjarigen in de integrale jeugdhulp van 2004 (DRM).

Het DRM is een belangrijk rechtsinstrument met de ambitie de rechtspositie van minderjarigen in de jeugdhulp te verbeteren, te verduidelijken en te versterken. Het regelt de relatie tussen deze kinderen (en hun ouders) en de diensten en instellingen voor jeugdhulp. Voor deze doeleinden verwijst het decreet naar het belang van het kind en bevat het een belangrijke catalogus rechten. Het gaat onder meer om: het recht op jeugdhulp, het recht op informatie en duidelijke communicatie, het recht op respect voor het gezinsleven, het recht op inspraak, rechten met betrekking tot het dossier van de jongere, het recht op bijstand, het recht op de eerbiediging van het privéleven, het recht op een vrij besteedbaar [geld]bedrag, het recht op een menselijke behandeling en het recht om een klacht in te dienen⁴¹.

De in het DRM neergelegde rechten worden verder uitgewerkt in een aantal gedragscodes, procedureregels en richtsnoeren voor het personeel van de GI. Het gaat onder meer om isolatie, afzondering, het recht op inspraak, controles (fouillering, kamer, drugs), klachtenbehandeling en het recht op toegang tot het dossier.

Een aantal rechten van kinderen die in een GI zijn geplaatst en verschillende aspecten van hun dagelijkse leven in de GI zijn vastgelegd in de Algemene huisregels van de GI, die aan de jongere bij aankomst in de GI worden overhandigd. In deze regels komen onder meer de volgende onderwerpen aan bod: rechten van kinderen (op informatie en duidelijke communicatie, op participatie, op toegang tot het dossier); beroepsgeheim; individueel plan; dagelijks leven (kamer en verblijf op de kamer, kledij, zakgeld, roken); activiteiten; onderwijs; contact buiten de leefgroep (met familie en vrienden, met bevoorrechte personen); veiligheidsmaatregelen (controles, afzondering); belonen, straffen en herstel; verzorging; levensbeschouwelijke overtuiging; bemiddeling, beklag en beroep; en einde van het verblijf.

Antwoorden op wat nu 'jeugddelinquentie' wordt genoemd, zijn in het nieuwe systeem voorzien in het Decreet betreffende het jeugddelinquentierecht van 2019. Hierin wordt benadrukt dat de rechten en waarborgen van het DRM van toepassing blijven op kinderen die onder de nieuwe regelgeving vallen. Kinderen moeten tijdig en op een begrijpbare manier over deze wettelijke waarborgen worden geïnformeerd. Het decreet verwijst naar het VRK en de rechten van het kind in de Grondwet en bepaalt dat minderjarigen specifieke waarborgen moeten genieten, met name het feit dat hun staat van afhankelijkheid, hun ontwikkelingsmogelijkheden en hun maturiteitsgraad bijzondere noden scheppen die luisterbereidheid, raad en hulp vereisen. In het kader van de oplegging van vrijheidsbenemende maatregelen worden de toepasselijke artikelen van het VRK overhandigd aan de minderjarige (verdachte en dader). De ouderlijke verantwoordelijkheid wordt geëerbiedigd en de maatregelen worden voor een zo kort mogelijke termijn genomen (Artikel 3). De Algemene huisregels van de GI blijven ook verder van toepassing.

Het dient opgemerkt te worden dat een herziening van het DRM en van de Algemene huisregels van de GI actueel voorzien wordt⁴².

Eindnoten

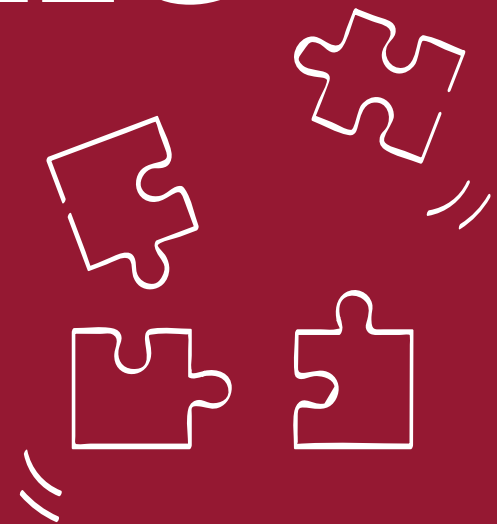
- 1 OHCHR, «Human Rights Indicators - A Guide to Measurement and Implementation», *UN Doc. HR/PUB/12/5*, 2012, p. III.
- 2 Zie bijvoorbeeld (niet-exhaustieve lijst): *Angolan Child Indicator System; African Child Policy Forum Child Friendliness Index; Every Child Matters, England; the Global Child Project; HAQ Centre for Child Rights, Child Rights Index, India*, <http://haqrc.org/wp-content/uploads/2016/07/india-child-rights-index.pdf>; *Kids count, United States*, <http://datacenter.kidscount.org/>; *Kinderrechtenmonitor, Vlaamse Overheid - België*, http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/kinderrecht_monitor_indicatoren.aspx.
- 3 OHCHR, o.c., *UN Doc. HR/PUB/12/5*, 2012, p. III.
- 4 *UN Doc. CRC/GC/2003/5*, §48. Zie ook *ChildONEurope, Survey on the CRC Committee Concluding Observations on the last EU Countries' reports*, ChildONEurope Series 9, 2014, pp. 18-19.
- 5 *UN Doc. CRC/C/15/Add. 38*, §14.
- 6 *UN Doc. CRC/C/15/Add.178*, §15.
- 7 *UN Doc. CRC/C/BEL/CO/3-4*, §22.
- 8 S. D'HONDT EN C. PÉTERS, *Nationale kinderrechtenindicatoren. Make them count*, Brussel, Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, 2016, 218 p.
- 9 *Ibid.*, p. 11.
- 10 Ze vormden ook de officiële statistische bijlage van het Rapport dat geldt als vijfde en zesde periodiek rapport ingediend door België ter uitvoering van artikel 44 van het Verdrag, verwacht in 2017, *UN Doc. CRC/C/BEL/5-6*, 20 juli 2017.
- 11 S. D'HONDT EN C. PÉTERS, o.c., pp. 37 en 211.
- 12 *Ibid.*, p. 37.
- 13 K. VAN LAETHEM, C. PÉTERS EN A. BOURGEOIS, *Make all children count! De rechten van kinderen in migratie in België onder de loep genomen*, Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, Brussel, 2020, 173 p.
- 14 Art. 48, 13° van het Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *Belgisch Staatsblad*, 13 september 2013.
- 15 Voor een analyse van de door de wet van 2006 aangebrachte wijzigingen, zie : T. MOREAU, « Analyse des dispositions entrées en vigueur le 16 octobre 2006 - La réforme de la protection de la jeunesse », *Journal du droit des jeunes*, n°260, décembre 2006, pp. 4-42.
- 16 E. GOEDSEELS & I. RAVIER, "Recente ontwikkelingen in het Belgische jeugdrecht", *Justitie & Veiligheid*, april 2020, #15, p. 4.
- 17 Opgelet : in uitzonderlijke gevallen kunnen minderjarigen van zestien jaar en ouder die een ernstig feit plegen of die reeds aan maatregelen onderworpen zijn geweest, worden doorverwezen naar een ander rechtcollege (uithandengeving). De jongere zal dan als volwassene worden berecht door een specifieke kamer van de jeugdrechtbank, samengesteld uit twee jeugdrechters en een correctionele rechter. Art. 57bis van de Wet betreffende de jeugdbescherming van 1965.
- 18 Art. 37, §2 van de Wet betreffende de jeugdbescherming van 1965.
- 19 De Jeugdrechtbank houdt bij het bepalen van de op te leggen maatregel rekening met de volgende factoren : de persoonlijkheid en de maturiteitsgraad van de betrokkene; zijn leefomgeving; de ernst van de feiten, de omstandigheden waarin zij zijn gepleegd, de schade en de gevolgen voor het slachtoffer; de vroegere maatregelen die ten aanzien van de betrokkene werden genomen, en diens gedrag gedurende de uitvoering ervan; de veiligheid van de betrokkene; de openbare veiligheid.
- 20 Voor meer informatie, zie J. PUT & L. DE GEYTER, «De jeugdbescherming», in B. SEUTIN & G. VAN HAEGENDOREN (Ed.), *De bevoegdheden van de gemeenschappen*, die Keure, Brugge, 2017, pp. 429 – 450; en A. DE TERWAGNE, «Comprendre le morcellement des compétences en aide et protection de la jeunesse», september 2019, <https://droitdelajeunesse.be/onewebmedia/documents/Bruxelles/RB DOC 3 répartition des compétences.pdf>.
- 21 Zie artikel 9 van de Bijzondere wet met betrekking tot de Zesde Staatshervorming van 6 januari 2014 tot wijziging van artikel 5, § 1, II, 6°, van de Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *Belgisch Staatsblad*, 31 januari 2014.
- 22 Voor een korte geschiedenis van de evolutie van het jeugdbeschermingsrecht in België, zie E. GOEDSEELS & I. RAVIER, o.c., *Justitie & Veiligheid*, april 2020, #15, pp. 4-5.
- 23 Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *Belgisch Staatsblad*, 13 september 2013.
- 24 G. DECOCK & S. VAN RUMST, "Jeugddelinquentie 2020: een straffer Vlaanderen", *TJK* 2019/3, pp. 223-225. Het Jeugddelinquentierechtdecreet is echter nog niet volledig in werking is getreden - de bepalingen betreffende de Gemeenschapsinstellingen zullen van toepassing zijn vanaf een door de Vlaamse regering te bepalen datum, maar uiterlijk vanaf 1 september 2022.
- 25 Voor een overzicht van de toepasselijke internationale en regionale normen inzake jeugdrecht, per recht gerangschikt, zie: <https://lachild.eu/wp-content/uploads/2018/07/Dei-poster-NL.pdf>. Zie ook STEUNPUNT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID & GEZIN, *Gesloten opvang van minderjarigen in Vlaanderen: een rechtspositieregeling*, maart 2021, https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pg/channelentries/ropp3ez/files/2021_01_Rapport_45_EF59_Eindrapport_Rechtspositieregeling_gesloten_opvang.pdf?lnjtjg.
- 26 Het is belangrijk op te merken dat kinderen in een GI/IPPJ niet de enige kinderen zijn die volgens deze definitie in België van hun vrijheid zijn beroofd. Voor een overzicht, zie de antwoorden van België op de *UN Global Study on Children Deprived of Liberty*, <https://ncrk-cnde.be/nl/projecten/wereldwijde-studie-over-kinderen-beroofd-van-hun-vrijheid/?lang=nl>.
- 27 Art. 4, §2 van het Facultatief protocol van 2002 bij het Verdrag tegen foltering, dat overeenstemt met de definitie in artikel 11, lid b) van de *Havana Rules* (1990).
- 28 *UN Doc. HRC/NONE/2017/150/Rev.1*, pp. 4-5.
- 29 Artikel 9 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten voorziet ook in het recht op vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon. Artikel 10 van het Verdrag bepaalt dat "Accused juvenile persons shall be separated from adults and brought as speedily as possible for adjudication" en dat "Juvenile offenders shall be segregated from adults and be accorded treatment appropriate to their age and legal status." Artikel 14 betreffende het recht op een eerlijk proces bepaalt dat "In the case of juvenile persons, the procedure shall be such as will take account of their age and the desirability of promoting their rehabilitation". Andere internationale en regionale mensenrechtenverdragen bevatten aanverwante bepalingen.
- 30 Zie J. ZERMATTEN, « Les Instruments internationaux en Justice Juvénile », dans PH. D. JAFFE et al., *Justice Juvénile : les Fondamentaux, Institut international des droits de l'enfant, Genève*, 2016, p. 23.
- 31 Deze *General Comment* vervangt *General Comment* nr. 10 (2007) betreffende de rechten van het kind in het jeugdrecht. Er wordt rekening gehouden met de veranderingen die zich sinds 2007 hebben voorgedaan ten gevolge van de aanneming van internationale en regionale normen, de jurisprudentie van het VN-Kinderrechtencomité, nieuwe kennis over de ontwikkeling van kinderen en adolescenten, en bewijzen van doeltreffende praktijken, waaronder herstelrecht. Zie *UN Doc. CRC/C/GC/24*, §1.

Algemeen kader van de studie

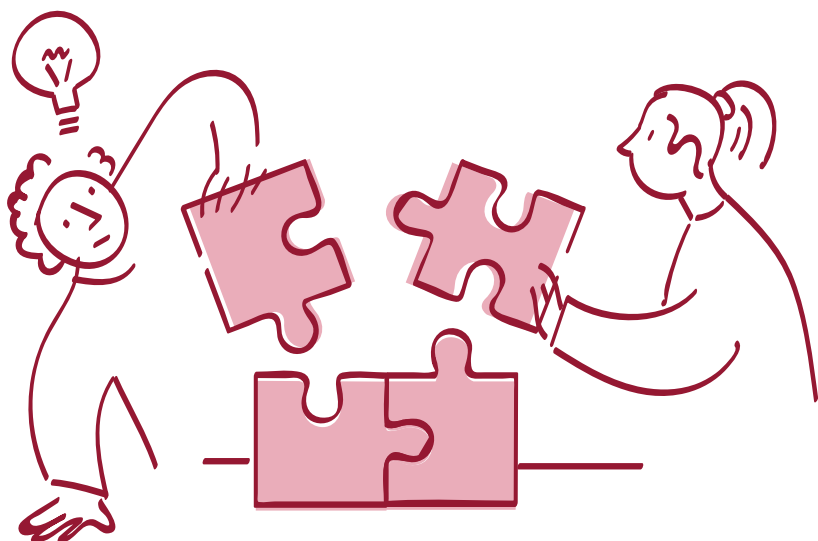
- 32 Definitie: "Juvenile justice: refers to legislation, norms and standards, procedures, mechanisms and provisions, institutions and bodies specifically applicable to children considered as offenders.", UN Doc. CRC/C/GC/24, §6.
- 33 Zie U. KILKELLY, *The Child and the European Convention on Human Rights*, Ashgate, Dartmouth, 1999, pp. 33-61.
- 34 Recommendation (87)20 on social Reactions to juvenile delinquency, adopted by the Committee of Ministers on 17 September 1987; Recommendation (2003)20 concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice, adopted by the Committee of Ministers on 24 September 2003; Recommendation (2008)11 on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures, adopted by the Committee of Ministers on 5 November 2008; Recommendation (2012)2 on the participation of children and young people under the age of 18, adopted by the Committee of Ministers on 28 March 2012. Zie J. ZERMATTEN, « Les Instruments internationaux en Justice Juvénile », in PH. D. JAFFÉ et al., o.c., Genève, 2016, pp. 47-48.
- 35 R. JENSDOTTIR & L. HOLDUP, « Avancées européennes dans la mise en place d'une justice adaptée aux enfants », dans PH. D. JAFFÉ et al., o.c., pp. 63-75.
- 36 Ook andere normen van het CPT zijn van toepassing met betrekking tot deze studie, maar de details daarvan zouden buiten het kader van deze studie vallen.
- 37 Richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures; Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures; Richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming; Richtlijn (EU) 2016/1919 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende rechtsbijstand voor verdachten en beklagden in strafprocedures en voor gezochte personen in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel.
- 38 Aanbeveling van de Commissie van 27 november 2013 betreffende procedurele waarborgen voor kwetsbare personen die verdachte of beklagde zijn in een strafprocedure (2013/C 378/02); Aanbeveling van de Commissie van 27 november 2013 inzake het recht op rechtsbijstand voor verdachten of beklagden in strafprocedures (2013/C 378/03).
- 39 Richtlijn (EU) 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklagde zijn in een strafprocedure.
- 40 B. LYSY, « Nouveau Code des IPPJ de la Communauté française », *Polinfo*, 21 juillet 2014, <https://polinfo.kluwer.be/newsview.aspx?contentdomains=POLINFO&id=VS300247521&lang=fr>. Zie ook C. VALLET, « IPPJ : déchiffrer le code », *Alter Echos*, n°382-383, 20 mei 2014, <https://www.alterechos.be/ippj-dechiffrer-le-code/>.
- 41 Voor een recente studie waarin wordt nagegaan in hoeverre het DRM een adequaat kader biedt voor de rechten van minderjarigen in gesloten instellingen in het licht van internationale en regionale bepalingen inzake mensenrechten en kinderen, zie : STEUNPUNT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN, *Gesloten opvang van minderjarigen in Vlaanderen: een rechtspositieregeling*, maart 2021, https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9ppq/channelentries/ropp3ez/files/2021_01_Rapport_45_EF59_Eindrapport_Rechtspositieregeling_gesloten_opvang.pdf?lnjtjeg.
- 42 Voor een studie hieromtrent, zie : STEUNPUNT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN, *Gesloten opvang van minderjarigen in Vlaanderen: een rechtspositieregeling*, 2021/01.

Methodologie van de studie

1. Een participatief proces
2. Participatieve opstelling van de vragenlijst
3. Gegevensinzameling
4. Antwoordpercentage
5. Kwantitatieve analyse: methodologie
6. Feedback (aan de kinderen)
7. Contextualisering: professionals aan het woord !

Een participatief proces

Het recht op participatie

Het VRK waarborgt in artikel 12 het recht van ieder kind dat in staat is zijn eigen mening te vormen, die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen. Het VN-Kinderrechtencomité heeft dit recht erkend als één van de vier grondbeginselen van het Verdrag¹. Hoewel het woord 'participatie' zelf niet in de tekst van het Verdrag voorkomt, wordt de praktijk van de tenuitvoerlegging van artikel 12 vaak geconceptualiseerd als participatie².

Het VRK is van toepassing op ieder kind, zonder enige vorm van discriminatie (Artikel 2). Het toepassingsgebied omvat derhalve kinderen die zich in zeer uiteenlopende situaties bevinden, uiteenlopende levenslopen hebben en bijzonder kwetsbaar kunnen zijn³. Bij het interpreteren en verduidelijken van de wijze waarop het recht op vrijheid van meningsuiting door de Staten die partij zijn moet worden uitgevoerd vestigt het VN-Kinderrechtencomité ook de aandacht op het feit dat er participatieve mechanismen moeten worden opgezet om dit recht voor kinderen in alle vormen van alternatieve zorg te waarborgen⁴ en 'vertaalt' het dit recht naar de specifieke situatie van kinderen in het jeugdrecht⁵. In *General Comment* nr. 12 over het recht van het kind om gehoord te worden, wordt benadrukt dat de stem van kinderen een krachtig instrument is om kinderrechtenschendingen te voorkomen. Er wordt ook gewezen op het bestaan van goede praktijken, met name in het jeugdsanctierecht, en er wordt aangegeven dat de Staten die partij zijn kinderen moeten raadplegen en betrekken bij de ontwikkeling van wetgevings- en beleidsinitiatieven op dit gebied (§122).

Bovendien werd enkele jaren geleden in de *Riyadh Guidelines* (2011) - reeds benadrukt dat het wenselijk is dat kinderen deelnemen aan de beleidsmaatregelen en processen ter voorkoming van jeugddelinquentie (§9h). De participatie van kinderen die in het jeugdrechtstelsel zitten of ermee in aanraking zijn geweest, kan niet alleen leiden tot een meer doeltreffende wetgeving of beleid, maar kan voor deze kinderen ook een therapeutische rol vervullen⁶. Kinderen een stem geven over hun ervaringen in het jeugdrechtstelsel (met inbegrip van hun contacten met de politie, de advocaat, de jeugdrechter, maar ook hun leven voor en binnen de GI/IPPJ) kan volgens de onderzoekers waardevolle informatie opleveren voor overheden om met kennis van zaken hervormingen door te voeren. Dit is trouwens ook één van de doelstellingen van deze specifieke studie. Het VN-Kinderrechtencomité beveelt in zijn *General Comment* nr. 24 over de rechten van het kind in het jeugdrecht dan ook verder aan dat de Staten die Partij zijn kinderen betrekken bij de eva-

Een participatief proces

luatie van en het onderzoek naar hun jeugdrechtsysteem, “in het bijzonder diegenen die met het stelsel in aanraking komen of zijn geweest” (§114-115).

Het recht op vrije meningsuiting of 'participatie' is van toepassing in het kader van onderzoek over alle aangelegenheden betreffende het kind⁷. Betekenisvolle participatie verkrijgen in alle contexten is echter niet eenvoudig, met name voor kinderen die door de specifieke omstandigheden waarin ze leven minder kansen krijgen om te participeren en, of meer moeilijkheden ondervinden bij hun pogingen om dit te doen ('*seldom-heard children*')⁸.

Het recht op participatie in deze studie

De methodologie van deze tweede specifieke studie van de NCRK was aanvankelijk grotendeels dezelfde als die welke was ontwikkeld voor de eerste studie over kinderen in migratie⁹.

Hoewel de voorbereidingen voor deze studie al ver gevorderd waren en reeds een sterke participatieve component bevatten, waren de kinderen niet als dusdanig betrokken geweest bij de ontwikkeling van de studie zelf. In overleg met de Stuurgroep van de studie werd beslist om de methodologie te herzien teneinde een sterker participatief luik in te voeren.

Zo is de participatie van kinderen één van de inherente doelstellingen van de studie zelf, die er vooral op gericht is de mening van kinderen in een GI/IPPJ te verzamelen over de beleving van hun rechten in het algemeen, zoals het recht op onderwijs of het recht op gezondheid. Ten tweede bevat de vragenlijst van de studie ook specifieke vragen over de uitoefening van hun recht op vrije meningsuiting ('Heeft mijn advocaat/jeugdrechter echt naar mij geluisterd?' 'Heb je iets te zeggen over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ?'). Bovendien, en zoals hieronder zal worden beschreven, werden kinderen geplaatst in een GI/IPPJ ook als partners en ervaringsdeskundigen betrokken bij de ontwikkeling van de vragenlijst van de studie.

Voor de uitvoering van deze verschillende participatieve componenten werd verder gebouwd op het participatiemodel ontwikkeld door professor Laura Lundy.

In dit model worden vier factoren belicht waarmee rekening moet worden gehouden om participatie op een betekenisvolle manier te verwezenlijken en kinderen een impact te geven in het besluitvormingsproces, namelijk: *space*, *voice*, *audience* en *influence*¹⁰.

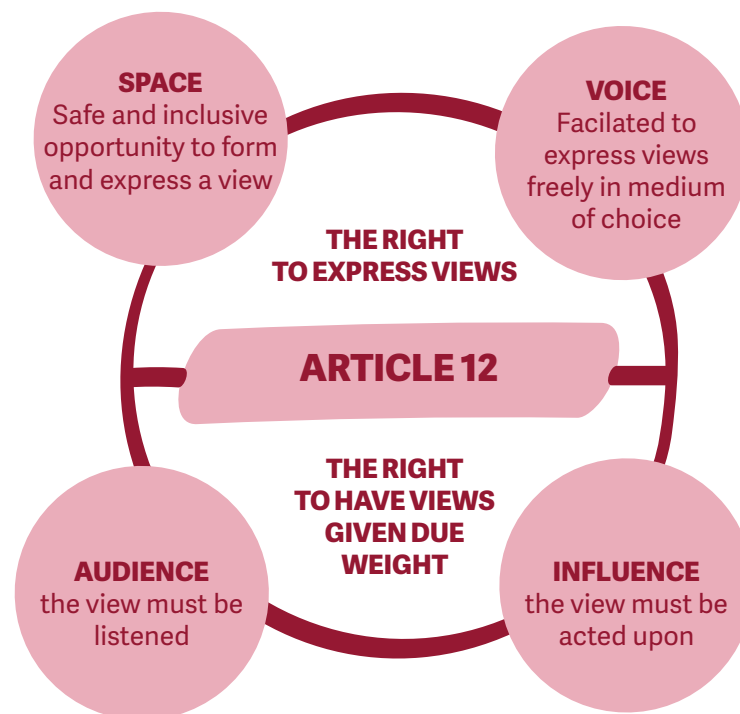

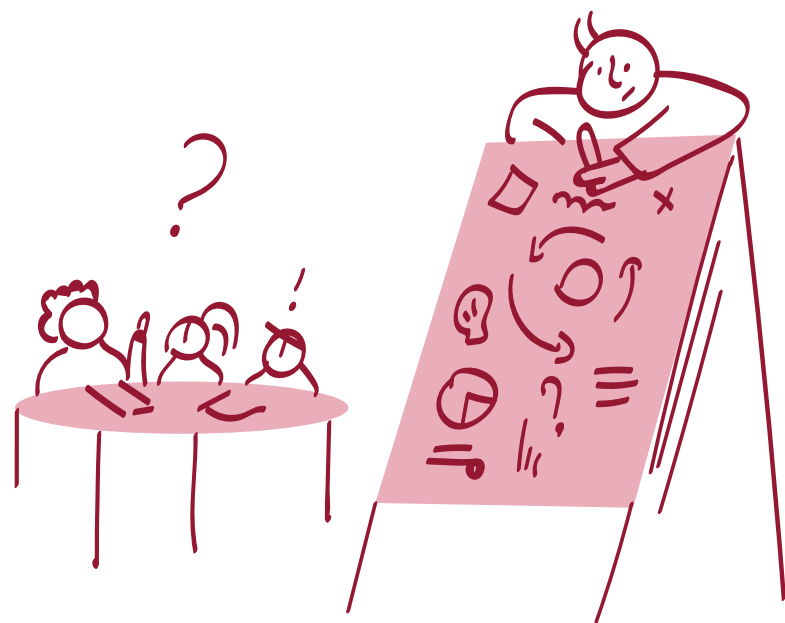
Fig. 1: Het participatiemodel ontwikkeld door L. Lundy

In elke fase van de studie werd er ook op toegezien dat de gouden regels voor participatie zo veel mogelijk werden nageleefd, wat inhoudt dat het proces aan volgende criteria moet voldoen: transparant en informatief; vrijwillig; respectvol; relevant; kindvriendelijk; inclusief; ondersteund door vorming; veilig en rekening houdend met risico's; en verantwoordelijk¹¹.

Fig. 2 : Vuistregels van participatie

Participatieve opstelling van de vragenlijst

Vragenlijst 1.0.

Om een beeld te krijgen van de doeltreffendheid van de rechten van kinderen geplaatst in een GI/IPPJ werd er op basis van de doelstellingen van de specifieke studie, een vragenlijst ontworpen en ontwikkeld die het mogelijk moest maken om:

- een grotere uitsplitsing van de verzamelde gegevens te verkrijgen in het licht van de Nationale Kinderrechtenindicatoren en om bepaalde door de kinderen in verschillende situaties beleefde of waargenomen verschillen naar voren te kunnen schuiven;
- het woord te geven aan kinderen wiens stem niet is opgenomen in de Nationale Kinderrechtenindicatoren; en
- specifieke gegevens te verzamelen die betrekking hebben op de situatie van kinderen geplaatst in een GI/IPPJ.

De vragenlijst werd ontwikkeld op een participatieve manier, door een multidisciplinaire Stuurgroep dat een brede waaier aan expertise inbrengt om zo de meest relevante vragen naar de doelgroep van de studie toe te identificeren. Deze vragenlijst werd vervolgens besproken met de betrokken administraties en met de directies van de GI/IPPJ. Hierbij werden verscheidene constructieve aanbevelingen geformuleerd die geleid hebben tot de invoering van aanvullende vragen, waaronder de beoordeling door de kinderen van de in de GI/IPPJ aangeboden maaltijden en hun ervaringen met isolatie en afzondering.

De preliminaire discussiegroepen met de kinderen

Om ervoor te zorgen dat de vragenlijst echt zou ingaan op de rechten en aanverwante problematieken die belangrijk worden geacht door en voor de kinderen in een GI/IPPJ zelf, kregen de kinderen de mogelijkheid een eigen inbreng te leveren aan de vragenlijst van de studie¹².

Er werden drie discussiegroepen georganiseerd, elk bestaande uit maximaal zes kinderen tussen 16 en 19 jaar, zowel meisjes als jongens. De groepen werden georganiseerd in verschillende GI/IPPJ. De kinderen werden eerst gevraagd om aan te geven welke onderwerpen in verband met hun rechten volgens hen prioritair aandacht verdienen. Daarna hebben de kinderen vragen ontwikkeld die volgens hen relevant (en begrijpbaar) zouden zijn om de doeltreffendheid van het door hen geïdentificeerd prioritair recht te meten. Ter illustratie: om de doeltreffendheid te meten van het recht op behoud van

familiebetrekkingen (Artikel 8 VRK), en meer bepaald het contact met de ouders en/of de familie (prioritair thema), stelden de kinderen voor om de volgende vraag te stellen: 'Kun je vrij spreken over de telefoon?'

In totaal hebben de kinderen 69 vragen geformuleerd.

De groepen werden begeleid door een externe en onafhankelijke deskundige op het gebied van mensen- en kinderrechten en het gevangeniswezen, alsmede door het personeel van de NCRK. Een opvoeder van de GI/IPPJ zelf was ook aanwezig. De sessies vonden plaats in klaslokalen van de instelling en duurden twee uur. Eerst werden de context en de doelstellingen van de oefening toegelicht en vervolgens werd aan de hand van voorbeelden en fotomateriaal een inleiding gegeven over de mensen- en kinderrechten. Na deze inleiding werd tijdens een groepsbespreking aan de kinderen gevraagd om de rechten/onderwerpen aan te wijzen die zij als prioritair beschouwen. In totaal kwamen uit de drie discussiegroepen 15 verschillende onderwerpen naar voren. Als onderwerpen werden gekozen: sancties in de GI/IPPJ, recht op onderwijs, menselijke waardigheid, vrijheid, gezonde voeding, gezondheid, hygiëne, participatie, eerbied voor de persoonlijke levenssfeer, vrije tijd, vrijheid van meningsuiting, gezinsleven, vrijheid van godsdienst, identiteit, bescherming en het beginsel van gelijkheid en non-discriminatie. De groep werd vervolgens onderverdeeld en gevraagd vragen te ontwikkelen die volgens hen relevant en begrijpelijk waren en waarmee de doeltreffendheid van de door hen geselecteerde rechten of onderwerpen kon worden gemeten.

Vragenlijst 2.0.

In het licht van de vragen die door de kinderen in de discussiegroepen werden geformuleerd, heeft de NCRK de reeds bestaande vragenlijst herzien.

Zo bleek dat 36 van de door de kinderen voorgestelde vragen reeds in de vragenlijst voorkwamen, zij het soms in andere bewoordingen. Deze vragen werden, na eventuele herformulering, opgenomen in definitieve vragenlijst. Dit was bijvoorbeeld het geval voor vragen met betrekking tot het gevoel met respect te zijn behandeld geweest door de jeugdrechter/advocaat/leerkrachten/opvoeders, of voor de vraag inspraak te hebben in de keuze van activiteiten in de GI/IPPJ.

De vragenlijst werd aangevuld met 15 vragen die in de oorspronkelijke vragenlijst nog niet aan bod waren gekomen. Het gaat om vragen als: 'De GI/IPPJ is een plaats waar ik mijn godsdienst vrij mag beoefenen?'; 'Mijn jeugdrechter heeft een beslissing genomen die ik rechtvaardig vind'; 'Ik heb voldoende uitleg gekregen over de reden waarom ik in isolatie/afzondering ben gezet'; 'Kun je vrij spreken over de telefoon?'; of ook vragen over de toegang tot hygiënische producten of tot een gynaecoloog of psycholoog/psychiater wanneer dat nodig is.

Om verschillende redenen werden 18 vragen die in de discussiegroepen werden voorgesteld, niet weerhouden, bijvoorbeeld omdat ze buiten het toepassingsgebied van de studie vielen ('Krijg je voldoende informatie over de bijwerkingen van de geneesmiddelen die je toegediend krijgt?'), omdat ze verwarrend kunnen zijn gezien de specifieke context van de studie ('Heb je genoeg vrijheid?'), of omdat een verklaring ervoor kon worden gevonden in de huisregels van de GI/IPPJ ('Mag je juwelen dragen?').

Doorheen dit hele proces werd extra aandacht besteed aan de omvang van de vragenlijst met tot doel deze niet te lang te maken om de invulling ervan niet te bemoeilijken.

Pre-tests

De herwerkte vragenlijst werd vervolgens onderworpen aan twee pre-tests, de ene georganiseerd in een IPPJ (vijf kinderen) en de andere in een GI (acht kinderen). Tijdens deze pre-tests werd aan de kinderen gevraagd de vragenlijst te beantwoorden op dezelfde manier als dit ging verlopen bij de latere gegevensverzameling.

Aan de hand van pre-tests kon het volgende worden nagegaan:

- De begrijpbaarheid van de vragenlijst;
- De tijd die nodig was om de vragenlijst in te vullen;
- Het gebruiksgemak van de elektronische tablets;
- Het gebruiksgemak van de audiobestanden (zie hieronder).

Uit de pre-tests is gebleken dat verschillende vragen anders moesten worden geformuleerd, met deze bevindingen werd zoveel mogelijk rekening gehouden bij de herziening van de vragenlijst¹³.

Naast de nood aan herformulering bleek uit de pre-tests dat verschillende begrippen voor kinderen moeilijker te begrijpen waren. Hierdoor waren de interviewers beter voorbereid op de gegevensverzameling en konden zij de kinderen duidelijker en consequenter antwoorden geven op eventuele vragen.

Uit de pre-tests bleek ook nogmaals het belang om de kinderen enkele dagen op voorhand te informeren dat zij zouden worden uitgenodigd om aan de studie deel te nemen. Sommige kinderen reageerden immers negatief op het verzoek om de vragenlijst in te vullen tijdens de pre-test, omdat zij slechts enkele minuten vóór de komst van de interviewers op de hoogte ervan waren gebracht.

Het leek ook belangrijk duidelijk aan te geven welke houding werd verwacht van het personeel van de GI/IPPJ dat de kinderen tijdens het invullen van de vragenlijst zou begeleiden, d.w.z. een observerende houding waarbij zo weinig mogelijk wordt tussengekomen teneinde het invullen van de vragenlijst zo veel mogelijk te standaardiseren en niet te sturen.

Met deze vaststellingen werd aan de slag gegaan door informatieve brieven te richten tot het personeel van de instellingen en posters te maken voor de kinderen en in de verschillende instellingen te verspreiden, zodat zowel de kinderen als het personeel naar behoren werden geïnformeerd. Tijdens de

bezoeken van de NCRK aan de instellingen in het kader van de gegevensverzameling werd vastgesteld dat de posters in de meeste instellingen inderdaad goed zichtbaar waren - bijvoorbeeld in de recreatieruimtes - en dat kinderen en personeel wel degelijk op de hoogte waren van de studie.

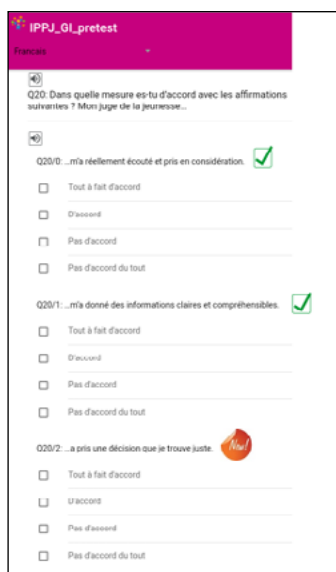

Fig.3: Affiches die binnen de GI/IPPJ werden verspreid

Feedback aan onze ervaringsdeskundigen

De kinderen die aan de preliminaire discussiegroepen hadden deelgenomen, werden tijdens een laatste sessie op de hoogte gebracht van de wijzigingen die naar aanleiding van hun suggesties in de oorspronkelijke vragenlijst werden aangebracht. Om ervoor te zorgen dat een zo hoog mogelijk aantal onder hen nog aanwezig zou zijn in de bezochte GI/IPPJ werden deze feedbacksessies georganiseerd minder dan twee weken na de preliminaire discussiegroepen.

Tijdens deze terugkoppeling werd de definitieve vragenlijst van de studie aan de kinderen voorgelegd op de elektronische tablets die ook voor de gegevensinzameling zouden worden gebruikt. De door hen toegevoegde, bevestigde of gewijzigde vragen werden samen doorgenomen en besproken. Ook werd aan de kinderen duidelijk gemaakt waarom sommige van de door hen voorgestelde vragen niet werden opgenomen. Tijdens de uitwisselingen over dit onderwerp hebben de interviewers kunnen vaststellen dat de kinderen - met duidelijke en gemotiveerde uitleg - begrepen waarom bepaalde vragen niet werden opgenomen en dat hun gevoel van legitimiteit ten aanzien van het bestaan van bepaalde regels in de GI/IPPJ (bijvoorbeeld het verbod op het dragen van juwelen) groter werd.

The screenshot shows a tablet interface for a pre-test survey titled 'IPPJ_GI_pretest'. The language is set to 'Français'. The survey consists of three questions (Q20) asking for agreement with statements. Each question has four radio button options: 'Tout à fait d'accord', 'D'accord', 'Pas d'accord', and 'Pas d'accord du tout'. The first two questions have a green checkmark next to the 'D'accord' option, indicating that the respondent has selected 'D'accord'. The third question has a red 'Nieuw!' icon next to the 'D'accord' option, indicating that this option has been newly added or modified.

Fig. 4 : Manier waarop de feedback visueel werd voorgesteld aan de preliminaire discussiegroepen

Inhoud van de herwerkte vragenlijst

De definitieve vragenlijst bevat 68 vragen (97 vragen inclusief subvragen en voorwaardelijke vragen). Om deelname aan de studie aan te moedigen, werd bijzondere aandacht besteed aan de verstaanbaarheid van de vragenlijst. De meeste vragen zijn daarom gesloten meerkeuzevragen.

Wat de inhoud betreft bevat de vragenlijst:

- **Identificatievragen**¹⁴ met betrekking tot het kind (leeftijd, geslacht, verblijfsduur in de GI/IPPJ, enz.) waarmee de zogenaamde achtergrondvariabelen konden worden opgesteld;
- **Vragen uit (inter)nationale enquêtes** (zoals HBSC, PISA enz.) waarop de Nationale Kinderrechtenindicatoren zijn gebaseerd¹⁵. In de vragenlijst wordt dus dezelfde formulering als in die enquêtes gebruikt, weliswaar soms in aangepaste vorm voor een betere afstemming op de situatie van de kinderen.
- **Specifieke vragen** over de situatie van de kinderen in een GI/IPPJ (bv. 'Heb je bezoek gekregen van je familie de laatste 30 dagen?'). Sommige van die meer specifieke vragen zijn ook geïnspireerd op de hierboven vermelde internationale enquêtes. De andere vragen werden ontwikkeld door de kinderen in de preliminaire discussiegroepen, door de Stuurgroep, of voorgesteld door de directies van de GI/IPPJ.

Tot slot werd de kinderen een open vraag gesteld, ('Je hebt gedaan met de vragenlijst. Als je er nog opmerkingen over hebt, kan je dat hier schrijven:'), waarbij zij de gelegenheid kregen hun eventuele opmerkingen over de vragenlijst toe te voegen. Veel van de opmerkingen die de kinderen hier noteerden, worden in deze publicatie als citaten gebruikt die u aantreft ter illustratie van de cijfermatige resultaten van de studie.

Gegevens- inzameling

Steekproef

Het doel van deze studie was het woord te geven aan alle kinderen die op een gegeven tijdstip in een GI/IPPJ in België waren geplaatst. Daarom werd er geen steekproef getrokken. Met andere woorden, **alle kinderen die zich tussen midden september en midden oktober 2018 in een GI/IPPJ in België bevonden**, werden uitgenodigd om de vragenlijst te beantwoorden.

Ten tijde van deze studie was de bezettingsgraad in de GI/IPPJ lager dan gewoonlijk. Dit kan onder meer te wijten zijn aan het feit dat de periode samenviel met het begin van het schooljaar (hetgeen van invloed kan zijn op de keuze van de opgelegde maatregelen ten gunste van het behouden van het schooltraject). Rekening houdend met het belang van het kind en het principe van vrijwillige deelneming werden sommige kinderen ook niet bevraagd (bv. als zij onrustig waren ten gevolge van een maatregel of sanctie).

In totaal hebben 338 kinderen het invullen van de vragenlijst aangevat. Enkel de vragenlijsten waarbij minimum één antwoord werd ingevuld, werden behouden in de analyses. Na het opschonen van de gegevens werden de antwoorden van 329 vragenlijsten onderzocht.

Verloop

Tussen 12 september en 24 oktober 2018 hebben medewerkers van de NCRK alle GI en IPPJ in België bezocht om de kinderen die er op dat moment geplaatst waren aan het woord te laten over hoe zij de tenuitvoerlegging van hun rechten ervaren.

De kinderen en opvoeders werden op voorhand ingelicht over de komst van de NCRK en over de inhoud en het doel van de studie. Ook hadden zij het soms - met name na de aankondiging van de studie - al over kinderrechten gehad.

Er werd bijzondere aandacht besteed aan het verzamelen van gegevens met strikte naleving van de grondrechten van de kinderen. Zo werd er gezorgd voor een zo inclusief mogelijke aanpak, de nadruk werd herhaaldelijk gelegd op het waarborgen van een geïnformeerde en vrije deelname, en werd er ten alle tijde gehandeld in het belang van het kind. Volgende methodologische keuzes werden hiertoe onder meer gemaakt:

- De vragenlijst werd door de kinderen zelf ingevuld met behulp van een digitale tablet;

Methodologie van de studie

- De vragenlijst was beschikbaar in drie talen: Frans, Nederlands en Engels. Het was mogelijk om van de ene naar de andere taal over te schakelen tijdens het invullen van de vragenlijst;
- De schriftelijke vragenlijst werd voorzien van audiobestanden, ook beschikbaar in de drie vermelde talen.

Het was hiermee de bedoeling om kinderen zonder of met minder lees- en schrijfvaardigheden, met een andere moedertaal of met een lager opleidingsniveau in staat te stellen aan de studie deel te nemen.

De gegevens werden verzameld door drie leden van het NCRK-Secretariaat. Naast deze interviewers was telkens minstens één lid van het opvoedend personeel aanwezig. De vraag naar de wenselijkheid van die aanwezigheid (onder meer het verhoogd risico op sociaal wenselijk antwoordgedrag), werd op voorhand besproken in de Stuurgroep.

Om de gegevensinzameling in een vertrouwde omgeving te laten verlopen vond deze plaats in de klaslokalen van de instelling of in de recreatieruimtes. Er werd per groep kinderen één lesuur (50 minuten) uitgetrokken¹⁶. De groepen bestonden uit vijf tot hooguit tien kinderen. In enkele gevallen was het nodig de vragenlijst individueel, in de kamer van de kinderen, te laten invullen (bv. voor kinderen die zeer recent in de GI/IPPJ waren aangekomen).

Hoe werd de studie ingeleid?

- Er werd aan de kinderen uitgelegd wat de 'Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind' precies is en wat de bestaansredenen van de studie is;
- Er werd kort toegelicht wat de rechten van het kind zijn en het principe van gelijkheid werd benadrukt;
- Het anonieme karakter¹⁷ en de vrije deelname van de kinderen werd verduidelijkt, alsook de vertrouwelijkheid van de gegevens. De kinderen werden er op die manier duidelijk en meermaals op gewezen dat hun deelname niet verplicht was, dat ze de keuze hadden om niet te antwoorden of niet te antwoorden op een deel van de vragen en dat ze niet geëvalueerd zouden worden op basis van hun deelname.
- Geen valse verwachtingen creëren door duidelijk en transparant uit te leggen welke impact de studie op middellange en lange termijn zou kunnen hebben en welke verwachtingen ze wel of niet mochten koesteren. Meer specifiek werd er meermaals op gewezen dat de deelname aan deze studie helemaal geen – positieve of negatieve – gevolgen kon hebben voor hun plaatsing.

- Uitleggen welke participatieve methode werd gebruikt om de vragenlijst uit te werken.

De hoofdelementen van deze mondelinge toelichting werden ook schriftelijk en in de audiobestanden bij de inleiding van de vragenlijst herhaald.

Naast de gegevensinzameling bood de studie ook de gelegenheid voor een moment van 'kinderrechteneducatie'. Sommige kinderen waren reeds op voorhand voorbereid door de leerkrachten. Dankzij de feedback na de studie (cfr. infra) kon kinderrechten bovendien een bron voor besprekingen a posteriori vormen.

Tijdens de analyse van de vragenlijsten werd een programmeringsfout in de gebruikte applicatie ontdekt, waardoor er gegevens verloren gingen. Helaas konden 25 (sub)vragen niet worden gebruikt. We verwijzen de lezer naar de in de bijlage opgenomen vragenlijst, waarbij de vragen die wegens een technisch probleem niet konden worden gebruikt zijn gearceerd.

Waarnemingen van de onderzoekers :

Positieve ontvangst van de studie: zowel door de kinderen als door het opvoedend personeel en de directie van de instellingen. In het algemeen stonden de kinderen erg positief tegenover de studie, vooral wat betreft de boodschap van gelijkheid en non-discriminatie die werd overgebracht en het feit dat ze werden geraadpleegd en hun mening konden uitdrukken over de doeltreffendheid van hun rechten;

Legitimiteitsgevoel over de studie. Meermaals waren kinderen die betrokken waren geweest bij de uitwerking van de vragenlijst, aanwezig in de groep die de vragenlijst gingen invullen en legden zij zelf uit (of hadden zij dat gedaan toen de gegevensinzameling werd aangekondigd) hoe zij werden geraadpleegd. Het feit dat de vragenlijst ontwikkeld was door andere kinderen die zich in dezelfde situatie bevonden als zij, verhoogde de motivatie om aan de studie deel te nemen en legitimeerde in hun ogen het belang en het doel van de studie.

Ik vond het erg leuk dat je hier vandaag was. Het heeft me aan het denken gezet! Dank je well!

Antwoordpercentage

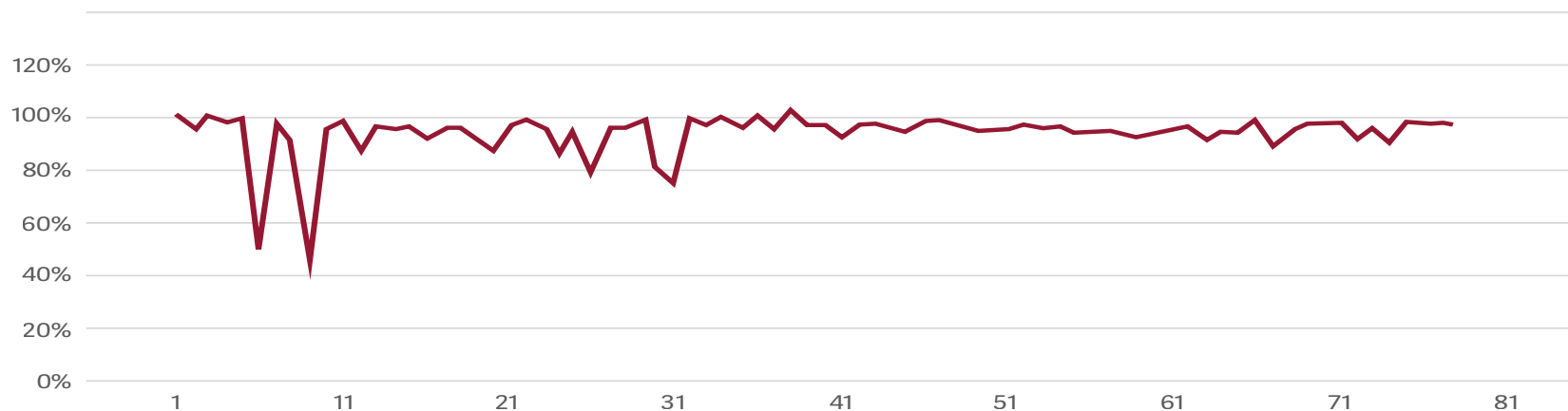
De deelname van de kinderen aan de studie was vrijwillig. De kinderen konden ervoor kiezen om niet mee te werken aan de studie, en om de vragenlijst dus helemaal niet in te vullen, of om niet alle gestelde vragen te beantwoorden. De analyse van het antwoordpercentage van de kinderen op de verschillende vragen geeft een beeld van de manier waarop de vragenlijst werd ingevuld en is een indicator van eventuele problemen die de kinderen zouden hebben kunnen ondervinden bij de beantwoording van de vragen.

Meerdere redenen kunnen ertoe hebben geleid dat de kinderen één of meer vragen niet hebben beantwoord, zoals: het gevoel dat de vraag irrelevant is, problemen om sommige vragen te begrijpen, schaamte, wantrouwen, vermoeidheid, enz.

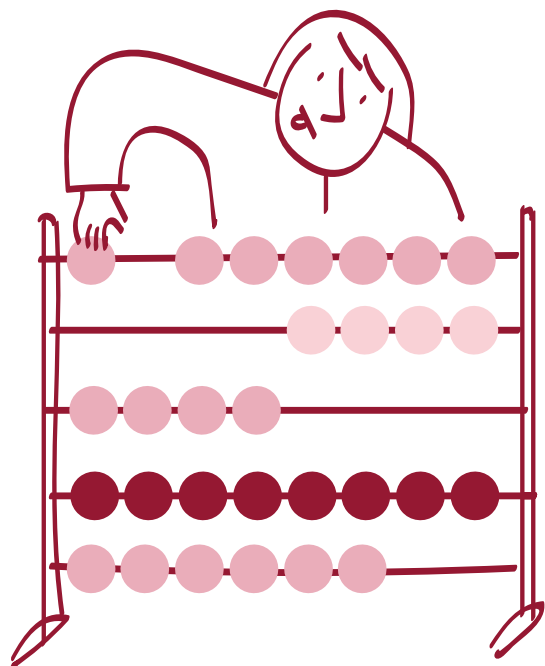
De analyse van het antwoordpercentage wijst niet op een mogelijke 'antwoordfatigue'. Het percentage blijft immers over het algemeen hoog met een gemiddeld antwoordpercentage van 94% en er is geen uitgesproken verschil tussen het antwoordpercentage in het begin en op het einde van de vragenlijst.

Bij twee vragen daalt het antwoordpercentage echter opvallend:

- Aan de kinderen die 'nee' antwoordden op de vraag 'Weet je hoe lang je in de GI/IPPJ moet blijven?' (62%), werd vervolgens de volgende vraag gesteld (Q6): 'Indien niet, waarom?' met de volgende antwoordcategorieën: 'De duur van mijn plaatsing is vernieuwbaar/verlengbaar'; 'Ik heb de informatie niet gekregen'; 'Andere'. De helft van deze kinderen heeft de bijkomende vraag niet beantwoord.
- Slechts 45% van de kinderen antwoordde op de vraag 'Over welk ander onderwerp zou je graag hebben dat je mening gevraagd wordt?' Het ging om een open vraag, wat een lager antwoordpercentage zou kunnen verklaren.

Kwantitatieve analyse: methodologie

Om de gegevens van de vragenlijsten te analyseren, werden zowel een bi- als een multivariate analyse uitgevoerd.

Beide soorten analyses werden uitgevoerd op basis van de volgende achtergrondvariabelen:

- **Geslacht:** meisje of jongen;
- **Leeftijd:** twee leeftijdsgroepen werden aangemaakt - jonger dan 16 jaar, en 16 jaar of ouder;
- **Family affluence scale:** drie categorieën werden opgesteld, namelijk kinderen met een lage *family affluence scale*, kinderen met een gemiddelde *family affluence scale* en kinderen met een hoge *family affluence scale*;
- **Wonen met minstens één van zijn ouders:** Deze binaire variabele (waar/niet waar) geeft aan of het kind heeft verklaard dat het al dan niet met minstens één van zijn ouders samenwoont (vader, moeder of beiden). Deze werd opgesteld op basis van de antwoorden op de vraag: 'Met wie woon je samen buiten de GI/IPPJ?'. Deze vraag had zeven antwoordcategorieën (meerdere antwoorden waren mogelijk): mijn vader; mijn moeder; mijn broers of zussen; andere familieleden; een pleeggezin; andere kinderen in een jeugdhulpinstelling; ik woon ergens anders;
- **Verblijfsduur in de GI/IPPJ:** Deze variabele meet hoeveel tijd er is verstreken sinds de aankomst in de GI/IPPJ. De variabele bestaat uit drie modaliteiten: minder dan één maand; één tot zes maanden; en meer dan zes maanden.

Er werd besloten deze vijf achtergrondvariabelen in beide soorten analyses op te nemen. Deze aanpak maakt het mogelijk om eventuele verbanden met de kenmerken van de kinderen op een verkennende manier aan het licht te brengen, en opent aldus de deur naar meer diepgaande studies in de toekomst.

De bivariate analyse

Een bivariate analyse is een analyse die wordt uitgevoerd tussen twee variabelen. Het antwoord op de onderzochte vraag wordt in verband gebracht met de achtergrondvariabelen (meisjes vs. jongens, jonge vs. minder jonge kinderen, enz.). Het vaststellen van een samenhang tussen twee variabelen zegt op zich evenwel niets over de vraag of er een oorzakelijk verband is. Zo kan een bivariate analyse wijzen op een positieve samenhang tussen geslacht en gelukkig zijn, waarbij jongens kennelijk gelukkiger zijn. Deze samenhang zou evenwel kunnen optreden omdat, in de steekproef van de studie, de jongens over het algemeen ouder zijn dan de meisjes en omdat de leeftijd een invloed heeft op de perceptie van geluk.

De gebruikte statistische test is die van χ^2 (Chi-kwadraat). Indien de p-waarde die bij de χ^2 -test hoort significant is, duidt dit op een significante samenhang tussen beide variabelen. Deze p-waarde geeft aan hoe groot de kans is dat de samenhang tussen twee variabelen, of het verschil tussen twee groepen (zoals hierboven tussen jongens en meisjes), door toeval kan worden verklaard. Hoe lager de p-waarde, hoe minder waarschijnlijk het is dat het om een toevallige ontdekking gaat. Voor deze studie worden associaties met een p-waarde van minder dan 0,05 in de χ^2 -tests als statistisch significant beschouwd. Er kan dan, met andere woorden, met ten minste 95% zekerheid worden gesteld dat het verband tussen de twee variabelen niet het resultaat is van louter toeval.

De resultaten van de bivariate analyse zijn opgenomen in de statistische bijlagen aan het eind van elk thematisch hoofdstuk.

De multivariate analyse met behulp van logistische regressie

Met een multivariate analyse kan men tegelijkertijd rekening houden met meerdere achtergrondvariabelen in de analyse van de onderzochte variabele, en op die manier vaststellen welke de reële verbanden zijn tussen de kenmerken van de kinderen (de onafhankelijke variabelen) en de antwoorden op de gestelde vragen (afhankelijke variabelen). Dit type analyse maakt het mogelijk om de invloed van een achtergrondvariabele los van de andere variabelen te meten, waarbij alle andere factoren overigens gelijk blijven.

Met de analyse op basis van logistische regressie werd nagegaan of de kenmerken van de kinderen (onafhankelijke variabelen) voorspellers zijn van de afhankelijke variabelen in deze studie (hoge of lage levenstevredenheid, wel of niet gemakkelijk vrienden maken, wel of niet zijn mening kunnen geven over de activiteiten in de GI/IPPJ, enz.).

De resultaten van deze analyses worden in de vorm van grafieken weergegeven in het gedeelte 'Resultaten'. De tabellen zijn opgenomen in de statistische bijlagen aan het eind van elk thematisch hoofdstuk.

Voor elke *odds ratio* werden eveneens betrouwbaarheidsintervallen berekend. Dit werd gedaan om de foutmarge te bepalen die bestaat tussen de gegevens van deze studie en de gegevens van de totale bevolking. Het bepaalt de zone waarin met 95% zekerheid kan gezegd worden dat het werkelijk resultaat (van de totale bevolking) van wat men meet zich bevindt. De betrouwbaarheidsintervallen staan vermeld in de tabellen in de statistische bijlagen.

Duiding bij de grafieken van logistische regressie

Met de analyse van de logistische regressie werd dus nagegaan of de kenmerken van de kinderen voorspellers zijn van de afhankelijke variabelen in deze studie (tevredenheid over het leven, gemakkelijk vrienden maken, zelfvertrouwen enz.) Bijvoorbeeld, is het feit een jongen te zijn een voorspeller van zelfvertrouwen of vermindert het de kans op zelfvertrouwen?

De grafiek toont de waarde van de *odds ratio* voor elke onafhankelijke variabele. Het is de verhouding tussen de waarschijnlijkheid van een gebeurtenis in een groep (de referentiegroep REF) en de waarschijnlijkheid in een andere groep (bv. meisjes vs. jongens). De waarde geeft de sterkte van het verband weer.

Gewoonlijk ligt de middellijn op de waarde 1 dewelke duidt op de afwezigheid van een verband. De waarden links van de middellijn bevinden zich in dat geval tussen 0 en 1 wat wijst op een lagere kans om in de 1-categorie van de afhankelijke variabele terecht te komen. Waarden rechts van de lijn zijn hoger dan 1 (tot oneindig) en wijzen op een hogere kans om in de 1-categorie van de afhankelijke variabele terecht te komen. In een grafische voorstelling zou dit de verkeerde indruk kunnen wekken dat de effecten met een *odds ratio* hoger dan 1 veel groter zijn dan de effecten van *odds ratios* kleiner dan 1. **Om de grafische weergave te vergemakkelijken en een grafische vergelijking mogelijk te maken, zijn alle *odds ratios* tussen 0 en 1 (links van de gebruikelijke middenlijn) omgerekend (zie laatste kolom van de tabel van logistische regressie in de statistische bijlagen) en wordt de middenlijn de waarde 0, zodat een grafische vergelijking mogelijk wordt tussen de waarden links (x keer minder kans) en rechts (x keer meer kans) van de middellijn.**

Het gebied tussen -1 en + 1 van de grafiek is de zone waar de kans op het al dan niet voorkomen van bepaalde waarden (0/1) van de afhankelijke variabele gelijk is (of waar de kans op verschil nul is) en de onafhankelijke variabele dus geen effect heeft op de afhankelijke variabele. Bij deze waarde is de waarschijnlijkheid dat een gebeurtenis (bv. zelfvertrouwen hebben) zich in een bepaalde groep voordoet, identiek aan die van de referentiegroep.

De *odds ratios* van de overeenkomstige variabelen worden weergegeven door de balken.

Een *odds ratio* links van de middenlijn wijst in ons voorbeeld op een kleinere kans op zelfvertrouwen in vergelijking met de referentiegroep. Een *odds ratio* rechts van de middenlijn wijst op een grotere kans op zelfvertrouwen dan in de referentiegroep.

Een **donker gekleurde balk** wijst op een **statistisch significant verband** tussen de onafhankelijke variabelen (in dit geval de kenmerken van de kinderen) en de afhankelijke variabele (al dan niet zelfvertrouwen hebben). In ons voorbeeld heeft een jongen 5,40 keer meer kans op zelfvertrouwen dan een meisje. Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende significantieniveaus aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

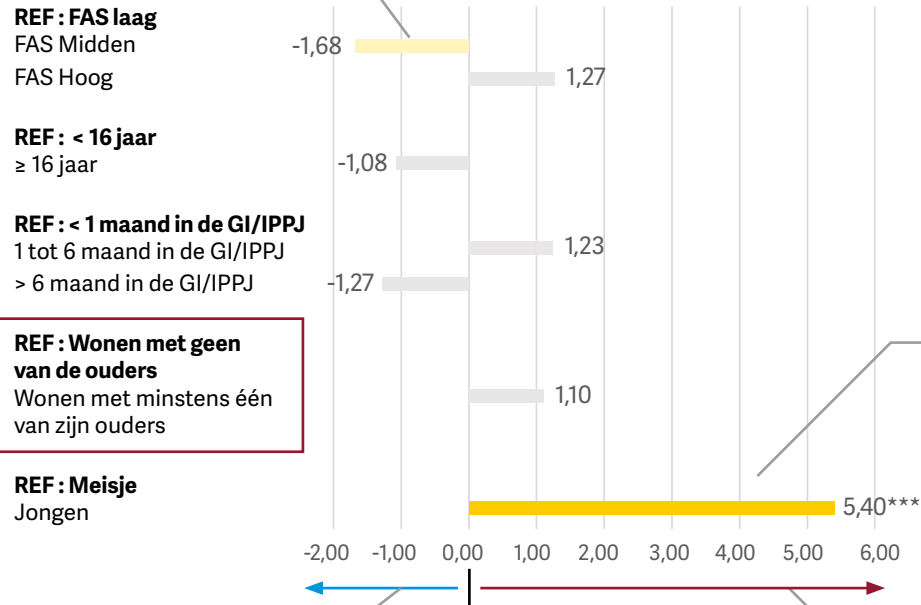
Deze p-waarde (resultaat van de χ^2 -test) drukt de kans uit dat een verschil tussen twee groepen door toeval kan worden verklaard. Hoe lager de p-waarde, hoe kleiner de kans op een toevallige ontdekking. Hoe groter de steekproefomvang, hoe lager de p-waarde wordt. Hoe groter de studie, hoe gemakkelijker het dus is om een verband te vinden als er echt één bestaat, en hoe kleiner het risico dat een verband wordt gemist.

Het is dus altijd mogelijk dat een verband werd gemist omdat de steekproef van de studie te klein was om een significant resultaat te vinden. Om die reden kan een gevonden verband wel degelijk relevant zijn, ook al is het statistisch niet significant. Daarom is ervoor gekozen om in deze studie met een betrekkelijk kleine steekproefomvang ($n=329$) ook een aantal niet-significante resultaten te belichten. Het kan immers niet worden uitgesloten dat sommige verbanden statistisch significant zouden zijn geweest indien de steekproef groter was geweest.

De **licht gekleurde balken** in de grafieken geven deze **relevante**, doch statistisch niet significante resultaten weer. De 'relevantielimiet' is vastgesteld op een specifieke waarde. Zo is met de Stuurgroep beslist om van een relevant verband te spreken vanaf een *odds ratio* groter dan 1,50 of kleiner dan -1,50 (de negatieve waarden zijn het resultaat van de omrekening die volgens de bovengenoemde methode is uitgevoerd), de limiet ligt dus vast vanaf het moment dat een groep anderhalf keer meer of minder kans op een gebeurtenis heeft dan de referentiegroep. In ons voorbeeld zouden de waarden van de *odds ratio* erop kunnen wijzen dat het hebben van een gemiddelde *family affluence scale* ook een voorspeller zou kunnen zijn van het al dan niet aanwezig zijn van een gevoel van zelfvertrouwen. Let echter op dat deze resultaten statistisch gezien niet significant zijn.

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel van zelfvertrouwen

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Relevant resultaat, maar statistisch niet significant. Het hebben van een gemiddelde family affluence scale zou ook een voorspeller kunnen zijn van het al dan niet aanwezig zijn van een gevoel van zelfvertrouwen.

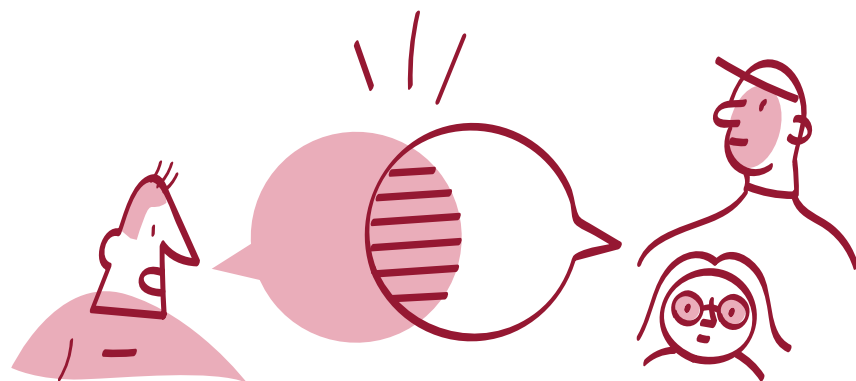
De groep kinderen die samenwonen met minstens één van hun ouders wordt vergeleken met de referentiegroep van kinderen die zonder hun ouders wonen.

Lagere waarschijnlijkheid in de geobserveerde groep dan in de referentiegroep.

Er is een statistisch significant verband tussen het zelfvertrouwen en het geslacht, in het voordeel van de jongens.

Hogere waarschijnlijkheid in de geobserveerde groep dan in de referentiegroep. Bv. jongens hebben meer zelfvertrouwen dan meisjes.

Feedback (aan de kinderen)

Ook in deze fase van de studie werd veel aandacht besteed aan het informeren van de kinderen over de impact die hun mening heeft. Aangezien de kinderen voor een zo kort mogelijke periode in de GI/IPPJ worden geplaatst en de analyse van de resultaten enige tijd in beslag zou nemen, werd ervoor gezorgd dat zij binnen de maand na het einde van de gegevensinzameling, feedback zouden krijgen.

Deze voorlopige resultaten werden grafisch voorgesteld op een aantrekkelijke poster die aan alle instellingen werd uitgedeeld om er te worden verspreid en opgehangen. De feedback omvatte algemene resultaten (aantal deelnemers, geslacht en leeftijd van de deelnemers), maar ook antwoordscores op meer specifieke vragen waarvoor kinderen tijdens de gegevensinzameling belangstelling hadden getoond (bv. betreffende de tevredenheid over de maaltijden).

Samen met de poster werd ook een begeleidende nota en een dankwoord aan de directies en het opvoedend personeel gestuurd.

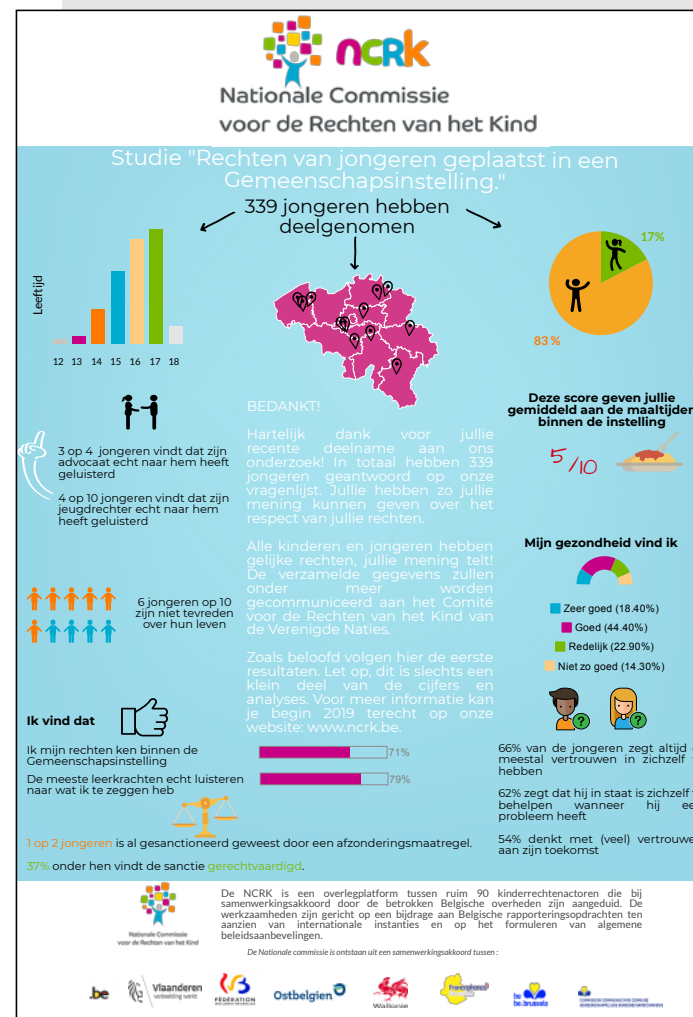
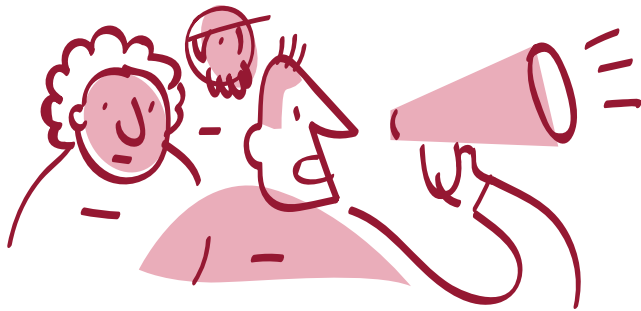

Fig. 5: Affiche feedback GI

Contextualisering: professionals aan het woord!

Ontmoet onze experts in de 'Wie is wie?' in bijlage.

De verschillende gesprekken met de jeugdhulpadministraties, de directies en het opvoedend personeel in de GI/IPPJ's alsook met de Stuurgroep van de studie laten geen twijfel over het belang om naast de kinderen ook de professionals aan het woord te laten. Zij hebben immers grondige kennis van het onderwerp en rijke ervaring opgedaan. Het spreekt dus voor zich dat onderzoekers, diverse professionals en vertegenwoordigers van instellingen werden betrokken bij het onderzoek. De resultaten van de studie werden hen voorgelegd en vormden de basis van een gesprek. Doel hiervan was om verschillende standpunten met elkaar te vergelijken, bepaalde resultaten te illustreren en stof tot nadenken te geven over de doeltreffendheid van de rechten van de kinderen geplaatst in een GI/IPPJ.

De lezer kan doorheen de publicatie citaten terugvinden die gebaseerd zijn op onze gesprekken en die de cijfermatige resultaten komen ondersteunen.

Conclusies

Wie is wie?

De gesprekken gevoerd ter aanleiding van de contextualisering van de resultaten van de studie waren bijzonder leerrijk. Hierbij hadden wij de eer te kunnen rekenen op de rijke ervaring van een zeer diverse reeks deskundigen. De persoonlijke en/of professionele achtergrond van elk van hen heeft weliswaar een invloed op zijn of haar kijk op de samenleving. Daarom wensen wij u 'onze' experts graag voor te stellen:

De kinderen die geplaatst zijn in een GI/IPPJ.

Met hun persoonlijk levensverhaal en ervaringen zijn de kinderen die hebben deelgenomen aan de gegevensverzameling alsook diegenen die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van de vragenlijst, onze grootste deskundigen. Het is vooral hun stem die doorheen deze publicatie weerklinkt.

270

Liesbet Bex

Liesbet Bex is na haar studies aan de KU Leuven gestart aan de balie in Hasselt, waar ze een achttal jaren als advocate werkzaam is geweest. Vervolgens zette ze haar carrière verder bij het Openbaar Ministerie, waar ze als substituut acht jaar actief was in Tongeren. Sedert 13 jaar bekleedt zij nu de functie van jeugdrechter in het Gerechtelijk Arrondissement Limburg, afdeling Hasselt.

Geert Bots

Van opleiding is Geert Bots maatschappelijk werker en licentiaat in de Criminologie. Na zijn studies is hij als maatschappelijk werker en opvoeder begonnen werken in de Gemeenschapssinstelling te Mol, om er na zes jaar pedagogisch directeur te worden. De laatste vier jaren vervult hij de functie van Algemeen Directeur. Hij werkt

daar nu al 18 jaar en vind dit een boeiende job. Hij streeft ernaar om op een andere manier invulling te geven aan de plaatsing en die betekenisvoller te kunnen maken voor de jongere. Hij is van nature positief ingesteld en vindt het belangrijk om naar kansen te kijken en ervoor te zorgen dat de jongeren niet worden weggezet van de maatschappij maar eerder dat ze er echt in worden betrokken.

Benoit Botterman

Benoit Botterman is criminoloog van opleiding. Hij begon zijn carrière als opvoeder in de IPPJ van Fraipont en werd daar in 2004 afdelingshoofd van de open afdeling. Hij is sinds 2010 attaché bij de directie en is in dit kader administratief verantwoordelijke.

Xavier Detry

Xavier Detry is opvoeder van opleiding. Hij begon zijn loopbaan bij de IPPJ van Fraipont in 2002. Hij is 15 jaar terreinwerker geweest en is er de laatste vier jaar afdelingshoofd in de open afdeling.

Christian Fallone

Christian Fallone volgde een artistieke koers, gekoppeld aan een late opleiding tot gespecia-

Eindnoten

- 1 UN Doc. CRC/C/GC/12, §2.
- 2 Deze term wordt nu algemeen gebruikt en omvat de volgende elementen: "ongoing processes, which include information-sharing and dialogue between children and adults based on mutual respect, and in which children can learn how their views and those of adults are taken into account and shape the outcome of such processes." Zie UN Doc. CRC/C/GC/12, §3.
- 3 L. LUNDY, L. MCEVOY, & B. BYRNE, «Working with young children as co-researchers: An approach informed by the United Nations convention on the rights of the child», *Early Education and Development*, vol. 22(5), 2011, p.714.
- 4 UN Doc. CRC/C/GC/12, § 79.
- 5 UN Doc. CRC/C/GC/12, §§ 57-64. Zie ook UN Doc. CRC/C/GC/24, §§ 44-46.
- 6 G. LANSDOWN, *Every child's right to be heard. A resource guide on the UN Committee on the Rights of the Child General Comment n°12*, Save the Children, London, 2011, pp. 69-70.
- 7 L. LUNDY, L. MCEVOY, & B. BYRNE, o.c., *Early Education and Development*, vol. 22(5), 2011, p. 714.
- 8 O. McEVOY, *A practical guide to including seldom-heard children & young people in decisionmaking*, Minister for Children and Youth Affairs, Dublin, 2015, p. 7; UN Doc. CRC/C/GC/12, §4.
- 9 K. VAN LAETHEM, C. PÉTERS EN A. BOURGEOIS, o.c., pp. 27-34
- 10 L. LUNDY, « Voice is not enough: conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child », *British Educational Research Journal*, 2007, 33(6), pp. 927-942. L. LUNDY, L. MCEVOY, & B. BYRNE, o.c., pp. 714-736.
- 11 Uittreksels uit *General Comment n°12* van het VN-Kinderrechtencomité. Zie ook de bronnen waarnaar wordt verwezen in: NATIONALE COMMISSIE VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND, *Pedagogische kit: naar een kindvriendelijke versie van de slotbeschouwingen van het VN-Kinderrechtencomité*, Brussel, Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, 2020, p. 10-12, beschikbaar op: https://ncrk-cn.de.be/IMG/pdf/pedagogische_kit.pdf.
- 12 De door het Ierse team van de HBSC-studie gebruikte methodologie om kinderen en jongeren te betrekken bij de vaststelling van thema's en vragen van de HBSC-studie zijn in deze studie overgenomen. Bij de ontwikkeling van de discussiegroepen werd ook rekening gehouden met de aanbevelingen van Mc Evoy om ervoor te zorgen dat de discussiegroepen kort, interessant en boeiend bleven en zo een maximale participatie te garanderen. O. McEVOY, o.c., 2015, pp. 99 en 120.
- 13 Opgelet: sommige wijzigingen konden niet worden aangebracht, met name wanneer een identieke formulering als in (inter)nationale enquêtes moest worden gehandhaafd om een zekere vergelijkbaarheid van de gegevens mogelijk te maken.
- 14 De vertrouwelijkheid van de verzamelde en gepubliceerde gegevens is in deze studie erg belangrijk. Er werd bovendien bijzondere aandacht besteed aan het vermijden van elke vorm van stigmatisering in de analyse, de interpretatie en de publicatie van de gegevens.
- 15 S. D'HONDT EN C. PÉTERS, *Nationale kinderrechtencijfers. Make them count*, Brussel, Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, 2016, 218 p.
- 16 In de pre-tests werd de lengte van de vragenlijst getest en de nodige invultijd gevalideerd. In de praktijk konden de kinderen echter, als ze te weinig tijd hadden (dit was enkel het geval voor een zeer klein aantal kinderen), langer blijven en de vragenlijst in hun eigen tempo invullen, indien zij dat wensten.
- 17 Bovendien wijzen wij erop dat geen enkele informatie waarmee de kinderen kon worden geïdentificeerd, werd gevraagd, behalve dan de informatie die de statistische uitsplitsingen mogelijk maakt (met name de achtergrondvariabelen die hierna zullen worden geanalyseerd, namelijk: het geslacht, de leeftijd, de *family affluence scale*, het feit met minstens één van zijn ouders te wonen en de verblijfsduur in de instelling).

Beschrijving van de steekproef

1. Geslacht
2. Leeftijd
3. *Family affluence scale*
4. Wonen met minstens één van zijn ouders
5. Verblijfsduur in de GI/IPPJ
6. Scholing
7. Plaatsingsregime

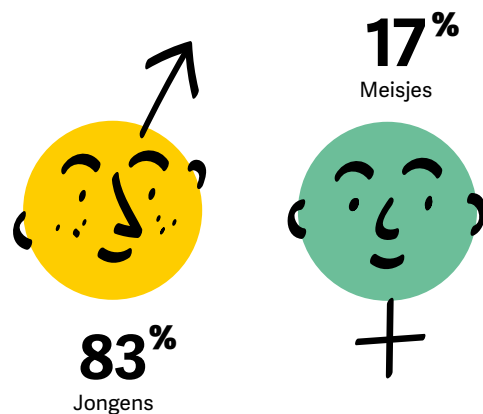
Beschrijving van de steekproef

De steekproef wordt beschreven aan de hand van verschillende variabelen, namelijk: het geslacht, de leeftijd, de *family affluence scale*, het wonen met minstens één van zijn ouders, de verblijfsduur in de GI/IPPJ, de scholing en het feit geplaatst te zijn in een open of gesloten regime in de GI/IPPJ. Met uitzondering van de scholing en het regime van plaatsing zullen deze variabelen in de verschillende statistische analyses als achtergrondvariabelen worden gebruikt.

Aangezien het doel van de studie was om alle kinderen geplaatst in een GI/IPPJ in België te bereiken, werden alle kinderen benaderd die tussen midden september en midden oktober 2018 in een dergelijke instelling aanwezig waren op de datum van de geplande gegevensverzameling. Van de ingevulde vragenlijsten waren er 329 bruikbaar, deze vormen dus onze steekproef.

Geslacht

Verdeling van de kinderen volgens geslacht (n=322)

De meerderheid van de kinderen die hebben deelgenomen aan de studie zijn jongens (83%).

Merk op dat van de totale capaciteit van de instellingen (559 plaatsen) 78,5% bestemd is voor jongens, terwijl 21,5% van de plaatsen bestemd zijn voor meisjes.

Meisjes hebben vaak een heel andere problematiek en ze vragen een heel andere aanpak. Bij de meisjespopulatie situeert de problematiek zich vaker op vlak van misbruik, ze zijn eerder slachtoffers dus, in vergelijking met de jongenspopulatie die meer uit daders bestaat. Meisjes worden wel vaker voor hun eigen veiligheid geplaatst

Ben Veltjen – Campusverantwoordelijke Campus de Hutten,
GI De Kempen

We stellen vast dat meisjes eerder een profiel hebben van minderjarigen in een verontrustende situatie, dat op een gegeven moment leidt tot het plegen van een strafbaar feit. Dit feit wordt soms zelfs expliciet gebruikt als een voorwendsel om over te gaan tot de plaatsing in een instelling met een uitgesproken beschermend doel. Deze beschermingsaanpak is meer aanwezig voor meisjes dan voor jongens, voor wie het aspect van het delict sterker naar voren wordt gebracht om de maatregel te rechtvaardigen.

Benoit Van Keirsbilck – Directeur DEI-België

De realiteit is dat weinig meisjes 'strafbare feiten' plegen. Zodanig dat ze eigenlijk niet in aanmerking komen voor een plaatsing in een gesloten gemeenschapsinstelling. Het gebeurt dat sommige meisjes wél geplaatst worden en dit niet zozeer omwille van delinquent gedrag maar als beschermingsmaatregel uit nood aan een beveiligend verblijf omwille van de onveiligheid in hun opvoedingssituatie.

Liesbet Bex – Jeugdrechter

Geslacht

Terwijl de leeftijdsverdeling van de meisjes tamelijk gelijkmatig is (52% is jonger dan 16; 48% is 16 jaar of ouder), zijn de jongens in onze steekproef vaak ouder. 30% is jonger dan 16 en 70% van hen is 16 jaar of ouder.

Mijn aanvoelen is dat meisjes minder vaak ontsporen, maar als ze ontsporen doen ze dat bijzonder stevig waarbij de noodzaak tot beveiliging zich opdringt. Jongens ontsporen frequenter dan meisjes maar volgens mij minder ingrijpend waardoor ze zich vlugger kunnen herpakken. De meest ingrijpende maatregel, de plaatsing in een gemeenschapsinstelling, is dan niet onmiddellijk nodig. Bij jongens is er wel vaker sprake van recidive, ze plegen opnieuw strafbare feiten waardoor ze uiteindelijk wel in de gemeenschapsinstelling terecht komen.

Liesbet Bex – Jeugdrechter

Wat de gezinssituatie van de kinderen betreft, hebben meisjes minder kans om met minstens één van hun ouders te wonen dan jongens. Terwijl 72% van de jongens met minstens één van zijn ouders woont buiten de instelling, woont slechts 54% van de meisjes met minstens één van zijn ouders buiten de instelling.

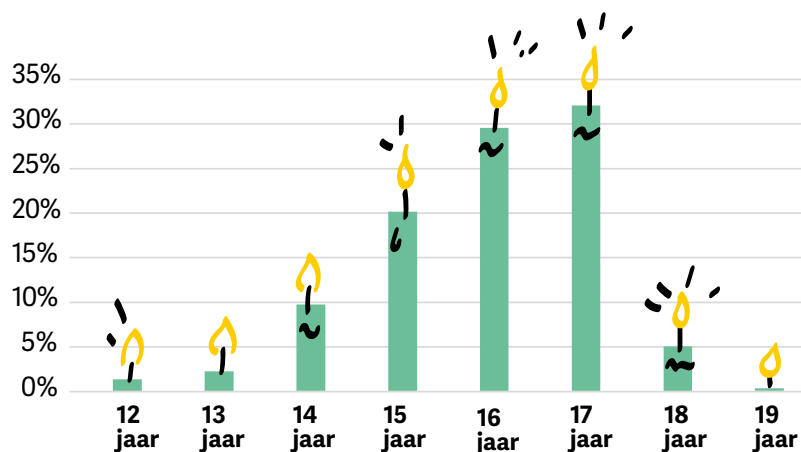
Ik veronderstelde dat de meisjes een sterkere hechting met de familie vertoonden. Soms krijgen hun levensplannen eerder vorm, bijvoorbeeld het verlaten van de familiecocon omdat je iemand ontmoet, omdat er een geboorte zich aankondigt. Ze worden soms ook sterk in een volwassen rol 'geduwd' of ze worden in omstandigheden geplaatst waarin ze 'voortijdige' ontmoetingen doen.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

	Meisje	Jongen	p
Leeftijd **			
< 16 jaar	51,8%	29,5%	<0,01
≥ 16 jaar	48,2%	70,5%	
Family affluence scale			
Laag	45,1%	54,1%	0,4
Gemiddeld	43,1%	33,3%	
Hoog	11,8%	12,6%	
Wonen met minstens één van zijn ouders*			
Nee	46,4%	27,8%	<0,05
Ja	53,6%	72,2%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
< 1 maanden	47,2%	42,3%	0,65
Tussen 1 en 6 maanden	37,7%	44,7%	
> 6 maanden	15,1%	13,0%	

Leeftijd

Leeftijdsverdeling

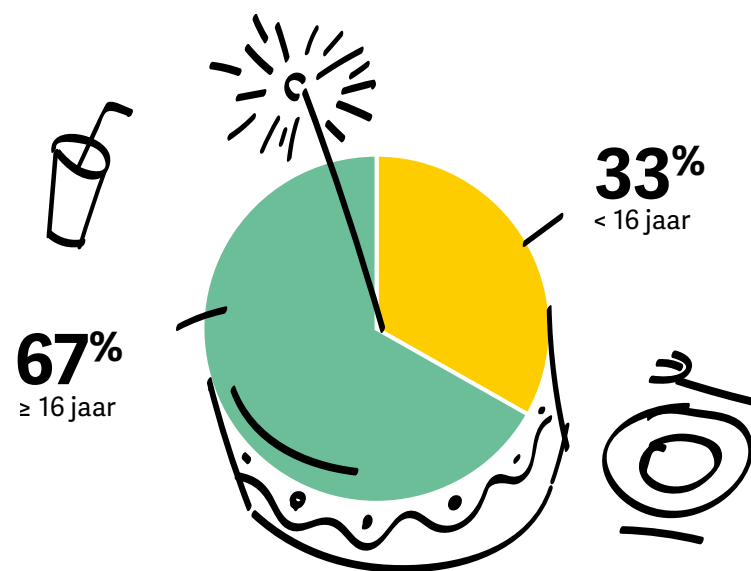

De kinderen die deelnamen aan de studie waren tussen 12 en 19 jaar oud¹.

De mediane leeftijd van de steekproef is 16 jaar, met een modale leeftijd van 17 jaar².

Voor de analyses die volgen, werden de kinderen ingedeeld in twee leeftijdsgroepen: kinderen van 12 tot 15 jaar en kinderen van 16 tot 19 jaar, met andere woorden de kinderen jonger dan 16 jaar en de kinderen van 16 jaar of ouder. De indeling in leeftijdsgroepen volgt dezelfde logica als die welke wordt toegepast in de specifieke studie van de NCRK 'Kinderen in migratie', zelf gebaseerd op de indeling van de HBSC-studie en dit teneinde tot een zekere vergelijkbaarheid van de gegevens te kunnen komen³.

Verdeling van de kinderen volgens de leeftijdscategorie (n=319)

De steekproef bestaat voor 67% uit kinderen van 16 jaar of ouder, en voor 33% uit kinderen jonger dan 16 jaar. Van de kinderen jonger dan 16 jaar was een minderheid tussen 12 en 13 jaar (3%), terwijl ongeveer een derde (30%) tussen 14 en 15 jaar oud was.

De bivariate analyse toont een statistisch significant verband tussen het geslacht en de leeftijd van de kinderen in het voordeel van de jongens, hetgeen er opnieuw op wijst dat de jongens over het algemeen ouder zijn dan de meisjes. Van de kinderen jonger dan 16 jaar is 73% een jongen en 27% een meisje. Van de kinderen van 16 jaar of ouder is 87% een jongen, terwijl 13% een meisje is.

De maturiteitsgraad is vaak verschillend voor jonge meisjes. In het algemeen is de vroege leeftijd waarop bepaalde gedragingen zich voordoen, met name op het gebied van zeden (bijvoorbeeld pornografie) en verslavingen, zeer zorgwekkend.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

De instelling is het 'ultieme redmiddel' in de hiërarchie van de herstelmaatregelen, dit wordt in de wetteksten bepaald. Zolang we muren kunnen vervangen door het relationele, zowel ervoor als erna, is dat beter. Er moeten al bijzonder ernstige feiten gepleegd zijn voordat men overgaat tot plaatsing in een instelling, en dat gebeurt dus vaker op een oudere leeftijd. 16 jaar is dus een beetje een 'scharnierleeftijd'.

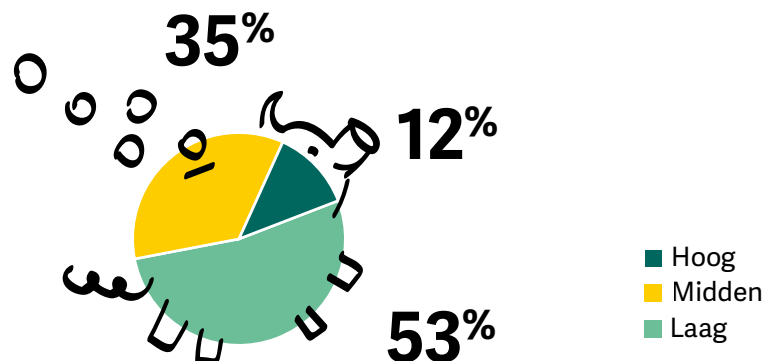
Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

	< 16 jaar	≥ 16 jaar	p
Geslacht **			
Meisje	27,4%	12,8%	<0,01
Jongen	72,6%	87,2%	
Family affluence scale			
Laag	45,0%	56,7%	0,14
Gemiddeld	42,0%	31,4%	
Hoog	13,0%	11,9%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	27,9%	32,4%	0,5
Ja	72,1%	67,6%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
< 1 maanden	41,8%	43,2%	0,94
Tussen 1 en 6 maanden	44,9%	42,7%	
> 6 maanden	13,3%	14,1%	

Family affluence scale

Net als in de HBSC-studie van 2014⁴ werd de *family affluence scale* gebruikt als indicator voor het socio-economische niveau van de kinderen. De *family affluence scale* wordt beoordeeld aan de hand van een score die is samengesteld uit de antwoorden op zes vragen: (1) het aantal auto's of bestelwagens in het gezin; (2) het hebben van een eigen kamer; (3) het aantal keren dat het gezin in het jaar voorafgaand aan de studie in het buitenland op vakantie is geweest; (4) het aantal computers in het gezin; (5) het aantal badkamers in huis; en (6) of het gezin al dan niet over een vaatwasmachine beschikt. Aan de hand van de behaalde scores worden de kinderen in drie categorieën ingedeeld: kinderen met een lage *family affluence scale* (score van 0 tot 6), kinderen met een gemiddelde *family affluence scale* (score van 7 tot 9) en kinderen met een hoge *family affluence scale* (score van 10 tot 13)⁵.

Verdeling van de kinderen volgens *family affluence scale* (n=299)

Iets meer dan de helft van de ondervraagde kinderen (53%) heeft een lage *family affluence scale*. De andere helft heeft een gemiddelde (35%) of hoge (12%) *family affluence scale*.

Kansarme gezinnen worden veel meer getroffen door plaatsingsmaatregelen. Dit roept de vraag op of deze gezinnen oververtegenwoordigd zijn in het rechtssysteem. Het is inderdaad gemakkelijk om te zeggen dat er meer delinquentie is in deze families, en het is een nogal gevaarlijke gevolgtrekking omdat we weten dat er een hele reeks andere factoren in het spel zijn. We weten bijvoorbeeld dat ze vaker al onder de aandacht staan van diensten en instellingen en dat er misschien al meer overheidsinterventie is, of dat ze waarschijnlijk omwille van kleinere woningen meer op straat of op andere plaatsen zijn en dus een grotere zichtbaarheid hebben.

Benoit Van Keirsbilck – Directeur DEI-België

Armoede en kansarmoede zijn factoren die leiden tot aanzienlijke overheidsinterventies. Dit zou ons ook moeten doen nadenken over de inzet van middelen, want uiteindelijk is plaatsing in een instelling per kind duur, er dienen eventueel andere soorten prioriteiten te worden gesteld.

Benoit Van Keirsbilck – Directeur DEI-België

HBSC 2014 (Franse Gemeenschap): lage *family affluence scale* (21,1%); gemiddelde *family affluence scale* (46,6%); hoge *family affluence scale* (32,4%)*

*Voor de HBSC-studie 2018 is een nieuwe methode voor de berekening van de *family affluence scale* toegepast, die geen vergelijking met onze steekproef mogelijk maakt. Bovendien hebben de gegevens van de HBSC-studie alleen betrekking op de Franse Gemeenschap.

Family affluence scale

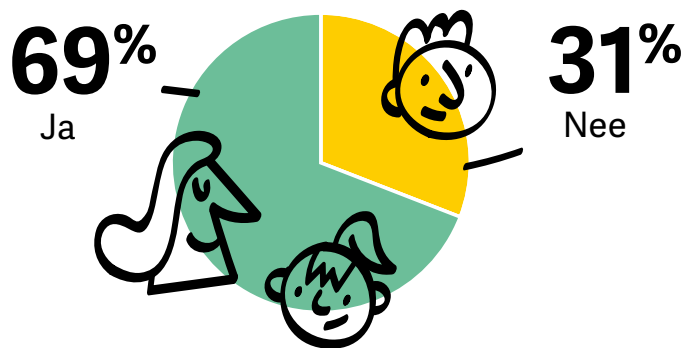
Uit de bivariate analyse blijkt geen statistisch significante samenhang tussen de kenmerken van de kinderen en de *family affluence scale*.

	Laag	Gemiddeld	Hoog	P
Geslacht				
Meisje	14,7%	21,2%	16,2%	0,40
Jongen	85,3%	78,8%	83,8%	
Leeftijd				
< 16 jaar	29,0%	40,8%	36,1%	0,14
≥ 16 jaar	71,0%	59,2%	63,9%	
Wonen met minstens één van zijn ouders				
Nee	27,7%	31,7%	27,0%	0,75
Ja	72,3%	68,3%	73,0%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ				
< 1 maanden	40,1%	47,4%	48,6%	NA
Tussen 1 en 6 maanden	48,3%	36,8%	40,0%	
> 6 maanden	11,6%	15,8%	11,4%	

Wonen met minstens één van zijn ouders

Uit een analyse van de gezinssamenstelling van de kinderen blijkt dat 69% van de ondervraagde kinderen buiten de instelling met minstens één van zijn ouders woont, terwijl bijna één derde (31%) met geen van beide ouders woont⁶.

Verdeling van de kinderen volgens het feit met minstens één van zijn ouders te wonen (n=317)

Eén derde van de kinderen die niet bij minstens één van hun ouders wonen, vind ik enorm. Het is erg vroeg, te vroeg om zo op zichzelf te staan.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

Uit de bivariate analyse blijkt een statistisch significant verband tussen het al dan niet wonen met één van zijn ouders en het geslacht. Het percentage jongens is hoger in de groep die met minstens één van zijn ouders woont (86,2%) dan in de groep kinderen die zonder hun ouders wonen (73,5%). Omgekeerd wonen meisjes vaker zonder hun ouders (26,5%) dan met minstens één van hun ouders (13,8%).

	Woont zonder de ouders	Woont met minstens één van zijn ouders	p
Geslacht *			
Meisje	26,5%	13,8%	<0,05
Jongen	73,5%	86,2%	
Leeftijd			
<16 ans	30,2%	34,9%	0,5
≥ 16 jaar	69,8%	65,1%	
Family affluence scale			
Laag	50,0%	53,3%	0,75
Gemiddeld	38,4%	33,8%	
Hoog	11,6%	12,9%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
< 1 maanden	44,4%	42,6%	0,96
Tussen 1 en 6 maanden	43,3%	44,6%	
> 6 maanden	12,2%	12,7%	

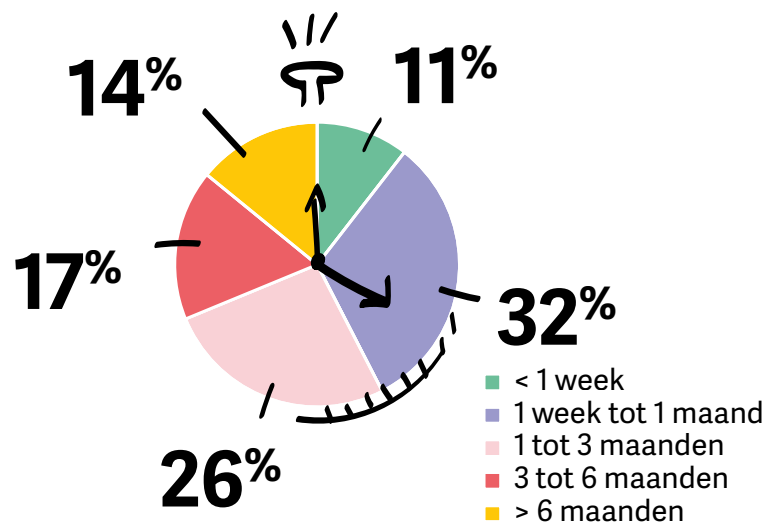

HBSC 2014 (Franse Gemeenschap): 97,3% van de kinderen woont met beide ouders, in een eenoudergezin of in een nieuw samengesteld gezin.*

* N. MOREAU et al., o.c., p. 8.

Verblijfsduur in de GI/IPPJ

Verdeling van de kinderen volgens de tijd doorgebracht in de GI/IPPJ (n=304)

Wanneer we kijken naar hoe lang de kinderen al in de GI/IPPJ verbleven op het moment van de gegevensinzameling, ziet men dat 11% minder dan één week geleden was aangekomen en 32% tussen één week en één maand geleden. 26% was tussen één en drie maanden geleden aangekomen, 17% tussen drie en zes maanden geleden en 14% meer dan zes maanden geleden.

Voor verdere analyse werden, in overleg met de Stuurgroep, de kinderen in drie groepen ingedeeld: kinderen die minder dan één maand geleden in de GI/IPPJ waren aangekomen (42%), kinderen die tussen één en zes maanden geleden in de GI/IPPJ waren aangekomen (44%) en kinderen die meer dan zes maanden geleden in de GI/IPPJ waren aangekomen (14%).

Over langere periodes worden we helaas vaak geconfronteerd met kinderen die na een kort verblijf buitenshuis graag terugkeren naar de instelling. Ze voelen zich daar veiliger. De instelling biedt een globale aanpak en een structurend kader.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

De tijd die in de instelling wordt doorgebracht is zeer kort om educatief werk op lange termijn te verrichten. De plaatsing kan een 'kaderend' antwoord zijn en aldus van dienst zijn voor een jongere. Plaatsing in een instelling kan ook voor stabiliteit zorgen, het pad effenen voor werk op langere termijn en de jongeren in staat stellen om mensen te ontmoeten die hen op langere termijn kunnen helpen. De enige ambitie die men kan hebben is om een positief spoor achter te laten voor de toekomst van de jongere.

Eric Janssens - Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

Beschrijving van de steekproef

De bivariate analyse toont geen significant verband aan tussen de kenmerken van de kinderen en de verblijfsduur in de GI/IPPJ.

	< 1 maanden	1-6 maanden	> 6 maanden	P
Geslacht				
Meisje	19,4%	15,4%	20,0%	0,65
Jongen	80,6%	84,6%	80,0%	
Leeftijd				
< 16 jaar	32,3%	34,1%	31,7%	0,94
≥ 16 jaar	67,7%	65,9%	68,3%	
Family affluence scale				
Laag	48,8%	59,2%	47,2%	NA
Gemiddeld	37,2%	29,2%	41,7%	
Hoog	14,0%	11,7%	11,1%	
Wonen met minstens één van zijn ouders				
Nee	31,5%	30,0%	29,7%	0,96
Ja	68,5%	70,0%	70,3%	

We merken op dat aan de kinderen werd gevraagd wanneer zij waren aangekomen in de GI/IPPJ waarin zij zich bevonden op het moment van de gegevensinzameling, en niet wanneer zij in het algemeen in een GI/IPPJ waren geplaatst. Tijdens de gegevensinzameling hebben de kinderen hier vaak uitleg over gevraagd, gezien de verschillende mogelijke overplaatsingen tijdens dezelfde plaatsingsmaatregel of het bestaan van verschillende min of meer opeenvolgende maatregelen. Deze gegevens dienen dus met enige voorzichtigheid te worden gelezen.

De veronderstelling dat de plaatsing in een instelling een maatregel is die een halt kan bieden aan een beginnende delinquente 'carrière' bestaat nog steeds. Het is een benadering die veel kritiek heeft gekregen en die door veel auteurs wordt betwist. Aan de andere kant horen we vaak van opvoeders die in instellingen werken dat het nodig is dat de jongere een zekere tijd in de instelling verblijft om bepaalde acties te kunnen ondernemen en dat een te kort verblijf daarom minder gepast zou zijn. Er bestaat een spanning tussen de visie van de maatregel als stopmoment, de nood aan tijd om het pedagogisch werk te kunnen aanvatten en de noodzaak om maatregelen op te leggen die zo kort mogelijk zijn.

Benoit Van Keirsbilck – Directeur DEI-België

Scholing

Aan de kinderen werd een aantal vragen gesteld die betrekking hadden op hun scholing. Het doel was gegevens te verzamelen zowel over het soort onderwijs dat werd genoten als over het onderwijsniveau op het ogenblik van de plaatsing. Op verzoek van de kinderen werd ook een vraag gesteld over hun betrokkenheid bij de studiekeuze.

Op verzoek van de kinderen werd eveneens een vraag gesteld over hun betrokkenheid bij de keuze van de studies.

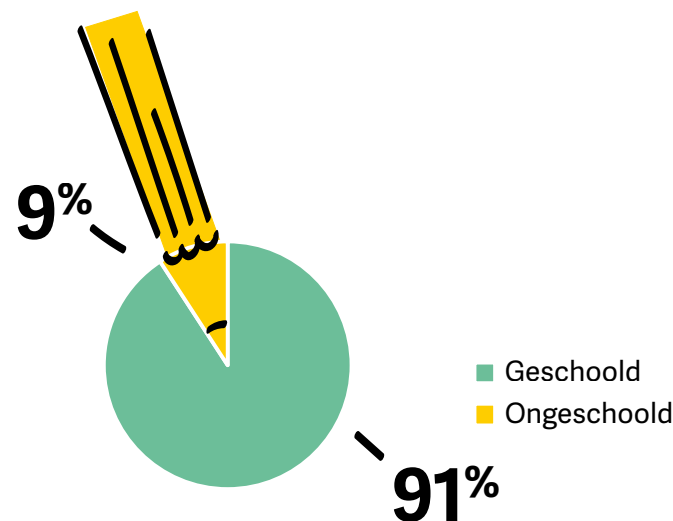
Vele jongeren die ik opvolg ondervinden problemen in hun schoolse situatie. Sommigen hebben zelfs helemaal afgehaakt. Hoe goed de jongere het doet op school is een zeer bepalende factor bij het nemen van een beslissing. Je gaat een jongere minder vlug plaatsen als het goed loopt, als het schooltraject of het behalen van een diploma in het gedrang zou komen door de plaatsing. Dit weegt zwaar door in de uiteindelijke beslissing om al dan niet tot plaatsing over te gaan.

Liesbet Bex – Jeugdrechtster

Scholing en schoolachterstand vóór aankomst in de GI/IPPJ

Aan de kinderen werd gevraagd aan te geven in welk jaar (1 à 6) in het lager dan wel middelbaar onderwijs ze zaten vóór hun aankomst in de GI/IPPJ. Ze kregen ook de gelegenheid aan te geven dat ze vóór hun plaatsing in de GI/IPPJ niet naar school gingen.

Verdeling van de kinderen volgens het al dan niet geschoold te zijn geweest vóór de plaatsing in de GI/IPPJ (n=283)

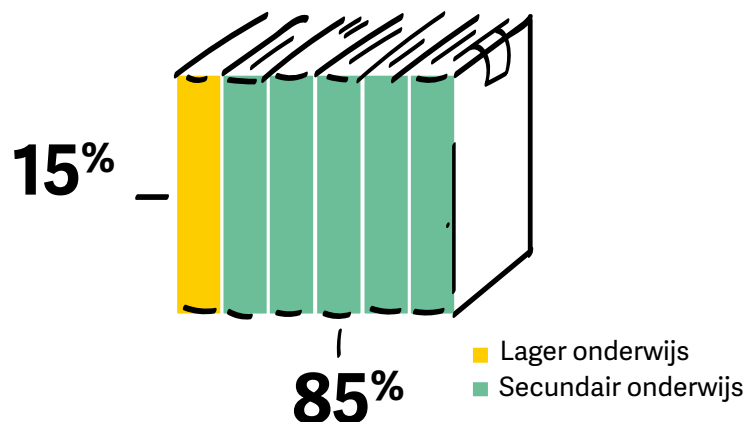

Bijna één op de tien kinderen (9%) ging niet naar school vóór de plaatsing in de GI/IPPJ.

Recent onderzoek heeft aangetoond dat er een verband bestaat tussen een arm taalgebruik en het overgaan tot het plegen van bepaalde feiten. Het gebrek aan capaciteiten om zaken mondeling uit te drukken zou meer pleeggedrag met zich meebrengen, men zou meer beïnvloedbaar en meer manipuleerbaar zijn, minder mogelijkheden hebben om afstand te nemen. De school is een instrument voor het aanleren van praktische kennis, van het vermogen om zich te uiten, van het opbouwen van zelfvertrouwen en van het vermogen om zich te projecteren in de toekomst die, als ze niet aanwezig zijn, de stap naar het plegen van feiten, naar het conflict en de moeilijkheid om zijn gevoelens op een andere manier te uiten, zal bevorderen.

Benoit Van Keirsbilck – Directeur DEI-België

Verdeling van de kinderen volgens hun scholingsniveau vóór de plaatsing in de GI/IPPJ (n=257)

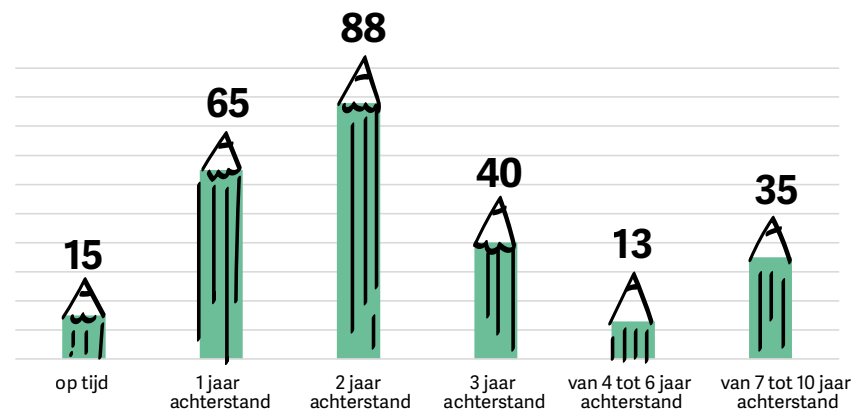

Van de kinderen die vóór hun plaatsing in de GI/IPPJ naar school gingen, volgde 85% middelbaar onderwijs, terwijl 15% (39 kinderen) lager onderwijs volgde. Let op dat de doelgroep van deze studie kinderen van minstens 12 jaar zijn, wat de leeftijd is waarop kinderen gewoonlijk van de lagere naar de middelbare school overstappen.

Op basis van het schooljaar voorafgaand aan hun plaatsing in de GI/IPPJ, de theoretische leeftijd waarop de kinderen elk schooljaar zouden moeten aanvangen en de leeftijd van de kinderen, werd de schoolachterstand geschat.

Het is evenwel mogelijk dat de theoretische leeftijden overschat zijn gezien de periode waarin de gegevens werden verzameld (september-november). Dit komt doordat kinderen die aan het eind van het jaar jarig zijn (in ons geval na de gegevensinzameling) als jonger worden beschouwd dan zij in werkelijkheid zijn (een kind van 12 jaar dat op het moment van de studie in het zesde leerjaar zit, kan in feite een jaar schoolachterstand hebben als het in december bijvoorbeeld 13 jaar oud is). Anderzijds kan het kind ook verwezen hebben naar het jaar waarin het zich bevond aan het einde van het vorige schooljaar (juni).

Verdeling van de kinderen volgens het niveau van schoolachterstand (n=256)

Slechts 6% van de schoolkinderen (15 kinderen) heeft geen schoolachterstand. Voor 25% van de kinderen (65 kinderen) bedraagt de schoolachterstand één jaar; voor 34% van de kinderen (88 kinderen) is dat twee jaar; en voor 16% (40 kinderen) drie jaar. Van de kinderen die meer dan vier jaar schoolachterstand hebben (19%), hebben er 13 een achterstand van vier tot zes jaar en 35 een achterstand van zeven tot tien jaar.

De kinderen hebben gemiddeld bijna drie jaar schoolachterstand.

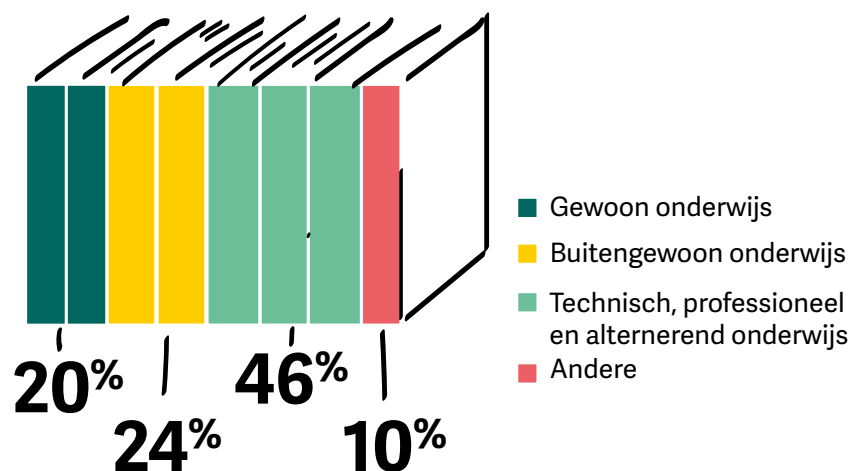
Met betrekking tot de school zien we jongeren die zich van de school afkeren, maar die willen werken en de kost verdienen. Hun vindingrijkheid is verbazingwekkend. Dit geeft ons stof tot nadenken over scholing en leerprocessen, maar vooral over wat jonge mensen in de praktijk kunnen omzetten - dit zijn vaardigheden.

Christian Falone – AMO Samarcande

Onderwijstype

Aan de kinderen werd ook gevraagd naar het type onderwijs dat ze op hun laatste school hadden genoten. Dit kan de school zijn waar zij vóór hun plaatsing in de GI/IPPJ zaten, maar ook de school waar ze tijdens hun plaatsing zaten, als ze buiten de instelling naar school gingen.

Verdeling van de kinderen volgens het gevolgde onderwijstype (n= 275)

Van de kinderen die naar school gingen, volgde bijna de helft (46%) technisch, beroeps- of alternerend onderwijs. Bijna een kwart van de kinderen (24%) zat in het buitengewoon onderwijs (lager of middelbaar onderwijs), tegenover één op de vijf (20%) in het gewoon onderwijs (lager, middelbaar of hoger onderwijs). De overige 10% volgde een ander type onderwijs (kunstonderwijs, sociale promotie, thuisonderwijs en andere).

De school mist vaak haar missie, de ongelijkheden zijn reëel. Ik ben altijd geraakt door het [laag] opleidingsniveau van de jongeren die in een instelling zijn geplaatst.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

De oververtegenwoordiging van kinderen in het buitengewoon onderwijs is helemaal niet verrassend. Het toont heel duidelijk de fundamentele rol van het onderwijs, van niet uit te vallen, in een hele reeks andere aspecten van het leven van jongeren, waaronder dit. Het benadrukt echt het feit dat het naar school blijven gaan, het behouden van een zeker zelfvertrouwen, het behouden van het vermogen om te kunnen leren, iets is dat uiterst belangrijk is.

Benoit Van Keirsbilck – Directeur DEI-België

In het schooljaar 2019-2020 zat 5,5% van de kinderen in het lager onderwijs en 4,6% van de kinderen in het secundair onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap in het buitengewoon onderwijs.

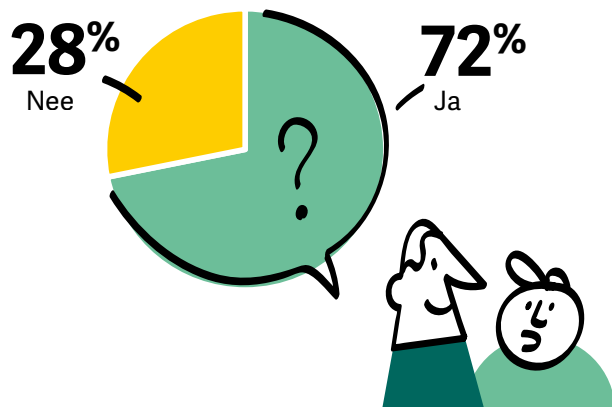
Bron: Vlaams onderwijs in cijfers 2019-2020 - Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

In het schooljaar 2017-2018 zat 5,2% van de kinderen in het lager onderwijs en 4,8% van de kinderen in het secundair onderwijs in de Franse Gemeenschap in het buitengewoon onderwijs.

Bron: Les indicateurs de l'enseignement 2019 - Fédération Wallonie-Bruxelles.

Studiekeuze

Verdeling van de kinderen volgens het feit dat de mening gevraagd werd voor de studiekeuze (n=309)

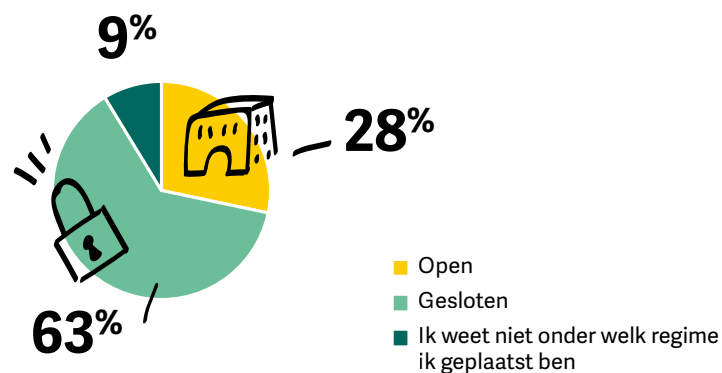

In de preliminaire discussiegroepen hebben de kinderen aangegeven te willen praten over de studiekeuze, en met name of hun mening werd gevraagd bij de studiekeuze die ze maakten vóór hun plaatsing in de GI/IPPJ.

In antwoord op deze vraag gaf 72% van de kinderen aan dat zij waren geraadpleegd, terwijl 28% zei dat de beslissing zonder hun mening te vragen werd genomen.

Plaatsings- regime

Verdeling van de kinderen volgens het regime van plaatsing in de GI/IPPJ
(n=322)

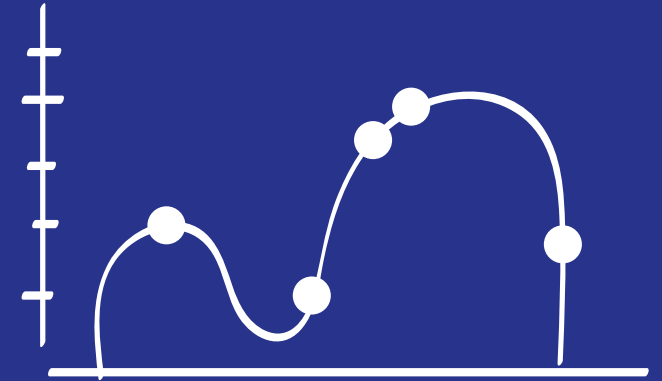
Aan de kinderen werd gevraagd naar het type plaatsing waar ze in zaten. 63% van de kinderen zei dat zij in een gesloten regime zaten, 28% in een open regime en 9% dat zij niet wisten in welk regime zij zaten.

Tijdens de gegevensinzameling merkten de interviewers dat dit onderwerp veel vragen oproep bij de kinderen, en zelfs voor verwarring zorgde. Om deze reden werd besloten het soort plaatsing niet als achtergrondvariabele voor verdere analyse te gebruiken en dienen de resultaten voor deze vraag eveneens met de nodige voorzichtigheid te worden gelezen.

Eindnoten

- 1 Volgens het VRK is een kind “ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt” (Artikel 1). Onder de kinderen die hebben deelgenomen aan de studie was er een klein aantal 18 jaar of ouder. Om meerdere redenen werd er beslist om deze in de analyses te behouden. Vooreerst leek het ons ethisch niet gepast om de deelname van bepaalde kinderen uit te sluiten, noch om hen aan het woord te laten zonder hun mening daarna te uiten aangezien de studie kadert binnen een boodschap van kansengelijkheid en inclusie. Ook is het reglementaire kader, specifiek gericht tot de kinderen en jongeren geplaatst in een GI/IPPJ, van toepassing op allen geplaatst in die GI/IPPJ.
- 2 De mediane leeftijd is de centrale waarde die de populatie in twee even grote numerieke groepen verdeelt: 50% van de kinderen is daarbij jonger dan de vermelde leeftijd, en 50% van de kinderen is ouder. De modale leeftijd is de leeftijd die het vaakst door de kinderen is 'geselecteerd'.
- 3 K. VAN LAETHEM, C. PÉTERS & A. BOURGEOIS, o.c.
- 4 In de meest recente studie uit 2018 werden andere classificaties gebruikt, waardoor de gegevens niet langer vergelijkbaar zijn. Daarom wordt hier dus verwezen naar de 2014-editie.
- 5 N. MOREAU et al., *Comportements, bien-être et santé des élèves. Enquête HBSC 2014 en 5e-6e primaire et dans le secondaire en Fédération Wallonie-Bruxelles*, Université Libre de Bruxelles, 2017, p.7.
- 6 Andere antwoordcategorieën waren : ‘met mijn broers of zussen’; ‘met andere familieleden’; ‘met een pleeggezin’; ‘met andere kinderen in een jeugdhulpinstelling’; ‘andere’. Tijdens de analyse van de vragenlijsten werd een programmeringsfout in de gebruikte applicatie ontdekt, waardoor er gegevens verloren gingen. De andere antwoordcategorieën op deze vraag konden om deze reden niet verwerkt worden.

Resultaten

A – De rechten van het kind in de procedure die leidt tot plaatsing in een GI/IPPJ

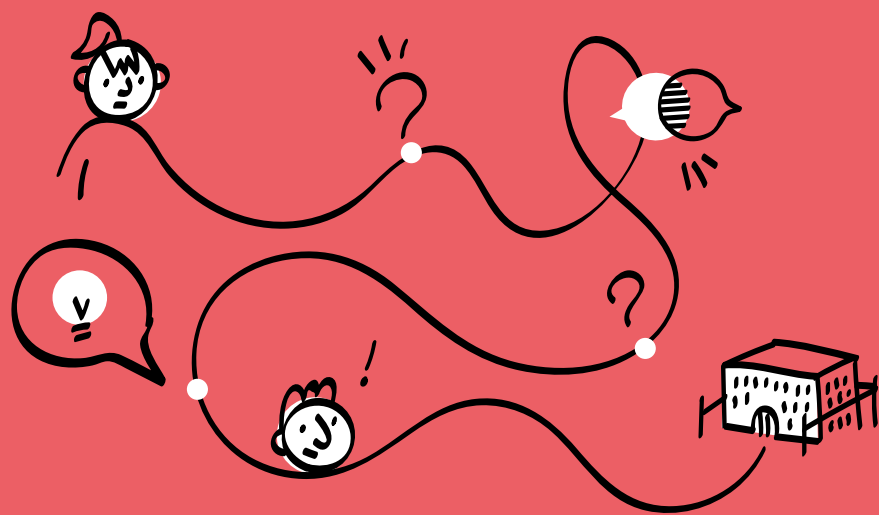
1. Het recht op daadwerkelijke participatie in de procedure
2. Het recht op juridische bijstand
3. Het recht op bijstand van een tolk

B – De rechten van het kind binnen de GI/IPPJ

1. Inleiding: zijn rechten kennen
2. Welzijn
3. Het recht op contact met de familie
4. Het recht op participatie binnen de GI/IPPJ
5. Het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst
6. Het recht op bescherming tegen alle vormen van geweld
7. Het recht op gezondheid
8. Het recht om klacht in te dienen wegens niet-naleving van de rechten binnen de GI/IPPJ
9. De sancties: afzondering
10. Isolatie

***De rechten van het kind
in de procedure die leidt tot
plaatsing in een GI/IPPJ***

Het recht op daadwerkelijke participatie in de procedure

Wat belangrijk is, is vooral het gevoel gerespecteerd te zijn geweest, in aanmerking genomen te zijn en beschouwd te worden als iemand wiens woord van waarde kan zijn, het gevoel echt als een persoon beschouwd te worden door de andere.

Isabelle Ravier – Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie

Artikel 12 van het VRK waarborgt het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen. Hiertoe dient het kind met name in de gelegenheid te worden gesteld gehoord te worden in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft.

Bij het interpreteren en verduidelijken van de wijze waarop het recht op vrije meningsuiting door de Staten die partij zijn moet worden toegepast, past het VN-Kinderrechtencomité in zijn *General Comment* nr. 12 dit recht toe op de specifieke situatie van kinderen in strafrechtelijke procedures. Zo heeft 'een kind dat wordt verdacht van een strafbaar feit, daarvoor wordt vervolgd of voor is veroordeeld' het recht om tijdens alle fasen van het proces te worden gehoord, of het nu gaat om het recht van het kind te worden gehoord door de politie, de procureur of de onderzoeksrechter. Dit recht is van toepassing op alle fasen van de procedure en de beslissingsname, en op de tenuitvoerlegging van de opgelegde maatregelen (§§57-61).

Het recht op participatie stelt het kind in staat een actieve rol te spelen in de procedure en omvat niet enkel het kind te 'horen', maar ook om zijn mening serieus te nemen, 'rekening houdend met de leeftijd en de ontwikkelingsgraad van het kind'. Het jeugdrecht is waarschijnlijk het gebied waar het recht van het kind om te worden gehoord het meest en het best is ontwikkeld, gezien het bijzondere belang ervan¹.

In zijn *General Comment* nr. 24 betreffende de rechten van het kind in het jeugdrechtsysteem (2019) gaat het VN-Kinderrechtencomité nader in op de voorwaarden die nodig zijn voor de daadwerkelijke participatie van het kind aan de gerechtelijke procedure, zoals de steun van alle relevante professionals, het voeren van de procedure in een taal die het kind volledig verstaat en in een begripvolle sfeer (§§44-46).

Ook op Europees niveau hebben talrijke bepalingen, richtsnoeren en richtlijnen onder meer betrekking op het recht van het kind op participatie in gerechtelijke (straf)procedures die het kind aangaan.

In België is het recht van het kind om zijn mening te uiten over elke aangelegenheid die het aanbelangt in 2009 in de Grondwet opgenomen.

De Jeugdbeschermingswet van 1965 bepaalt dat de jongere die de leeftijd van twaalf jaar bereikt heeft, vóór enige maatregel wordt getroffen door de jeugdrechter, persoonlijk moet worden gehoord, tenzij hij niet gevonden kan worden, zijn gezondheidstoestand het niet toelaat of hij weigert te verschijnen.

De beschikking maakt melding van het feit dat de betrokkene werd gehoord of van de redenen waarom dit niet gebeurde (Artikel 52ter).

In de Franse Gemeenschap wordt in het *Décret relatif à l'Aide à la jeunesse* (1991) verscheidene malen uitdrukkelijk verwezen naar het recht op participatie. In de voorafgaande titel van het Decreet staat duidelijk dat “jongeren en hun families recht hebben op gespecialiseerde hulpverlening en de inachtneming van hun rechten en vrijheden waaronder deze verwoord in de Grondwet en het Verdrag inzake de rechten van het kind, met inbegrip van [...] het recht op participatie” (vrije vertaling). De uitvoering van dit recht binnen de IPPJ is geregeld in de *Code 2014* en het *Règlement des IPPJ* en komt aan bod in een ander hoofdstuk in deze publicatie.

De *Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse* (2018) verwijst eveneens naar het recht op participatie en ambieert dit te versterken. Wat betreft de beschermingsmaatregelen voor kinderen die worden vervolgd voor een als misdrijf omschreven feit dat vóór de leeftijd van 18 jaar is gepleegd, bepaalt het wetboek dat de jongere met name moet worden gehoord met betrekking tot interne klachten (Artikelen 80-89); het herstelgerichte bemiddelingsaanbod (Artikel 97); de verlenging van de voorlopige maatregel bestaande in de opvang in een gesloten afdeling van een IPPJ (Artikel 105); de wijziging van maatregelen (Artikel 113); en het herstelgerichte aanbod (Artikel 115-117).

In de Vlaamse Gemeenschap is het recht op inspraak en participatie ook verankerd in artikelen 16 tot en met 19 van het DRM (2004). Participatie in een individuele context (artikel 16 en 17) betreft het eigen hulptraject van het individu². Deze artikelen vormen een aanvulling op de procedureregels voor gerechtelijke hulp, zowel wat betreft de participatie van kinderen bij het opzetten en uitvoeren van de jeugdhulpverlening als bij de evaluatie daarvan. De Algemene huisregels van de GI bepalen dat het 'actieplan' en de verslagen van de jeugdrechter met de in de GI geplaatste jongere worden besproken en dat de jongere het recht heeft zijn mening over het verloop van de plaatsing in de GI op papier te zetten, zodat zijn raadsman of de jeugdrechter er rekening mee kan houden.

In het nieuwe Jeugddelinquentierechtdecreet (2019) wordt het recht op participatie uitgebreid en uitgewerkt in tal van daartoe strekkende bepalingen, waaronder: de participatie van de jongere in het positieve project (Artikelen 2, 16 en 23); voor de jeugdrechter (Artikel 15); de herziening van de maatregelen door deze laatste (Artikel 16); het herstelrechtelijk aanbod (Artikel 22); de voorwaarden (Artikel 25); en de begeleiding in een gesloten afdeling van een GI (Artikel 27).

Verschillende studies (uitgevoerd in België) gaan ook in op de uitvoering van het recht op participatie, namelijk voor de doelgroep van deze studie. Zo werden in het kader van een Europees onderzoeksproject naar de participatie van kinderen bij de ontwikkeling van reacties op geweld meer dan 1300 kinderen tussen 8 en 18 jaar in verschillende landen geraadpleegd, waaronder in België. Hiertoe behoren kinderen in een GI en kinderen die met de wet in aanraking komen/van hun vrijheid zijn beroofd in andere landen³. Uit deze studie blijkt dat er nog werk aan de winkel is bij de uitvoering van het recht op inspraak voor kinderen die met de wet in aanraking komen, met name omwille van budget- en capaciteitsbeperkingen. Als werkpunten worden genoemd: het verbeteren van de opleiding van jonge advocaten vanuit het oogpunt van de rechten van het kind om kinderen en jongeren in staat te stellen deel te nemen aan gerechtelijke procedures; het gebruik van begrijpelijke taal; het opbouwen van vertrouwen; of het aanpassen van de verdediging aan de leeftijd, kwetsbaarheid en ontwikkelingsgraad van het kind. Bovendien vestigt de studie de aandacht op het feit dat participatie verder moet gaan dan het individuele zorgtraject. Kinderen moeten ook structureel worden betrokken bij het jeugdhulpbeleid⁴.

Er is vaak veel nuance in communicatie, men ziet dit ook in ander onderzoek. Word je gehoord maar wordt er ook naar jou geluisterd? Ook met betrekking tot wat de rechter of de politie zegt. In welke mate begrijpen jongeren dat? Hier is heel vaak onduidelijkheid over en de standpunten zijn zeer verschillend. De rechter of de politie vinden dan bijvoorbeeld dat alles wel duidelijk en meermaals werd uitgelegd en als je de jongere bevraagt blijkt dat hij niet het gevoel heeft dat er naar hem geluisterd werd.

Johan Put – KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid
en Criminologische Wetenschappen Rechten

De invloed van de culturele origine van de jongere in alle hoorzittingen, met inbegrip van de openbare hoorzitting en gedurende het hele parcours van de jongere voor de jeugdrechtbank is een belangrijke factor waarmee rekening moet worden gehouden. Soms begrijpen jongeren (of hun ouders) cultureel niet wat de rechter wil.

Juan Verlinden – Advocaat jeugdrecht

De getuigenissen die werden verzameld in het Belgische luik (in de Franse Gemeenschap) van het Europese project 'Twelve'⁵ wijzen eveneens op de moeilijkheden die minderjarigen die met de wet in aanraking komen ondervinden om zich voor de rechter uit te drukken. De plechtige aard van de openbare terechtzitting en het specifieke taalgebruik van de rechters hebben tot gevolg dat veel kinderen zich niet betrokken voelen bij hun eigen proces. Het kader van de hoorzitting blijft te onpersoonlijk en indrukwekkend. De jongere wordt niet altijd in goede omstandigheden gesteld om zich vrij uit te drukken en dieper in te gaan op zijn verklaringen. Een belangrijk punt dat vaak door deelnemers aan dit onderzoek naar voren werd gebracht, was dat de mate van participatie van kinderen afhankelijk is van de persoonlijkheid van de betrokkenen⁶.

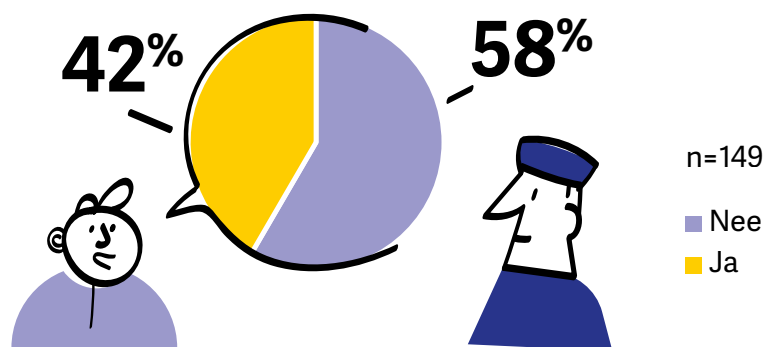
'Ik had geen tolk nodig, maar je verstaat de taal van de rechters en advocaten helemaal niet.'

Deze studie behandelt het recht op participatie in de procedure die leidt tot de plaatsing van de jongere in een GI/IPPJ door de jongere te vragen naar het gevoel te zijn gehoord door (i) de politie; (ii) zijn of haar advocaat; en (iii) de jeugdrechter.

De politie

De politie heeft echt naar mij geluisterd

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de politie naar hen geluisterd heeft.

De vraag werd alleen gesteld aan de kinderen die eerder hadden aangegeven dat zij in hun huidige plaatsing contact met de politie hadden gehad. Van die kinderen heeft meer dan de helft (58%) niet het gevoel dat de politie naar hen geluisterd heeft.

Talrijke getuigenissen die verzameld werden in het Belgische luik (in de Franse Gemeenschap) van het Europese project 'Twelve' draaien rond de vaststelling van gespannen relaties tussen de kinderen en de politie. Volgens het projectverslag is een belangrijke dimensie het gebrek aan opleiding van de politiediensten inzake de rechten van minderjarigen⁷.

Er is een heel groot verschil afhankelijk van het feit of de politieagent tot een jeugdafdeling behoort of niet. Het verhoren van een jongere vereist een specifieke vorming, en de politiescholen zouden attent moeten worden gemaakt op deze nood.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

De politie is een openbare dienst, wij zijn dus ook de politie van en voor de jongeren. De manier waarop de politie door de bevolking wordt gezien, wijst op een probleem. Er is een groot gebrek aan vertrouwen in de politie hoewel we ook daar zijn voor de jongeren. De houding van de politie moet veranderen. Niet alleen de houding van de politie, maar ook de houding van jongeren ten opzichte van de politie en de manier waarop de media over de politie communiceren.

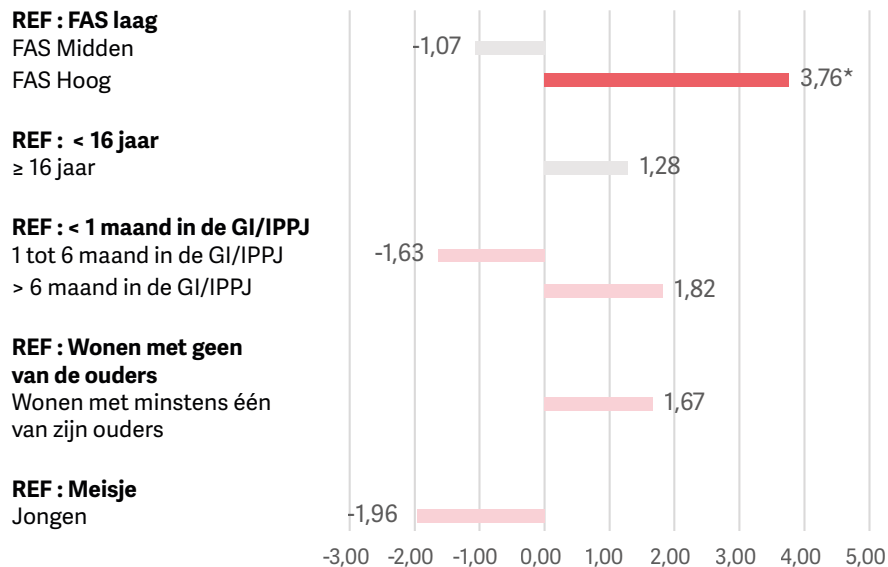
Jean-Luc Haentjes – Gerechtelijke Directie, Politiezone Brussel-Noord

Er is een verschil tussen de politie die verhoort en vragen stelt - vandaar het belang van de aanwezigheid van de advocaat - en de politieagent die na de hoorzitting luistert en soms zelfs advies verstrekt. De meeste politieagenten in de jeugdafdelingen zijn nu opgeleid. In mijn ervaring zijn het goede luisteraars. Het probleem is dat deze politieagenten, die empathisch zijn en hun werk goed doen, vervolgens meer dwingende maatregelen moeten nemen. De jongere kan dus een zekere ambivalentie hebben ten opzichte van de politie en zich verraden voelen.

Juan Verlinden – Advocaat jeugdrecht

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat de politie naar hem/haar geluisterd heeft

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het gevoel dat de politie naar hen geluisterd heeft en het hebben van een hoge socio-economische status. Zo hebben kinderen met een hoge *family affluence scale* 3,76 keer meer kans te vinden dat de politie naar hen geluisterd heeft dan de kinderen met een lage *family affluence scale*.

Indien we de relevantielimiet (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de verblijfsduur in de GI/IPPJ, het wonen met minstens één van zijn ouders en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het gevoel dat de politie naar hen geluisterd heeft.

In vergelijking met de kinderen die minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven, zouden kinderen die één tot zes maanden in de GI/IPPJ verbleven minder vaak het gevoel hebben dat er naar hen werd geluisterd, terwijl kinderen die meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, vaker het gevoel zouden hebben dat er naar hen werd geluisterd. Anderzijds zouden kinderen die met minstens één van hun ouders wonen meer kans hebben om het gevoel te hebben dat er naar hen werd geluisterd dan kinderen die niet met hun ouders wonen, terwijl de jongens minder vaak het gevoel zouden hebben dat er naar hen werd geluisterd dan meisjes.

Het verbaast me niet dat jonge mensen met een hoger niveau van materieel comfort zich vaker gehoord voelen door de politie. Deze jongeren hebben waarschijnlijk meer kans om deel te nemen aan debatten en om hun mening te geven. Misschien zijn ze minder bang voor politiecontacten.

Jean-Luc Haentjes – Gerechtelijke Directie, Politiezone Brussel-Noord

Jongeren die het materieel minder goed stellen hebben vaak meer moeite om zich uit te drukken of zelfs om de vragen van de politie te begrijpen. Naar mijn mening heeft dit meer te maken met de toegang tot onderwijs en scholing dan met de socio-economische status van de jongere.

Juan Verlinden – Advocaat jeugdrecht

Het is niet verwonderlijk dat kinderen met een lage socio-economische status minder het gevoel hebben dat de politie naar hen luistert. Het roept echt de vraag op of ze op dezelfde manier worden behandeld. Als we het hebben over politiegeweld is het vaak in relatie tot jongeren die minder middelen hebben, ik heb het gevoel dat degenen die uit meer welvarende gezinnen komen beter worden behandeld.

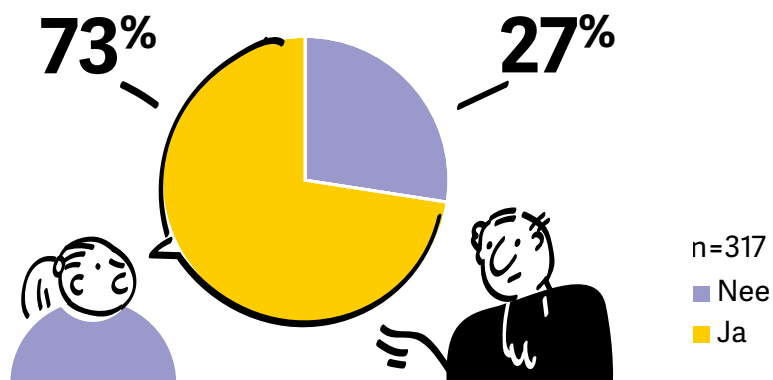
Chloé Zimmer – ASBL TADA, ToekomstAtelierDel'Avenir

De meeste problematische politiegedragingen die we zien met betrekking tot de jeugd komen voor in de meest kwetsbare bevolkingsgroepen. De mensen die het slechts behandeld worden door de politie zijn niet-begeleide minderjarigen en jongeren die geen Frans spreken. Hoe hoger de socio-economische status, hoe meer respect er is van de politie.

Deborah Unger - Mensenrechtenliga, Commissie Kind en Jeugd

De advocaat

Mijn advocaat heeft echt naar mij geluisterd

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de advocaat naar hen geluisterd heeft.

Meer dan een kwart van de kinderen (27%) had niet het gevoel dat hun advocaat echt naar hen geluisterd heeft.

Door de specialisaties van de jeugdadvocaat wordt er effectief op maat van de jongeren met hen gesproken en wordt het gerechtelijk apparaat veel toegankelijker gemaakt.

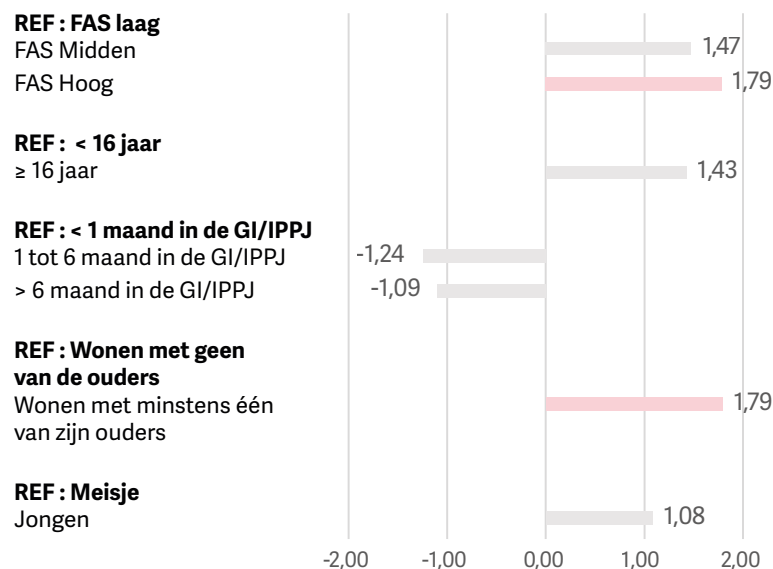
Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Luisteren naar het kind is cruciaal en dit is iets wat advocaten niet leren in hun opleiding. Dat is een echt probleem. Actief luisteren naar de jongere is erg belangrijk omdat hij veel te zeggen heeft en soms laten we hem dit niet uitspreken, maar spreken we voor hem. Als je goed luistert, bekom je informatie van de jongere die soms zeer moeilijk te krijgen is.

Juan Verlinden – Advocaat jeugdrecht

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat de advocaat naar hem/haar geluisterd heeft

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen het gevoel dat de advocaat naar hen geluisterd heeft en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat het hebben van een hoge socio-economische status en het wonen met minstens één van zijn ouders **relevante factoren** zijn die een invloed kunnen hebben op het gevoel dat de advocaat naar hen geluisterd heeft.

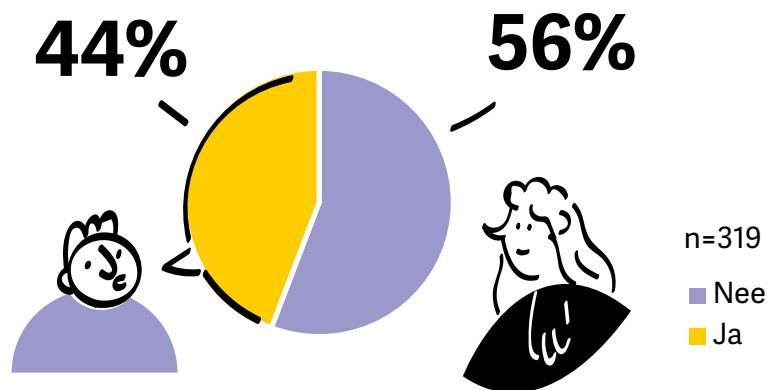
Kinderen met een hoge *family affluence scale* zouden vaker het gevoel hebben dat hun advocaat naar hen geluisterd heeft dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen, zouden ook meer kans hebben om het gevoel te hebben dat hun advocaat naar hen geluisterd heeft dan kinderen die niet met minstens één van hun ouders wonen.

De jongere ziet de advocaat – de politie of de jeugdrechter – in eerste instantie niet als zijn of haar vriend en kan bevooroordeeld zijn in wat er van de advocaat wordt verwacht. Soms betekent het opleidingsniveau of de achtergrond van de jongere ook dat deze bepaalde verwachtingen heeft van de advocaat, namelijk om 'hem of haar uit die situatie te halen'. De advocaat zal niet altijd in staat zijn om deze verwachting te vervullen, omdat de advocaat de wet aan de jongere uitlegt, de limieten van zijn opdracht en de antwoorden die hij of zij van de rechter kan verwachten. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen 'het gevoel te hebben dat er niet naar je geluisterd is geweest' en 'niet te horen krijgen wat je wilde horen'.

Jean-Luc Haentjes – Gerechtelijke Directie, Politiezone Brussel-Noord

De jeugdrechter

Mijn jeugdrechter heeft echt naar mij geluisterd

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat hun jeugdrechter naar hen geluisterd heeft.

Meer dan de helft van de kinderen (56%) heeft niet het gevoel dat hun jeugdrechter naar hen geluisterd heeft.

Hoe kun je je voorstellen dat je je op je gemak voelt bij de ontmoeting met een rechter? Het is beangstigend en zowel jongeren als hun ouders kunnen moeilijkheden ervaren om zich voor de rechter uit te drukken. Vaak zijn jongeren die voor de rechter komen het gewend om te horen dat ze niets te zeggen hebben, dat ze niets waard zijn en dat ze in de gevangenis zullen belanden. Hun eigenwaarde is sterk naar beneden gebracht en deze voorgeschiedenis maakt het moeilijker voor hen om zich uit te drukken. Het jargon dat in de rechtbank wordt gebruikt is ook moeilijk te begrijpen. Wat kinderen soms pijn doet, is het gebrek aan achting van de rechter voor hun ouders.

Christian Falone – AMO Samarcande

Motivering van beslissingen is zeer belangrijk. De rol van de rechter is van nature 'omkaderend'. Het is een vergiftigd geschenk om de verantwoordelijkheid voor het referentiekader van zijn opvoeding aan de jongere over te laten, deze verantwoordelijkheid moet van zijn schouders worden genomen. Er moet naar de jongere geluisterd worden, maar luisteren betekent niet per se dat je doet wat de jongere wil.

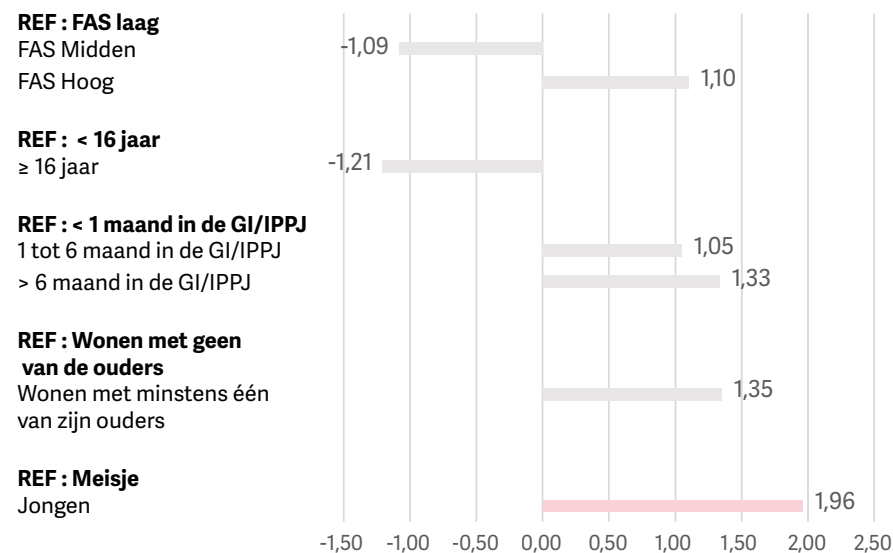
Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

Er is een groot verschil tussen horen en luisteren en dat probeer ik de jongere ook uit te leggen. Kinderen moeten natuurlijk gehoord worden, dat is het belangrijkste, en dat gebeurt mijns inziens consistent. Als jeugdrechter moet je het standpunt van het kind kennen. Dit is niet hetzelfde als 'luisteren' in de zin dat je de mening/wens van de jongere volgt. Ik luister wel, in die zin dat ik aandacht heb voor het standpunt van de jongere. De mening van het kind is een heel belangrijk element bij de beslissing om een jongere al dan niet te plaatsen, maar er zijn hiernaast ook andere factoren die in het belang van het kind doorwegen om een beslissing tot plaatsing te nemen. Deze nuance moet aan de jongere worden uitgelegd.

Liesbet Bex – Jeugdrechter

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat de jeugdrechter naar hem/haar geluisterd heeft

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont geen **statistisch significant verband** tussen de kenmerken van de kinderen en het gevoel dat hun jeugdrechter naar hen geluisterd heeft.

Indien we de 'relevantielimiet' ($odds\ ratio < -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat het geslacht een **relevante factor** is die een invloed zou kunnen hebben op het feit het gevoel te hebben dat de jeugdrechter naar hen geluisterd heeft, waarbij jongens meer kans zouden hebben om het gevoel te hebben dat er naar hen geluisterd werd dan meisjes.

Eindnoten

- 1 J. ZERMATTEN, « Les Instruments internationaux en Justice Juvenile », in PH. D. JAFFE et al., o.c., Genève, 2016, p. 30.
- 2 Voor bepalingen betreffende participatie in groepsverband, zie *hieronder*.
- 3 Het project bestond uit een brede, kwantitatieve bevraging in scholen, en vervolgens een meer kwalitatieve bevraging via focusgroepen, onder andere bij kinderen geplaatst in een GI. Project gecoördineerd door de *Queens University of Belfast*, waaraan het Kenniscentrum voor Kinderrechten en het *Leuven Institute of Criminology (LINC)* hebben meegewerkt. Voor documenten die relevant zijn voor deze studie, zie <https://www.keki.be/en/thematic-research/violence-against-children>.
- 4 K. HERBOTS, S. PLEYSIER & J. PUT, *P4P Country Information on Child Protection Systems - Summary for Flanders - Belgium*, 16 juli 2019, https://www.keki.be/sites/default/files/P4P%20Country%20specific%20report_Flanders%20Belgium_English.pdf, p.14.
- 5 Het TWELVE-project is een Europees project dat liep van 1 oktober 2014 tot 31 maart 2016, met het partnerschap van DEI-België. Het was erop gericht een systematische toepassing van artikel 12 van het VRK in het gerechtelijk systeem voor jongeren te bevorderen. <https://www.dei-belgique.be/index.php/nos-publications/rapports/download/37-rapports/124-projet-twelve-rapport-belge-fr.html>.
- 6 Zie DEI BELGIQUE, « Projet Twelve – Projet Européen visant à promouvoir la mise en œuvre de l'article 12 de la CIDE dans le système de justice pour mineurs – Rapport Belge : La participation du jeune en conflit avec la loi en Belgique, et plus particulièrement en Communauté française - De la théorie à la pratique », 2016, <https://www.dei-belgique.be/index.php/nos-publications/rapports/send/37-rapports/124-projet-twelve-rapport-belge-fr.html>.
- 7 Zie DEI BELGIQUE, o.c.

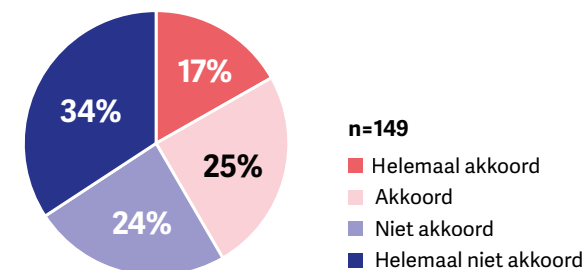
Bijlage

De politie

De politie heeft echt naar mij geluisterd

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat de politie naar hem/haar geluisterd heeft

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de politie naar hen geluisterd heeft.

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel dat de politie naar hem/haar geluisterd heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	28	53,6%	0,23
Jongen	121	38,8%	
Leeftijd			
< 16 jaar	51	39,2%	0,76
≥ 16 jaar	97	43,3%	
Family affluence scale			
Laag	75	40,0%	0,34
Gemiddeld	52	40,4%	
Hoog	15	60,0%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	40	35,0%	0,37
Ja	107	44,9%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	51	45,1%	0,14
Tussen één en zes maanden	65	35,4%	
Meer dan zes maanden	24	58,3%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel dat de politie naar hem/haar geluisterd heeft

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,51	0,18	1,35	0,1820		-1,96
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,67	0,70	4,14	0,2553		1,67
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,61	0,26	1,42	0,2552		-1,63
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,82	0,64	5,38	0,2642		1,82
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,28	0,57	2,95	0,5563		1,28
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,93	0,42	2,07	0,8662		-1,07
Hoge FAS	3,76	1,07	15,44	0,0466	*	3,76

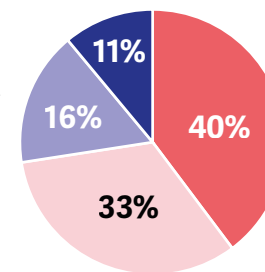
* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

De advocaat

Mijn advocaat heeft echt naar mij geluisterd

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat de advocaat naar hem/haar geluisterd heeft

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de advocaat naar hen geluisterd heeft

n=317

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel dat de advocaat naar hem/haar geluisterd heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	56	67,9%	0,43
Jongen	259	74,1%	
Leeftijd			
< 16 jaar	103	68,9%	0,27
≥ 16 jaar	208	75,5%	
Family affluence scale			
Laag	157	68,8%	0,34
Gemiddeld	103	74,8%	
Hoog	37	75,7%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	95	68,4%	0,35
Ja	218	74,3%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	129	74,4%	0,63
Tussen één en zes maanden	129	69,8%	
Meer dan zes maanden	37	75,7%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel dat de advocaat naar hem/haar geluisterd heeft

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,08	0,52	2,19	0,8311		1,08
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,79	0,99	3,23	0,0533		1,79
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,81	0,45	1,45	0,4755		-1,24
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,91	0,39	2,29	0,8404		-1,09
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,43	0,80	2,55	0,2294		1,43
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,47	0,81	2,73	0,2092		1,47
Hoge FAS	1,79	0,75	4,77	0,2139		1,79

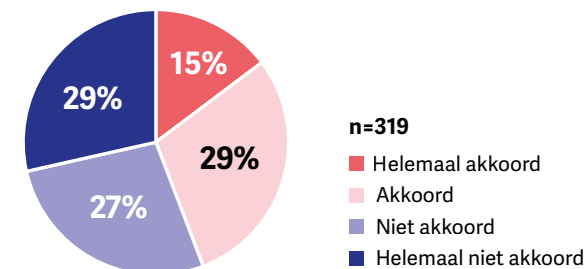
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

De jeugdrechter

Mijn jeugdrechter heeft echt naar mij geluisterd

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat zijn/haar jeugdrechter naar hem/haar geluisterd heeft

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die 'het gevoel hebben dat zijn/haar jeugdrechter naar hem/haar geluisterd heeft'.

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel dat de jeugdrechter naar hem/haar geluisterd heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht *			
Meisje	56	30,4%	<0,05
Jongen	261	47,1%	
Leeftijd			
< 16 jaar	104	43,3%	0,81
≥ 16 jaar	209	45,5%	
Family affluence scale			
Laag	156	44,9%	0,92
Gemiddeld	104	42,3%	
Hoog	37	43,2%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	97	41,2%	0,60
Ja	217	45,2%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	128	43,0%	0,84
Tussen één en zes maanden	131	46,6%	
Meer dan zes maanden	37	45,9%	

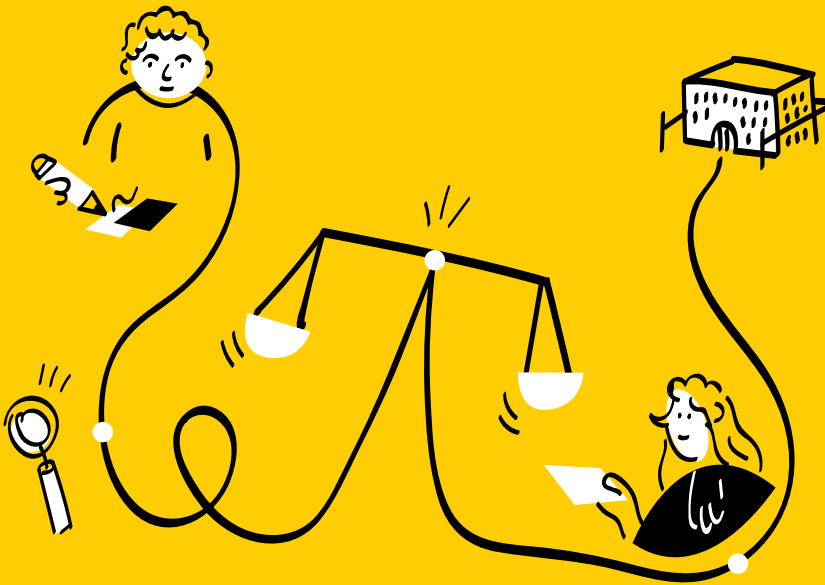
Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel dat de jeugdrechter naar hem/haar geluisterd heeft

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,96	0,99	4,02	0,0579		1,96
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,35	0,77	2,38	0,2930		1,35
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,05	0,62	1,78	0,8584		1,05
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,33	0,61	2,93	0,4727		1,33
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,83	0,48	1,40	0,4791		-1,21
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,92	0,53	1,59	0,7670		-1,09
Hoge FAS	1,10	0,51	2,36	0,8057		1,10

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Het recht op juridische bijstand

Ik vind dat er een duidelijke verbetering is op dit gebied en dat de advocaat een echt aanspreekpunt aan het worden is. De kwaliteit van de diensten van de advocaat neemt toe, hij of zij is één van de enige mensen die een relatie met de jongere op lange termijn kan verzekeren.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings
bij het parket van Waals-Brabant

Het recht op juridische bijstand van kinderen in het jeugdrechtsysteem en voor kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd, is verankerd in talrijke wettelijke bepalingen, zowel op internationaal als op nationaal niveau. Zo waarborgt artikel 37 van het VRK dit recht voor kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd, en artikel 40 voor elk kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit.

In zijn *General Comment* nr. 24 betreffende de rechten van het kind in het jeugdrechtsysteem (2019) verduidelijkt het VN-Kinderrechtencomité de draagwijdte van dit recht op juridische bijstand, dat van bij het begin van de procedure ingeschakeld moet worden en blijft gelden tot de uitputting van alle mogelijke beroeps- of herzieningsmogelijkheden (§49). Het kind heeft het recht niet gedwongen te worden zichzelf te beschuldigen en heeft recht op juridische bijstand tijdens het verhoor (§60). Het VN-Kinderrechtencomité beveelt verder aan dat deze juridische bijstand doeltreffend en kosteloos moet zijn, en dat het kind niet mag kunnen afzien van zijn recht op vertegenwoordiging (§51).

Op Europees niveau bevatten de Richtsnoeren inzake kindvriendelijke justitie veel bepalingen betreffende het recht op juridische bijstand van kinderen die met justitie in aanraking komen. Deze zijn ook van toepassing in andere situaties dan vrijheidsberoving of verdenking of vervolging in het kader van het jeugdrechtsysteem. Belangrijk is dat in de richtsnoeren wordt gesteld dat “kinderen moeten worden beschouwd als volwaardige cliënten met eigen rechten” en dat “advocaten die hen vertegenwoordigen de mening van het kind moeten overbrengen” (§40).

Het CPT pleit ook voor het recht op toegang tot een advocaat, dat moet gelden vanaf het begin van de vrijheidsbeneming, d.w.z. vanaf het moment dat een persoon verplicht is in aanwezigheid van de ordehandhavingsdiensten te blijven. Gelet op hun bijzondere kwetsbaarheid is het CPT voorts van mening dat een aangehouden minderjarige nooit mag worden onderworpen aan een politieverhoor of worden gedwongen verklaringen af te leggen of een document te ondertekenen met betrekking tot het strafbare feit waarvan hij wordt verdacht zonder de aanwezigheid van een advocaat en, in principe, van een volwassene die zijn vertrouwen geniet. Minderjarigen zouden er niet voor morgen kiezen zich niet te laten bijstaan door een advocaat. Voorts is het CPT van mening dat alle minderjarigen die onder het gezag van de ordehandhavingsdiensten worden geplaatst, bij hun aankomst in de politiecel kindvriendelijke informatie moeten krijgen waarin onder meer het recht op juridische bijstand wordt uiteengezet (§98). Bovendien moeten minderjarigen (en hun ouders of wettelijke voogden) juridisch advies kunnen

inwinnen over klachtenprocedures en gratis rechtsbijstand kunnen krijgen wanneer het belang van de rechtspleging dit vereist (§131).

Richtlijnen van de Europese Unie betreffende procedurele rechten in strafzaken bevatten belangrijke gedetailleerde doelstellingen betreffende het recht op toegang tot een advocaat in de context van vrijheidsbeneming¹ en/of voor kinderen die verdachten zijn in een strafprocedure².

In België heeft de wet betreffende bepaalde rechten van personen die worden verhoord (bekend als Salduz+, 2016) de wetgeving inzake vertrouwelijk overleg aanzienlijk gewijzigd. Zo hebben alle al dan niet van hun vrijheid beroofde minderjarigen die worden ondervraagd over feiten die strafbaar zijn gesteld met een vrijheidsstraf, recht op een vertrouwelijk overleg vóór het eerste verhoor. Daartoe wordt steeds contact opgenomen met de permanentiedienst (waaronder advocaten die gespecialiseerd zijn in jeugdzaken) of, bij ontstentenis, met de stafhouder of zijn afgevaardigde. Ten overstaan van de politie vereist de wet de aanwezigheid van een advocaat bij elke (minderjarige) verdachte die wordt ondervraagd. Een minderjarige wordt per definitie kwetsbaar geacht te zijn en kan dus geen afstand doen van het recht op bijstand door een advocaat³.

Daarnaast is in 2018 een nieuwe omzendbrief van het College van procureurs-generaal betreffende de organisatie van het recht op toegang tot een advocaat voor minderjarigen en voor personen die ervan verdacht worden vóór de leeftijd van 18 jaar een als misdrijf omschreven feit te hebben gepleegd, in werking getreden⁴. Hierin wordt onder meer het recht op informatie, overleg en bijstand van de minderjarige die wordt gehoord verduidelijkt, en wordt de inhoud opgenomen van Richtlijn 2016/800/EU betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklagde zijn in een strafprocedure⁵.

In aanvulling daarop wordt in verschillende (juridische) instrumenten in de Gemeenschappen ook verwezen naar het recht op juridische en andere bijstand.

In de Franse Gemeenschap bepaalt het *Décret relatif à l'Aide à la jeunesse* (1991) dat iedere jongere die in een residentiële voorziening of in een publieke instelling is geplaatst, in kennis wordt gesteld van zijn recht om met zijn advocaat te communiceren zodra hij of zij onder toezicht is geplaatst (Artikel 12, §2). In de *Code des IPPJ* (2014) wordt dit recht in herinnering gebracht en worden bepaalde praktische modaliteiten verduidelijkt, zoals die over de bezoeken van de advocaat en telefoongesprekken met de advocaat. Het Wetboek bepaalt ook dat de advocaat van de jongere wordt ingelicht

wanneer bij een fouillering voorwerpen of stoffen worden aangetroffen die strafbare feiten kunnen voorkomen of vaststellen (Artikel 52, §3) of wanneer de jongere in isolatie wordt geplaatst (Artikel 55). Deze rechten worden voor de jongere herhaald in het *Règlement des IPPJ* (pp. 1, 3, 10, 11 en 13).

De nieuwe *Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse* (2018) bevat soortgelijke bepalingen (Artikelen 60, §2; 65; 68, §2; 69, §2 en 80, §2), net als het nieuwe *Règlement des IPPJ* (2019) (Artikelen 18, §1, 3°; 44, 1°; 47, 1° en 52, 1°). In het *Règlement* worden echter een aantal van de termen van dit recht op een meer absolute wijze geformuleerd.

In de Vlaamse Gemeenschap spreekt het DRM (2004) van een ruimer recht op bijstand, zonder evenwel de juridische aard van deze bijstand te specificeren (Artikel 24). De memorie van toelichting maakt echter duidelijk dat dit ook bijstand door de juridische sector kan omvatten, zoals bijstand door advocaten⁶. De Algemene huisregels van de GI verwijzen uitdrukkelijk naar het recht op contact met de advocaat en verduidelijken een aantal modaliteiten ervan, waaronder het contact zonder toezicht, het behoud van het recht op bezoek van de advocaat tijdens een isolatie, en het beroep tegen een beslissing van de jeugdrechter (pp. 6, 7 en 9).

Het nieuwe Jeugddelinquentierechtdecreet (2019) verwijst uitdrukkelijk naar het recht op bijstand door een advocaat wanneer de minderjarige voor de rechter of de jeugdrechtbank verschijnt, en verwijst naar de wet van 1965 (Artikel 15, §2). Dit recht wordt ook herhaald in het kader van, onder andere, de beëindiging van de strafprocedure wegens naleving van de voorwaarden (Artikel 11, §2); de bemiddeling (Artikel 12); het positieve project (Artikel 13) en het herstelrechtelijke aanbod (Artikel 22).

Deze studie bekijkt het recht op juridische bijstand met een focus op de aanwezigheid van de advocaat (i) tijdens het verhoor door de politiediensten; en (ii) op de hoorzitting(en) met de jeugdrechter.

Als uitgangspunt kan je 100% aanwezigheid van de advocaat verwachten, met uitzondering van een aantal onverwachte omstandigheden. De vraag rijst in welke mate dit cijfer de realiteit weerspiegelt. Er kan een kwestie van geheugen zijn, men weet het na verloop van tijd niet meer. Uit veel onderzoek is al gebleken dat de jongere ook niet altijd weet wie allemaal aanwezig is, wie is de advocaat, wie is de griffier, de rechter... ? Informatie en communicatie is heel belangrijk en hier zou heel veel kunnen verbeterd worden.

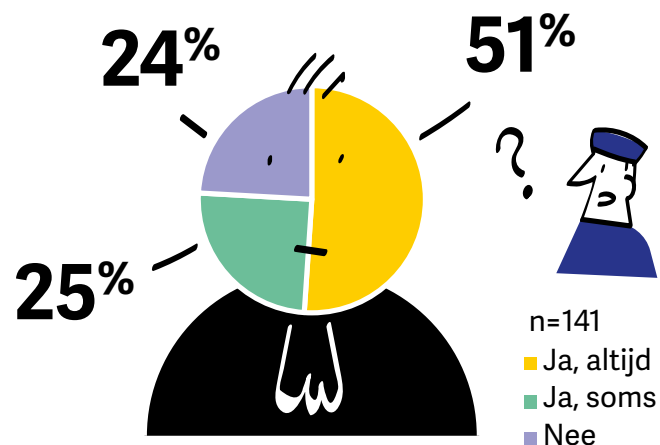
Johan Put – KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid
en Criminologische Wetenschappen Rechten

Vervangingen tussen advocaten komen echt heel vaak voor, en het feit dat de jongere niet op de hoogte wordt gebracht is net zo gewoon. Natuurlijk doen de vervangers ook goed werk, de dossiers zijn goed voorbereid, maar het is niet hetzelfde als het hebben van een eigen advocaat. Het geeft een gevoel van veiligheid, vooral als je minderjarig bent, om dezelfde persoon te hebben die je verdedigt.

Chloé Zimmer – ASBL TADA - ToekomstAtelierDel'Avenir

Aanwezigheid van een advocaat bij het verhoor/ de verhoren door de politiediensten

Er was een advocaat aanwezig tijdens jouw verhoor/verhoren door de politiediensten?

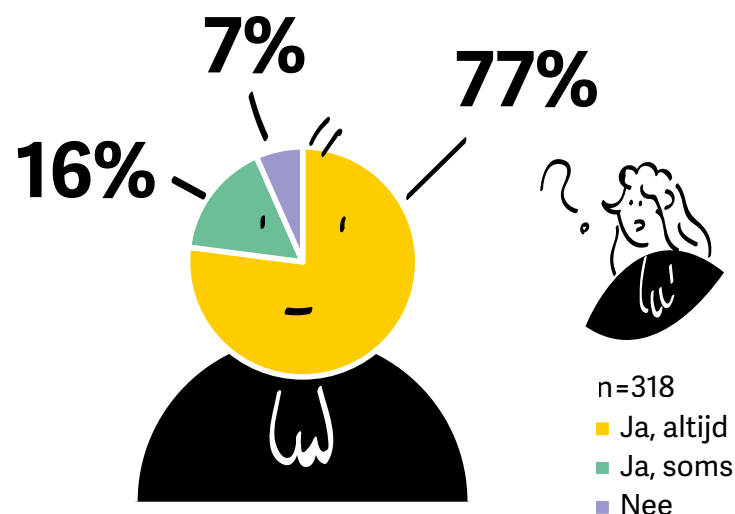
Voor iets meer dan de helft van de kinderen (51%) was een advocaat aanwezig bij elk verhoor door de politiediensten. Voor een kwart van de kinderen (25%) was de advocaat soms aanwezig, voor iets minder dan een kwart (24%) was hij nooit aanwezig.

De cijfers die overeenkomen met de antwoorden op deze vraag verbazen me enorm. Het antwoord moet 100% 'ja' zijn, anders kan het verhoor door de politie niet plaatsvinden of is het onwettig. Verschillende factoren kunnen deze cijfers verklaren. Ten eerste was de 'persoonlijke' advocaat van de jongere misschien niet aanwezig (om verschillende redenen) en kwam er een dienstdoende Salduz-advocaat. Deze is vaak geen specialist in de materie, is niet bekend met het dossier van de jongere en komt dus weinig of niet tussen. De vertrouwensrelatie met de advocaat is erg belangrijk. Ten tweede, het tijdstip waarop de jongere in contact is getreden met de politie. Vóór Salduz+ (2016) zag de jongere zijn of haar advocaat vaak niet tijdens het politieverhoor. Deze studie werd echter uitgevoerd in 2018, en het contact van de jongeren met de politie zou wel eens kunnen hebben plaatsgevonden voordat deze bepalingen van kracht werden. Ten derde is de jongere tijdens het verhoor door de politie zo emotioneel betrokken dat het kan gebeuren dat hij of zij zich de aanwezigheid van de advocaat niet meer herinnert.

Juan Verlinden – Advocaat jeugdrecht

Aanwezigheid van een advocaat bij het verhoor/de verhoren bij de jeugdrechter

Er was een advocaat aanwezig tijdens jouw verhoor/verhoren bij de jeugdrechter?

Bij iets meer dan drie vierde van de kinderen (77%) was bij elk verhoor bij de jeugdrechter een advocaat aanwezig. Voor 16% was er soms een advocaat aanwezig en voor 7% was er nooit een advocaat aanwezig bij de verhoren bij de jeugdrechter.

Er heeft zich een sterke ontwikkeling voorgedaan op dit gebied. De opleiding van jeugdadvocaten wordt steeds belangrijker. De professionalisering van advocaten is echt gestimuleerd geweest in de jeugdsector. Wanneer de jongere voor zijn of haar rechter wordt opgeroepen, moet de advocaat nu aanwezig zijn. Alle rechters roepen de jeugdadvocaat op. Soms zijn er hoorzittingen waar de advocaat niet op aanwezig is, maar dat is de uitzondering en er wordt dan aan de advocaat om toestemming gevraagd de hoorzitting zonder zijn of haar aanwezigheid te houden. De advocaat moet worden gedagvaard wanneer er een beslissing tot plaatsing is.

Juan Verlinden – Advocaat jeugdrecht

Eindnoten

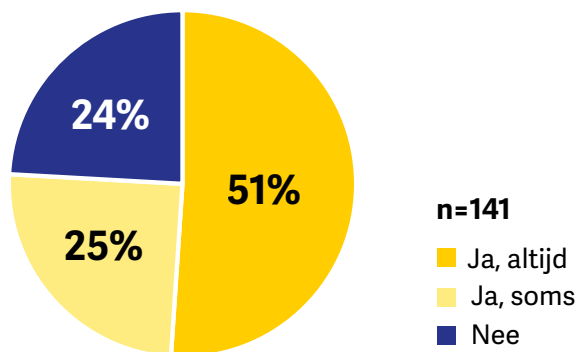
- 1 Richtlijn 2013/48/EU, Preambule 52 en 55, artikelen 2, 3 en 5, §2-4.
- 2 Richtlijn 2016/800/EU.
- 3 Zie ook *UN Doc. CRC/C/BEL/5-6*, §§262-263.
- 4 Deze omzendbrief trekt COL 12/2011 in en vervangt deze om tegemoet te komen aan de toepassingsmoeilijkheden die veroorzaakt waren door de wet van 21 november 2016, met name wat betreft de bijstand van een advocaat in geval van verhoor van een minderjarige verdachte die niet van zijn vrijheid is beroofd.
- 5 Zie C. PHILIPS, «L'audition des mineurs balisée par une nouvelle circulaire», 15 november 2018, http://www.droitbelge.be/news_detail.asp?id=957.
- 6 Memorie van Toelichting Decreet Rechtspositie Minderjarige pp. 66-67, https://www.rechtspositie.be/sites/default/files/publications/werkmap-jeugdhulp-decreet_en_memorie.pdf: «Die beroepen liggen hoofdzakelijk in de medische sector (zoals geneesheren en psychologen), in de juridische sector (zoals advocaten en notarissen) en zeer vaak in de sociale sector (zoals maatschappelijk assistenten, OC-MW-medewerkers, CLB medewerkers, personeelsleden van jeugdhulpvoorzieningen of straathoekwerkers). Daarnaast wordt de mogelijkheid opengelaten om ook een leerkracht of een ander personeelslid van de onderwijsinstelling met wie de minderjarige een affectieve band heeft (bijvoorbeeld een zorgcoördinator of interne leerlingenbegeleider), als bijstandspersoon aan te wijzen.»

Bijlage

Aanwezigheid van een advocaat bij het verhoor/ de verhoren door de politiediensten

Er was een advocaat aanwezig tijdens jouw verhoor/verhoren door de politiediensten?

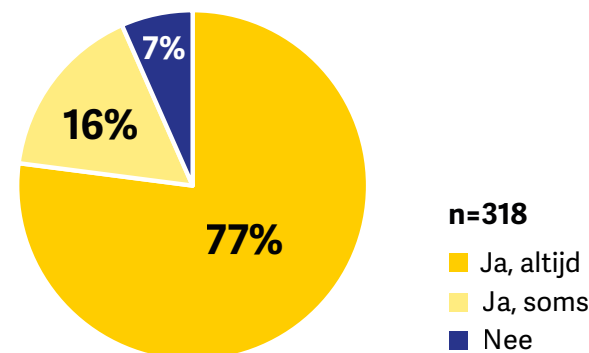
Verdeling van de kinderen volgens de aanwezigheid van een advocaat bij hun politieverho(o)r(en)

Aanwezigheid van een advocaat bij het verhoor/ de verhoren bij de jeugdrechter

Er was een advocaat aanwezig tijdens jouw verhoor/verhoren bij de jeugdrechter?

Verdeling van de kinderen volgens de aanwezigheid van een advocaat tijdens verho(o)r(en) bij de jeugdrechter

Het recht op bijstand van een tolk

Bij gebrek aan een goede vertaling worden de rechten van de verdediging van de jongeren niet gerespecteerd [...]

Chloé Zimmer – ASBL TADA - ToekomstAtelierDel'Avenir

Artikel 40 van het VRK bepaalt dat ieder kind dat ervan wordt verdacht of beschuldigd de strafwet te hebben overtreden, recht heeft op kosteloze bijstand van een tolk indien het de gebruikelijke taal niet verstaat of spreekt. In zijn *General Comment* nr. 24 betreffende de rechten van het kind in het jeugdrechtsysteem (2019) verduidelijkt het VN-Kinderrechtencomité dit recht en stelt het dat dit recht in alle fasen van de procedure geldt (§49). Bovendien moeten deze tolken opgeleid zijn om met kinderen te werken (§64-§65).

Op Europees niveau moeten de lidstaten krachtens Richtlijn 2010/64/EU betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures ervoor zorgen dat een verdachte of beklaagde die de taal van de strafprocedure niet spreekt of verstaat, onverwijld door een tolk wordt bijgestaan tijdens de strafprocedure voor onderzoeks- en gerechtelijke autoriteiten, onder meer tijdens politieverhoren, alle zittingen van het gerecht en alle noodzakelijke tussentijdse zittingen (Artikel 2, §1).

De hierboven genoemde richtlijn bevat geen specifieke bepalingen voor minderjarigen, maar is in Belgisch recht omgezet in de Salduz+-wet van 2016. Hierin is bepaald dat als de ondervraagde minderjarige de taal van de procedure niet verstaat of spreekt, of indien hij lijdt aan gehoor- of spraakstoornissen, er een beroep wordt gedaan op een beëdigd tolk (Artikel 3, §6, lid 4 en Artikel 6, §4).

Hoewel de eventuele nood aan vertolking buiten de context van een gerechtelijke procedure in deze studie niet aan de orde komt, is het vermeldenswaard dat in de Franse Gemeenschap het recht op informatie van de jongere bij aankomst in de IPPJ in een taal die hij begrijpt (of op een begrijpelijke manier) in de *Code des IPPJ* 2014 is opgenomen (Artikel 15, §3).

Wat betreft de beslissingen die ten aanzien van de jongere worden genomen in het kader van zijn plaatsing in de IPPJ, wordt in het nieuwe *Règlement des IPPJ* (2019) bepaald dat deze mondeling en schriftelijk, in toegankelijke taal, aan hem worden meegedeeld. Als de jongere geen Frans spreekt, moeten alle redelijke middelen worden aangewend om hem in staat te stellen de beslissing en de motivering ervan te begrijpen (Artikel 5).

In de Vlaamse Gemeenschap bepaalt het DRM (2004) dat de communicatie met de minderjarige verloopt in een voor hem begrijpelijke taal, afgestemd op zijn leeftijd en maturiteit (Artikel 12). De memorie van toelichting maakt duidelijk dat de term 'taal' hier verschillende betekenissen heeft. Dit kan de moedertaal zijn, maar ook de taal die een kind met een handicap of een jong

Het recht op bijstand van een tolk

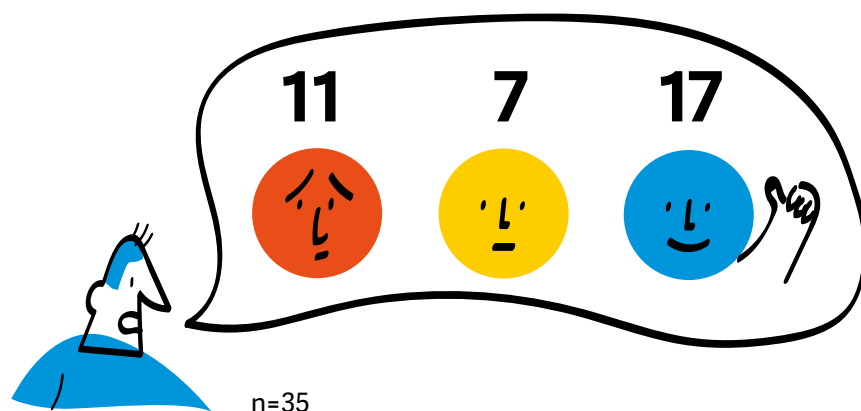
kind verstaat. Er wordt op gewezen dat de informatie aan en de communicatie met de minderjarige eventueel moeten worden verzorgd door een persoon die de minderjarige de nodige uitleg verschaft, bijvoorbeeld een tolk.

In deze studie wordt het recht op bijstand door een tolk onderzocht door eerst te vragen of men al dan niet een tolk nodig had tijdens de procedure; en zo ja, wordt er gepolst naar de toegankelijkheid van en de tevredenheid over deze diensten.

De toegang tot en de tevredenheid over de tolkdiensten

Aan de kinderen werd eerst gevraagd of zij tijdens de procedure een tolk nodig hadden ('Heb je nood gehad aan een tolk/vertaling voor je contacten met de politie, de jeugdrechter, je advocaat?'). Slechts 35 kinderen hebben deze vraag bevestigend beantwoord.

Ben je tevreden over de tolk-vertaaldiensten?

Van deze 35 kinderen is **ongeveer de helft (17 kinderen) tevreden over de verleende diensten**. Bijna één derde (11 kinderen) is niet tevreden, terwijl 7 kinderen aangeven dat zij geen toegang hadden tot deze diensten.

Wegens het zeer geringe aantal respondenten op deze vraag konden geen statistische analyses worden uitgevoerd.

De kwaliteit van de vertolking heeft ook te maken met de kennis van de woordenschat, een zeer specifieke woordenschat, en de bekwaamheid om iemand die deze woordenschat niet in zijn moedertaal heeft te doen begrijpen.

Benoit Van Keirsbilck – Directeur DEI-België

Veel tolken spelen hun rol van tolk niet. Soms 'berispen' ze de jongere. Andere keren vertolken ze niet, maar geven ze een verslag van wat ze van de rechter hebben begrepen en geven ze het op een andere manier door aan de jongere. Ook de cultuur speelt een belangrijke rol, want de tolk probeert de vraag van de rechter te begrijpen en 'vertaalt' deze naar een bepaalde cultuur, maar maakt geen letterlijke vertaling. Het is erg ingewikkeld om als tolk de juiste plaats te vinden. Er is vaak een probleem met het culturele begrip van wat de rechter zegt en de vertaling daarvan naar de jongere toe.

Juan Verlinden – Advocaat jeugdrecht

Soms vertaalt de tolk de zaken niet correct aan de rechter en dat is een echt probleem. Bij gebrek aan een goede vertaling worden de rechten van de verdediging van de jongeren geschonden omdat wat de jongere zegt veranderd wordt en dit wordt later als zijn of haar woord beschouwd.

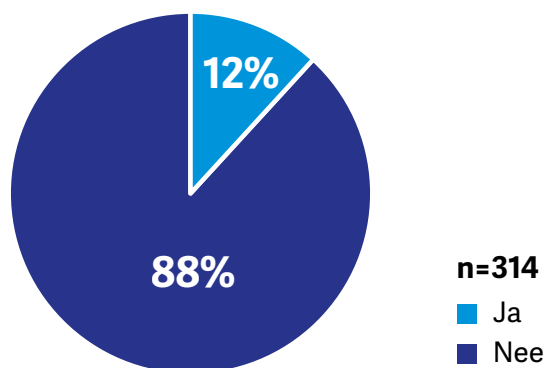
Chloé Zimmer – ASBL TADA - ToekomstAtelierDel'Avenir

Bijlage

De toegang tot en de tevredenheid over de tolkdiensten

Heb je nood gehad aan een tolk/vertaling voor je contacten met de politie, de jeugdrechter, je advocaat?

Verdeling van de kinderen volgens het feit dat ze een tolk of vertaling nodig hebben gehad

Ben je tevreden over de tolk-vertaaldiensten?

Verdeling van de kinderen volgens het tevreden zijn over de tolk-vertaaldiensten

	n	n=35
Ja	17	
Nee	11	
Ik heb er geen toegang tot gehad	7	

De rechten van het kind binnen de GI/IPPJ

Inleiding: zijn rechten kennen

Op het terrein hebben we de afgelopen jaren opgemerkt dat de jeugdhulp echt veel heeft gedaan opdat jongeren hun rechten zouden kennen.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Kennis van zijn rechten is een absolute voorwaarde om ze te kunnen uitoefenen. Dit geldt voor alle kinderen (en volwassenen) en is bijzonder relevant in de context van een plaatsing in een GI/IPPJ. Zoals bepaald in de *Havana Rules* (§24-25) en door het CPT (§130) moet de jongere inderdaad bij aankomst naar behoren worden geïnformeerd over zijn rechten binnen de GI/IPPJ, in een taal die voor hem toegankelijk is. De informatie in de 'huisregels' moet contactgegevens bevatten van instanties die bevoegd zijn om klachten te ontvangen en van instanties die rechtsbijstand aan kinderen kunnen verlenen. Deze informatie bevordert hun daadwerkelijke participatie en draagt aldus bij tot de verbetering van de omstandigheden van hun detentie en de eerbiediging van hun rechten.

In de Franse Gemeenschap zijn de rechten van de jongere tijdens de plaatsing - zoals vervat in de *Code des IPPJ 2014* - opgenomen in het *Règlement des IPPJ*. Dit reglement moet geschreven zijn in een taal die toegankelijk is voor de jongere (Artikel 12 *Code des IPPJ 2014*).

In dezelfde geest wordt in het nieuwe *Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse* (2018) gevraagd dat de regering een document opstelt "waarin de elementen van het algemene reglement die betrekking hebben op de rechten en plichten van de jongere tijdens zijn verblijf [in de IPPJ] en het verloop van de maatregel waaraan hij is onderworpen, dat in begrijpelijke taal is geschreven." Dit document moet aan elke jongere worden overhandigd bij zijn opname in de IPPJ (Artikel 71). Het *Règlement des IPPJ 2019* weerspiegelt ook deze regels (Artikel 7).

In de Vlaamse Gemeenschap is in het DRM (2004) een afdeling gewijd aan het recht op informatie en duidelijke communicatie, met inbegrip van de leefregels in de GI (Artikel 11, §1). In de Algemene huisregels van de GI zijn de rechten en plichten van de jongere tijdens zijn verblijf vastgelegd. Naar deze regels wordt in het kort verwezen in de informatiebrochure die de jongere bij aankomst krijgt.

In deze studie werd bij de kinderen gepeild naar hun kennis van hun rechten binnen de GI/IPPJ.

Zijn rechten kennen

In welke mate ga je akkoord met de volgende stelling? Ik ken mijn rechten binnen de GI/IPPJ.

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. Voor het vervolg van de analyses werden de kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' beschouwd als kinderen die hun rechten binnen de GI/IPPJ kennen.

71% van de kinderen kent zijn rechten binnen de GI/IPPJ.

[...] zoals onze maandcommissarissen het vaststellen, kennen de meeste kinderen hun rechten niet. In deze studie verklaart echter 71% van de respondenten dat ze hun rechten binnen de instelling kennen. Zijn deze de rechten gekend hoe ze omschreven zijn op papier, maar weten de jongeren ook hoe deze rechten toegepast worden in de praktijk? Dit is een zeer belangrijke nuance.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Dit verbaast mij enorm, ik had deze cijfers eerder omgekeerd gezien. Wij krijgen veel vragen van jongeren over hun rechten, bijvoorbeeld of ze hun dossier mogen inkijken. Op het moment dat de jongere binnenkomt in de instelling komen ze van bij de jeugdrechter of komen ze van een politiecel, dit is een zeer emotioneel moment, en dan krijgen ze een folder met informatie over hun rechten in hun handen. Ik denk niet dat ze deze informatie kunnen verwerken.

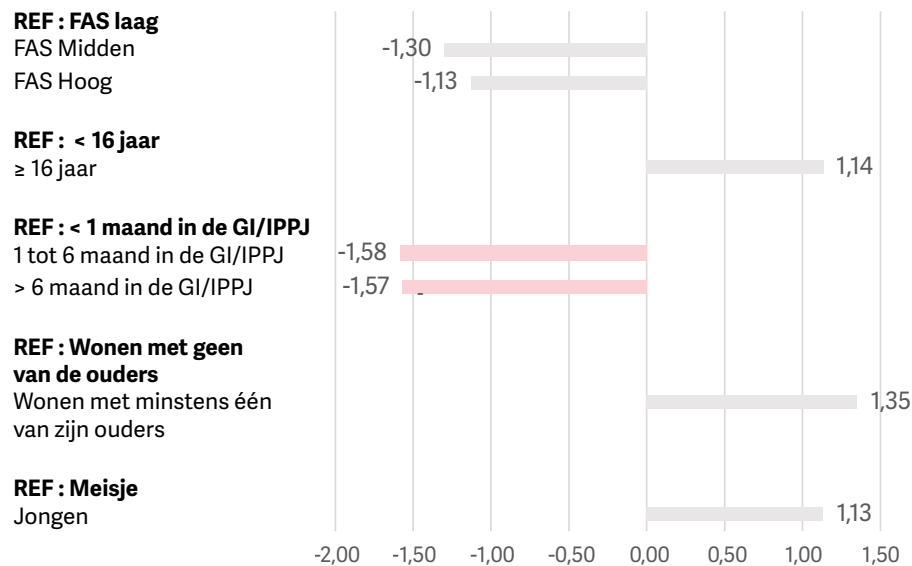
Elke Van Wayenberghe – Klachtenbehandelaar bij de JO-lijn

Op het niveau van de directie vereist een hervorming die enkele jaren geleden is doorgevoerd dat de onthaalprocedure naar behoren wordt uitgevoerd en dat hun rechtenpalet hen [aan de jongeren] wordt uitgelegd.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en zijn rechten kennen binnen de GI/IPPJ

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont geen **statistisch significant verband** tussen de kennis van zijn rechten binnen de GI/IPPJ en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de verblijfsduur in de GI/IPPJ een **relevante factor** is die een invloed zou kunnen hebben op de kennis van zijn rechten binnen de GI/IPPJ.

Zo zouden kinderen die langer dan één maand in de GI/IPPJ verbleven (één tot zes maanden en meer dan zes maanden) hun rechten minder vaak kennen dan zij die minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven.

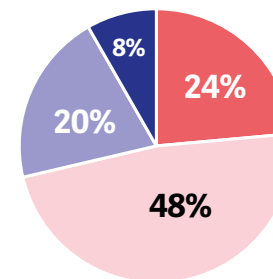
Bijlage

Zijn rechten kennen

Ik ken mijn rechten binnen de GI/IPPJ

Verdeling van de kinderen volgens zijn/haar rechten te kennen binnen de GI/IPPJ

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die hun rechten kennen binnen de GI/IPPJ.

n=314

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Bivariate analyses

Frequentie van zijn/haar rechten te kennen binnen de GI/IPPJ, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	54	68,5%	0,76
Jongen	258	71,7%	
Leeftijd			
< 16 jaar	103	68,9%	0,58
≥ 16 jaar	205	72,7%	
Family affluence scale			
Laag	155	74,2%	0,45
Gemiddeld	103	67,0%	
Hoog	36	72,2%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	98	68,4%	0,47
Ja	212	73,1%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	125	77,6%	0,16
Tussen één en zes maanden	128	67,2%	
Meer dan zes maanden	38	68,4%	

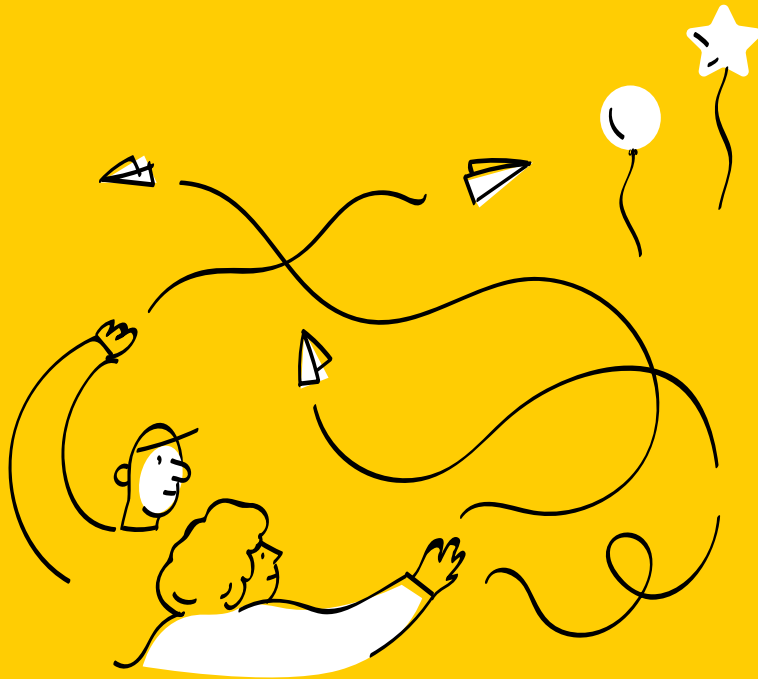
Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van zijn rechten te kennen binnen de GI/IPPJ

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,13	0,53	2,32	0,7378		1,13
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,35	0,74	2,44	0,3250		1,35
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,63	0,34	1,15	0,1335		-1,58
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,64	0,28	1,51	0,2939		-1,57
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,14	0,63	2,03	0,6660		1,14
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,77	0,42	1,41	0,3944		-1,30
Hoge FAS	0,89	0,38	2,20	0,7855		-1,13

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Welzijn

[...] de onzichtbare zaken zoals gelukkig zijn, je verbonden voelen, dromen hebben om naar toe te werken, tevreden zijn met je leven, jezelf en je vrienden, het gevoel hebben ertoe te doen en deel uit te maken van de samenleving... zouden meer aan bod mogen komen. Dat zijn de dingen die we allemaal nastreven. Jongeren zijn daar niet anders in. [...]

Roel Reubens – Cachet vzw

Het verband tussen de rechten van het kind en het welzijn van het kind is de laatste jaren al vaker gelegd, onder andere in het discours over de ontwikkeling van indicatoren. Er zijn inderdaad sterke synergiën tussen de rechten en het welzijn van het kind, maar toch zijn deze begrippen geen synoniemen van elkaar, onder meer door de verschillen in hun uitgangspunten en doelstellingen¹.

Het VRK verwijst verschillende keren naar het welzijn van het kind, met name in artikel 3², maar verankert het niet als een kinderrecht *an sich*. Desondanks wordt aan het VRK vaak de rol van 'normatief kader voor het welzijn van het kind' toegeschreven, en kan gesteld worden dat het Verdrag één van de meest volledige verklaringen is over de voorwaarden waaraan moet worden voldaan met het oog op het welzijn van het kind³. De vier algemene principes van het Verdrag – non-discriminatie (Artikel 2), het belang van het kind (Artikel 3), het recht op leven, overleven en ontwikkeling (Artikel 6) en het recht op respect voor de eigen mening van het kind (Artikel 12) – houden immers duidelijk verband met het welzijn van het kind⁴. Er werd gesuggereerd dat het welzijn van het kind tot stand wordt gebracht via de 'realisatie van de kinderrechten'⁵. Dit kan dan wel kloppen vanuit het oogpunt van kinderrechten, maar het kan ook gebeuren dat het welzijn van het kind wordt aangetast zonder dat dit noodzakelijkerwijs te wijten is aan een schending van zijn rechten⁶. De Nationale Kinderrechtenindicatoren en deze specifieke studie situeren zich binnen de complementariteit van beide benaderingen.

In de *Beijing Rules* en in de *Havana Rules* wordt uitdrukkelijk gesteld dat men moet streven naar de bevordering van het welzijn (fysiek en moreel) van de kinderen in het jeugdrechtstelsel.

Het VRK verwijst dan wel naar het welzijn van het kind, maar geeft daar nergens een definitie van. Ook in de literatuur over dit onderwerp wordt het begrip niet eenduidig gedefinieerd. Men kan stellen dat welzijn "een complexe, veelzijdige constructie [is] die niet door één enkele indicator in één enkel domein kan worden gemeten"⁷. Bovendien is het mogelijk dat de groep kinderen op wie deze studie betrekking heeft, prioriteiten of behoeften heeft die niet noodzakelijk samenvallen met die van andere kinderen of volwassenen. We denken bijvoorbeeld meteen aan het (al dan niet) samenwonen met de familie, het (niet) kunnen voortzetten van de favoriete hobby's en activiteiten, enz. Welzijn kan ook worden beïnvloed door andere, meer objectieve indicatoren die verband houden met het socio-economische niveau, de gezondheid of het onderwijs⁸.

In het kader van deze studie hebben we voor de gestelde vragen inspiratie geput uit het aanvoelen van de kinderen zelf, zoals bleek uit de preliminaire discussiegroepen, alsook de internationale HBSC- enquête. Die is voor de beoordeling van het welzijn van kinderen onder meer gebaseerd op een aantal self-report indicatoren, die bij de kinderen polsen naar hoe ze het leven ervaren.

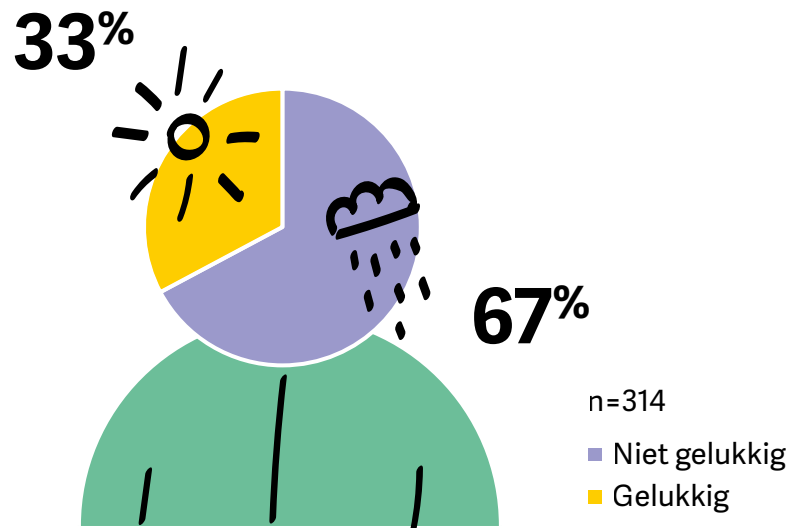
De vragen hier gesteld hebben betrekking op het geluksgevoel, het gevoel van tevredenheid over het leven, het veiligheidsgevoel (binnen de GI/IPPJ), zelfvertrouwen, het vertrouwen in de toekomst, de kennis van de duur van de plaatsing, de tevredenheid over de maaltijden, het al dan niet makkelijk vrienden maken, en genoeg tijd voor zichzelf hebben.

Het is noodzakelijk om verder te kijken dan de feiten die verweten worden, en samen met andere actoren zoals in de jeugdzorg, familie en buurtwerkers, te kijken naar wat een bepaald gedrag veroorzaakt en samen met de jongere te zoeken hoe zijn of haar gevoel van welzijn kan verbeteren.

Jean-Luc Haentjes – Gerechtelijke Directie, Politiezone Brussel-Noord

Geluk

**Over het algemeen beschouwd,
hoe voel je je nu?**

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'heel gelukkig', 'gelukkig', 'niet zo gelukkig' en 'helemaal niet gelukkig'. De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'heel gelukkig' of 'gelukkig' werden beschouwd als kinderen die gelukkig zijn.

67% van de kinderen is niet gelukkig.

Dit hoge percentage jongeren dat aangeeft niet gelukkig te zijn verbaast mij niet, het gaat over gedwongen opname en de jongeren hebben dikwijls al een hele geschiedenis van hulpverlening achter zich. Men probeert zoveel mogelijk gezinsvervangend te werken zodat de jongeren zich zo goed mogelijk voelen, maar dit is niet evident, onder andere gezien het collectieve aspect van de opvang.

Ben Veltjen – Campusverantwoordelijke Campus de Hutten,
GI De Kempen

Deze cijfers lijken ons coherent omdat de jongeren zich in de gedwongen hulpverlening bevinden, een situatie die een invraagstelling vereist. Ze bevinden zich ook op een punt in hun leven waar ze meerdere problemen hebben, met hun familie, het gerecht, ... Het is niet enkel de plaatsing die deze hoge ratio veroorzaakt, hun persoonlijke geschiedenis speelt hoogstwaarschijnlijk ook een belangrijke rol.

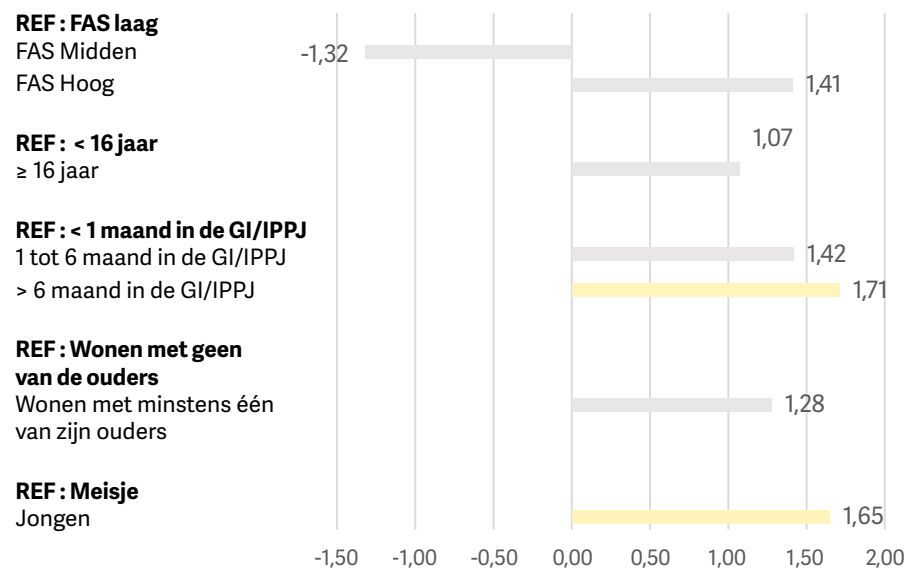
Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

De jongere ondersteunen om een kwaliteitsvol leven uit te bouwen, jongeren gelukkig maken is in geen enkel begeleidingstraject een doel op zich of wordt toch nooit zo in algemene termen benoemd. Huisvesting moet in orde zijn, de jongere moet leren omgaan met een budget, moet voldoende naar school gaan, enz. Dit zijn de meetbare zaken, maar de onzichtbare zaken zoals gelukkig zijn, je verbonden voelen, dromen hebben om naar toe te werken, tevreden zijn met je leven, jezelf en je vrienden, het gevoel hebben ertoe te doen en deel uit te maken van de samenleving ... zouden meer aan bod mogen komen. Dat zijn de dingen die we allemaal nastreven. Jongeren zijn daar niet anders in. Al de andere 'doelen' van de hulpverlening zijn slechts mogelijke tussenstapjes om dichterbij de buurt te komen van die achterliggende doelen. Als we de echte doelen onbesproken laten en de tussenstap verabsoluteren tot de enige mogelijke weg om die te bereiken... dan zal het niet werken. Dat is ook allesbehalve participatief.

Roel Reubens – Cachet vzw

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het geluksgevoel

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = p < 0,05; ** = p < 0,01; *** = p < 0,001).

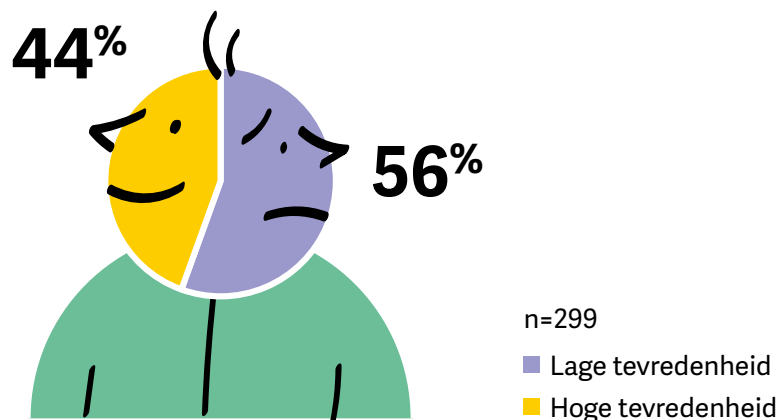
De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen gelukkig zijn en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (odds ratio < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de verblijfsduur in de GI/IPPJ en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het al dan niet gelukkig zijn.

Kinderen die meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven zouden meer kans hebben om zich gelukkig te voelen dan kinderen die er minder dan één maand verbleven. Jongens zouden ook meer kans hebben om zich gelukkig te voelen dan meisjes.

Tevredenheid over het leven

Tevredenheid over het leven

De mate van tevredenheid over het leven werd bepaald met dezelfde methode als deze gehanteerd in de HBSC-studie⁹. Zo hebben de kinderen hun niveau van tevredenheid over het leven geëvalueerd op een schaal gaande van nul tot tien. Een waarde van 0 geeft aan dat het kind vindt dat zijn leven 'het slechtst denkbare leven' is, terwijl een waarde van 10 aangeeft dat hij of zij vindt dat zijn leven 'het best denkbare leven' is. Een score tussen 0 en 5 komt overeen met een lage mate van tevredenheid, terwijl een score tussen 6 en 10 overeenkomt met een hoge mate van tevredenheid.

Volgens de gebruikte categorisering heeft slechts **44% van de kinderen een hoge mate van tevredenheid over het leven.**

De tijd die in de instelling wordt doorgebracht is zeer kort om educatief werk op lange termijn te verrichten. De plaatsing kan een 'kaderend' antwoord bieden en aldus van dienst zijn voor een jongere. Plaatsing in een instelling kan ook voor stabiliteit zorgen, het pad effenen voor werk op langere termijn en de jongeren in staat stellen om mensen te ontmoeten die hen op langere termijn kunnen helpen. De enige ambitie die men kan hebben is om een positief spoor achter te laten voor de toekomst van de jongere.

Eric Janssens – Eerste substituut van de procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant

Die jongeren zitten op een moment in hun leven waar ze hun vrijheid kwijt zijn, waarin ze beseffen dat er erge zaken gebeurd zijn. Ik denk dat we dit ook moeten lostrekken van het enkele gegeven dat ze in een instelling zitten, daar ze hier meestal geplaatst zijn omdat ze juist in hun dagelijkse leven [buiten de instelling] geconfronteerd worden met veel problemen. Het mentaal welzijn van kinderen in de jeugdhulp is op zich ook iets bijzonders wat de nodige aandacht verdient.

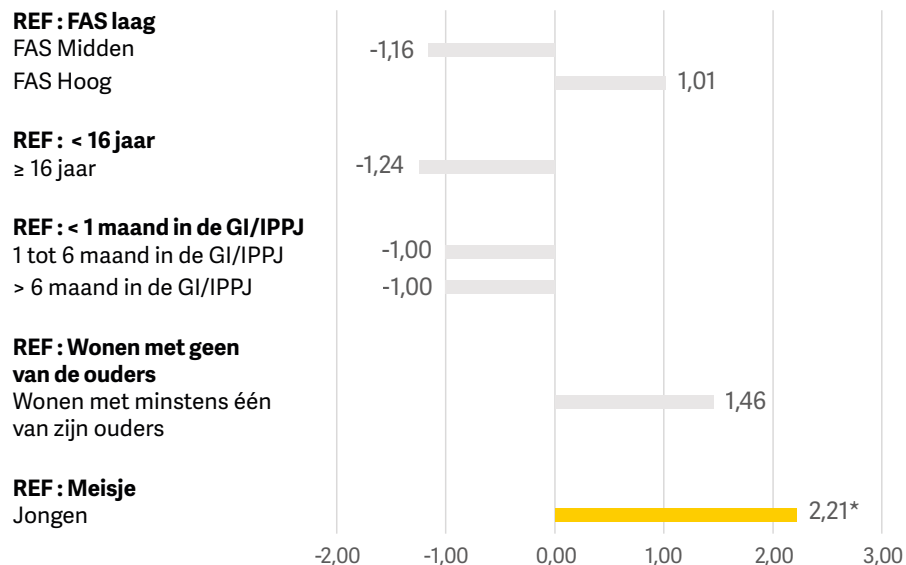
Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

HBSC 2018 : 88,1% van de kinderen heeft een hoge mate van tevredenheid over het leven.

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en een hoge mate van tevredenheid over het leven

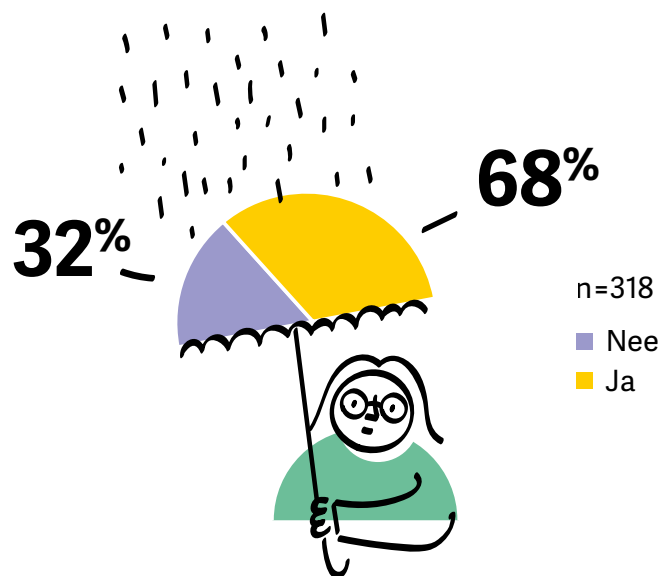

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het tevreden zijn over het leven en het geslacht, waarbij jongens 2,21 keer meer kans hebben tevreden te zijn over hun leven dan meisjes.

Veiligheidsgevoel

Voel je je over het algemeen veilig ?

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'altijd', 'meestal', 'soms', 'zelden' en 'nooit'. De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'altijd' of 'meestal' werden beschouwd als kinderen die zich veilig voelen.

68% van de kinderen voelt zich veilig.

Dit antwoord is vrij geruststellend in die zin dat het een aanwijzing geeft van de kennis van jongeren van hun rechten. Het aanbod in de instelling biedt voldoende structuur en is verstaanbaar voor de jongeren, dit zal bijdragen om bij hen een veiligheidsgevoel teweeg te brengen en/of te versterken. De instelling biedt een kader, een structuur en jongeren weten hoe de dag er is samengesteld en met wie ze gaan interageren. Dit kan ook het veiligheidsgevoel in de hand werken.

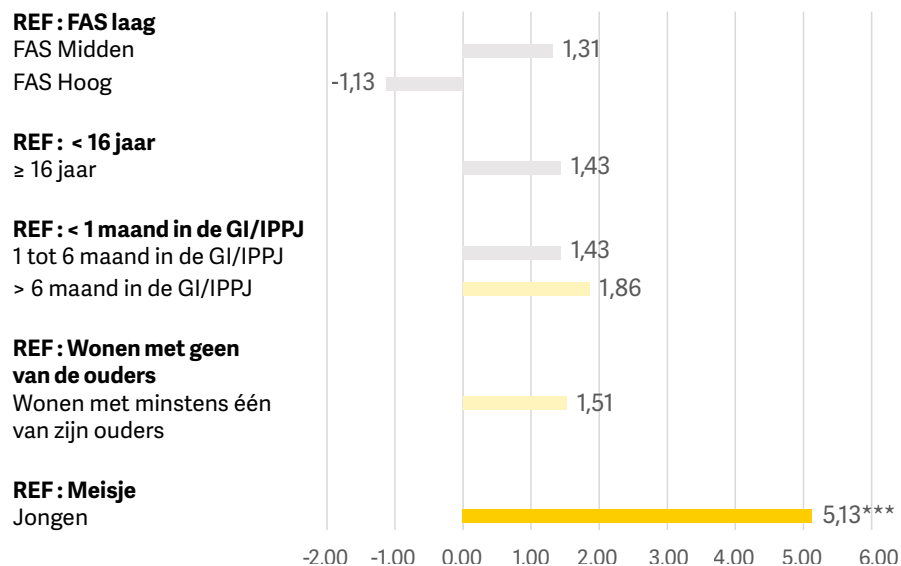
Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Dit hangt ook af van het vertrouwen dat je hebt in mensen. Indien je als persoon in het leven staat met weinig vertrouwen, ga je je minder snel veilig voelen. Sommige jongeren hebben buiten de instelling weinig vertrouwen in hun omgeving en dat gevoel zet zich voort in de instelling.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het veiligheidsgevoel

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het gevoel zich veilig te voelen en het geslacht, waarbij jongens 5,13 keer meer kans hebben zich veilig te voelen dan meisjes.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de verblijfsduur in de GI/IPPJ en het wonen met één van zijn ouders **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het veiligheidsgevoel.

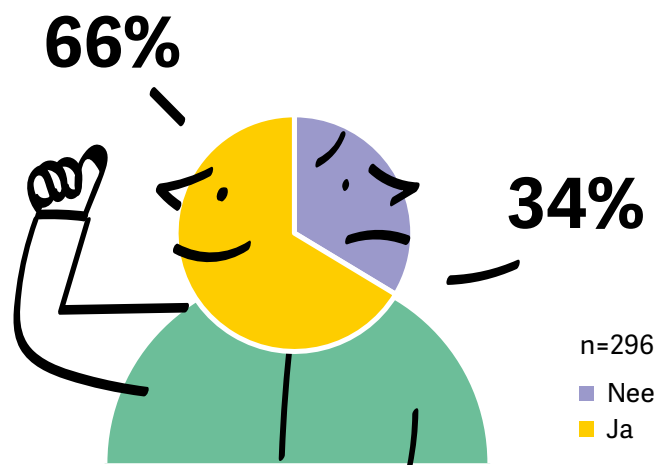
Kinderen die meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, zouden meer kans hebben zich veilig te voelen dan kinderen die er minder dan één maand verbleven. Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen, zouden ook meer kans hebben zich veilig te voelen dan kinderen die zonder hun ouders wonen.

Jongeren die al langer in de instelling verblijven vinden meer rust, alles is er immers gekend, er zijn geen verrassingen meer. Alles is voorspelbaar voor hen en die voorspelbaarheid maakt het ook veiliger.

Ben Veltjen – Campusverantwoordelijke Campus de Hutten,
GI De Kempen

Zelfvertrouwen

Heb je over het algemeen zelfvertrouwen?

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'altijd', 'meestal', 'soms', 'zelden' en 'nooit'. De kinderen die hebben geantwoord met 'altijd' of 'meestal' werden beschouwd als kinderen met zelfvertrouwen.

66% van de kinderen heeft zelfvertrouwen.

HBSC 2018 : 50,5% heeft meestal of altijd zelfvertrouwen.

Heel veel jongeren hebben een geschiedenis van plantrekken, van straatleven. Sommigen hebben daar een hele identiteit opgebouwd, een status verworven binnen hun groep, waardoor ze wel genoeg zelfvertrouwen hebben. Men ziet ook dat ze binnen die criminele wereld heel veel capaciteiten hebben, leiderscapaciteiten bijvoorbeeld, weliswaar die ze daar op een negatieve manier inzetten. In die zin is het zeker niet verbazingwekkend dat zij hierbij heel veel zelfvertrouwen ontwikkelen.

Ben Veltjen – Campusverantwoordelijke Campus de Hutten, GI De Kempen

Vaak merk ik dat de jongere aan zelfvertrouwen ontbreekt, maar als deze vraag voor de groep wordt gesteld, kan zijn of haar antwoord hierop verschillend zijn. Het is ook geruststellend om te zeggen dat je vertrouwen in jezelf hebt. Om te kunnen uiten dat je geen vertrouwen in jezelf hebt, moet je vertrouwen hebben in de andere.

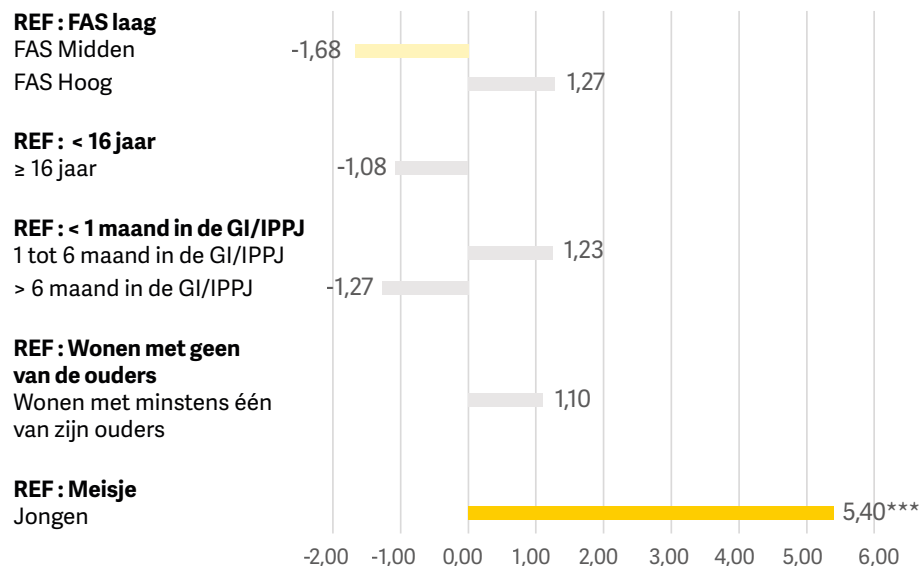
Christian Falone – AMO Samarcande

Dit is verbazingwekkend omdat we eigenlijk merken dat de meeste jongeren geen zelfvertrouwen hebben, en dat is precies waar we aan werken met oog op re-integratie. Aan de andere kant is het moeilijk om 'toe te geven' aan anderen dat je geen zelfvertrouwen hebt. Er zijn ook jongeren die hun vaardigheden overschatten, dus er is een belangrijke evenwichtsoefening weggelegd voor de opvoeders. Uit de onderwijsachtergrond van deze jongeren blijkt heel duidelijk dat ze gemarginaliseerd worden door hun ervaringen met falen en uitsluiting op school, in het gezinsleven en/of op sociaal vlak.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel van zelfvertrouwen

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen zelfvertrouwen hebben en het geslacht, waarbij jongens 5,40 keer meer kans hebben om vertrouwen in zichzelf te hebben dan meisjes.

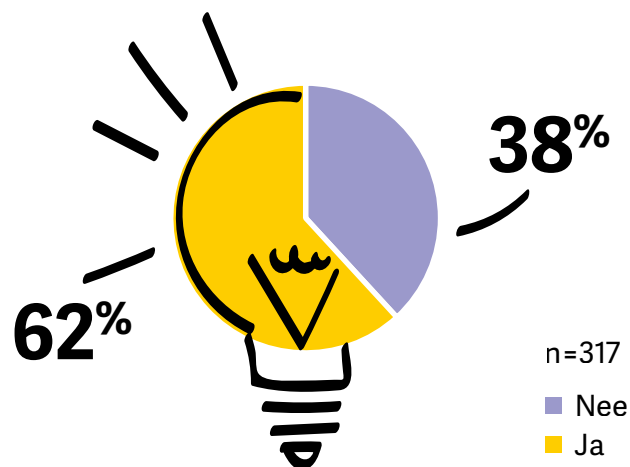
Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de socio-economische status een **relevant factor** is die een invloed zou kunnen hebben op het al dan niet zelfvertrouwen hebben. Kinderen met een gemiddelde *family affluence scale* zouden minder vaak zelfvertrouwen hebben dan kinderen met een lage *family affluence scale*.

Ik vind het niet zo onlogisch dat de meisjes in de vragen over welbevinden in het algemeen 'lager scoren'. De aanmeldingsproblematiek is ook anders, ze ervaren vaak meer schrijnende problemen, het slachtofferschap als oorzaak van de plaatsing is ook veel hoger.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

In staat zijn om zichzelf te behelpen

Wanneer je een probleem hebt, voel je je dan over het algemeen in staat om jezelf te behelpen?

De antwoordmogelijkheden op deze vraag waren de volgende: 'altijd', 'meestal', 'soms', 'zelden' en 'nooit'. De kinderen die de vraag heeft beantwoord met 'altijd' of 'meestal' werden beschouwd als kinderen die zich in staat voelen zichzelf te behelpen.

Bijna twee derde van de kinderen (62%) voelt zich in staat zichzelf te behelpen wanneer ze een probleem hebben.

We horen van jongeren dat ze niet voldoende klaargestoomd worden om zelfstandig te worden. Zolang ze residentieel wonen, ligt de klemtoon vooral op de afspraken en regels die ze dienen na te komen. Eenmaal het residentieel stuk afgelopen is, zijn ze eigenlijk niet voorbereid om zelf keuzes te maken, om om te gaan met geld, een netwerk uit te bouwen, contacten vast te houden enz. Ze vallen dan terug op de overlevingsmechanismen die ze al kennen, op de netwerken die ze ervoor al hadden opgebouwd en die niet altijd de beste zijn om ondersteuning te geven aan hun verdere leven. Ook is en blijft de kloof tussen de ene hulpverleningsvorm en de andere, tussen een gesloten setting en een kamertraining bijvoorbeeld, nog altijd heel groot.

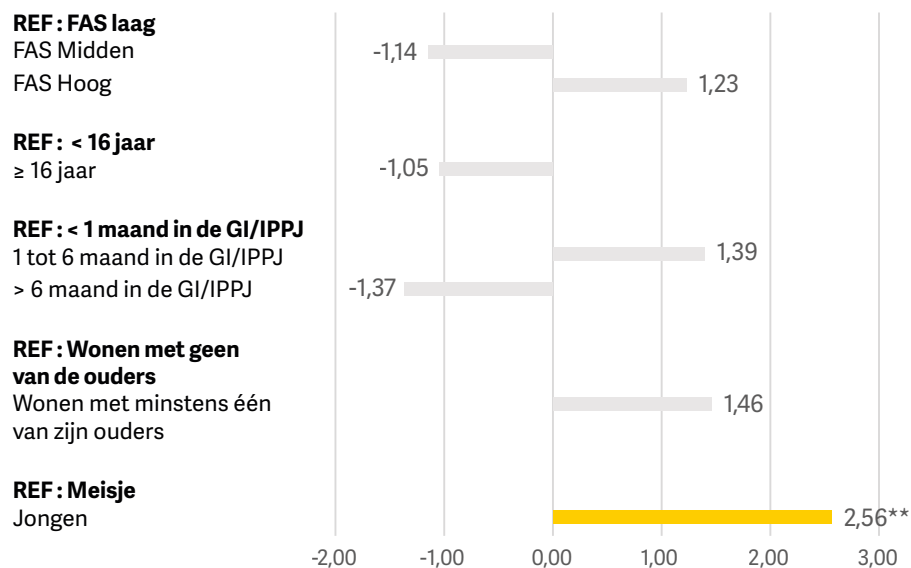
Roel Reubens - Cachet vzw

HBSC 2018 : 63,3% van de kinderen voelt zich vaak of altijd in staat zichzelf te behelpen.

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel zichzelf te kunnen behelpen bij een probleem

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het gevoel in staat te zijn zichzelf te behelpen wanneer men een probleem heeft en het geslacht, waarbij jongens 2,56 keer meer kans hebben zich in staat te voelen zichzelf te behelpen dan meisjes.

Jongens doen zich misschien ook wat stoerder voor op dat vlak.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

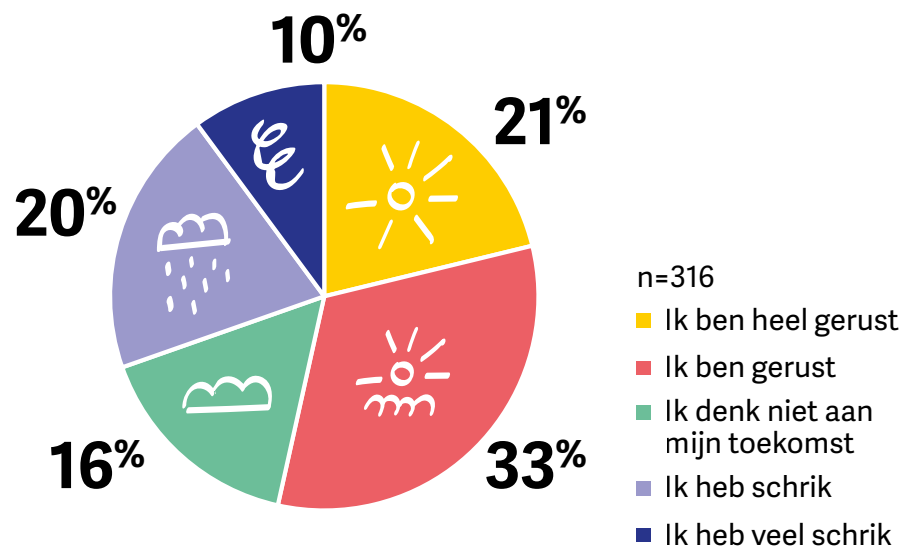
Jongeren in een instelling zijn soms bijzonder kwetsbaar vanuit psychologisch perspectief, wat de vraag oproept of ze daar thuishoren in relatie tot hun lijden of hun meer psychologische problemen.

Christian Falone – AMO Samarcande

Vertrouwen in de toekomst

Gevoel over de toekomst

Hoe voel jij je als je aan je toekomst denkt?

Bijna één derde van de kinderen (30%) heeft schrik of veel schrik als ze aan hun toekomst denken. Iets meer dan de helft van de kinderen (54%) heeft vertrouwen in de toekomst. De kinderen die werden beschouwd als kinderen met vertrouwen in de toekomst zijn degenen die de vraag hebben beantwoord met 'ik ben heel gerust' (21%) of 'ik ben gerust' (33%).

Soms zouden we misschien paradoxaal willen dat ze iets minder vertrouwen hebben in de toekomst omdat dat misschien zou helpen om harder aan hun toekomstperspectief te werken binnen de instelling, een herstelgerichte houding aan te nemen en daar een motivatie in te vinden. Hier ligt een belangrijke uitdaging voor de professionals om samen met de jongere tot dat inzicht te komen.

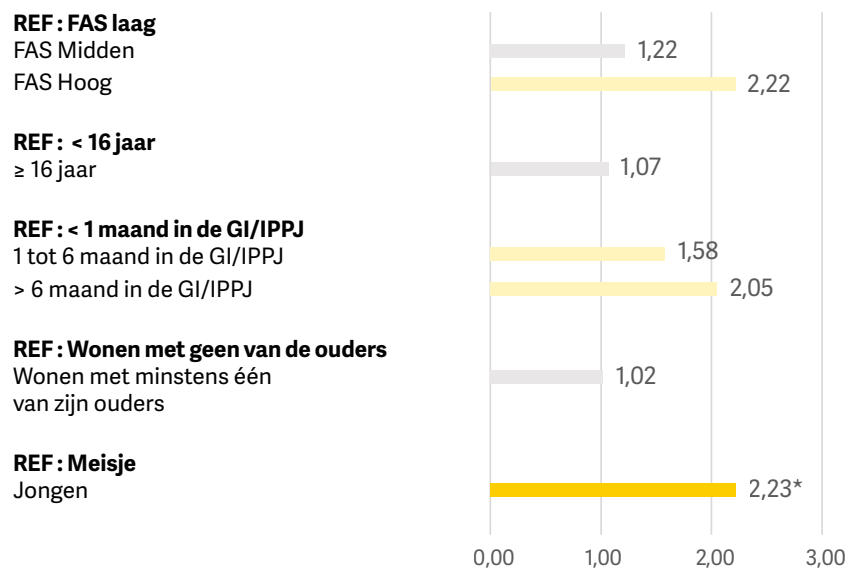
Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Er wordt te veel en te eenzijdig gekeken naar de feiten die gepleegd zijn en de focus op het 'slechte' verleden weegt heel zwaar door. Dit natuurlijk om te voorkomen dat het zich eventueel zou herhalen. Wat te veel ontbreekt is het voorbereiden op wat erna komt, andere voorbeelden laten zien, iets aanleren, ondersteunen in zaken waar ze wel goed in zijn en dat ze graag doen. Een jongere die buitenkomt voelt zich te vaak niet klaar voor iets nieuws. Hij heeft niets bijgeleerd over zijn talenten bijvoorbeeld, en ook het onderwijs in de instelling is moeilijk te individualiseren en maakt het moeilijk om terug aan te haken na een verblijf in de instelling. Als je doorvraagt over de ervaringen met onderwijs in de gesloten setting, blijkt wel dat daar rond gewerkt werd maar in de beleving van jongeren is het echt onvoldoende en zijn ze onvoldoende klaar.

Roel Reubens – Cachet vzw

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel van vertrouwen in de toekomst

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het vertrouwen hebben in de toekomst en het geslacht, waarbij jongens 2,23 keer meer vertrouwen in de toekomst hebben dan meisjes.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de socio-economische status en de verblijfsduur in de GI/IPPJ **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het vertrouwen in de toekomst te hebben.

Kinderen met een hoge *family affluence scale* zouden meer geneigd zijn vertrouwen te hebben in de toekomst dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Kinderen die meer dan één maand in de GI/IPPJ verbleven, zouden ook vaker vertrouwen in de toekomst hebben dan kinderen die er minder dan één maand verbleven.

Jongeren vertellen me veel over hun verleden en heden. Ze zijn doordrongen van hun plaatsing en stellen zich veel vragen over zeer concrete zaken, vooral over het project dat ze moeten uitvoeren met oog op het einde van hun plaatsing. Men ziet heel erg dat jongeren zich 'conform' proberen te gedragen in de instelling; ze laten een positief beeld zien en aanvaarden soms projecten zonder zich daar echt bewust van te zijn. Hoe kijk je naar de toekomst als je uit een gebroken, beschadigde context komt? De plaatsing is een momentopname, maar het weerspiegelt een levenstoestand. De ene jongere is de andere niet wat betreft zijn of haar levenservaring. Sommige jongeren hebben veel optimisme en veerkracht, dit hangt nauw samen met hun persoonlijkheid. De kwestie van het vertrouwen hangt sterk af van hun gemoedstoestand op het moment van hun plaatsing.

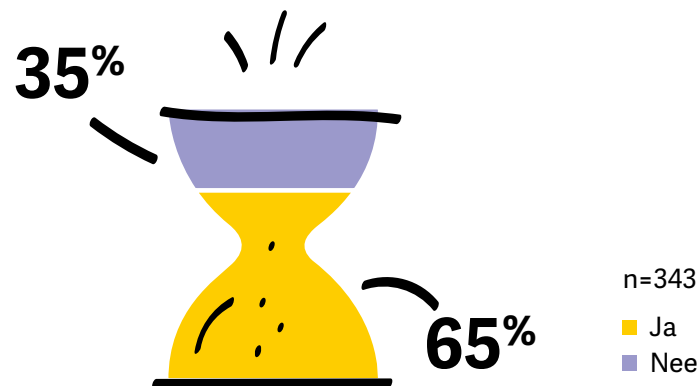
Christian Falone – AMO Samarcande

De toekomst kan ook heel dicht in de tijd liggen. Soms is de jongere bezorgd om goede punten te behalen zodat hij in het weekend kan uitgaan of om hoe hij zich moet gedragen om geen zaken die hij of zij leuk vindt te worden ontnomen. Soms is het ingewikkelder om na te denken over wat er na de plaatsing gebeurt.

Christian Falone – AMO Samarcande

Weten hoe lang de plaatsing zal duren

Weet je hoe lang je in de GI/IPPJ moet blijven?

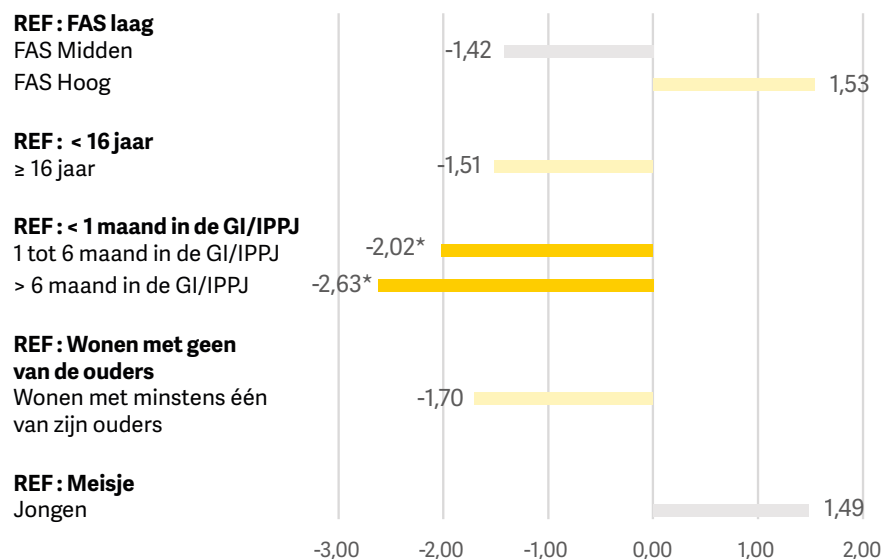
Meer dan drie op de tien kinderen (35%) kennen hun verblijfsduur in de GI/IPPJ niet.

De verlenging van de maatregel hangt af van heel wat factoren: hoe het traject in de Gemeenschapsinstelling verloopt, of het haalbaar is dat de jongere naar huis of naar een andere veilige plaats kan gaan,.... Ik verkies eerder om te verlengen met kortere opeenvolgende periodes dan onmiddellijk één lange periode vast te leggen ook al is dit moeilijker te begrijpen voor de jongere omdat hij/zij geen einddatum kent. Dit moet in openheid met de jongere besproken worden. Hij/zij moet weten dat de plaatsing verlengd kan worden (binnen het wettelijk kader), met de wetenschap dat de verlengde plaatsing enkel geldt als laatste redmiddel.

Liesbet Bex – Jeugdrechter

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en de duur van zijn/haar plaatsing kennen

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

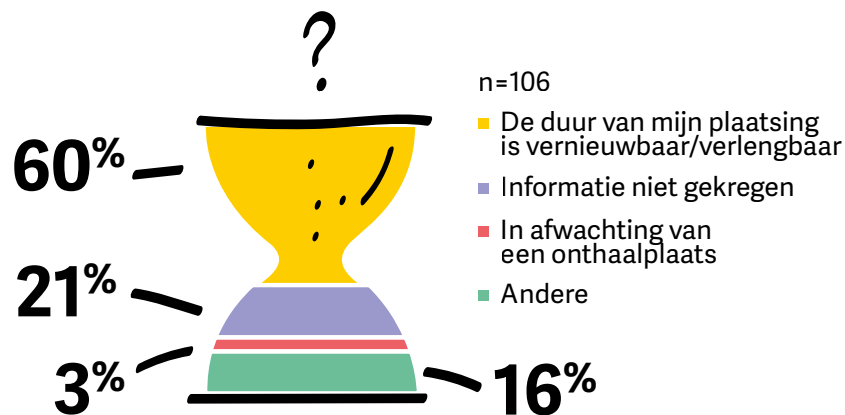
Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen de kennis van de duur van de plaatsing en de verblijfsduur in de GI/IPPJ, waarbij kinderen die langer in de GI/IPPJ verblijven minder vaak de duur van hun plaatsing kennen. Zo hebben kinderen die één tot zes maanden in de GI/IPPJ verblijven 2,02 keer minder kans de duur van hun plaatsing te kennen dan kinderen die minder dan één maand in de GI/IPPJ verblijven. Kinderen die meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verblijven hebben 2,63 keer minder kans de duur van hun plaatsing te kennen dan kinderen die minder dan één maand in de GI/IPPJ verblijven.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de socio-economische status, de leeftijd en het feit met minstens één van zijn ouders te wonen **relevante factoren** te zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het al dan niet de duur van de plaatsing te kennen.

Eenzijds zouden kinderen met een hoge *family affluence scale* meer kans hebben om de duur van hun plaatsing te kennen dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Anderzijds zouden kinderen van 16 jaar of ouder minder vaak de duur van hun plaatsing kennen dan kinderen jonger dan 16, en kinderen die met minstens één van hun ouders wonen, zouden ook minder vaak de duur van hun plaatsing kennen dan kinderen die niet met één van hun ouders wonen.

Aan de kinderen die hebben geantwoord dat zij de duur van hun plaatsing niet kenden, werd gevraagd waarom ze die niet kenden. De voorgestelde antwoordcategorieën waren de volgende: 'De duur van mijn plaatsing is vernieuwbaar/verlengbaar'; 'Ik heb de informatie niet gekregen'; 'Andere'. Het antwoord 'andere' had een open veld zodat kinderen desgewenst een meer specifiek antwoord konden geven. De kwantitatieve analyse werd aangevuld met de in dit veld ingevoerde waarden.

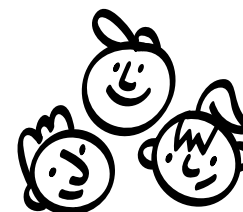
Redenen waarom de duur van de plaatsing niet bekend was

Van de kinderen die de duur van hun plaatsing niet kennen, is in 60% van de gevallen de reden voor deze onzekerheid het feit dat de duur van de plaatsing hernieuwbaar of verlengbaar is. Iets meer dan één op de vijf kinderen (21%) geeft aan dat zij geen informatie hebben gekregen over de voorziene duur van de plaatsing. Voor 3% van de kinderen was het einde van de plaatsing afhankelijk van het beschikbaar zijn van een plaats in een externe onthaaldienst. 16% van de kinderen gaf aan dat er een andere reden was.

De algemene regel is dat een jongere die in een instelling wordt geplaatst, een vonnis of een ordonnantie krijgt waarin de duur van de plaatsing wordt gespecificeerd. De ordonnantie wordt met de jongere gelezen. De duur van de plaatsing is belangrijk voor de jongere, maar ook voor de instelling, we geven de duur in in een databank en deze is een belangrijke factor in het project dat met de jongere wordt opgezet. Het spreekt voor zich dat de evolutie van zijn of haar project een belangrijke invloed heeft op de duur van de plaatsing en de verlenging (of niet) van de maatregel.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

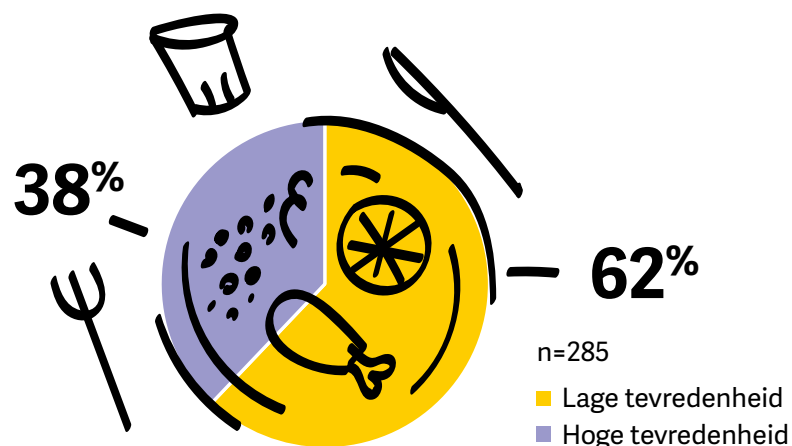
Ze zijn nooit duidelijk. Je wordt steeds verlengd en nog eens verlengd en dat maakt mij zot.

Ze mogen duidelijk maken wanneer ik ooit vrijkom.

Tevredenheid over de maaltijden

Wat de maaltijden en in het algemeen de voeding betreft wordt erop gewezen dat dit aspect verband houdt met het recht op gezondheid. Volgens de *Code des IPPJ* 2014 moet de voeding evenwichtig en aangepast aan de eisen van de gezondheidstoestand van de jongere zijn. Hierin wordt ook bepaald dat de jongere kan beschikken over vegetarische voeding (Artikel 27). De Algemene huisregels van de GI bepalen dat er aandacht moet worden besteed aan een gezonde en gevarieerde voeding, rekening houdend met de godsdienst, levensovertuiging, voeding en allergieën van de jongere (p. 8).

Tevredenheid over de maaltijden

De mate van tevredenheid over de in de GI/IPPJ aangeboden maaltijden werd door de kinderen beoordeeld op een schaal van 0 tot 10. Een waarde van 0 geeft aan dat het kind vindt dat de maaltijden 'hem of haar absoluut niet aanstaan', terwijl een waarde van 10 aangeeft dat de maaltijden 'hem of haar perfect aanstaan'. Een score tussen 0 en 5 komt overeen met een lage mate van tevredenheid, terwijl een score tussen 6 en 10 overeenkomt met een hoge mate van tevredenheid.

Bijna twee derde van de kinderen (62%) is niet tevreden over de in de GI/IPPJ aangeboden maaltijden. De meest voorkomende score die door kinderen wordt gegeven is 5.

Deze cijfers zijn niet verrassend, want ook hier zijn we in een pedagogische aanpak waarbij we proberen jongeren een gezond en evenwichtig dieet mee te geven, wat vaak niet samenvalt met wat jongeren graag eten. Vaak is hun voedingspatroon niet goed. Hier zijn de culturele achtergrond en (het gebrek aan) gezinscultuur ook belangrijke factoren.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Volgens mij kan dit erg variëren van instelling tot instelling. Ook het werken met een eigen kok of met een cateringdienst kan invloed hebben. Als ik een kok aanwerf zeg ik altijd dat dat de belangrijkste job in de instelling is. Als de jongeren niet genoeg eten, het niet lekker vinden, dan voelen ze zich niet goed en komen ze niet tot leren toe of hebben ze minder ruimte om hun problemen aan te pakken. Het is ook zoeken naar een gezond evenwicht in het voedingspatroon van de jongere en de eetgewoonten of voorkeuren van de jongeren.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

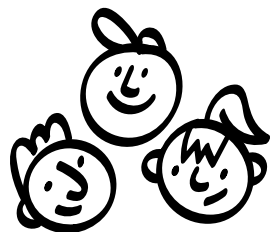
De maaltijden zijn voor veel jongeren een belangrijk moment. Het is iets om naar uit te kijken soms. Er kunnen veel conflicten en frustraties ontstaan als het eten niet goed is.

Roel Reubens - Cachet vzw

Als we wat we eten niet lekker vinden, laat ons dan iets anders eten.

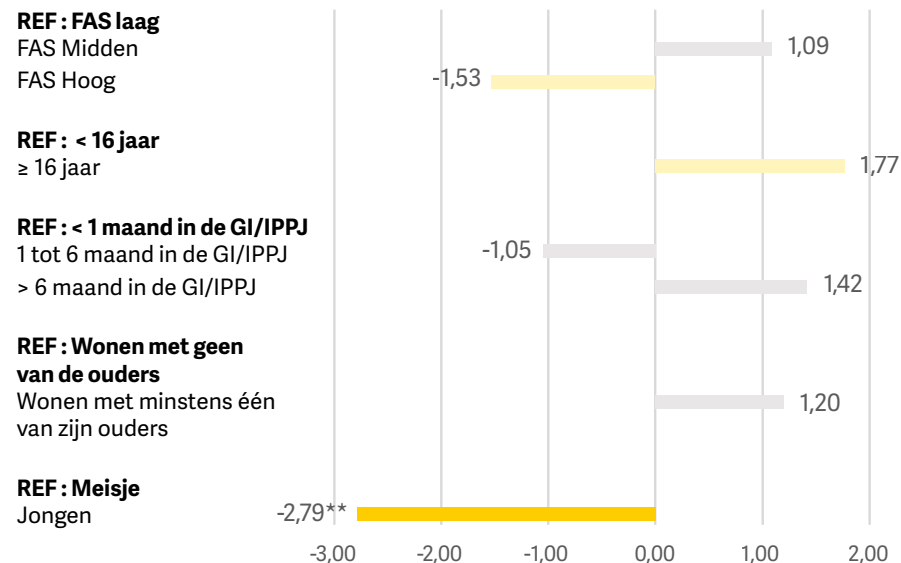
Ik vind het een schande dat we geen halal maaltijden hebben.

Je moet altijd alles opeten, zelfs als je geen honger hebt, en daar krijg je buikpijn van.

Multivariate analyse

Odd ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het tevreden zijn over de maaltijden

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

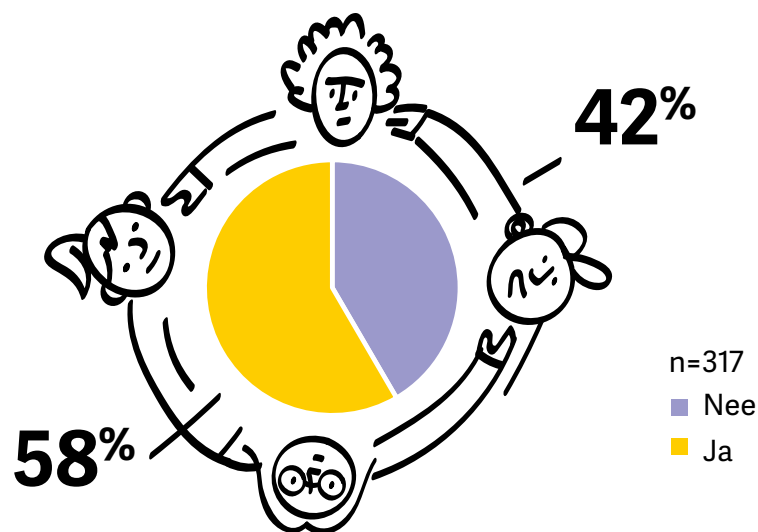
Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen de tevredenheid over de in de GI/IPPJ aangeboden maaltijden en het geslacht, waarbij jongens 2,79 keer minder kans hebben tevreden te zijn over de maaltijden dan meisjes.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de socio-economische status en de leeftijd **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het tevreden zijn over de maaltijden.

Kinderen met een hoge *family affluence scale* zouden minder vaak tevreden zijn over de maaltijden dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Oudere kinderen (16 jaar of ouder) zouden meer kans hebben om tevreden te zijn over de maaltijden dan jongere kinderen.

Vrienden maken

De GI/IPPJ is een plaats waar ik makkelijk vrienden maak.

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die makkelijk vrienden maken binnen de GI/IPPJ.

Bijna de helft van de kinderen (58%) vindt dat de GI/IPPJ een plek is waar je makkelijk vrienden maakt. Iets minder dan de helft van de kinderen (42%) vindt het moeilijk om vrienden te maken in GI/IPPJ.

De jongeren hechten zich aan elkaar, maar vanuit een vaak zeer oppervlakkige vriendschap en het is dus niet zeker dat deze banden ook buitenshuis zullen blijven bestaan. De plaatsing creëert een vorm van verbondenheid omdat de jongeren zich kunnen herkennen in de beleving van de anderen. Het voordeel van deze banden na plaatsing is twijfelachtig.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Jongeren moeten samenleven in een leefgroep. Je hebt een gemeenschappelijke deeler want je zit samen in de instelling. Het zijn vaak diegenen die wat buiten de groep vallen die het wat moeilijker hebben, dus je gaat wel op zoek naar 'vrienden maken' maar of het dan ook echt vrienden zijn, is een andere vraag. De contacten na de instelling zijn behalve een aantal uitzonderingen meestal beperkt.

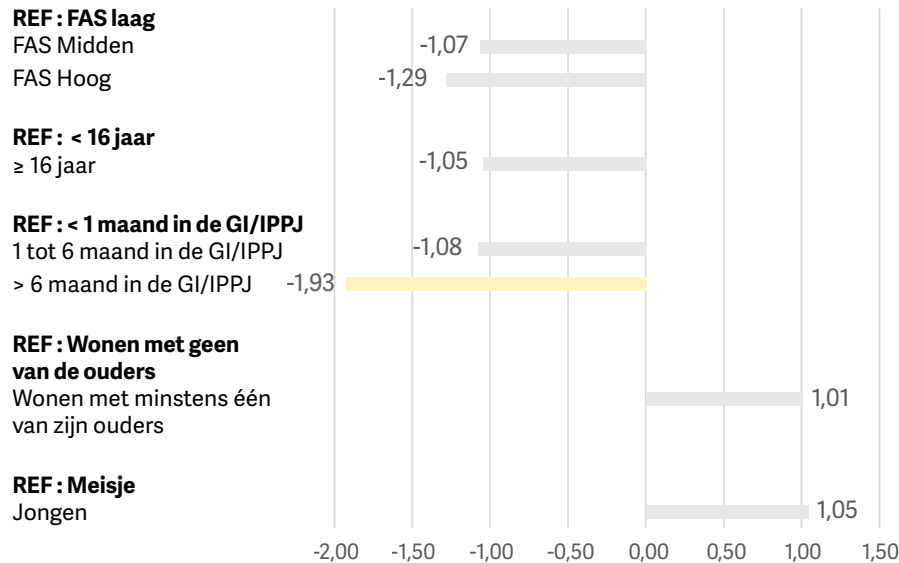
Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Wat we horen is dat vriendschappen worden gebruikt als overlevingsmiddel. Vriendschapsbanden worden heel strategisch aangegaan en moeten ervoor zorgen dat men bij de juiste persoon voldoende in de smaak valt opdat men het niet op zich zou gemunt hebben. Er worden meestal geen echte vriendschappen verwacht.

Roel Reubens – Cachet vzw

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het makkelijk vrienden maken in de GI/IPPJ

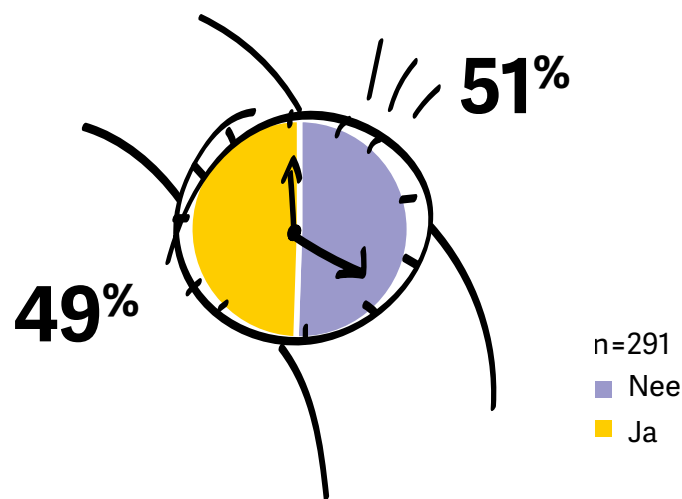
Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen het al dan niet makkelijk vrienden maken in de GI/IPPJ en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, blijkt dat de verblijfsduur in de GI/IPPJ een **relevante factor** is die een invloed zou kunnen hebben op het feit makkelijk vrienden te maken in de GI/IPPJ, waarbij kinderen die meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven minder kans zouden hebben om makkelijk vrienden te maken dan kinderen die er minder dan één maand verbleven.

Genoeg tijd voor zichzelf hebben

Ik heb genoeg tijd voor mezelf

De vraag of ze genoeg tijd voor zichzelf hebben werd door de kinderen beoordeeld op een schaal van 0 tot 10. Een waarde van 0 geeft aan dat het kind vindt dat het 'helemaal niet genoeg tijd voor zichzelf heeft', terwijl een waarde van 10 aangeeft dat het kind vindt dat het 'helemaal genoeg tijd voor zichzelf heeft'. Een score tussen 0 en 5 komt overeen met niet genoeg tijd voor zichzelf hebben, terwijl een score tussen 6 en 10 overeenkomt met genoeg tijd voor zichzelf hebben.

Iets minder dan de helft van de kinderen (49%) vindt dat ze genoeg tijd voor zichzelf hebben.

De groep kan soms te druk zijn, sommige jongeren hebben nood aan meer kamermomenten, terwijl voor anderen één uur op kamer zitten al héél lang is.

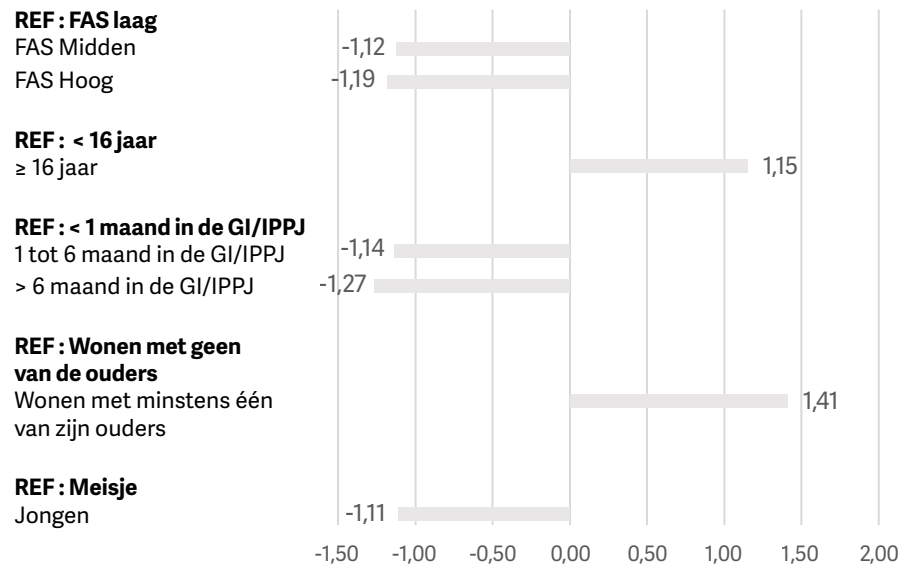
Ben Veltjen – Campusverantwoordelijke Campus de Hutten,
GI De Kempen

Ik verschiet ervan dat de helft vindt dat ze tijd genoeg hebben voor zichzelf want het leven in de instelling is grotendeels voorgestructureerd en geregeld. Persoonlijk vind ik dat de jongeren te weinig tijd voor zichzelf hebben, en daarom gaan we de komende jaren ook aan de slag rond het thema vrije tijd en hoe die ingevuld wordt, zowel binnen als buiten de instelling. Wij merken aan onze jongeren dat ze buiten de instelling ook weinig invulling kunnen geven aan vrije tijd, wat spijtig is omdat vrije tijd een goed middel is om jongeren wat weg te trekken uit de miserie waar ze in kunnen zitten.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het vrij kunnen spreken over de telefoon

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

De multivariate analyses tonen geen significante noch relevante verbanden aan tussen genoeg tijd voor zichzelf hebben en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Eindnoten

- 1 L. LUNDY, « United Nations Convention on the Rights of the Child and Child Well-Being », in A. BEN-ARIEH, F. CASAS, I. FRØNES et J. KORBIN (reds), *Handbook of Child Well-Being*, Springer, Dordrecht, 2014, pp. 2439-2463.
- 2 In de Engelse versie van de tekst wordt, behalve in artikel 3, § 2 van het Verdrag, naar 'well-being' verwezen in de artikelen 9, § 4 (familiale omgeving), 17 (e) (informatie) en 40, § 3 (b) (kinderen in strijd met de wet). In de Franse versie van de tekst wordt 'bien-être' naast deze verwijzingen ook vermeld in artikel 18, § 2 (familiale omgeving). We willen er wel op wijzen dat deze verwijzingen eerder een *ad hoc*-karakter hebben. Zie *ibid.*, p. 2442.
- 3 A. BEN-ARIEH, « The child indicators movement: Past, present and future », *Child Indicators Research*, 2008, 1(1), p. 5.
- 4 L. LUNDY, "United Nations Convention on the Rights of the Child and Child Well-Being", in A. BEN-ARIEH, F. CASAS, I. FRØNES et J. KORBIN (reds.), o.c., p. 2442.
- 5 J. BRADSHAW, P. HOELSCHER, & D. RICHARDSON, « An index of child well-being in the European Union », *Social Indicators Research*, 2007, 80, p. 139.
- 6 L. LUNDY, "United Nations Convention on the Rights of the Child and Child Well-Being", in A. BEN-ARIEH, F. CASAS, I. FRØNES et J. KORBIN (reds.), o.c., p.2442.
- 7 F. BORGONOVÌ & J. PÁL, 'A framework for the analysis of student well-being in the PISA 2015 study', OECD Education Working Papers, 2016, nr. 140, OECD Publishing, Parijs. (Vrije vertaling)
- 8 N. MOREAU et al., o.c. p. 26.
- 9 N. MOREAU et al., o.c., p. 264.

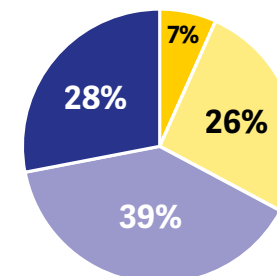
Bijlage

Geluk

Over het algemeen beschouwd, hoe voel je je nu?

Verdeling van de kinderen volgens hun geluksgevoel

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'gelukkig' of 'heel gelukkig' werden beschouwd als kinderen die gelukkig zijn.

n=314

- Heel gelukkig
- Gelukkig
- Niet zo gelukkig
- Helemaal niet gelukkig

Bivariate analyses

Frequentie van het geluksgevoel, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	55	27,3%	0,40
Jongen	257	34,2%	
Leeftijd			
< 16 jaar	102	31,4%	0,81
≥ 16 jaar	206	33,5%	
Family affluence scale			
Laag	155	32,9%	0,17
Gemiddeld	101	26,7%	
Hoog	37	43,2%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	96	29,2%	0,40
Ja	213	34,7%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	127	26,0%	0,07
Tussen één en zes maanden	127	37,0%	
Meer dan zes maanden	38	42,1%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het geluksgevoel

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,65	0,79	3,66	0,1975		1,65
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,28	0,71	2,36	0,4260		1,28
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,42	0,81	2,52	0,2267		1,42
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,71	0,75	3,84	0,1955		1,71
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,07	0,61	1,91	0,8110		1,07
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,76	0,42	1,37	0,3638		-1,32
Hoge FAS	1,41	0,64	3,06	0,3837		1,41

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

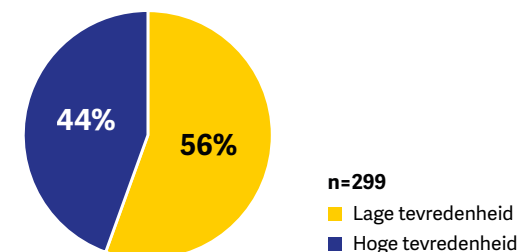
Tevredenheid over het leven

Waar situeer je jezelf op deze schaal over het algemeen beschouwd?

Deze vraag dien je te beantwoorden aan de hand van een schaal om te meten wat je in het algemeen over je leven denkt. De score van '10', bovenaan de schaal, betekent dat je leven het best denkbare is. Onderaan de schaal, betekent de score '0' dat je leven het slechtst denkbare is.

Verdeling van de kinderen volgens de mate van tevredenheid over het leven

De kinderen die kozen voor een score van meer dan 5 op 10 werden beschouwd als kinderen met een hoge mate van tevredenheid over het leven.

Bivariate analyses

Frequentie van een hoge mate van tevredenheid over het leven, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	53	30,2%	<0,05
Jongen	242	47,5%	
Leeftijd			
< 16 jaar	96	43,8%	0,98
≥ 16 jaar	197	44,7%	
Family affluence scale			
Laag	148	45,3%	0,63
Gemiddeld	97	40,2%	
Hoog	33	48,5%	
Vivre avec au moins un de ses parents *			
Nee	89	34,8%	<0,05
Ja	203	48,8%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	120	43,3%	0,89
Tussen één en zes maanden	123	46,3%	
Meer dan zes maanden	36	44,4%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van de hoge mate van tevredenheid over het leven

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	2,21	1,09	4,71	0,0319	*	2,21
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,46	0,81	2,63	0,2086		1,46
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,00	0,58	1,72	0,9954		-1,00
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,00	0,43	2,27	0,9924		-1,00
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,81	0,47	1,39	0,4419		-1,24
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,86	0,49	1,52	0,6106		-1,16
Hoge FAS	1,01	0,46	2,24	0,9716		1,01

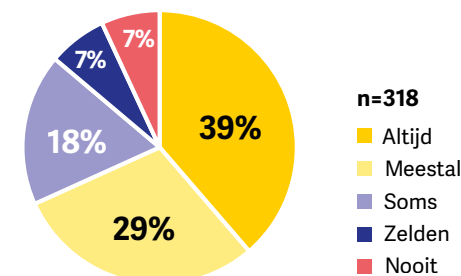
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Veiligheidsgevoel

Voel je je over het algemeen veilig ?

Verdeling van de kinderen volgens hun veiligheidsgevoel

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'altijd' of 'meestal' werden beschouwd als kinderen die zich veilig voelen.

Bivariate analyses

Frequentie van het veiligheidsgevoel, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	56	39,3%	<0,001
Jongen	260	74,2%	
Leeftijd			
< 16 jaar	104	61,5%	0,08
≥ 16 jaar	208	72,1%	
Family affluence scale			
Laag	156	68,6%	0,68
Gemiddeld	103	69,9%	
Hoog	37	62,2%	
Wonen met minstens één van zijn ouders*			
Nee	97	58,8%	<0,05
Ja	215	72,1%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	127	62,2%	0,11
Tussen één en zes maanden	129	72,1%	
Meer dan zes maanden	39	76,9%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het veiligheidsgevoel

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	5,13	2,58	10,52	0,0000	***	5,13
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,51	0,82	2,77	0,1801		1,51
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maanden in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,43	0,79	2,60	0,2429		1,43
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,86	0,77	4,83	0,1793		1,86
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,43	0,79	2,56	0,2327		1,43
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,31	0,71	2,47	0,3926		1,31
Hoge FAS	0,89	0,39	2,10	0,7801		-1,13

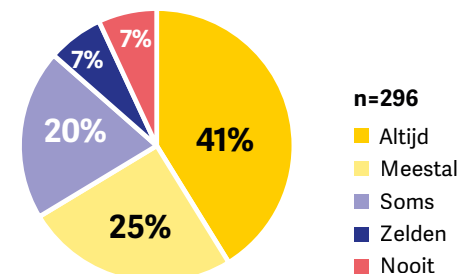
* p < 0,05 ; ** p < 0,01 ; *** p < 0,001

Zelfvertrouwen

Heb je over het algemeen zelfvertrouwen?

Verdeling van de kinderen volgens hun gevoel van zelfvertrouwen

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'altijd' of 'meestal' werden beschouwd als kinderen met zelfvertrouwen.

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel van zelfvertrouwen, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	55	32,7%	<0,001
Jongen	261	73,2%	
Leeftijd			
< 16 jaar	104	62,5%	0,37
≥ 16 jaar	208	68,3%	
Family affluence scale *			
Laag	156	70,5%	<0,05
Gemiddeld	103	56,3%	
Hoog	36	72,2%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	97	62,9%	0,53
Ja	214	67,3%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	126	64,3%	0,13
Tussen één en zes maanden	129	73,6%	
Meer dan zes maanden	39	59,0%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van et gevoel van zelfvertrouwen

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	5,40	2,69	11,21	0,0000	***	5,40
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,10	0,59	2,01	0,7622		1,10
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,23	0,68	2,24	0,4929		1,23
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,79	0,34	1,84	0,5718		-1,27
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,93	0,50	1,67	0,7999		-1,08
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,60	0,33	1,08	0,0869		-1,68
Hoge FAS	1,27	0,52	3,37	0,6097		1,27

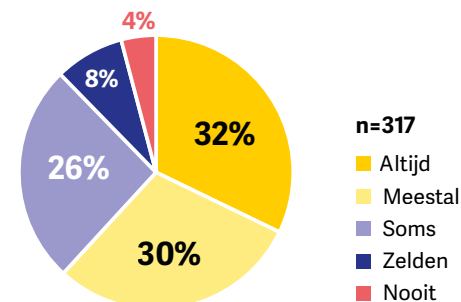
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

In staat zijn om zichzelf te behelpen

Wanneer je een probleem hebt, voel je je dan over het algemeen in staat om jezelf te behelpen?

Verdeling van de kinderen volgens hun gevoel zichzelf te kunnen behelpen bij een probleem

De kinderen die de vraag heeft beantwoord met 'altijd' of 'meestal' werden beschouwd als kinderen die zich in staat voelen zichzelf te behelpen.

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel zichzelf te kunnen behelpen bij een probleem, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht ***			
Meisje	56	39,3%	<0,001
Jongen	259	66,8%	
Leeftijd			
< 16 jaar	103	59,2%	0,49
≥ 16 jaar	208	63,9%	
Family affluence scale			
Laag	155	62,6%	0,74
Gemiddeld	104	58,7%	
Hoog	37	64,9%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	96	56,2%	0,26
Ja	215	63,7%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	126	58,7%	0,06
Tussen één en zes maanden	128	69,5%	
Meer dan zes maanden	39	51,3%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel zichzelf te kunnen behelpen bij een probleem

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	2,56	1,32	5,06	0,0059	**	2,56
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,46	0,83	2,56	0,1899		1,46
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,39	0,80	2,44	0,2426		1,39
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,73	0,34	1,60	0,4290		-1,37
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,96	0,55	1,66	0,8762		-1,05
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,87	0,50	1,54	0,6403		-1,14
Hoge FAS	1,23	0,55	2,88	0,6201		1,23

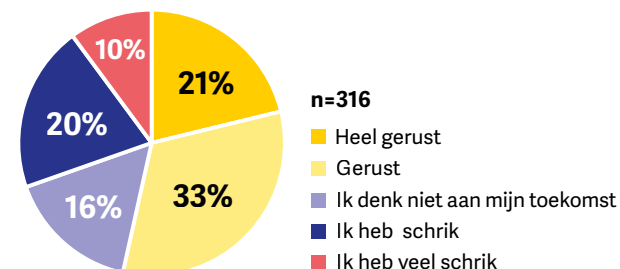
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Vertrouwen in de toekomst : Gevoel over de toekomst

Hoe voel jij je als je aan je toekomst denkt?

Verdeling van de kinderen volgens hun vertrouwen in de toekomst

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'ik ben heel gerust' of 'ik ben gerust' werden beschouwd als kinderen met vertrouwen in de toekomst.

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel van vertrouwen in de toekomst, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht **			
Meisje	56	35,7%	<0,01
Jongen	258	57,0%	
Leeftijd			
< 16 jaar	102	51,0%	0,61
≥ 16 jaar	208	54,8%	
Family affluence scale			
Laag	154	51,9%	0,20
Gemiddeld	102	52,0%	
Hoog	37	67,6%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	98	49,0%	0,37
Ja	212	55,2%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	127	44,9%	0,06
Tussen één en zes maanden	126	57,9%	
Meer dan zes maanden	39	61,5%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel van vertrouwen in de toekomst

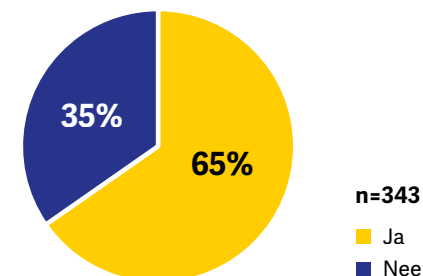
	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	2,23	1,14	4,46	0,0212	*	2,23
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,02	0,58	1,78	0,9540		1,02
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,58	0,92	2,71	0,0961		1,58
> 6 maanden in de GI/IPPJ	2,05	0,94	4,64	0,0763		2,05
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,07	0,62	1,83	0,8166		1,07
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,22	0,70	2,11	0,4850		1,22
Hoge FAS	2,22	1,01	5,14	0,0543		2,22

* p < 0,05 ; ** p < 0,01 ; *** p < 0,001

Vertrouwen in de toekomst: Weten hoelang de plaatsing zal duren

Weet je hoelang je in de GI/IPPJ moet blijven?

Verdeling van de kinderen volgens de kennis van de duur van de plaatsing

Bivariate analyses

De antwoorden op deze vraag werden gehercodeerd aan de hand van de antwoorden op de vraag met een open veld 'Indien niet, waarom?' waar kinderen soms aangaven dat ze niet wisten hoelang hun plaatsing zou duren. Er werd om deze reden geen bivariate analyse op deze gegevens uitgevoerd.

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van de duur van zijn/haar plaatsing te kennen

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,49	0,71	3,06	0,2827		1,49
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,59	0,31	1,09	0,0994		-1,70
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,49	0,27	0,89	0,0207	*	-2,02
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,38	0,17	0,87	0,0206	*	-2,63
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,66	0,36	1,19	0,1761		-1,51
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,70	0,39	1,26	0,2357		-1,42
Hoge FAS	1,53	0,64	4,14	0,3640		1,53

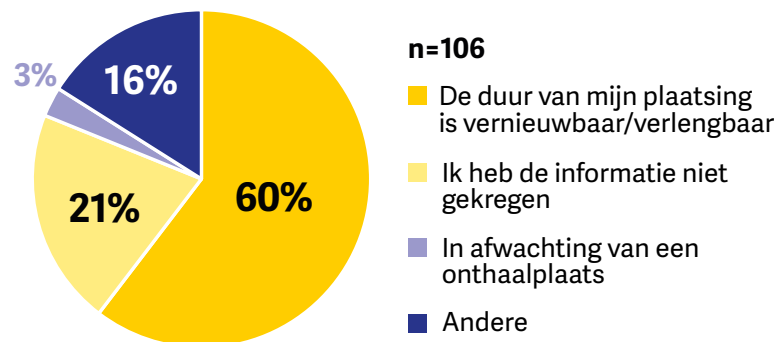
* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Kennis van de duur van de plaatsing : Redenen waarom de duur van de plaatsing niet bekend was

Indien niet, waarom? De duur van de plaatsing is vernieuwbaar/verlengbaar, Ik heb de informatie niet gekregen, Andere: ...

Reden voor het niet kennen van de duur van de plaatsing

Het antwoord 'andere' had een open veld, zodat kinderen desgewenst konden aanvullen. De kwantitatieve analyse werd gevoerd met de in dit veld ingevoerde waarden.

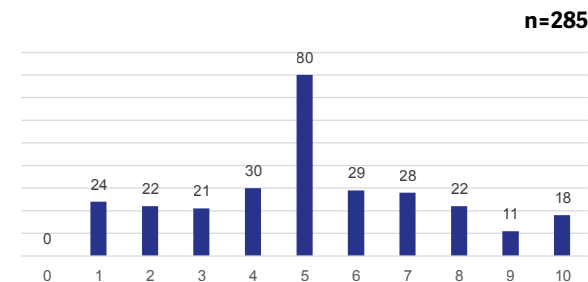

Tevredenheid over de maaltijden

Verdeling van de kinderen volgens de mate van tevredenheid over de maaltijden

Deze vraag dien je te beantwoorden aan de hand van een schaal om te meten wat je denkt over de maaltijden in de GI/IPPJ. De score van '10', bovenaan de schaal, betekent dat de maaltijden jou perfect aanstaan. Onderaan de schaal, betekent de score '0' dat de maaltijden je absoluut niet aanstaan. Zeg ons wat je ervan vindt door een score te geven van 0 tot 10.

De kinderen die kozen voor een score van meer dan 5 op 10 werden beschouwd als kinderen die tevreden zijn over de maaltijden die ze krijgen in de GI/IPPJ.

Bivariate analyses

Frequentie van het tevreden zijn over de maaltijden binnen de GI/IPPJ, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht *			
Meisje	50	52,0%	<0,05
Jongen	232	35,3%	
Leeftijd			
< 16 jaar	90	32,2%	0,2
≥ 16 jaar	190	41,1%	
Family affluence scale			
Laag	138	37,7%	0,48
Gemiddeld	95	40,0%	
Hoog	29	27,6%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	84	36,9%	0,95
Ja	194	38,1%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	109	37,6%	0,36
Tussen één en zes maanden	119	34,5%	
Meer dan zes maanden	38	47,4%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het tevreden zijn over de maaltijden in de GI/IPPJ

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,36	0,17	0,73	0,0049	**	-2,79
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,20	0,65	2,27	0,5664		1,20
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,96	0,53	1,73	0,8806		-1,05
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,42	0,62	3,23	0,4016		1,42
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,77	0,97	3,33	0,0675		1,77
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,09	0,60	1,95	0,7800		1,09
Hoge FAS	0,65	0,25	1,60	0,3686		-1,53

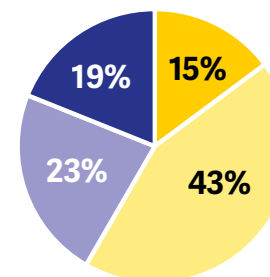
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Vrienden maken

De GI/IPPJ is een plaats waar ik makkelijk vrienden maak.

Verdeling van de kinderen volgens het feit makkelijk vrienden te maken in de GI/IPPJ

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die makkelijk vrienden maken binnen de GI/IPPJ.

n=317

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Bivariate analyses

Frequentie van het makkelijk vrienden maken in de GI/IPPJ, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	54	50,0%	0,24
Jongen	259	59,8%	
Leeftijd			
< 16 jaar	104	57,7%	1,00
≥ 16 jaar	207	57,5%	
Family affluence scale			
Laag	152	60,5%	0,89
Gemiddeld	103	58,3%	
Hoog	37	56,8%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	97	55,7%	0,73
Ja	212	58,5%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	126	60,3%	0,51
Tussen één en zes maanden	127	56,7%	
Meer dan zes maanden	40	50,0%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het makkelijk vrienden maken in de GI/IPPJ

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,05	0,53	2,05	0,8934		1,05
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,01	0,58	1,74	0,9858		1,01
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,92	0,54	1,57	0,7692		-1,08
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,52	0,24	1,12	0,0956		-1,93
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,95	0,56	1,61	0,8511		-1,05
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,94	0,54	1,62	0,8105		-1,07
Hoge FAS	0,77	0,36	1,67	0,5095		-1,29

*p < 0,05; **p < 0,01; ***p < 0,001

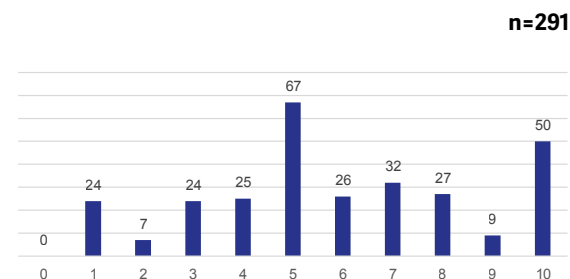
Genoeg tijd voor zichzelf hebben

Ik heb genoeg tijd voor mezelf

Verdeling van de kinderen volgens het genoeg tijd te hebben voor zichzelf

De score van '10', bovenaan de schaal, betekent dat je vindt dat je helemaal genoeg tijd voor jezelf hebt. Onderaan de schaal, betekent de score '0' dat je vindt dat je helemaal niet genoeg tijd voor jezelf hebt. Waar situeer je jezelf op deze schaal?

De kinderen die kozen voor een score van meer dan 5 op 10 werden beschouwd als kinderen met voldoende tijd voor zichzelf.

Bivariate analyses

Frequentie van het genoeg tijd te hebben voor zichzelf, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht **			
Meisje	51	52,9%	0,74
Jongen	238	49,2%	
Leeftijd			
< 16 jaar	95	47,4%	0,71
≥ 16 jaar	192	50,5%	
Family affluence scale			
Laag	144	49,3%	0,99
Gemiddeld	96	49,0%	
Hoog	34	50,0%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Non	91	46,2%	0,42
Ja	196	52,0%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	116	50,9%	0,66
Tussen één en zes maanden	121	51,2%	
Meer dan zes maanden	35	42,9%	

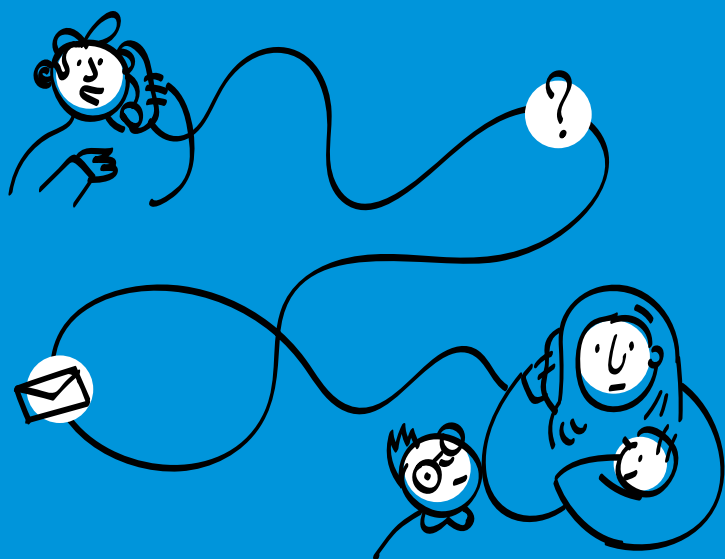
Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het genoeg tijd te hebben voor zichzelf

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,90	0,46	1,76	0,7553		-1,11
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,41	0,81	2,48	0,2299		1,41
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,88	0,51	1,51	0,6389		-1,14
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,79	0,35	1,75	0,5609		-1,27
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,15	0,67	1,98	0,6111		1,15
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,89	0,51	1,55	0,6796		-1,12
Hoge FAS	0,84	0,39	1,83	0,6654		-1,19

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Het recht op contact met de familie

De contacten met de familie zouden als het ware een remedie kunnen bieden wanneer de jongere zich niet goed voelt of wat moeilijker gedrag vertoont.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Wanneer een kind van zijn ouder(s) wordt gescheiden, bevestigt het VRK zijn recht om persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met hen te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind (Artikel 9, §3). In het kader van de vrijheidsberoving wordt de wijze van uitoefening van dit recht door het Verdrag nader omschreven (briefwisseling, bezoeken) en uitgebreid tot de familie (Artikel 37, c). In *General Comment* nr. 24 over de rechten van het kind in het jeugdrechtstelsel wordt verduidelijkt dat om bezoeken te vergemakkelijken, “het kind in een instelling moet worden geplaatst die zo dicht mogelijk bij de woning van het gezin ligt. [...]” (§94). De Havana Rules bepalen zelfs de frequentie van de bezoeken (in principe éénmaal per week en niet minder dan éénmaal per maand) en van de schriftelijke of telefonische communicatie (minstens tweemaal per week). Zij detailleren dat bezoeken moeten plaatsvinden onder omstandigheden die rekening houden met de behoefte van de minderjarige aan privacy (§60-61).

Op het niveau van de Raad van Europa zijn soortgelijke aanbevelingen, richtlijnen en normen aangenomen¹. Het CPT benadrukt dat het contact nooit mag worden verboden als vorm van sanctie, noch mag worden beperkt, tenzij de reden tot plaatsing verband houdt met dergelijke contacten (§127).

In de Franse Gemeenschap is artikel 9, §3 van het VRK opgenomen in het *Décret relatif à l'Aide à la jeunesse*. De *Code des IPPJ* 2014 gaat ervan uit dat het gezin en de familieleden worden beschouwd als partners in de opvoeding van de geplaatste jongere. Bij de uitwerking van het recht op contact tussen de jongere en zijn familie en vrienden gaat het Wetboek verder dan het VRK en het *Décret relatif à l'Aide à la jeunesse* door te stellen dat “iedere jongere het recht op contact heeft met personen van zijn keuze buiten de IPPJ”, volgens bepaalde modaliteiten (artikel 5). Wanneer de IPPJ van oordeel is dat een bepaald contact de jongere schade kan berokkenen of een negatieve invloed kan hebben op het opvoedende werk dat met hem wordt verricht, kan de instelling de jeugdrechter verzoeken het contact te beperken of te verbieden (Artikel 43). De jongere heeft het recht om ten minste drie keer per week gedurende tien minuten gratis telefoongesprekken te voeren met personen van zijn keuze, op door de IPPJ vastgestelde tijdstippen. Zijn telefoongesprekken zijn privé en vertrouwelijk en mogen dus niet worden afgeluisterd (Artikel 49).

Afhankelijk van het recht op een uitgaansregeling heeft de jongere recht op minimaal één (als de jongere de instelling mag verlaten) of twee (als de jongere de instelling niet mag verlaten) uur bezoek per week, op door de IPPJ vastgestelde tijdstippen. De mogelijkheid van aanvullend bezoek na afspraak wordt door de IPPJ gegarandeerd. Wat de vertrouwelijkheid van het

bezoek betreft, bepaalt het Wetboek dat ten minste gedurende de helft van de duur van het bezoek door het personeel van de IPPJ geen andere controle dan visuele controle mag worden uitgeoefend. Een bezoek kan worden beperkt (aantal bezoekers) of onder toezicht worden geplaatst indien er risico's bestaan voor de veiligheid of de handhaving van de orde in de IPPJ. Het kan worden beëindigd wanneer de bezoeker of de jongere handelingen verricht die in strijd zijn met de openbare orde en de goede zeden (Artikelen 45 en 46). Deze regels worden voor de jongere opgenomen in het *Règlement des IPPJ* (2014) (pp. 8-10).

Het nieuwe systeem (*Règlement des IPPJ* 2019) blijft in grote lijnen hetzelfde, maar er zijn enkele belangrijke wijzigingen:

- telefoongesprekken omvatten nu ook videoconferenties (Artikel 49);
- het aantal bezoeken wordt verhoogd tot drie uur (wanneer de jongere de instelling niet mag verlaten) (Artikel 45);
- tijdens het gehele bezoek wordt (uitsluitend) visueel toezicht gehouden, tenzij er geïndividualiseerde aanwijzingen zijn dat in het belang van de orde of veiligheid een andere vorm van toezicht noodzakelijk is. De waarborg dat minstens de helft van het bezoek 'uitsluitend' onder visueel toezicht plaatsvindt, is dus niet meer opgenomen (Artikel 46);
- in het algemeen wordt bepaald dat de IPPJ erop toeziet dat het bezoek plaatsvindt in omstandigheden die de emotionele banden met de familieleden van de jongere in stand houden of versterken (Artikel 45).

In de Vlaamse Gemeenschap bevat het DRM (2004) een bepaling die vergelijkbaar is met artikel 9 van het VRK, maar dan omgezet naar de specifieke context van de jeugdhulpverlening. Het bepaalt het volgende: "Als jeugdhulpverlening de minderjarige scheidt van zijn ouder of opvoedingsverantwoordelijke, heeft de minderjarige recht op informatie over en op regelmatig persoonlijk en rechtstreeks contact met die persoon, tenzij dit in strijd is met het belang van de minderjarige, [...], of met een rechterlijke beslissing" (Artikel 14). Deze bepaling voegt derhalve het recht van de minderjarige toe op informatie over de persoon of personen van wie hij of zij gescheiden is, en verduidelijkt tevens dat deze rechten bij rechterlijke beslissing kunnen worden beperkt. Voorts heeft de minderjarige het recht om bezoek te ontvangen en om om te gaan met personen van zijn eigen keuze bij (semi-)residentiële jeugdhulpverlening, tenzij een beperking van dat recht voortvloeit uit een rechterlijke beslissing en voor zover de opdracht en de organisatie van de jeugdhulpaanbieder dit toelaten (Artikel 25, 1, 3°).

Voor de kinderen die in een GI worden geplaatst, zijn deze rechten vertaald en uitgewerkt in de Algemene huisregels van de GI. Hierin wordt de frequentie van de telefoongesprekken (ten minste éénmaal per week gedurende tien minuten) en bezoeken (minstens één keer per week) gespecificeerd. Telefoongesprekken en bezoeken kunnen om een aantal redenen worden verboden: de handhaving van de orde of de veiligheid in de GI; de voorkoming of opsporing van strafbare feiten; de bescherming van slachtoffers of personen die anderszins bij bepaalde misdrijven betrokken zijn; de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van de jongere; of de uitvoering van het handelingsplan van de jongere. Om dezelfde redenen kan de directeur zorgen voor toezicht tijdens het bezoek. Personeelsleden van de instelling houden toezicht op het telefoneren (pp. 5-6).

Tijdens de eerste golf van de COVID19-crisis is er zeer constructief en creatief omgegaan door de Gemeenschapsinstelling om de jongeren contact met hun familie te kunnen laten houden, bijvoorbeeld door het mogelijk maken van beeldbellen. Jammer genoeg rapporteerden onze maandcommissarissen dat dit 'privilege' nadien terug werd weggenomen. Hier is een herevaluatie nodig van de voordelen die zulke mogelijkheden naar de jongeren toe voortbrengen. De Commissie van Toezicht zet dus sterk in opdat de meest moderne technieken zoals beeldbellen voorhanden zouden zijn en dat gebruik ervan meerdere keren per week mogelijk zou kunnen zijn. De contacten met de familie zouden als het ware een remedie kunnen bieden wanneer de jongere zich niet goed voelt of wat moeilijker gedrag vertoont.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

In deze studie werd het recht op contact met de familie behandeld door vragen te stellen in verband met telefonisch contact (frequentie en vrijuit kunnen spreken) en bezoeken (frequentie).

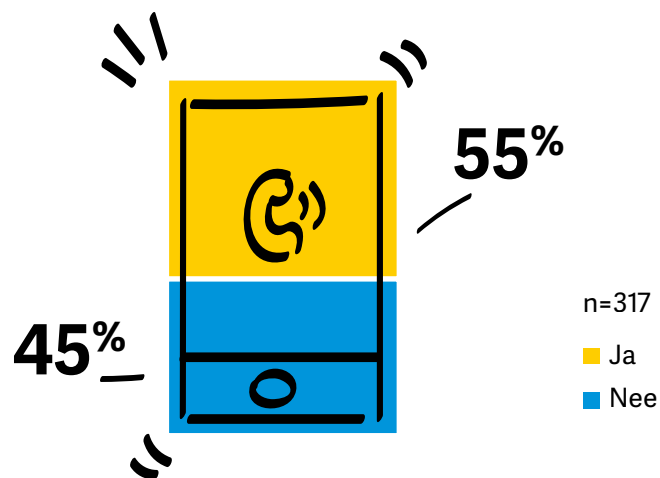
Telefonische contacten

Vrijuit spreken

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Kun je vrij spreken over de telefoon?

Iets meer dan de helft van de kinderen (55%) kan vrij spreken over de telefoon.

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het vrij kunnen spreken over de telefoon

REF : FAS laag

FAS Midden

FAS Hoog

REF : < 16 jaar

≥ 16 jaar

REF : < 1 maand in de GI/IPPJ

1 tot 6 maand in de GI/IPPJ

> 6 maand in de GI/IPPJ

REF : Wonen met geen

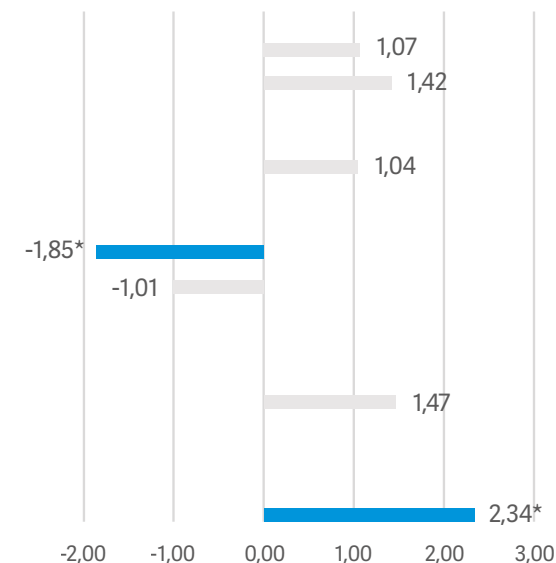
van de ouders

Wonen met minstens één

van zijn ouders

REF : Meisje

Jongen

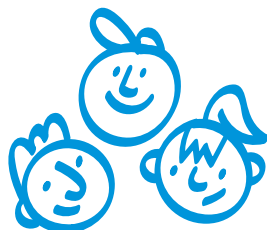
Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het vrij kunnen spreken aan de telefoon en de verblijfsduur in de GI/IPPJ en het geslacht. Kinderen die tussen één en zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, hebben 1,85 keer minder kans om vrij te spreken over de telefoon dan kinderen die er minder dan één maand verbleven. Anderzijds hebben jongens 2,34 keer meer kans vrij te kunnen spreken over de telefoon dan meisjes.

Telkens als ik iemand van mijn familie bel, is er een opvoeder die luid praat of jongeren die veel lawaai maken waardoor ik niets kan horen.

Als ik aan de telefoon ben en vraag om de deur te sluiten, weigeren sommige opvoeders dat. Het ergert me omdat ik de indruk heb dat ze mijn gesprek afluisteren.

De telefoon is in dezelfde kamer als iedereen, iedereen hoort wat er gezegd wordt.

We zijn een beetje verbaasd over deze cijfers, want in de praktijk is er een zeer duidelijke en transversale regeling omtrent het recht op telefonisch contact. De jongeren zijn in die zin 'vrij' om te bellen, maar misschien kan de jongere niet precies bellen wanneer hij wil. De frequentie en de middelen zijn in ieder geval voorhanden. Jongeren kunnen zichzelf echter beperken wat betreft de onderwerpen die aan de telefoon worden besproken als ze het gevoel hebben dat er naar hen wordt geluisterd. De duur van het gesprek kan ook worden ervaren als een obstakel om vrijuit te kunnen spreken aan de telefoon. Er bestaat een enorme hoeveelheid wetgeving om het recht van een jongere om zijn of haar familie te bellen te waarborgen. Zelfs recentelijk in kader van de gezondheids-crisis hebben we de mogelijkheid van videoconferenties geïntroduceerd. Misschien zijn de methoden van virtuele communicatie echter geëvolueerd, een 'emoji' bijvoorbeeld kan een eenvoudiger communicatiemiddel voor het uitdrukken van gevoelens zijn dan het geschreven of gesproken woord. Sociale netwerken zijn ook een belangrijk communicatiemiddel voor jongeren.

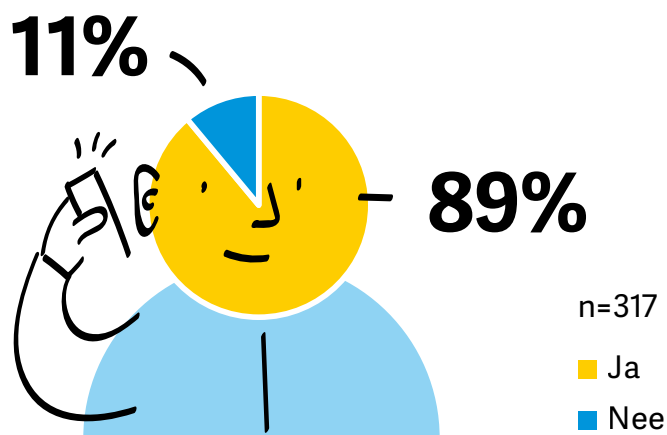
Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Het gebeurt inderdaad nog vaak onder toezicht. Corona heeft hier veel in veranderd. Beeldbellen kan nu terwijl dat vroeger allemaal niet mogelijk was. Dit is een onderwerp dat zeer belangrijk is voor de jongere en we werken hier ook aan.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Frequentie

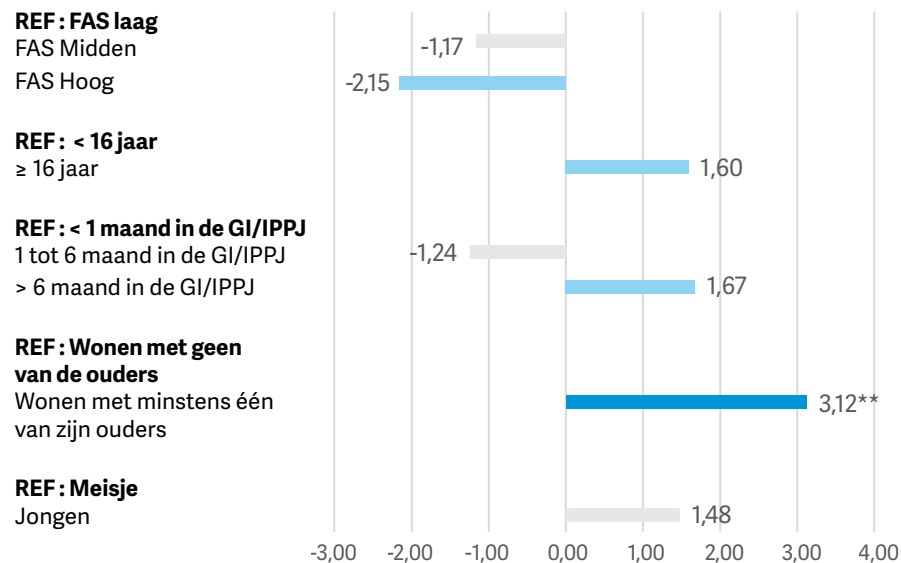
Heb je telefonisch contact gehad met je familie de voorbije 7 dagen?

Iets meer dan één op de tien kinderen (11%) had in de voorbije zeven dagen geen contact met hun familie.

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het telefonisch contact te hebben gehad met zijn familie in de voorbije 7 dagen

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

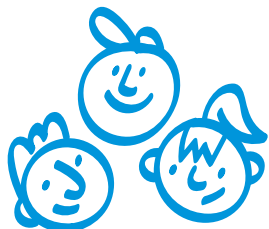
Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen al dan niet in de afgelopen zeven dagen telefonisch contact te hebben gehad met de familie en met minstens één van zijn ouders te wonen. Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen hebben 3,12 keer meer kans telefonisch contact te hebben gehad met hun familie dan kinderen die niet met minstens één van hun ouders wonen.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de socio-economische status, de leeftijd en de verblijfsduur in de GI/IPPJ **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het telefonisch contact met de familie in de voorbije zeven dagen.

Kinderen met een hoge *family affluence scale* zouden minder kans hebben om in de voorbije zeven dagen telefonisch contact te hebben gehad met hun familie dan kinderen met een lage *family affluence scale*.

Kinderen van 16 jaar of ouder zouden meer kans hebben in de voorbije zeven dagen telefonisch contact te hebben gehad dan kinderen jonger dan 16 jaar, net als kinderen die sinds meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven; zij zouden ook meer kans hebben om in de voorbije zeven dagen telefonisch contact te hebben gehad dan kinderen die sinds minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven.

Ik vind dat ze ons elke dag naar onze familie zouden moeten laten bellen omdat we hen nodig hebben voor een goede plaatsing. En we hebben affectie nodig, want drie keer per week bellen, is niet veel.

Soms, doch dit is vrij zeldzaam, komt het voort dat de jongere zijn familie niet wil bellen omdat hij zich 'schaamt' voor de plaatsing, of dat de plaatsing een zekere breuk met de familie heeft veroorzaakt. Deze 'breuk' dient gelezen te worden in de context van de plaatsing, en is dus niet als definitief te verstaan.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Bezoeken: ten minste één familiebezoek per week ontvangen

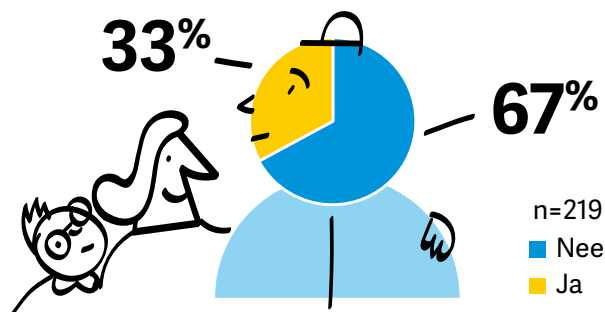

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Aan de kinderen werd gevraagd of zij de laatste 30 dagen bezoek hadden gekregen van hun familie en hoe vaak ze deze bezoeken kregen.

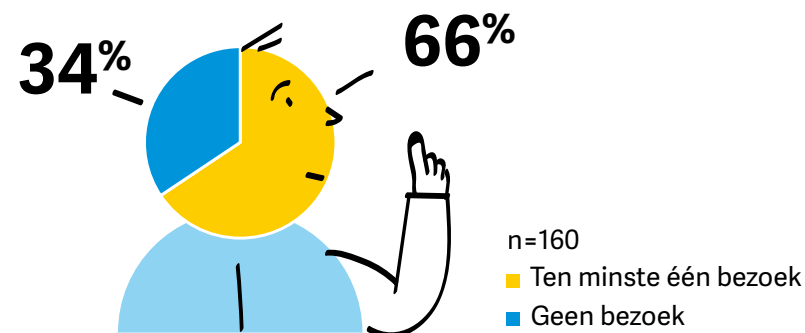
Aan de hand van de vraag 'Heb je bezoek gekregen van je familie de laatste 30 dagen?' werd in de studie nagegaan of de kinderen minstens één keer per week bezoek kregen van hun familie. Daarom werden de kinderen die zeven dagen of minder in de GI/IPPJ verbleven niet in deze analyse opgenomen. De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'Ja, één keer'; 'Ja, twee keer'; 'Ja, drie keer'; 'Ja, vier keer of meer' en 'Nee'.

Minstens één familiebezoek per week hebben

Meer dan twee derde van de kinderen (67%) krijgen niet wekelijks bezoek van hun familie.

Aan de hand van deze vraag kan ook worden nagegaan hoeveel kinderen in de afgelopen maand helemaal geen bezoek hebben gekregen. Als we alleen kijken naar kinderen die meer dan vier weken in de GI/IPPJ verbleven (n=160), dan had 34% van hen (55 kinderen) de afgelopen maand geen bezoek gekregen.

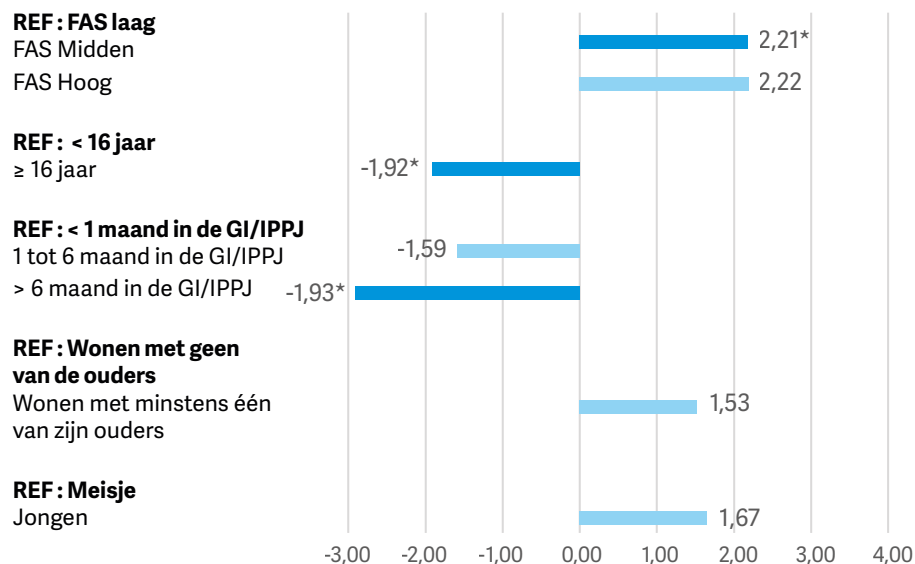
Op bezoek komen is voor mijn ouders] financieel moeilijk, het is ver van waar ik ben.

Ik durf mijn familie niet meer te zien.

They [my parents] are in another country and they cannot come. That's why it becomes more hard for me.

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en minstens één bezoek per week van zijn familie te hebben

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen minstens één familiebezoek per week te hebben gehad en de socio-economische status van de kinderen, hun leeftijd en de verblijfsduur in de GI/IPPJ. Zo hebben kinderen met een gemiddelde *family affluence scale* 2,21 keer meer kans wekelijks bezoek van hun familie te hebben gekregen dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Anderzijds hebben oudere kinderen 1,92 keer minder kans een wekelijks bezoek te hebben gekregen dan jongere kinderen. Kinderen die meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, hebben 2,93 keer minder kans een wekelijks bezoek te hebben gekregen dan kinderen die sinds minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan zijn een hoge *family affluence scale*, meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verblijven, het wonen met minstens één van zijn ouders en het geslacht **relevante factoren** die een invloed kunnen hebben op het krijgen van een wekelijks bezoek van de familie.

Zo zouden kinderen met een hoge *family affluence scale* meer kans hebben om wekelijks bezoek van hun familie te hebben gekregen dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen zouden ook meer kans hebben om wekelijks bezoek te hebben gekregen van hun familie dan kinderen die niet met minstens één van beide ouders wonen. Jongens zouden ook meer kans hebben om wekelijks bezoek van hun familie te hebben gekregen dan meisjes. Anderzijds zouden kinderen die meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven minder kans hebben om wekelijks een bezoek van hun familie te hebben gekregen dan kinderen die er sinds minder dan één maand verbleven.

Het aantal kinderen dat geen bezoek krijgt is zeer zorgwekkend en roept de vraag op wat er wordt gedaan om relaties met gezinnen op te bouwen. We moeten aandringen op wat dit betekent in termen van pedagogische omkadering of in verband met het werk van de instellingen met betrekking tot gezinnen. De jongere zit in de instelling, we maken ons zorgen om hem of haar, maar we maken ons helemaal niet druk om het gezin. Het is soms ingewikkeld, ze zijn niet altijd reactief genoeg en dat zou een proactieve benadering ten aanzien van gezinnen in vraag kunnen stellen.

Isabelle Ravier – Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie

De instelling is het starttraject en vanaf de eerste dag van het verblijf van de jongere zou de instelling moeten inzetten op de periode na de plaatsing. Het betrekken van de thuiscontext is daarin zeer belangrijk. Wordt er aandacht besteed aan een oplossing vinden voor jongeren die geen bezoek krijgen in die zin dat de instelling zou ondersteunen dat een ander familielid of een dichte persoon van de jongere toch op bezoek zou kunnen komen?

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Gezinnen vinden het erg moeilijk om op bezoek te gaan in de instellingen en dit is vooral het geval voor kansarme gezinnen. Op bezoek gaan kost geld en daar bestaan geen toelagen voor.

Deborah Unger - Mensenrechtenliga, Commissie Kind en Jeugd

We zien meer bezoeken bij plaatsingen van korte duur, dan voor jongeren die voor een langere periode worden geplaatst. Helaas zien we dat veel jongeren weinig of geen familiebezoek krijgen. Als we ervan uitgaan dat het gezin de socialiserende factor bij uitstek is voor de jongere en dat deze vaak wordt verbroken of dat deze banden niet stabiel zijn, dan is het niet verwonderlijk dat familiebezoeken niet frequent zijn. Het is zelden dat de ouders en het gezin beschikbaar en aanwezig zijn voor de jongere die geplaatst is.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Instellingen zijn vaak niet op de meest bereikbare plaatsen gesitueerd.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Eindnoten

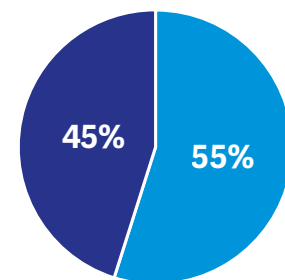
- ¹ Paragrafen 53.5 en 83-84 van *Recommendation (2008)11 on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures*; Paragraaf 21 a) van de Richtsnoeren inzake kindvriendelijke justitie (2010); Paragrafen 122-124 van de normen van het CPT inzake *Juveniles deprived of their liberty under criminal legislation* (2015).

Bijlage

Telefonische contacten : Vrijuit spreken

Kun je vrij spreken over de telefoon ?

Verdeling van de kinderen volgens het vrij kunnen spreken over de telefoon

n=317

■ Ja
■ Nee

Bivariate analyses

Frequentie van het vrij kunnen spreken over de telefoon, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht *			
Meisje	55	40,0%	<0,05
Jongen	259	58,3%	
Leeftijd			
< 16 jaar	104	51,9%	0,44
≥ 16 jaar	206	57,3%	
Family affluence scale			
Laag	155	52,9%	0,70
Gemiddeld	102	56,9%	
Hoog	37	59,5%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	95	50,5%	0,37
Ja	215	56,7%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	127	59,8%	0,14
Tussen één en zes maanden	126	48,4%	
Meer dan zes maanden	41	61,0%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het vrij kunnen spreken over de telefoon

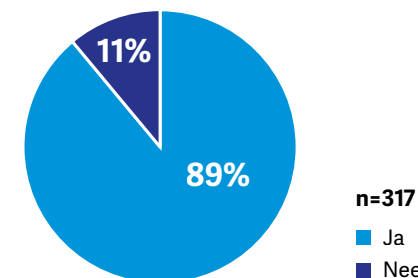
	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	2,34	1,19	4,70	0,0144	*	2,34
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,47	0,84	2,57	0,1747		1,47
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,54	0,31	0,93	0,0261	*	-1,85
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,99	0,45	2,21	0,9805		-1,01
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,04	0,61	1,79	0,8759		1,04
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,07	0,62	1,86	0,8075		1,07
Hoge FAS	1,42	0,65	3,20	0,3865		1,42

* p < 0,05 ; ** p < 0,01 ; *** p < 0,001

Telefonische contacten: Frequentie

Heb je telefonisch contact gehad met je familie de voorbije 7 dagen ?

Verdeling van de kinderen volgens het telefonisch contact te hebben gehad met zijn/haar familie in de voorbije 7 dagen

Bivariate analyses

Frequentie van het telefonisch contact te hebben gehad met zijn/haar familie in de voorbije 7 dagen, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	56	87,5%	0,90
Jongen	259	89,2%	
Leeftijd			
< 16 jaar	104	87,5%	0,57
≥ 16 jaar	207	90,3%	
Family affluence scale			
Laag	156	91,7%	NA
Gemiddeld	104	91,3%	
Hoog	37	86,5%	
Wonen met minstens één van zijn ouders*			
Nee	95	82,1%	<0,05
Ja	217	92,2%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	127	89,0%	NA
Tussen één en zes maanden	129	86,8%	
Meer dan zes maanden	38	89,5%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het telefonisch contact te hebben gehad met zijn familie in de voorbije 7 dagen

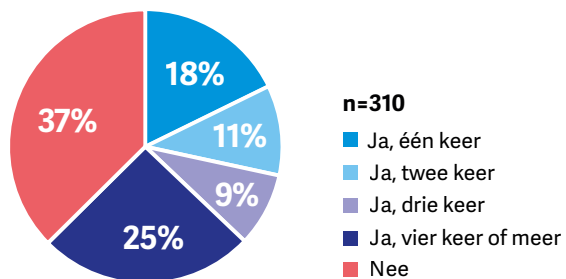
	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,48	0,52	3,83	0,4403		1,48
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	3,12	1,31	7,51	0,0098	**	3,12
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maanden in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,81	0,33	1,98	0,6414		-1,24
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,67	0,41	11,39	0,5253		1,67
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,60	0,66	3,82	0,2939		1,60
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,86	0,33	2,27	0,7500		-1,17
Hoge FAS	0,46	0,15	1,60	0,1947		-2,15

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Bezoeken : Ten minste één familiebezoek per week ontvangen

**Heb je bezoek gekregen van je familie
de laatste 30 dagen?**

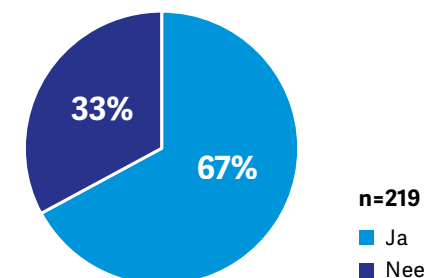
Verdeling van de kinderen volgens het aantal
bezoeken in de voorbije 30 dagen

Minstens één familiebezoek per week hebben

Om het aantal kinderen te kunnen analyseren dat minstens één keer per week bezoek krijgt van hun familie, werden kinderen die zeven dagen of minder in de GI/IPPJ verbleven niet in de volgende analyse opgenomen.

Verdeling van de kinderen volgens het minstens één bezoek per week van zijn familie te hebben gehad

Bivariate analyses

Frequentie van het minstens één bezoek per week van zijn familie te hebben, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	43	30,2%	0,80
Jongen	175	33,7%	
Leeftijd			
< 16 jaar	74	40,5%	0,11
≥ 16 jaar	142	28,9%	
Family affluence scale*			
Laag	109	26,6%	<0,05
Gemiddeld	69	43,5%	
Hoog	24	41,7%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	71	25,4%	0,11
Ja	145	37,2%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	61	42,6%	0,08
Tussen één en zes maanden	120	31,7%	
Meer dan zes maanden	38	21,1%	

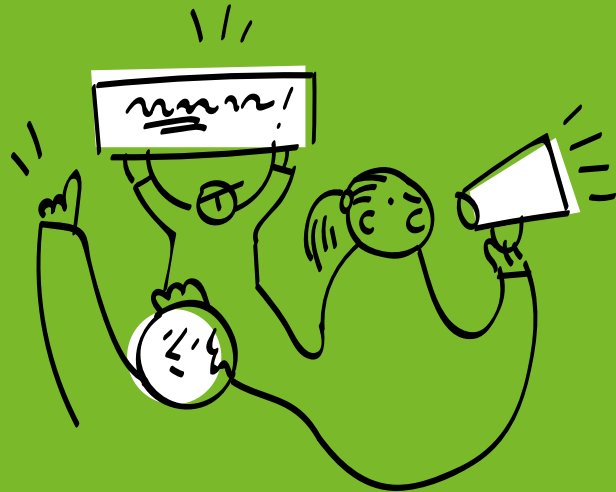
Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van minstens één bezoek per week van zijn familie te hebben

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,67	0,75	3,92	0,2203		1,67
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,53	0,78	3,12	0,2251		1,53
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,63	0,31	1,27	0,1971		-1,59
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,34	0,12	0,89	0,0323	*	-2,93
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,52	0,27	1,00	0,0492	*	-1,92
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	2,21	1,13	4,35	0,0209	*	2,21
Hoge FAS	2,22	0,84	5,76	0,1021		2,22

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Het recht op participatie binnen de GI/IPPJ

[...] Eén van de grootste uitdagingen voor de voorzieningen is mijns inziens de wens tot participatie van de jongeren te versterken. Anders kun je op een spanningsveld komen te zitten tussen wat het sociaal team aan het doen is en de jongere zelf – het kan zijn dat deze elkaar hierin niet begrijpen. [...]

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Het recht op participatie, zoals gewaarborgd in artikel 12 van het VRK, is in deze studie reeds op verschillende manieren aan bod gekomen. Hier wordt dit recht geanalyseerd vanuit het oogpunt van de participatie aan het leven binnen de GI/IPPJ door kinderen die er geplaatst zijn.

Bij het interpreteren en verduidelijken van de wijze waarop het recht op vrije meningsuiting door de Staten die partij zijn moet worden toegepast, vestigt het VN-Kinderrechtencomité in zijn *General Comment* nr. 12 'Het recht van het kind om te worden gehoord' onder meer de aandacht op het feit dat participatieve mechanismen moeten worden ingesteld om dit recht voor kinderen in alternatieve zorg te waarborgen. Deze mechanismen omvatten: wetgeving die het kind het recht geeft op informatie over zijn mogelijke plaatsing, zorg en/of behandelplan en voldoende gelegenheid om zijn mening te uiten; de oprichting van een bevoegde toezichthouder, [...] [die moet] kunnen nagaan in hoeverre de instelling naar hun mening luistert en daar passend gewicht aan hecht; en het instellen van doeltreffende mechanismen, zoals een representatieve kinderraad in de residentiële voorziening, voor meisjes en jongens, met het mandaat om te participeren in de ontwikkeling en implementatie van het beleid en het reglement van de instelling (§97).

In de Franse Gemeenschap wordt in het *Décret relatif à l'Aide à la jeunesse* meermaals uitdrukkelijk verwezen naar het recht op participatie. De uitoefening ervan wordt beschreven in de *Code des IPPJ 2014*. Zo moet het personeel de meningsuiting van de jongere aanmoedigen met name over de voorwaarden van zijn plaatsing. De jongere moet zijn mening kunnen geven over de inhoud van de aanpak van zijn plaatsing, en over de regels en procedures van de instelling. Ook de richtsnoeren voor 'het horen van de jongere' zijn vastgelegd, met name wat betreft anonimiteit en vrije participatie (Artikelen 73 en 79). In het *Règlement des IPPJ 2014* wordt dit uitgelegd in een taal die gemakkelijker toegankelijk is voor kinderen (p. 12).

De nieuwe *Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse* (2018) verwijst eveneens naar het recht op participatie (Artikel 1, 1, 12; 71, 11) en refereert naar het *Règlement des IPPJ* dat de modaliteiten van participatie en het horen van kinderen of jongeren, hun familie en hun verwanten bepaalt.

In de Vlaamse Gemeenschap is het recht op inspraak en participatie ook vastgelegd in de artikelen 16 tot en met 19 van het DRM (2004). Participatie in een individuele context (Artikelen 16 en 17) betreft het eigen hulptraject van het individu. In groepsverband voorziet het decreet in het recht van de kinderen om de medebewoners te ontmoeten (Artikel 18) en in het recht om deel te nemen aan het groepsleven en aan het beleid van de instelling (Artikel 19). Het recht om samen te komen met de medebewoners kan worden beperkt door een rechterlijke beslissing en/of door de opdracht en de organisatie van de jeugdhulpverlening.

Er is een specifiek document over het recht op participatie van kinderen in de GI opgesteld als leidraad voor het personeel bij de implementatie van de inspraak binnen de GI en om hen in dit verband concrete instrumenten aan te reiken.

Ook in de Algemene huisregels van de GI komt het recht op participatie aan bod en wordt uiteengezet op welke wijze dit recht kan worden uitgeoefend, met name door deel te nemen aan bewonersvergaderingen (pp. 1-2).

Verschillende studies (uitgevoerd in België) gaan ook in op de inwerkingstelling van het recht op participatie, met name wat betreft de doelgroep van deze studie. Zo onderstrepen de getuigenissen die verzameld zijn in het Belgische luik (in de Franse Gemeenschap) van het Europese project 'Twelve'¹ dat, ondanks de evolutie van de interne huisregels van de IPPJ, er toch nog vastgesteld wordt dat de participatie van de kinderen nog te vaak afhangt van de welwillendheid van de directie en het personeel. In dezelfde studie wordt echter erkend dat sommige instellingen hun best doen om prioriteit te geven aan de participatie van kinderen en om innovatieve programma's te lanceren².

In het kader van de editie 2020 van een project van de Vlaamse Jeugdraad ('De Touristen'³), zijn kinderen gaan praten met andere kinderen geplaatst in de GI van Everberg⁴. Wat zijn hun prioriteiten, wat zijn hun behoeften en welke oplossingen stellen zij voor? De meest populaire thema's onder de bevraagde kinderen in Everberg waren gelijke kansen, een veilige omgeving, armoede, werk of (studenten)job en participatie. Wat participatie betreft, blijkt uit de studie dat kinderen meer inspraak willen en willen dat er naar hen wordt geluisterd. Er wordt ook gevraagd om meer duidelijkheid over waar kinderen terecht kunnen. Bovendien wijzen sommige kinderen erop dat zij zich niet gehoord hebben gevoeld door de jeugdrechter, of dat zij te weinig inspraak hebben binnen de GI⁵.

Deze studie bekijkt het recht op participatie in de GI/IPPJ vanuit verschillende aspecten, waaronder: keuze van de activiteiten; keuze van de

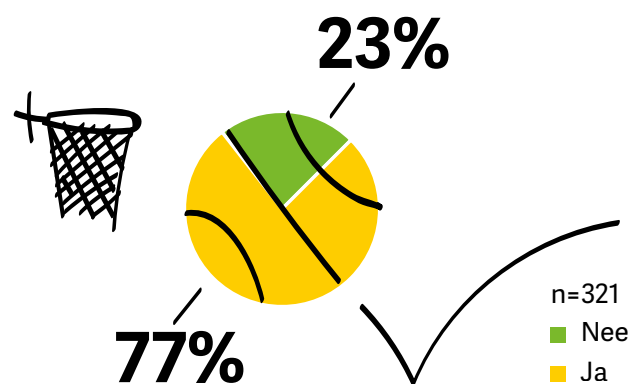
maaltijden; onderwerpen waarover kinderen inspraak willen; en het gevoel dat er binnen de GI/IPPJ naar hen geluisterd wordt (in het algemeen, door de opvoeders, door de leerkrachten, en ten slotte door de directie).

De keuze van de activiteiten

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Heb je iets te zeggen over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ?

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'nooit', 'soms', 'meestal' en 'altijd'. Voor het vervolg van de analyse werden de kinderen die hebben geantwoord met 'soms', 'meestal' en 'altijd' beschouwd als kinderen die iets te zeggen hebben over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ.

77% van de kinderen vindt dat zij iets te zeggen hebben over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ.

Het zomaar los zaken beslissen of veranderen is niet altijd mogelijk, het zijn nu eenmaal vrij strakke instellingen en het is dan heel moeilijk om op mate van elke jongere te kijken wat er van activiteit kan voorgesteld worden. Maar we werken er wel aan om wat flexibeler te worden en te zien hoe dit toch mogelijk is zonder al de rest van het werk in het gedrang te brengen.

Magda Massoels – Afdelingshoofd GI

Op vlak van activiteiten is het vaak de groep die de activiteit bepaalt, we functioneren immers met groepsactiviteiten, we zijn ook op die manier georganiseerd. Het is moeilijk om zodanig te individualiseren dat er verschillende activiteiten binnen éénzelfde groep kunnen georganiseerd worden. De inspraak op vlak van activiteiten heeft dan ook vaak te maken met hoe deze in de praktijk effectief georganiseerd kunnen worden.

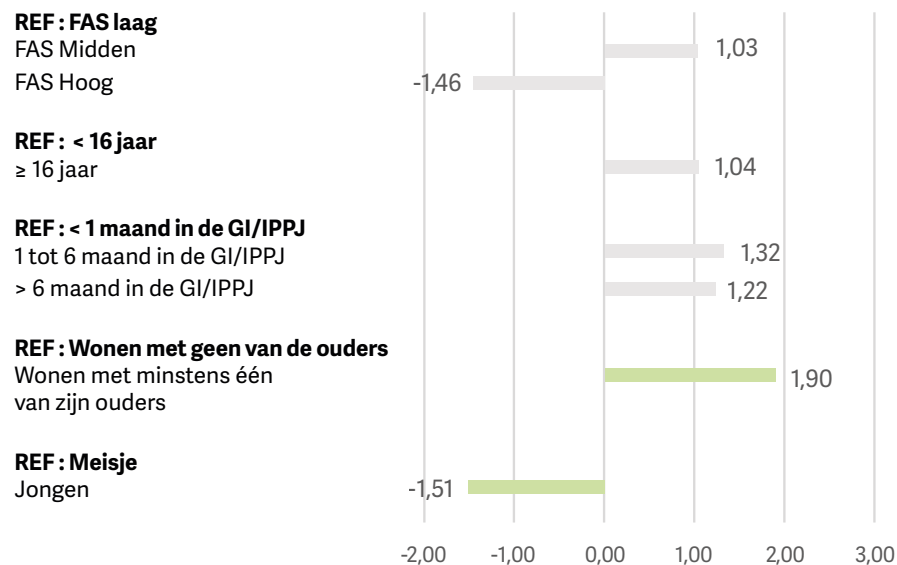
Magda Massoels – Afdelingshoofd GI

Voor de goede werking van de residentiële structuren moet een organisatorisch kader worden opgesteld en dient er afgebakend te worden door de inplanning van activiteiten die gericht zijn op het bereiken van specifieke werkpunten. Een tevredenheidscijfer van 77% lijkt misschien verrassend positief, dit des te meer daar het kan betekenen dat jongeren aansluiting vinden bij het programma dat voor hen wordt opgezet, en dat is nogal bemoedigend.

Nathalie Monquignon – Directrice de la coordination et de l'inspection des IPPJ et des EMA

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel iets te zeggen te hebben over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen de achtergrondvariabelen en het gevoel iets te zeggen te hebben over de activiteiten van de instelling.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat met minstens één van zijn ouders wonen en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het gevoel iets te zeggen te hebben over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ.

Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen zouden vaker het gevoel hebben iets te zeggen te hebben dan kinderen die zonder hun ouders wonen. Jongens zouden op hun beurt minder vaak het gevoel hebben iets te zeggen te hebben over de activiteiten in de GI/IPPJ dan meisjes.

De keuze van de maaltijden

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Heb je iets te zeggen over de maaltijden in de GI/IPPJ?

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'nooit', 'soms', 'meestal' en 'altijd'. Voor het vervolg van de analyse werden de kinderen die hebben geantwoord met 'meestal' en 'altijd' beschouwd als kinderen die iets te zeggen hebben over de keuze van de maaltijden binnen de GI/IPPJ.

82% van de kinderen heeft niets te zeggen over de maaltijden die in de GI/IPPJ worden aangeboden. 18% van de kinderen vindt dat zij wel iets te zeggen hebben.

Het moeten maken van een vaststaande keuze voor bijvoorbeeld vegetarisch of halal is te beklemmend. Jongeren verkennen hun ideologieën en principes nog. Laat de keuzevrijheid bestaan, ook als jongeren niet 100% consequent zijn in die keuzes. Als ze enkel vegetarisch kunnen krijgen als ze altijd vegetarisch moeten eten roept dat weerstand op. Het is niet aan de hulpverlening om te bepalen dat je of altijd of nooit halal moet eten. Jongeren willen zelf kunnen verkennen wat het betekent om moslim te zijn en hoe ze dat willen uitoefenen. De maaltijden zouden een constructief aangrijpingspunt kunnen zijn om jongeren ook daarin te prikkelen, begeleiden en ondersteunen.

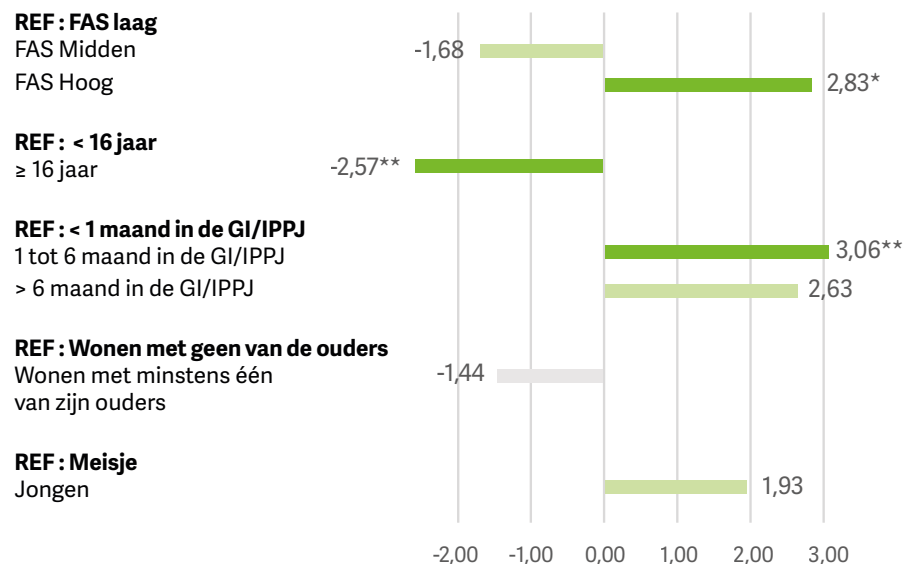
Roel Reubens – Cachet vzw

We proberen jongeren een gevarieerd dieet aan te bieden. De menu's worden in samenwerking met het medisch personeel opgesteld, opdat ze zo evenwichtig mogelijk zouden zijn. Natuurlijk uiten de jongeren bepaalde wensen en we proberen hen hierin tegemoet te komen wanneer dat mogelijk en redelijk is, maar het is ook belangrijk om hen een evenwichtig voedingspatroonaanteleren. Onze voornaamste bezorgdheid is hun gezondheid, wat zij misschien niet altijd begrijpen. Jongeren aanzetten tot gezonde eetgewoonten maakt deel uit van ons opvoedingswerk.

Nathalie Monquignon – Directrice van de coördinatie en de inspectie van de IPPJ en EMA

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel iets te zeggen te hebben over de maaltijden

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het gevoel iets te zeggen te hebben over de maaltijden die in de GI/IPPJ worden aangeboden en de socio-economische status, de leeftijd en de verblijfsduur in de GI/IPPJ. De kinderen met een hoge *family affluence scale* hebben immers 2,83 keer meer kans het gevoel iets te zeggen te hebben over de maaltijden dan de kinderen met een lage *family affluence scale*. De kinderen die tussen één en zes maanden in de GI/IPPJ verbleven hebben 3,06 keer meer kans het gevoel iets te zeggen te hebben over de maaltijden dan de kinderen die er sinds minder dan één maand verbleven. De kinderen van 16 jaar of ouder hebben dan weer 2,57 keer minder kans het gevoel iets te zeggen te hebben over de maaltijden dan de jongere kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat het hebben van een hogere socio-economische status, het feit sinds meer dan zes maanden in de GI/IPPJ te verblijven en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het gevoel iets te zeggen te hebben over de maaltijden.

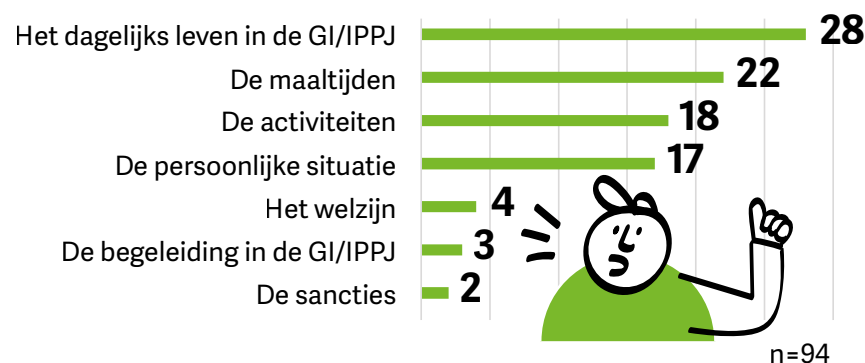
Kinderen met een gemiddelde *family affluence scale* zouden minder kans hebben het gevoel iets te zeggen te hebben over de maaltijden dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Kinderen die sinds meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, zouden meer kans hebben dan kinderen die er sinds minder dan één maand verbleven en jongens zouden meer kans hebben dan meisjes.

De keuze is hier inderdaad beperkt tot de keuze die er die dag is. Het weekmenu wordt wel op voorhand gecommuniceerd. Ze kunnen bijvoorbeeld wel kiezen wat ze tussen hun boterham smeren en we zorgen ervoor dat er een ruime keuze is. Wanneer ze in de leefgroepen kookactiviteiten uitoefenen is de inspraak veel groter. Jongeren die al langer in de instelling zitten zullen ook waarschijnlijk vaker hebben deelgenomen aan zulke kookactiviteiten.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Andere onderwerpen

Over welk ander onderwerp zou je graag hebben dat je mening gevraagd wordt?

Aan de kinderen werd gevraagd over welke andere onderwerpen ze graag iets te zeggen zouden willen hebben binnen de GI/IPPJ. Het ging om een open vraag waarbij de kinderen het antwoord van hun keuze mochten opschrijven. De verschillende antwoorden op deze vraag werden geanalyseerd en op basis van hun inhoud ingedeeld in zeven categorieën: dagelijks leven in de GI/IPPJ; maaltijden; activiteiten; persoonlijke situatie; welzijn; begeleiding in de GI/IPPJ; en sancties.

Van de 94 kinderen die deze vraag hebben beantwoord, wilden 28 meer mogelijkheden om hun mening te geven op aspecten van het dagelijkse leven in de GI/IPPJ. De meeste vragen in dit verband hadden specifiek betrekking op het huishoudelijk reglement van de instelling. De aspecten die aan bod kwamen waren onder meer de duur van het verblijf op de kamer, de regels rond roken, de regels met betrekking tot de personen met wie zij contact mogen hebben, de werking van de instelling zelf, de uitgangsregeling in het weekend, telefoongesprekken, douchetijden, toegang tot make-up, weten hoe laat het is als zij op de kamer zijn en de algemene toestand van de instelling.

Over het aantal momenten in de kamer per dag dat we zouden willen

Over bedtijd, het aantal sigaretten, 's morgens in de zetels kunnen gaan zitten

Te allen tijde kunnen weten hoe laat het is in de kamer

Ze doen 's nachts het licht uit en dat maakt me bang.

22 kinderen wilden meer inspraak rond de maaltijden die in de GI/IPPJ worden aangeboden. Voor sommigen van hen hadden de vragen betrekking op de mogelijkheid om halal maaltijden te krijgen, anderen hadden graag de keuze gehad om bepaalde zaken niet te eten of om de hoeveelheden te kiezen.

Over het eten: als ik iets niet lust, zou ik graag iets anders eten zoals brood of wat er in de koelkast ligt.

18 kinderen wilden meer inspraak bij het bepalen van de activiteiten die in de GI/IPPJ worden aangeboden: welke sport, de keuze van de film, de planning van de dag, enz.

De spelletjes die we spelen.

De sportactiviteiten.

De film die we 's avonds kiezen.

De volgende vier categorieën omvatten geen verzoeken om participatie als dusdanig, maar verwijzen naar verzoeken om informatie of om gehoord te worden.

17 kinderen hadden graag de mogelijkheid gehad om zich uit te spreken en informatie te ontvangen over hun persoonlijke situatie, met name over hun plaatsing als dusdanig, hun vrijlating, de duur van de plaatsing, alsook de redenen voor de plaatsing en de toekomstperspectieven.

Ik wil graag iets te zeggen hebben over mijn beschikking. Ik wil me volledig kunnen uitdrukken wanneer ik daar behoefte aan heb. Helaas is dat niet mogelijk, het enige wat ik soms mag kiezen of zeggen is over de activiteiten.

Waarom ik hier ben en mijn toekomst.

Vier kinderen gaven specifiek aan dat zij meer te zeggen zouden willen hebben over aspecten die hen zouden kunnen helpen om hun welzijn te verbeteren, om zich beter te voelen.

Vooral hoe het is om hier te zijn. Het is een maatregel, geen straf. Als zij de situatie niet zelf hebben meegemaakt, begrijpen zij ons niet en weten zij niet hoe wij ons voelen.

Drie kinderen wilden hun mening geven over hun begeleiding in de GI/IPPJ en twee over de sancties die hen in de GI/IPPJ werden opgelegd.

Over de werking en de begeleiding in de GI/IPPJ.

Over straffen, opsluiting.

De jongeren focussen waarschijnlijk op de zaken die het meeste vastliggen en de restricties die ze ondervinden, en dat zijn de zaken die het dagelijkse leven betreffen, het hier en nu. Soms ligt dat haaks op het perspectief van het personeel van de instelling die eerder focust op het traject dat zich richt op de toekomst van de jongere en op zijn leven na de instelling.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Ik vind het opmerkelijk dat jongeren niet meer participatie wensen over hun welzijn en hun begeleiding in de instelling. Dit werpt de vraag op of jongeren het gevoel hebben geen eigenaarschap meer te hebben over hun traject? Eén van de grootste uitdagingen voor de voorzieningen is mijns inziens de wens tot participatie van de jongeren te versterken. Anders kun je op een spanningsveld komen te zitten tussen wat het sociaal team aan het doen is en de jongere zelf – het kan zijn dat deze elkaar hierin niet begrijpen. Het is een uitdaging om de jongeren naast alledaagse bekommernissen te interesseren in hun toekomstig traject en hun motivatiegraad te verhogen.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Dit zijn eigenlijk allemaal thema's die kunnen besproken worden, die worden besproken, maar blijkbaar niet voldoende. We merken ook wel vaak dat jongeren de bewonersvergaderingen als veel te statisch ervaren en dat de antwoorden van de opvoeders op hun vragen al klaarstaan, omdat bepaalde onderwerpen ook al meerdere keren werden besproken, maar hier zou misschien meer openheid kunnen bestaan.

Magda Massoels – Afdelingshoofd GI

In het kader van de 'Recueil de la parole des jeunes' worden zij geraadpleegd over het verloop van de opvang. De mogelijkheid voor jongeren om zich uit te drukken is aanwezig en wordt ook gepromoot via de bewonersbijeenkomsten. Toch moeten de verschillende wooneenheden op een gestructureerde manier functioneren, een bepaalde organisatie is noodzakelijk voor het gemeenschapsleven en dit alles moet op een voor de hele groep aanvaardbare manier worden opgezet. Het is niet altijd eenvoudig om rekening te houden met de specifieke noden en standpunten van elke persoon, dit mag niet ten koste gaan van de algemene organisatie van de instelling en het moet mogelijk zijn om de nagestreefde pedagogische doelstellingen te verwezenlijken. Het onderwijspersoneel blijft echter oplettend en waar mogelijk worden de verzoeken van de jongeren ingewilligd, met name als positieve 'sancties'.

Nathalie Monquignon – Directrice van de coördinatie en de inspectie van de IPPJ en EMA

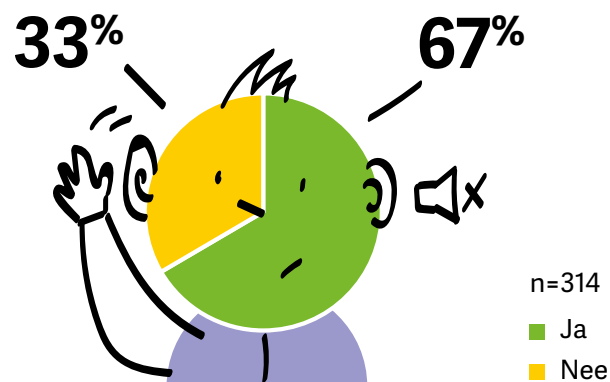
Ik geef graag mijn mening over alles wat te maken heeft met mensen zich beter te laten voelen.

Het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd binnen de GI/IPPJ

Algemeen

Wanneer je je mening geeft, heb je dan de indruk dat er naar jou wordt geluisterd?

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. Voor het vervolg van de analyses werden de kinderen die hebben geantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat er naar hen wordt geluisterd.

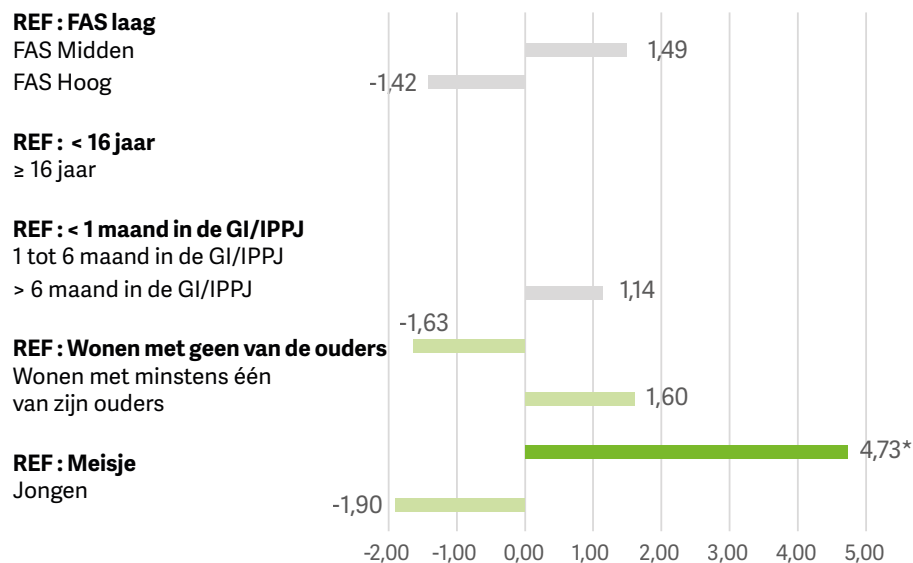
Eén derde van de kinderen (33%) heeft niet het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd als zij hun mening geven.

Deze cijfers verheugen ons, want in de instelling worden jongeren ertoe aangezet zich aan te sluiten bij een leven in de gemeenschap. Zelfs indien de begeleidingen geïndividualiseerd zijn, leven de jongeren in groepsverband, het is dus belangrijk dat er naar hen geluisterd wordt. In de instelling hebben jongeren een veelvoud aan actoren tot hun beschikking om uit te wisselen, vaak veel meer dan in hun leven buiten de instelling, dus de cijfers in dit hoofdstuk lijken consistent. Ook worden er participatie-instrumenten ingezet zoals de wekelijkse zelfevaluatie en de bijeenkomst over 'la parole du jeune'. We evolueren meer en meer naar een samenleving waarin er naar de jongere en zijn of haar mening wordt geluisterd en deze op dezelfde voet wordt geplaatst als die van volwassenen. Desalniettemin moeten we in staat zijn om de breuk te blijven symboliseren tussen wat aanvaardbaar is en wat niet, bijvoorbeeld geweld. Er zijn niet-aanvaardbare overtredingen waarbij de onderhandelingsmarge minimaal is.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat er naar de mening geluisterd wordt

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

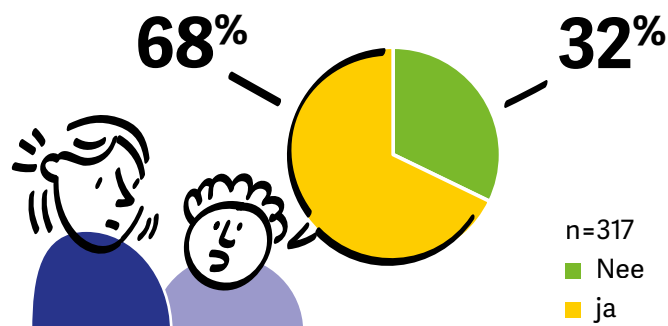
Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd bij het uiten van hun mening en met minstens één van zijn ouders te wonen, waarbij de kinderen die met minstens één van hun ouders wonen 4,73 keer meer kans hebben om het gevoel te hebben dat er naar hen wordt geluisterd dan de kinderen die zonder een ouder wonen.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de verblijfsduur in de GI/IPPJ en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd.

Kinderen die tussen één en zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, zouden minder vaak het gevoel hebben dat er naar hen wordt geluisterd dan kinderen die er sinds minder dan één maand verbleven, terwijl kinderen die er sinds meer dan zes maanden verbleven, vaker het gevoel zouden hebben dat er naar hen wordt geluisterd dan kinderen die er sinds minder dan één maand verbleven. Jongens zouden op hun beurt minder vaak het gevoel hebben dat er naar hen wordt geluisterd dan meisjes.

De opvoeders

De meeste van mijn opvoeders luisteren echt naar wat ik te zeggen heb.

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. Voor het vervolg van de analyses werden de kinderen die hebben geantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat hun opvoeders naar hen luisteren.

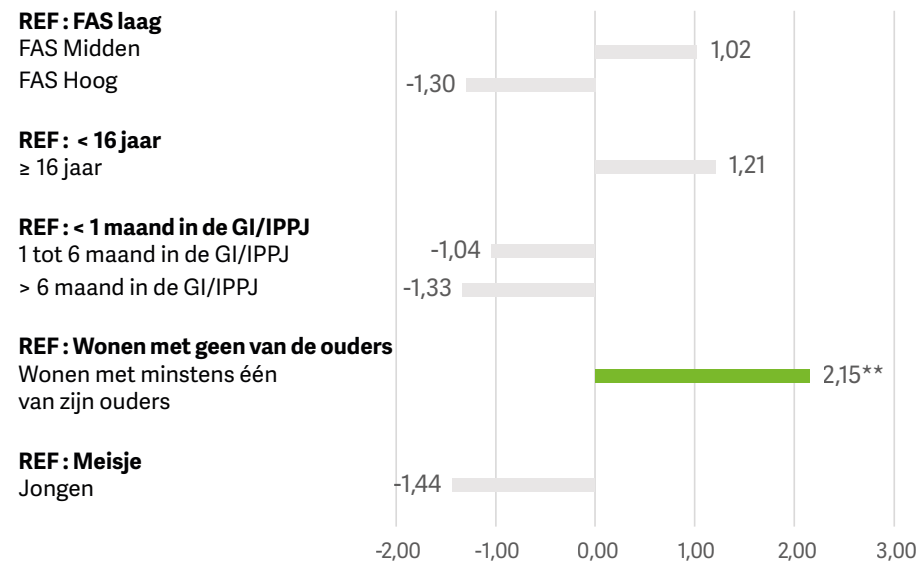
68% van de kinderen heeft het gevoel dat hun opvoeders naar hen luisteren.

Je hebt een groep jongeren en een groep opvoeders en het is menselijk dat je niet met iedereen een even goede 'klik' hebt, iedereen heeft zijn of haar eigen persoonlijkheid.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat de opvoeders luisteren naar wat hij/zij te zeggen heeft

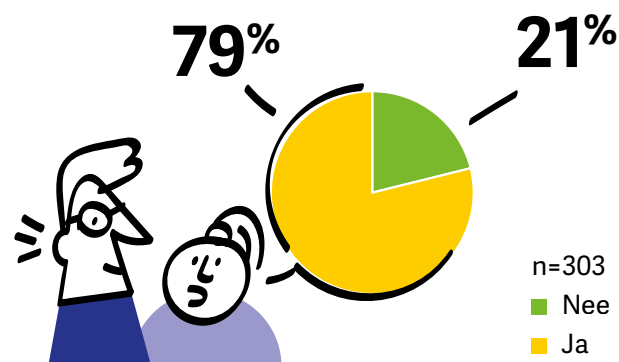

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen het gevoel dat hun opvoeders naar hen luisteren en het wonen met minstens één van hun ouders, wat erop wijst dat kinderen die met minstens één van hun ouders wonen 2,15 keer meer kans hebben het gevoel te hebben dat er naar hen wordt geluisterd dan kinderen die niet met minstens één van hun ouders wonen.

De leerkrachten

De meeste leerkrachten luisteren echt naar wat ik te zeggen heb.

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. Voor het vervolg van de analyses werden de kinderen die hebben geantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat hun leerkrachten naar hen luisteren.

Bijna acht op de tien kinderen (79%) hebben het gevoel dat hun leerkrachten naar hen luisteren.

**Een pluim voor de leerkrachten!
Echt knap dat ze daar zo hoog op scoren.**

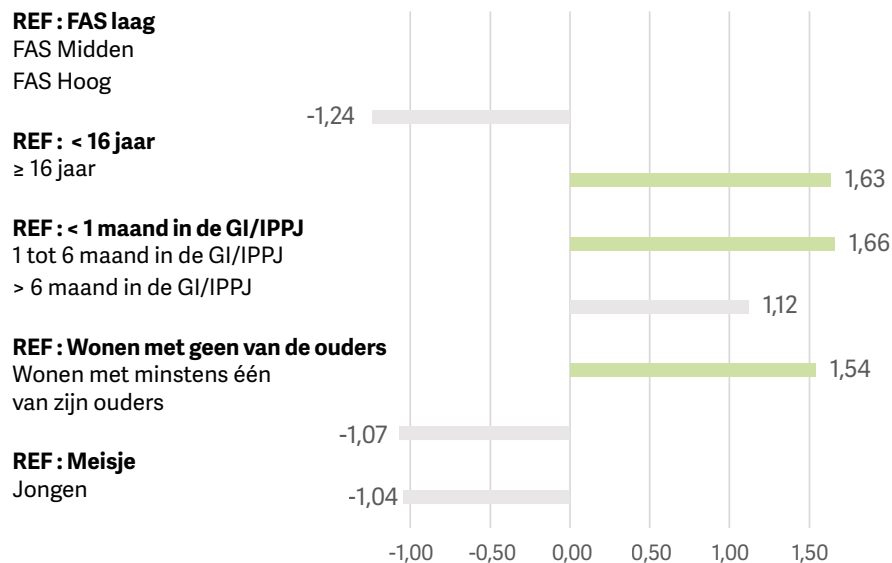
Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Opvoeders zorgen voor de groep en moeten een aantal regels opleggen, terwijl leerkrachten met een kleiner aantal jongeren werken om de individualisering van het schoolwerk mogelijk te maken. Dit kan betekenen dat ze meer de gelegenheid hebben om aandacht te besteden aan de jongere, wat dit verschil in het gevoel dat er 'naar hen wordt geluisterd' zou kunnen verklaren. Dit zou ook kunnen gelden voor de directie, die samen met de opvoeders misschien wel meer het veruitwendigde gezag vertegenwoordigt, het kader dat in de instelling is vastgelegd.

Nathalie Monquignon – Directrice van de coördinatie en de inspectie van de IPPJ en de EMA

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat de leerkrachten luisteren naar wat hij/zij te zeggen heeft

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen het gevoel dat hun leerkrachten naar hen luisteren en de verschillende kenmerken van de kinderen.

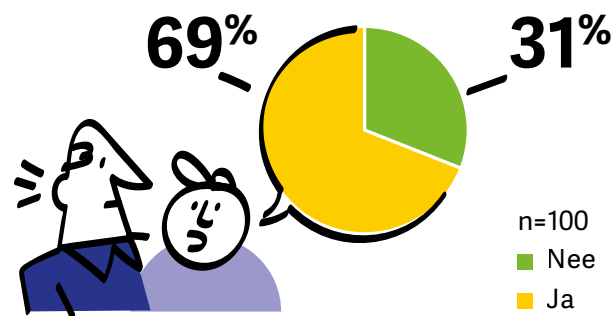
Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat het hebben van een hoge socio-economische status, de leeftijd en het feit sinds meer dan zes maanden in de GI/IPPJ te verblijven **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het gevoel dat hun leerkrachten naar hen luisteren.

Zo zouden kinderen met een hoge *family affluence scale* vaker het gevoel hebben dat hun leerkrachten naar hen luisteren dan kinderen met een lage

family affluence scale. Kinderen van 16 jaar of ouder zouden vaker het gevoel hebben dat hun leerkrachten naar hen luisteren dan jongere kinderen, net als kinderen die sinds meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven; zij zouden ook vaker het gevoel hebben dat hun leerkrachten naar hen luisteren dan kinderen die sinds minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven.

De directie

De directie van de GI/IPPJ luistert echt naar wat ik te zeggen heb.

Deze vraag werd enkel gesteld aan de kinderen die aangaven dat zij (reeds) contact met de directie van de GI/IPPJ hadden gehad.

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. Voor het vervolg van de analyses werden de kinderen die hebben geantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de directie naar hen luistert.

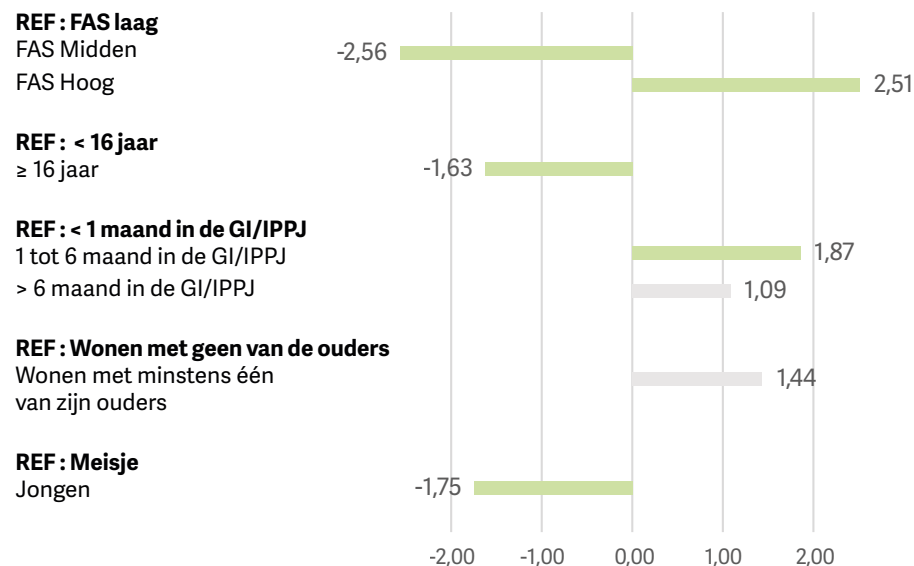
Bijna zeven op de tien kinderen (69%) hebben het gevoel dat de directie van de GI/IPPJ naar hen luistert.

Soms ligt dit ook aan de organisatie van de instelling, met verschillende personen die elk hun eigen verantwoordelijkheid hebben. Voor je tot de directie komt, doorloop je al een aantal andere verantwoordelijken. Soms ziet de directie de jongeren amper.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat de directie luistert naar wat hij/zij te zeggen heeft

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = p < 0,05; ** = p < 0,01; *** = p < 0,001).

De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen het gevoel dat de directie naar hen luistert en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (odds ratio < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de socio-economische status, de leeftijd, de verblijfsduur in de GI/IPPJ en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het gevoel dat de directie naar hen luistert.

Het recht op participatie binnen de GI/IPPJ

Kinderen met een gemiddelde *family affluence scale* zouden minder vaak het gevoel hebben dat de directie naar hen luistert dan kinderen met een lage *family affluence scale*, terwijl kinderen met een hoge *family affluence scale* vaker het gevoel zouden hebben dat de directie naar hen luistert dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Kinderen van 16 jaar en ouder zouden minder vaak het gevoel hebben dat de directie naar hen luistert dan jongere kinderen, net als jongens, die ook minder vaak het gevoel zouden hebben dat de directie naar hen luistert dan meisjes. Anderzijds hebben kinderen die tussen één en zes maanden in de GI/IPPJ verbleven vaker het gevoel dat de directie naar hen luistert dan kinderen die er sinds minder dan één maand verbleven.

Eindnoten

- 1 Het TWELVE-project is een Europees project dat van 1 oktober 2014 tot 31 maart 2016 liep, met het partnerschap van DEI-België. Het doel was om een systematische toepassing van artikel 12 van het VRK in het jeugdrechtstelsel te bevorderen. <https://www.dei-belgique.be/index.php/nos-publications/rapports/download/37-rapports/124-projet-twelve-rapport-belge-fr.html>.
- 2 Belevingsonderzoek waarin de Vlaamse Jeugdraad peilt naar de ervaringen van kinderen en jongeren over actuele en maatschappelijke thema's.
- 3 In totaal werden 22 jongeren uit Everberg bevroegd, allemaal jongens tussen 15 en 18 jaar oud.
- 4 VLAAMSE JEUGDRAAD, *Touristenbevraging 2020: de resultaten*, <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/de-touristen>, p. 130.

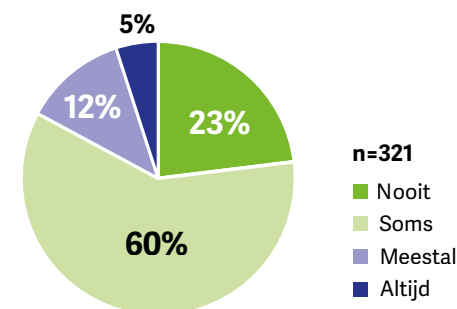
Bijlage

De keuze van de activiteiten

Heb je iets te zeggen over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ?

Verdeling van de kinderen volgens het feit iets te zeggen te hebben over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'soms', 'meestal' en 'altijd' werden beschouwd als kinderen die iets te zeggen hebben over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ.

Bivariate analyses

Frequentie van het feit iets te zeggen te hebben over de keuzen van de activiteiten binnen de GI/IPPJ, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht *			
Meisje	55	89,1%	<0,05
Jongen	261	74,7%	
Leeftijd			
< 16 jaar	103	71,8%	0,14
≥ 16 jaar	210	80,0%	
Family affluence scale			
Laag	158	80,4%	0,46
Gemiddeld	100	75,0%	
Hoog	37	73,0%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	95	76,8%	1,00
Ja	216	77,3%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	36	80,6%	NA
Tussen één en zes maanden	27	77,8%	
Meer dan zes maanden	8	87,5%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het feit iets te zeggen te hebben over de keuze van de activiteiten binnen de GI/IPPJ

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,66	0,28	1,64	0,3499		-1,51
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,90	0,86	4,68	0,1353		1,90
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,32	0,64	2,77	0,4522		1,32
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,22	0,40	3,33	0,7026		1,22
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,04	0,51	2,20	0,9256		1,04
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,03	0,49	2,11	0,9428		1,03
Hoge FAS	0,68	0,19	1,96	0,5137		-1,46

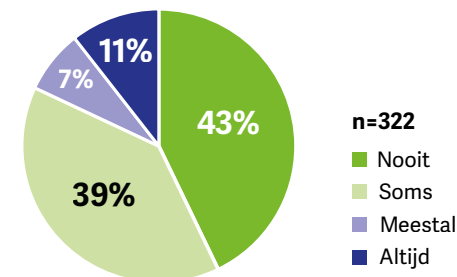
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

De keuze van de maaltijden

Heb je iets te zeggen over de maaltijden in de GI/IPPJ ?

Verdeling van de kinderen volgens het feit iets te zeggen te hebben over de maaltijden in de GI/IPPJ

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'meestal' en 'altijd' werden beschouwd als kinderen die iets te zeggen hebben over de keuze van de maaltijden in de GI/IPPJ

Bivariate analyses

Frequentie van het feit iets te zeggen te hebben over de maaltijden in de GI/IPPJ, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	54	11,1%	0,19
Jongen	263	19,8%	
Leeftijd			
< 16 jaar	102	23,5%	0,15
≥ 16 jaar	212	16,0%	
Family affluence scale**			
Laag	156	17,9%	< 0,01
Gemiddeld	103	10,7%	
Hoog	37	35,1%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	96	19,8%	0,6
Ja	217	16,6%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ*			
Minder dan één maand	127	11,0%	< 0,05
Tussen één en zes maanden	131	24,4%	
Meer dan zes maanden	41	22,0%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het feit iets te zeggen te hebben over de maaltijden in de GI/IPPJ

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,93	0,76	5,68	0,1922		1,93
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,69	0,34	1,46	0,3239		-1,44
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maanden in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	3,06	1,46	6,83	0,0042	**	3,06
> 6 maanden in de GI/IPPJ	2,63	0,86	7,69	0,0799		2,63
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,39	0,19	0,77	0,0073	**	-2,57
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,59	0,26	1,29	0,2013		-1,68
Hoge FAS	2,83	1,17	6,78	0,0195	*	2,83

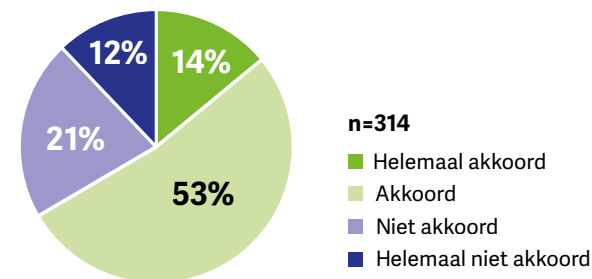
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd binnen de GI/IPPJ : Algemeen

Wanneer je je mening geeft, heb je dan de indruk dat er naar jou wordt geluisterd?

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat er naar zijn/haar mening wordt geluisterd

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat er naar hen wordt geluisterd.

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel dat er naar de mening geluisterd wordt, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	54	70,4%	0,67
Jongen	255	66,3%	
Leeftijd			
< 16 jaar	103	68,9%	0,81
≥ 16 jaar	202	66,8%	
Family affluence scale			
Laag	153	69,3%	0,78
Gemiddeld	102	65,7%	
Hoog	37	64,9%	
Wonen met minstens één van zijn ouders*			
Nee	92	57,6%	<0,05
Ja	214	71,5%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	37	73,0%	0,51
Tussen één en zes maanden	25	60,0%	
Meer dan zes maanden	8	75,0%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel dat er naar de mening geluisterd wordt

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,53	0,06	2,96	0,4990		-1,90
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	4,73	1,15	21,78	0,0354	*	4,73
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,61	0,15	2,42	0,4855		-1,63
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,60	0,17	38,58	0,7111		1,60
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,14	0,32	4,06	0,8412		1,14
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,49	0,37	6,72	0,5844		1,49
Hoge FAS	0,70	0,10	6,32	0,7295		-1,42

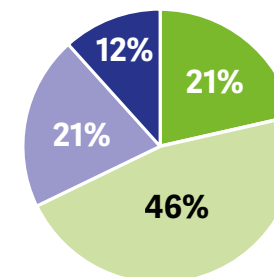
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd binnen de GI/IPPJ: De opvoeders

De meeste van mijn opvoeders luisteren echt naar wat ik te zeggen heb.

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat de opvoeders luisteren naar wat hij/zij te zeggen heeft

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat hun opvoeders naar hen luisteren.

n=317

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel dat de opvoeders luisteren naar wat hij/zij te zeggen heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	54	70,4%	0,78
Jongen	260	67,3%	
Leeftijd			
< 16 jaar	104	66,3%	0,59
≥ 16 jaar	207	70,0%	
Family affluence scale			
Laag	153	69,9%	0,65
Gemiddeld	104	67,3%	
Hoog	37	62,2%	
Wonen met minstens één van zijn ouders**			
Nee	95	56,8%	<0,01
Ja	215	73,0%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ*			
Minder dan één maand	125	68,8%	0,92
Tussen één en zes maanden	130	69,2%	
Meer dan zes maanden	38	65,8%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel dat de opvoeders luisteren naar wat hij/zij te zeggen heeft

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,70	0,32	1,42	0,3335		-1,44
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	2,15	1,21	3,84	0,0090	**	2,15
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,96	0,54	1,71	0,8852		-1,04
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,75	0,33	1,75	0,4976		-1,33
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,21	0,68	2,13	0,5186		1,21
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,02	0,57	1,86	0,9393		1,02
Hoge FAS	0,77	0,35	1,77	0,5300		-1,30

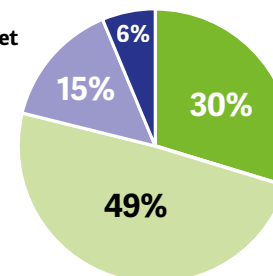
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd binnen de GI/IPPJ: De leerkrachten

De meeste leerkrachten luisteren echt naar wat ik te zeggen heb.

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat de leerkrachten luisteren naar wat hij/zij te zeggen heeft

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat hun leerkrachten naar hen luisteren.

n=303

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel dat de leerkrachten luisteren naar wat hij/zij te zeggen heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	52	75,0%	0,60
Jongen	248	79,4%	
Leeftijd			
< 16 jaar	98	73,5%	0,15
≥ 16 jaar	199	81,4%	
Family affluence scale			
Laag	149	80,5%	0,49
Gemiddeld	98	74,5%	
Hoog	37	81,1%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	86	79,1%	1,00
Ja	212	78,3%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	114	76,3%	0,59
Tussen één en zes maanden	128	78,9%	
Meer dan zes maanden	38	84,2%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel dat de leerkrachten luisteren naar wat hij/zij te zeggen heeft

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,96	0,41	2,11	0,9198		-1,04
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,94	0,45	1,85	0,8565		-1,07
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,12	0,59	2,14	0,7306		1,12
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,54	0,60	4,52	0,3943		1,54
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,66	0,88	3,12	0,1167		1,66
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,81	0,42	1,55	0,5185		-1,24
Hoge FAS	1,63	0,61	5,19	0,3582		1,63

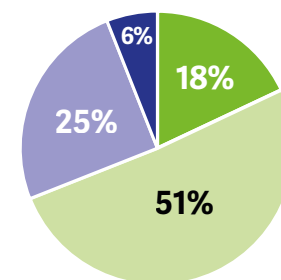
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd binnen de GI/IPPJ: De directie

De directie van de GI/IPPJ luistert echt naar wat ik te zeggen heb.

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat de directie luistert naar wat hij/zij te zeggen heeft

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de directie naar hen luistert.

n=100

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel dat de directie luistert naar wat hij/zij te zeggen heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	17	76,5%	0,64
Jongen	82	67,1%	
Leeftijd			
< 16 jaar	29	69,0%	1,00
≥ 16 jaar	70	68,6%	
Family affluence scale			
Laag	53	71,7%	NA
Gemiddeld	28	57,1%	
Hoog	9	88,9%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	25	68,0%	1,00
Ja	71	69,0%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ*			
Minder dan één maand	40	60,0%	0,22
Tussen één en zes maanden	36	77,8%	
Meer dan zes maanden	19	73,7%	

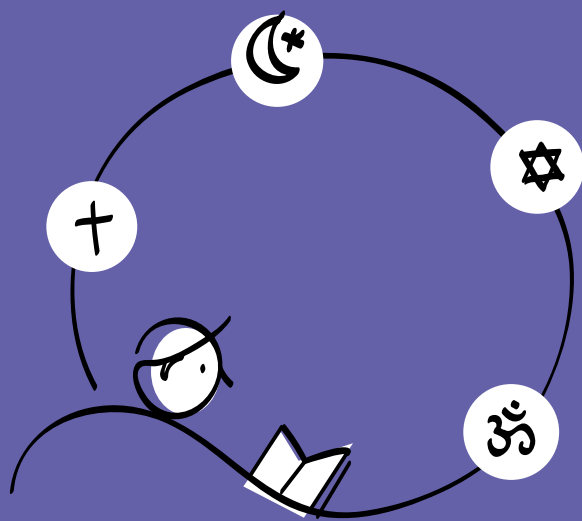
Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel dat de directie luistert naar wat hij/zij te zeggen heeft

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,57	0,11	2,19	0,4431		-1,75
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,44	0,42	4,72	0,5505		1,44
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,87	0,61	6,04	0,2808		1,87
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,09	0,29	4,32	0,8976		1,09
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,61	0,19	1,85	0,3983		-1,63
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,39	0,13	1,15	0,0898		-2,56
Hoge FAS	2,51	0,38	50,01	0,4146		2,51

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

Er is zeker plaats en ruimte om aan godsdienstbeleving te doen als jongeren hier nood aan hebben en hier wordt veel moeite voor gedaan. Misschien is dat niet altijd helemaal hoe ze dat willen [...]

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Artikel 14 van het VRK beschermt het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, alsook het recht die godsdienst te belijden. Wat de bescherming van minderjarigen betreft die van hun vrijheid zijn beroofd, bevatten de *Havana Rules* meer specifieke bepalingen met betrekking tot de beoefening van het religieuze en spirituele leven, met inbegrip van het organiseren van diensten of bijeenkomsten en contacten met vertegenwoordigers van het eigen geloof. Dit omvat ook het recht om onderwijs op dit gebied te weigeren (§48).

In zijn Richtsnoeren voor kindvriendelijke justitie (2010) wijst de Raad van Europa ook op het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst voor kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd (§21b).

In de Franse Gemeenschap bepaalt het *Décret relatif à l'Aide à la jeunesse* (1991) dat de IPPJ verplicht zijn de godsdienstige, levensbeschouwelijke en politieke overtuigingen van de kinderen te eerbiedigen (Artikel 4). De *Code des IPPJ* (2014) regelt de modaliteiten van de zorg voor kinderen, met inbegrip van de godsdienstige en levensbeschouwelijke praktijk, waaronder: voeding, lokalen voor de uitoefening van de eredienst, het recht op godsdienstige, geestelijke of morele bijstand van een vertegenwoordiger van iemands geloof of levensbeschouwing en de uitoefening van dit recht in de praktijk (Artikel 24). In het *Règlement des IPPJ* worden deze regels aan de jongere uitgelegd en wordt eraan toegevoegd dat de jongere tijdens de plaatsing mag beschikken over voorwerpen die nodig zijn voor de uitoefening van zijn godsdienst (pp. 5-7).

In de Vlaamse Gemeenschap bepaalt het DRM (2004) onder meer dat de jeugdhulp rekening moet houden met de etnische, religieuze en culturele achtergrond van de jongere (Artikel 7) en dat de minderjarige recht heeft op privacy, met inbegrip van een respectvolle omgang met de eigen politieke, filosofische, ideologische of religieuze overtuiging en seksuele geaardheid (Artikel 25). In de Algemene huisregels van de GI wordt aan de jongere meegedeeld dat zijn voeding kan worden aangepast aan de eisen van zijn (erkennde) godsdienst, dat hij recht heeft op de bijstand van een vertegenwoordiger van zijn geloofsovertuiging en dat in de GI godsdienstige diensten kunnen worden georganiseerd (§§12-13).

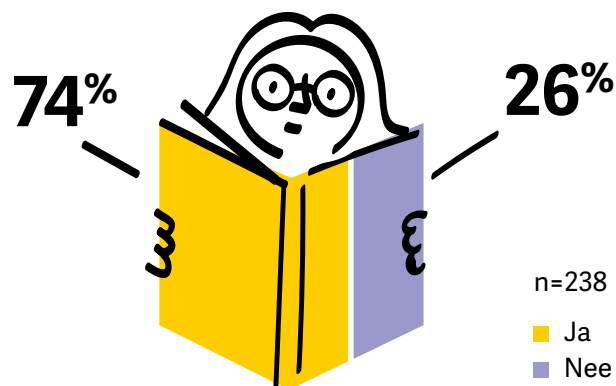
Dit blijft ongewijzigd in beide nieuwe systemen
(Voor de Franse Gemeenschap zie Artikel 27 *Règlement des IPPJ* 2019)

Deze studie onderzoekt het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst door te vragen of kinderen vinden dat de GI/IPPJ een plaats is waar zij hun godsdienst vrij mogen beoefenen.

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

De GI/IPPJ is een plaats waar ik mijn godsdienst vrij mag beoefenen

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord', 'helemaal niet akkoord' en 'ik beoefen geen godsdienst'. De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die hun godsdienst vrij mogen beoefenen in de GI/IPPJ.

Van de kinderen die aangaven een godsdienst te beoefenen, vond bijna driekwart (74%) dat zij die godsdienst in de GI/IPPJ vrij mochten beoefenen.

De 26% [die 'nee' hebben geantwoord] kunnen verband houden met het dieet van de jongere, bijvoorbeeld het halal mogen eten.

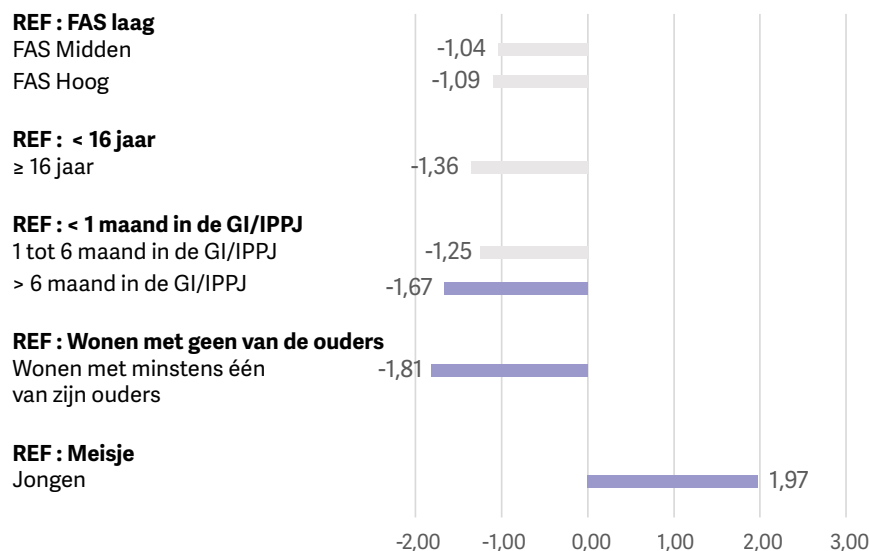
Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Er is zeker plaats en ruimte om aan godsdienstbeleving te doen als jongeren hier nood aan hebben en hier wordt veel moeite voor gedaan. Misschien is dat niet altijd helemaal hoe ze dat willen want sommige zaken zoals het dragen van religieuze kledij is niet altijd mogelijk. Dat kan bijvoorbeeld op de kamer, maar de jongeren mogen hiermee niet naar school gaan en misschien ervaren ze zulke voorbeelden als beperkend.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het vrij zijn godsdiensts te kunnen beoefenen

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $< 0,001$).

De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen de mogelijkheid om vrij hun godsdienst te mogen beoefenen en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat tussen één en zes maanden in de GI/IPPJ verblijven, met minstens één van zijn ouders wonen en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op de vrije beoefening van de godsdienst.

Kinderen die sinds meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, zouden dus minder kans hebben om vrij hun godsdienst te mogen beoefenen dan kinderen die sinds minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven. Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen, zouden ook minder kans hebben om vrij hun godsdienst te mogen beoefenen dan kinderen die niet met minstens één van hun ouders wonen. Anderzijds zouden jongens meer kans hebben dan meisjes om hun godsdienst vrij te mogen beoefenen.

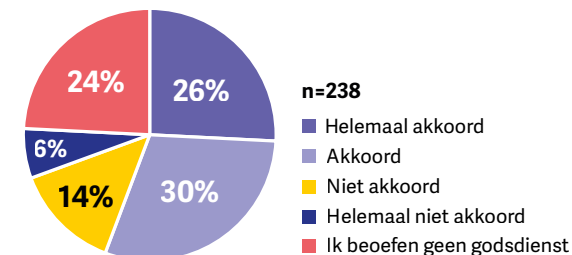
Bijlage

Het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

De GI/IPPJ is een plaats waar ik mijn godsdienst vrij mag beoefenen

Verdeling van de kinderen volgens het vrij zijn godsdienst te kunnen beoefenen

Voor het vervolg van de statistische analyses werden de kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' beschouwd als kinderen die hun godsdienst vrij mogen beoefenen in de GI/IPPJ.

Bivariate analyses

Frequentie van het vrij zijn godsdienst te kunnen beoefenen, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	36	66,7%	0,37
Jongen	199	75,4%	
Leeftijd			
< 16 jaar	78	75,6%	0,69
≥ 16 jaar	155	72,3%	
Family affluence scale			
Laag	118	73,7%	0,95
Gemiddeld	75	74,7%	
Hoog	28	71,4%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	73	78,1%	0,39
Ja	159	71,7%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ*			
Minder dan één maand	89	78,7%	0,30
Tussen één en zes maanden	104	70,2%	
Meer dan zes maanden	27	66,7%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het vrij zijn godsdienst te kunnen beoefenen

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,97	0,80	4,72	0,1291		1,97
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,55	0,24	1,17	0,1354		-1,81
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,80	0,39	1,60	0,5331		-1,25
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,60	0,22	1,75	0,3338		-1,67
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,74	0,35	1,48	0,3983		-1,36
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,96	0,47	2,01	0,9100		-1,04
Hoge FAS	0,91	0,35	2,62	0,8594		-1,09

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Het recht op bescherming tegen alle vormen van geweld

Soms zien wij klachten over pesterijen waardoor we ons afvragen of het slachtoffer wel op de juiste plaats zit in de instelling.

Elke Van Wayenberghe – Klachtenbehandelaar JO-lijn

Het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van geweld is onder meer verankerd in artikel 19 van het VRK. Artikel 22bis van de Belgische Grondwet legt ook het recht vast op eerbiediging van de morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit van het kind.

Het VN-Kinderrechtencomité heeft steeds de positie verdedigd dat elke vorm van geweld tegen kinderen, hoe licht ook, onaanvaardbaar is¹. In zijn *General Comment* nr. 13 over het recht van het kind op vrijwaring van elke vorm van geweld geeft het VN-Comité een (niet-exhaustief) overzicht van de vormen van geweld en specificeert het dat de kinderen kunnen worden blootgesteld aan geweld door volwassenen, maar dat er ook geweld kan voorkomen tussen kinderen, vaak in de vorm van pestgedrag (§27).

In zijn meest recente *Concluding Observations* (2019) gericht tot België vraagt het VN-Kinderrechtencomité immers aan België om “de maatregelen ter bestrijding van pesten, onder meer online pesten, te versterken” (§39g), samen met andere aanbevelingen in verband met de bescherming tegen alle vormen van geweld.

Het CPT wijst trouwens ook op de noodzaak om bijzondere aandacht te besteden aan de opleiding van het personeel in het omgaan met gewelddadige voorvallen, in het bijzonder door spanningen te verminderen door middel van professionele beheersingstechnieken en praten (§120).

De *Code des IPPJ* 2014 in de Franse Gemeenschap bepaalt dat een maatregel van isolatie in specifieke lokalen kan worden genomen ten aanzien van een jongere wanneer de jongere zijn fysieke veiligheid of die van andere jongeren, personeel of bezoekers in gevaar brengt (Artikel 55).

In de Algemene huisregels van de GI in de Vlaamse Gemeenschap wordt de geplaatste jongere meegedeeld dat hij niet mag pesten en geen geweld mag gebruiken. Het gebruik van geweld tegen een personeelslid of een andere jongere kan hier ook leiden tot isolatie (pp. 4 en 7).

In het kader van een Europees onderzoeksproject betreffende de participatie van kinderen bij de ontwikkeling van reacties op geweld werden meer dan 1300 kinderen tussen 8 en 18 jaar in verschillende landen, waaronder België, geraadpleegd. Hiertoe behoren kinderen geplaatst in een GI en kinderen die in conflict zijn met de wet/van hun vrijheid zijn beroofd in andere landen². Uit de werkgroepen die met deze kinderen werden gehouden, bleek dat het weinig waarschijnlijk is dat zij het geweld aan het personeel zouden melden. De redenen waarom ze waarschijnlijk geen gewelddadige situaties aan het personeel zouden melden, waren bijvoorbeeld dat ze als ‘verklikkers’ zouden

worden beschouwd. Of dat het personeel niets voor hen zou kunnen doen en dat zij hun situatie niet zouden begrijpen. Ze hadden echter vertrouwen in de jeugdwerkers en gaven aan dat ze zich meer op hun gemak voelden in hun aanwezigheid en meer in staat waren om contact met hen te maken. Volgens deze kinderen is het leven in de GI/IPPJ zelf niet vanzelfsprekend en nemen ze daarom vaak een 'overlevingshouding' aan, wat betekent dat wat ze denken en/of voelen niet altijd overeenkomt met hun gedrag. In dezelfde studie geven kinderen die in aanraking komen met de wet aan dat ze de term 'geweld' vooral begrijpen in termen van 'fysiek geweld'³.

Met kinderen praten over geweld dat zij eventueel hebben doorstaan – op welke manier dan ook - kan uiterst moeilijk zijn voor hen en vereist gespecialiseerde expertise en begeleiding. Hiermee rekening houdend, alsook met de methodologie van de studie, de beschikbare middelen en andere lopende studies, werd ervoor gekozen deze problematiek aan te kaarten aan de hand van vragen geïnspireerd door de HBSC-enquête, meer bepaald de vragen over het geweld tussen kinderen - met name pesten en vechten.

Pesten

De vragen over het pesten werden overgenomen uit de HBSC-enquête en aangepast aan de behoeften van de studie. Ze zijn zo geformuleerd dat we kunnen achterhalen of het kind dader of slachtoffer van geweld is geweest in de afgelopen twee maanden. Dit tijdsbestek is hetzelfde als dat van de HBSC-enquête, zodat de resultaten enigszins vergelijkbaar zouden zijn. Merk wel op dat sommige van de kinderen in deze studie nog geen twee maanden in de GI/IPPJ verbleven en hoewel de vragen duidelijk wezen naar het pesten binnen de GI/IPPJ, is het mogelijk dat kinderen die minder dan twee maanden in de GI/IPPJ verbleven deze vragen hebben beantwoord door de periode waarin zij buiten de instelling verbleven mee te rekenen.

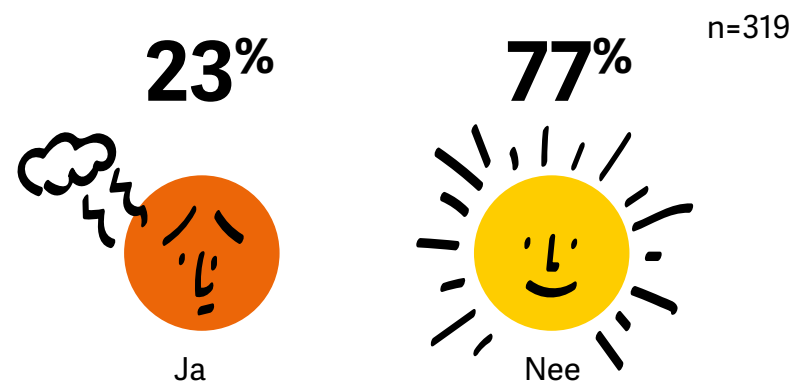
Deze resultaten moeten dus met enige voorzichtigheid worden gelezen.

Aangezien het begrip 'pesten' herhaling in de tijd veronderstelt werden, net als bij de HBSC-enquête, 'kinderen die het slachtoffer van pesten zijn' geïdentificeerd als kinderen die de voorbije twee maanden twee keer of meer per maand werden gepest. De kinderen die als 'daders van pesten' werden beschouwd, waren de kinderen die de voorbije twee maanden twee keer per maand of vaker hadden gepest⁴.

Jongens die in een instelling worden geplaatst willen soms een 'misdadigersprofiel' laten uitschijnen, jezelf profileren als 'slachtoffer' kan als een teken van zwakte worden geïnterpreteerd. Het is erg moeilijk om toe te geven dat je wordt gepest in een groepssetting. Je moet de opvoeder vertrouwen in die zin dat hij adequaat zal kunnen ingrijpen, maar daarna moet je ook in deze groep kunnen blijven leven.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Slachtoffer van pesten

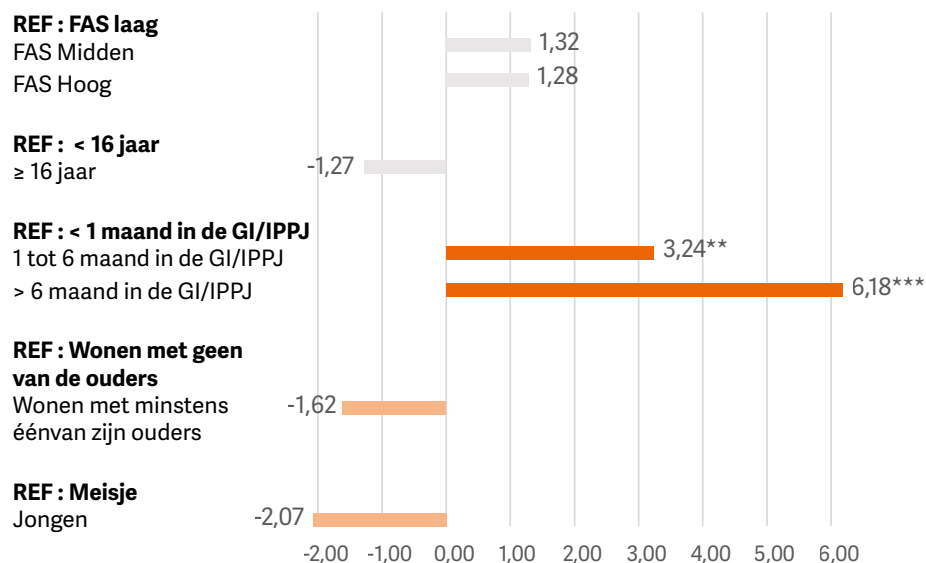
23 % van de kinderen wordt beschouwd als slachtoffer van pesten binnen de GI/IPPJ.

HBSC 2018 : 5,5% van de kinderen wordt beschouwd als slachtoffer van pesten.

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en slachtoffer zijn van pesten

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont **statistisch significante verbanden** tussen het slachtoffer zijn van pesten en de verblijfsduur in de GI/IPPJ. De verblijfsduur in de GI/IPPJ verhoogt de kans om het slachtoffer van pesten te zijn. Kinderen die één tot zes maanden of meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven hebben respectievelijk 3,24 en 6,18 keer meer kans om slachtoffer van pesten te zijn dan kinderen die minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven.

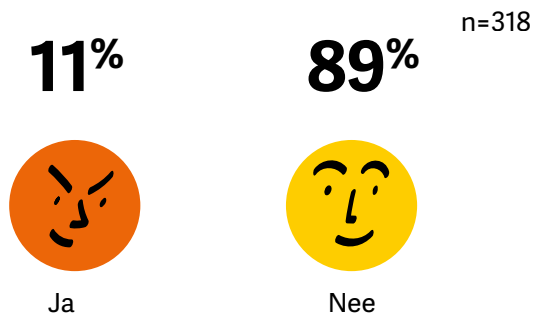
De samenhang tussen de tijd in de instelling en de kans op een toegenomen slachtofferschap kan ik volgen. Jongeren die langer in een instelling vertoeven zijn vaak 'zwakker' en vinden minder gemakkelijk toeleiding naar gespecialiseerde hulpverlening. Dit kan worden aangevoeld door andere jongeren. Een tweede aspect is dat je altijd in een leefgroep samenleeft. In die groep zijn er leiders en volgers. Hoe langer je in de instelling verblijft, hoe meer kans je hebt dat er in de leefgroep sterke leiders zitten, of jongeren die een leidersrol opnemen om zich te bewijzen of hun plaats te creëren.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Indien we de 'relevantielimiet' (odds ratio $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat met één van zijn ouders te wonen en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het slachtoffer van pesten te zijn.

Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen, zouden minder vaak het slachtoffer zijn van pesten dan kinderen die niet met hun ouders wonen. Anderzijds zouden jongens ook minder vaak het slachtoffer van pesten zijn dan meisjes.

Dader van pesten

11% van de kinderen wordt beschouwd als dader van pesten in de GI/IPPJ.

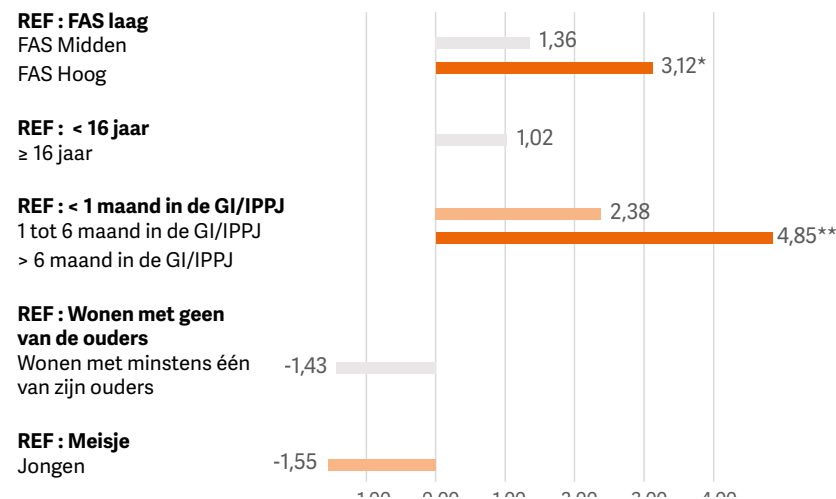
HBSC 2018: 2,7% van de jongeren wordt beschouwd als dader van pesten.

Sommige jongeren zullen zich zo gedragen om de aandacht van de volwassene, de opvoeder, op een exclusieve manier te vragen. Het begrip en de perceptie van pesten bij iedereen is ook complex, soms zal de jongere niet denken dat zijn of haar gedrag pesten is, maar eerder dat het deel uitmaakt van zijn of haar normale functioneren.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en dader te zijn van pesten

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = p<0,05; ** = p<0,01; *** = <0,001).

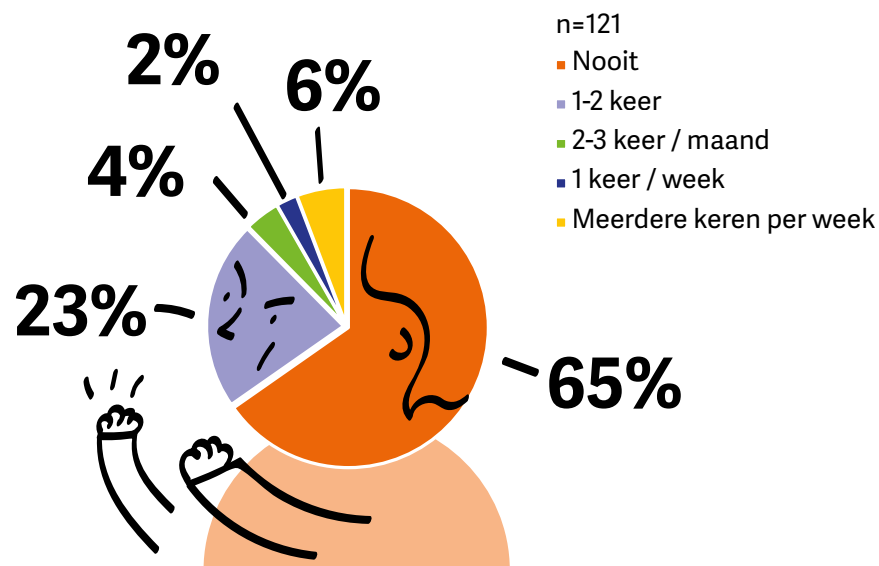
Het resultaat van de analyse toont **statistisch significante verbanden** tussen het dader zijn van pesten en de socio-economische status van de kinderen enerzijds en met de verblijfsduur in de GI/IPPJ anderzijds. Kinderen met een hoge *family affluence scale* hebben 3,12 keer meer kans daders te zijn van pesten dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Kinderen die sinds meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven hebben 4,85 keer meer kans daders te zijn van pesten dan kinderen die sinds minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven.

Indien we de 'relevantielimiet' (odds ratio < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat het geslacht en de verblijfsduur **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het daderschap van pesten.

Kinderen die tussen één en zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, zouden vaker daders van pesten zijn dan kinderen die er sinds minder dan één maand verbleven. Jongens daarentegen zouden minder vaak daders zijn van pesten dan meisjes.

Betrokken geraken in een gevecht

Hoe vaak ben jij de voorbije twee maanden betrokken geraakt in een gevecht?

Bijna twee derde van de kinderen (65%) zegt in de afgelopen twee maanden nooit betrokken te zijn geraakt in een gevecht. Bijna één op de tien kinderen (8%) zegt één of meerdere keren per week betrokken te zijn geraakt in een gevecht.

Deze vraag peilt naar de betrokkenheid bij een gevecht binnen de GI/IPPJ in de voorbije twee maanden. Aangezien ook de kinderen die minder dan twee maanden in de GI/IPPJ verbleven deze vraag hebben beantwoord, dienen deze resultaten met enige voorzichtigheid te worden gelezen.

Vaak bestaat een gewelddadig beeld over de instelling, maar ons dagelijks leven is niet noodzakelijkerwijs gewelddadiger dan in andere contexten.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

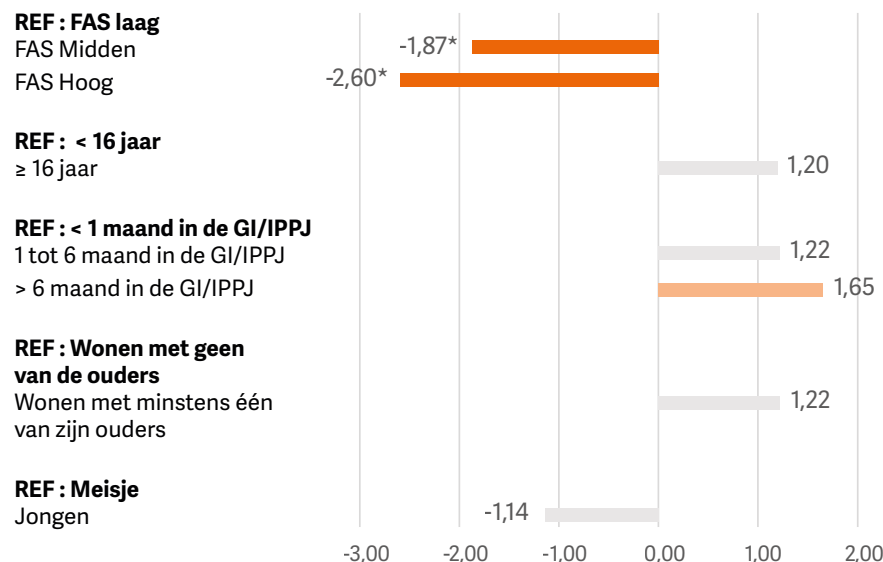
Het aantal respondenten is laag, maar deze cijfers liggen toch bijzonder hoog. Jongeren zien natuurlijk wat wij niet zien. Misschien onderschatten wij [het personeel van de instelling] dit omdat wij uitgaan van wat er gerapporteerd wordt en geweld wordt vaak verstoofd of gebeurt op een 'onbewaakt' moment. Dit is een belangrijk signaal waar rekening mee moet gehouden worden.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

De verdere analyses werden uitgevoerd op de variabele 'in de afgelopen twee maanden nooit betrokken te zijn geraakt in een gevecht'.

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en in de voorbije twee maanden nooit betrokken zijn geraakt in een gevecht binnen de GI/IPPJ

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen de socio-economische status van de kinderen en nooit betrokken zijn geraakt in een gevecht binnen de GI/IPPJ, waaruit blijkt dat de kinderen met een hoge en gemiddelde *family affluence scale* respectievelijk 2,60 en 1,87 keer minder kans hebben om betrokken te zijn geraakt in een gevecht binnen de GI/IPPJ dan kinderen met een lage *family affluence scale*.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat meer dan zes maanden in de GI/IPPJ te verblijven een **relevante factor** is die een invloed kan hebben op het al dan niet betrokken te zijn geraakt in een gevecht. Kinderen die sinds meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven, zouden meer kans hebben om nooit betrokken te zijn geraakt in een gevecht dan kinderen die er sinds minder dan één maand verbleven.

Eindnoten

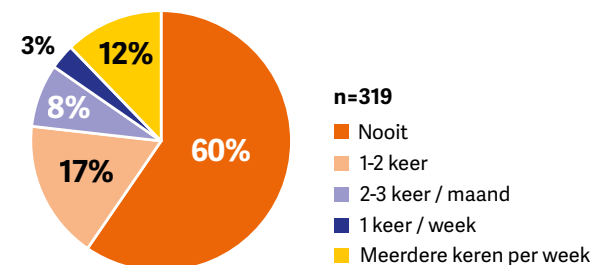
- 1 UN Doc. CRC/C/GC/13, § 17.
- 2 Het project bestond uit een brede kwantitatieve bevraging in scholen, en vervolgens een meer kwalitatieve bevraging via focusgroepen, onder andere bij kinderen geplaatst in een GI. Project gecoördineerd door de *Queens University of Belfast*, waaraan het Kenniscentrum voor Kinderrechten en het *Leuven Institute of Criminology (LINC)* hebben meegewerkt. Voor documenten die relevant zijn voor deze studie, zie <https://www.keki.be/en/thematic-research/violence-against-children>.
- 3 Zie <https://www.qub.ac.uk/sites/participation-for-protection/FileStore/Fileupload.935687.en.pdf>. Deze fiche geeft een samenvatting van de bevindingen van de werkgroepen over kinderen die in conflict zijn met de wet: Ierland (5), België (4) en het Verenigd Koninkrijk (2). De jongeren waren tussen 15 en 17 jaar oud, onder wie zeven jongens en vier meisjes. In deze contexten hadden de deelnemende jongeren verschillende ervaringen met justitie, variërend van contact met de politie tot detentie. In het kader van het project 'Parlons jeunes!' dat in 2015 gewijd was aan het thema 'geweld', heeft het team van de *Délégué général aux droits de l'enfant* van de Franse Gemeenschap een ontmoeting gehad met jongeren in verschillende IPPJ (Saint-Servais voor meisjes; SODER, de gesloten afdeling van Woutersbrakel, voor jongens).
- 4 N. MOREAU *et al.*, *ibid.* p. 263, kader p. 189.

Bijlage

Pesten: Slachtoffer van pesten

Verdeling van de kinderen volgens de frequentie waarmee zij de voorbije twee maand gepest zijn geweest

De kinderen die aangaven dat zij in de afgelopen twee maanden twee keer per maand of vaker waren gepest, werden beschouwd als slachtoffer van pesten. Wat het vervolg betreft, werden de analyses uitgevoerd op de variabele 'het slachtoffer van pesten zijn'.

Bivariate analyses

Frequentie van het slachtofferschap van pesten, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht*			
Meisje	55	36,4%	<0,05
Jongen	262	20,2%	
Leeftijd			
< 16 jaar	104	26,9%	0,41
≥ 16 jaar	209	22,0%	
Family affluence scale			
Laag	157	20,4%	0,73
Gemiddeld	102	24,5%	
Hoog	37	21,6%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	97	28,9%	0,09
Ja	216	19,4%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ***			
Minder dan één maand	125	13,6%	<0,001
Tussen één en zes maanden	131	28,2%	
Meer dan zes maanden	40	42,5%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het slachtoffer zijn van pesten

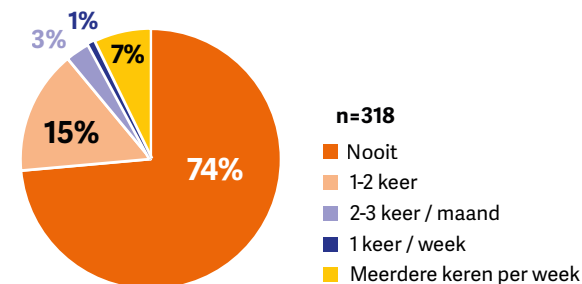
	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,48	0,23	1,04	0,0579		-2,07
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,62	0,32	1,20	0,1516		-1,62
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	3,24	1,59	6,96	0,0017	**	3,24
> 6 maanden in de GI/IPPJ	6,18	2,52	15,56	0,0001	***	6,18
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,78	0,41	1,52	0,4642		-1,27
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,32	0,67	2,56	0,4204		1,32
Hoge FAS	1,28	0,47	3,23	0,6050		1,28

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Pesten: Dader van pesten

Verdeling van de kinderen volgens de frequentie waarmee zij de voorbije twee maanden hebben meegedaan aan het pesten van andere jongeren

De kinderen die in de afgelopen twee maanden twee keer per maand of vaker hadden gepest, werden beschouwd als dader van pesten. Wat het vervolg betreft, werden de analyses uitgevoerd op de variabele 'dader van pesten zijn'.

Bivariate analyses

Frequentie van het daderschap van pesten, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	55	12,7%	0,79
Jongen	260	10,4%	
Leeftijd			
< 16 jaar	104	11,5%	0,85
≥ 16 jaar	208	10,1%	
Family affluence scale			
Laag	157	8,3%	NA
Gemiddeld	104	9,6%	
Hoog	36	19,4%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	98	13,3%	0,48
Ja	214	9,8%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	127	7,9%	NA
Tussen één en zes maanden	128	12,5%	
Meer dan zes maanden	40	17,5%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het dader zijn van pesten

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,64	0,23	1,97	0,4118		-1,55
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,70	0,29	1,78	0,4336		-1,43
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	2,38	0,88	7,19	0,0999		2,38
> 6 maanden in de GI/IPPJ	4,85	1,48	16,47	0,0090	**	4,85
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,02	0,42	2,66	0,9658		1,02
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,36	0,51	3,59	0,5334		1,36
Hoge FAS	3,12	0,96	9,49	0,0481	*	3,12

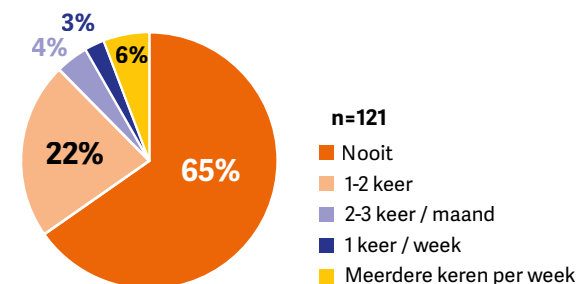
* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Betrokken geraken in een gevecht

Hoe vaak ben jij de voorbije twee maanden betrokken geweest bij een gevecht ?

Verdeling van de kinderen volgens de frequentie waarmee ze de voorbije twee maanden betrokken zijn geraakt in een gevecht

Wat het vervolg betreft, werden de analyses uitgevoerd op de variabele 'nooit betrokken te zijn geweest bij een gevecht in de voorbije twee maanden'.

Bivariate analyses

Frequentie van het nooit betrokken te zijn geraakt in een gevecht in de voorbije twee maanden, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	56	66,1%	0,92
Jongen	263	64,3%	
Leeftijd			
< 16 jaar	105	60,0%	0,23
≥ 16 jaar	210	67,6%	
Family affluence scale			
Laag	158	70,3%	0,05
Gemiddeld	103	60,2%	
Hoog	37	51,4%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	98	63,3%	0,81
Ja	217	65,4%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	128	60,9%	0,50
Tussen één en zes maanden	130	66,2%	
Meer dan zes maanden	40	70,0%	

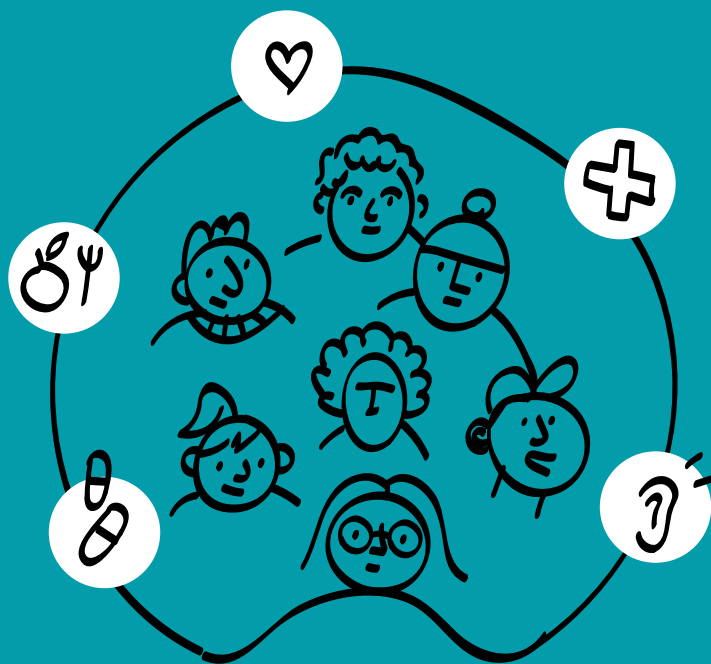
Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het in de voorbije twee maanden nooit betrokken te zijn geraakt in een gevecht binnen de GI/IPPJ

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,87	0,43	1,73	0,7038		-1,14
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,22	0,69	2,16	0,4935		1,22
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,22	0,70	2,11	0,4804		1,22
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,65	0,73	3,95	0,2377		1,65
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,20	0,69	2,07	0,5171		1,20
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,54	0,30	0,94	0,0297	*	-1,87
Hoge FAS	0,39	0,18	0,84	0,0154	*	-2,60

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Het recht op gezondheid

*Van de kok tot de opvoeder zijn wij
zorgverstrekkers in de instelling.*

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid is verankerd in artikel 24 van het VRK, dat aan de Staten die partij zijn oplegt om ernaar te streven “te waarborgen dat geen enkel kind zijn recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden¹.” In zijn *General Comment* nr. 24 past het VN-Kinderrechtencomité dit recht toe op kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd en stelt het onder meer dat “ieder kind gedurende zijn gehele verblijf de lichamelijke en geestelijke gezondheidszorg moet ontvangen die het nodig heeft” (§95d).

In zijn meest recente *Concluding Observations* (2019) brengt het VN-Kinderrechtencomité dit aandachtspunt voor België naar voren en roept het ons land op om “ervoor te zorgen dat, wanneer detentie onvermijdelijk is, de detentieomstandigheden in overeenstemming zijn met de internationale normen, met inbegrip van toegang tot [...] gezondheidszorg, [...]” (§47(d))

De *Havana Rules* leggen in detail uit wat medische zorg inhoudt voor minderjarigen die van hun vrijheid zijn beroofd, en behandelen verschillende andere dimensies van het recht op gezondheid, zoals medisch onderzoek bij opname, geestelijke gezondheid, preventie van verslaving en toediening van geneesmiddelen (§§49-55).

De Richtsnoeren voor kindvriendelijke justitie van de Raad van Europa (2010) omvatten eveneens het recht op medische bijstand voor kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd (§21b).

Het CPT heeft een aantal algemene criteria² ontwikkeld om de kwestie van de toegang tot gezondheidszorg te onderzoeken, waaronder: toegang tot een arts, gelijkwaardigheid van zorg, toestemming van de patiënt en vertrouwelijkheid, gezondheidspreventie, onafhankelijkheid en vakbekwaamheid (§113). Het besteedt bijzondere aandacht aan de specifieke medische behoeften van minderjarigen die van hun vrijheid zijn beroofd en bepaalt dat de aan minderjarigen aangeboden gezondheidszorg integraal deel moet uitmaken van een multidisciplinair (medisch-psychosociaal) zorgprogramma. Dit houdt onder meer in dat alle minderjarigen bij hun opname een volledige individuele beoordeling van hun sociale, psychologische en medische behoeften moeten krijgen en dat er altijd een nauwe coördinatie moet zijn tussen het werk van het gezondheidsteam in de GI/IPPJ en dat van andere beroepsbeoefenaars die regelmatig contact met de minderjarigen hebben (§114). Voorts beveelt het CPT aan dat in ieder detentiecentrum voor minderjarigen een alomvattende strategie voor de aanpak van drugsmisbruik (met inbegrip van preventie en behandeling) en voor de preventie van zelfverminking en zelfdoding, wordt ingevoerd. Gezondheidsvoorlichting over overdraagbare ziekten is een ander belangrijk element van een programma voor preventieve

zorg. Bovendien moeten kinderen met geestelijke gezondheidsproblemen worden behandeld door specialisten, zoals kinderpsychiaters of kinder- en jeugdpsychologen (§116). Het CPT erkent dat er altijd speciale aandacht moet worden besteed aan de gezondheidsbehoeften van jonge minderjarige vrouwen: toegang tot een gynaecoloog en toegang tot specifiek op vrouwen gerichte gezondheidsvoorlichting moet worden verstrekt (§117).

In België is het recht op de bescherming van de gezondheid verankerd in artikel 23 van de Belgische Grondwet.

In de Franse Gemeenschap is in de *Code des IPPJ* van 2014 een heel hoofdstuk gewijd aan gezondheid en hygiëne. Het heeft onder meer betrekking op voeding, persoonlijke hygiëne, algemene en gespecialiseerde gezondheidszorg, toediening van geneesmiddelen, spoedige toegang tot medische diensten, medische kosten en geestelijke gezondheidszorg (Artikelen 27-35). Deze bepalingen zijn opgenomen in het *Règlement des IPPJ* 2014, dat bij aankomst aan de jongere wordt overhandigd (pp. 3, 7-8).

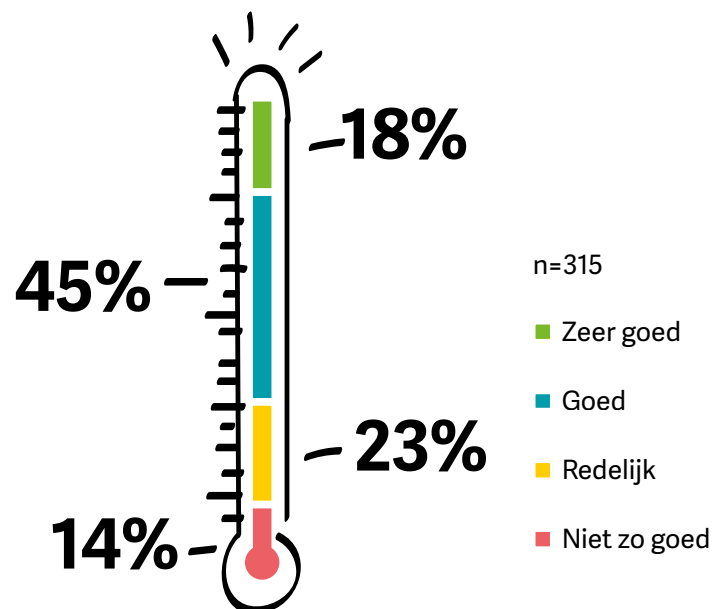
Het nieuwe *Règlement des IPPJ*, aangenomen in 2019, bevat soortgelijke bepalingen als de vroegere *Code des IPPJ* met betrekking tot gezondheid en hygiëne. Deze werden echter uitgebreid en hebben onder andere betrekking op: 'toegang tot hygiënische en privacy-vriendelijke sanitaire voorzieningen voor kinderen' en bevatten ook regels met betrekking tot zwangere meisjes, waaronder de overdracht van meisjes die een vrijwillige zwangerschapsonderbreking wensen naar een gezondheidsinstelling waar een seksuele voorlichtingsdienst aan verbonden is (Artikelen 29-37).

In de Vlaamse Gemeenschap bevatten de Algemene huisregels van de GI informatie voor geplaatste kinderen over medische zorg. Hierin wordt melding gemaakt van de mogelijkheid om een arts of specialist te raadplegen en staat informatie over het toedienen van geneesmiddelen (p. 8).

In deze studie wordt het recht op gezondheid binnen de GI/IPPJ vanuit verschillende aspecten benaderd. Het eerste bevroegde aspect is de subjectieve gezondheid, of 'de beoordeling door de persoon zelf van zijn eigen gezondheidstoestand'³. Het tweede is de geestelijke gezondheid aan de hand van vragen over iemand te hebben om mee te praten en over de toegankelijkheid van een psycholoog/psychiater. Het derde aspect betreft de toegankelijkheid van de medische diensten (waaronder een gynaecoloog voor de meisjes), de tevredenheid over het contact hiermee, en de wachttijd voor toegang tot de medische diensten. In de vierde plaats wordt de kwestie van de toegankelijkheid van hygiënische producten en cosmetica aan de orde gesteld.

Subjectieve gezondheid

Wat vind jij van je gezondheid [binnen de GI/IPPJ]?

Er werd gepeild naar de gezondheidstoestand van de kinderen door hen te vragen antwoord te geven op de vraag 'Wat vind jij van je gezondheid?'. De antwoordmogelijkheden waren de volgende: 'zeer goed', 'goed', 'redelijk' en 'niet zo goed'. De kinderen die hebben geantwoord met 'redelijk' of 'niet zo goed' werden beschouwd als kinderen met een eerder negatieve perceptie van hun gezondheid⁴.

Meer dan één derde van de kinderen (37%) heeft een negatieve perceptie van zijn gezondheid. 63 % van de kinderen heeft een positieve perceptie van hun gezondheid.

Een groot deel van de geplaatste jongeren komt zeer zwaar beschadigd aan. Degenen die beweren gezond te zijn, zijn misschien niet altijd gezond, maar kunnen omringd zijn door mensen die nog meer beschadigd zijn dan hen.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

HBSC 2018 : Negatieve perceptie = 21,9%; positieve perceptie = 78,1%

24,3% van de kinderen bestempelt zijn gezondheid als zeer goed en 53,8% als goed. Iets meer dan twee op de tien kinderen hebben een negatieve perceptie van hun gezondheid en vinden dat hun gezondheid redelijk (18,9%) of niet zo goed (3%) is.

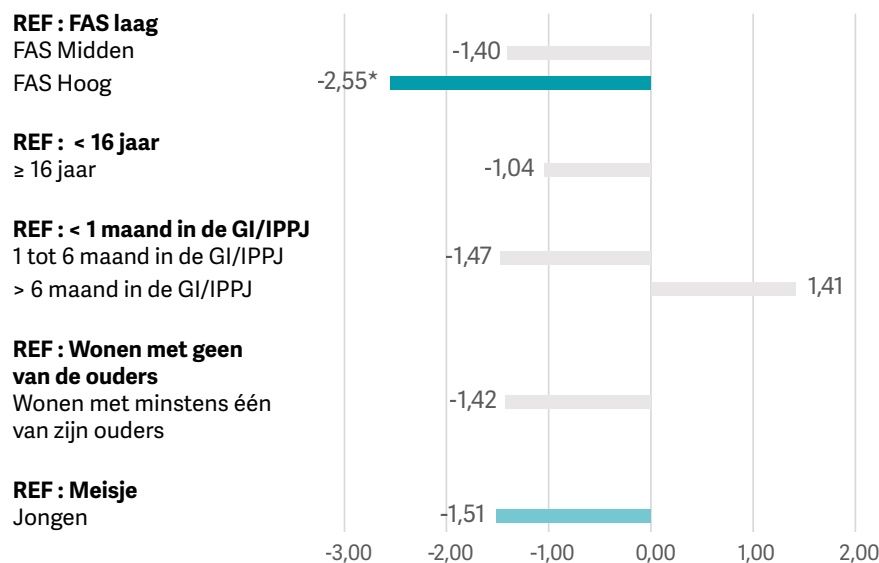

Verband tussen subjectieve gezondheid en welzijn

Dankzij meer gerichte analyses uitgevoerd in deze studie is het verband tussen welzijn en subjectieve gezondheid naar voren gekomen. De kinderen die stelden zich gelukkig te voelen, gaven vaker aan in goede gezondheid te verkeren (77%) dan de andere kinderen (56%). Evenzo gaven de kinderen met een hoge mate van levenstevredenheid vaker aan in goede gezondheid te verkeren (73%) dan de andere kinderen (57%).

Multivariate analyses

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en de negatieve gezondheidsperceptie

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

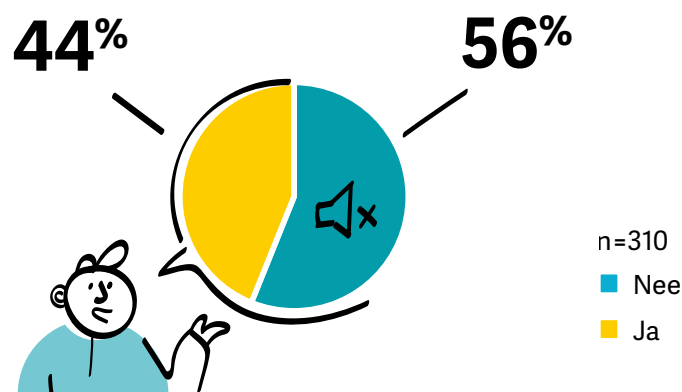
De resultaten van de analyses tonen een **statistisch significant verband** tussen een negatieve gezondheidsperceptie en de socio-economische status van de kinderen. Kinderen met een hoge *family affluence scale* hebben 2,55 keer minder kans een negatieve perceptie van hun gezondheid te hebben dan kinderen met een lage *family affluence scale*.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat het geslacht ook een **relevante factor** is die een invloed zou kunnen hebben op een negatieve gezondheidsperceptie. Zo zouden jongens minder vaak een negatieve perceptie van hun gezondheid hebben dan meisjes.

Geestelijke gezondheid

Iemand hebben om mee te praten

Heb je [binnen de GI/IPPJ] iemand met wie je kan praten wanneer je je niet goed voelt (bv. wanneer je stress ervaart, je niet goed kunt slapen, je nachtmerries hebt, je eetlust vermindert...)?

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'altijd', 'meestal', 'soms', 'zelden' en 'nooit'. De kinderen die aangaven dat ze 'altijd' of 'meestal' iemand hebben om mee te praten, werden beschouwd als kinderen die iemand hebben om mee te praten als ze zich niet goed voelen.

Zo heeft 44% van de kinderen iemand om mee te praten als ze zich niet goed voelen (29% altijd en 15% meestal). **56% van hen heeft doorgaans niemand om in vertrouwen te nemen** (20% van hen verklaart soms iemand te hebben om mee te praten, 9% zelden en 27% nooit).

Jongeren die in de instelling aankomen, komen vaak uit een gebroken omgeving of hebben niet noodzakelijkerwijs iemand die ze kunnen vertrouwen. Zelfs als we proberen deze trend om te buigen, hebben jongeren vaak al een lang institutioneel verleden, waarin ze een veelheid aan actoren hebben ontmoet, soms al sinds hun kindertijd. Het is dus moeilijk voor hen om zich open te stellen. Om je open te stellen heb je vertrouwen nodig, en om vertrouwen op te bouwen heb je tijd nodig. Het is een moeilijke uitdaging. Bovendien zijn medewerkers in de instelling gemandateerd door de jeugdrechtbank, wat de notie van 'dwang' verleent aan de hulpverleningsrelatie.

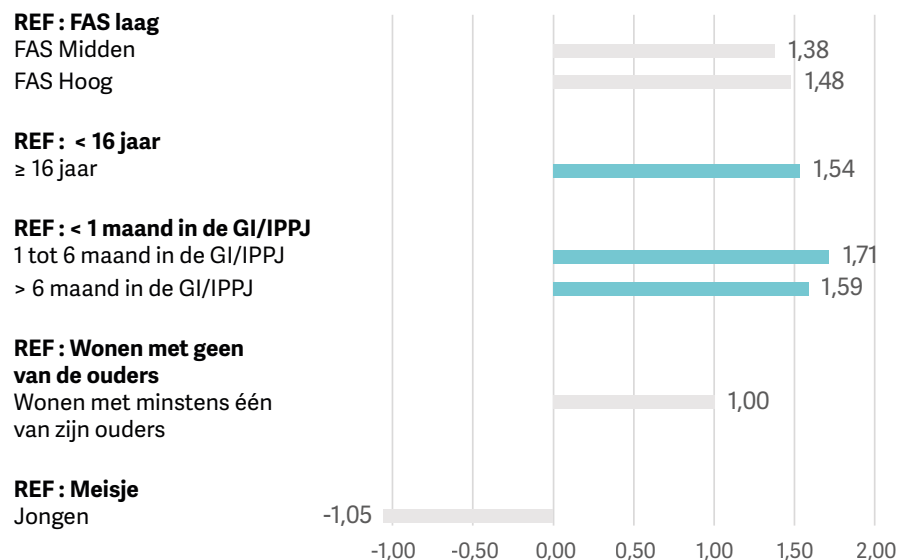
Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Wat dagdagelijkse kwesties betreft is het onmogelijk om in de instelling niemand te vinden om mee te praten. Kwesties die verband houden met het intrinsieke leven zijn moeilijker, omdat we hier raken aan de vertrouwensrelatie, die vaak op de proef wordt gesteld voordat de jongeren worden geplaatst. Daarnaast weet de jongere dat het personeel van de instelling verslag uitbrengt aan het gerecht over zijn of haar gedrag.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Multivariate analyses

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en iemand hebben om mee te praten wanneer je je niet goed voelt

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** aan tussen iemand te hebben om mee te praten en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de leeftijd en de verblijfsduur in de GI/IPPJ **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op iemand te hebben om mee te praten.

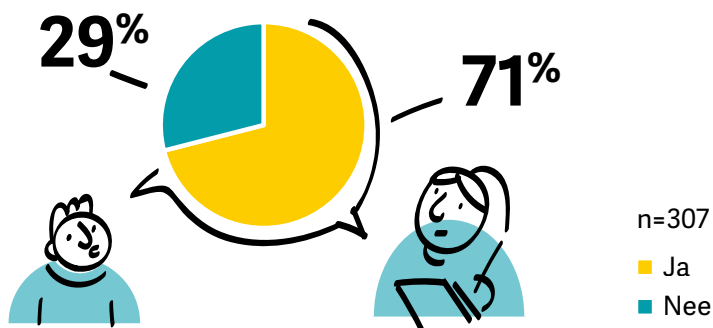
Oudere kinderen (16 jaar of ouder) zouden vaker iemand hebben om mee te praten dan jongere kinderen. Kinderen die één tot zes maanden of meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven zouden ook vaker iemand hebben om mee te praten dan kinderen die minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven.

Toegang tot een psycholoog/psychiater

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Kan je [binnen de GI/IPPJ] een psycholoog/psychiater zien wanneer je dat nodig hebt?

71% van de kinderen kan een psycholoog/psychiater zien wanneer dat nodig is.

De psycholoog is meestal verbonden aan de instelling, dus de toegang hiertoe zal gemakkelijker zijn dan tot andere specialisten, zoals bijvoorbeeld in de vorige vraag over de toegang tot een gynaecoloog.

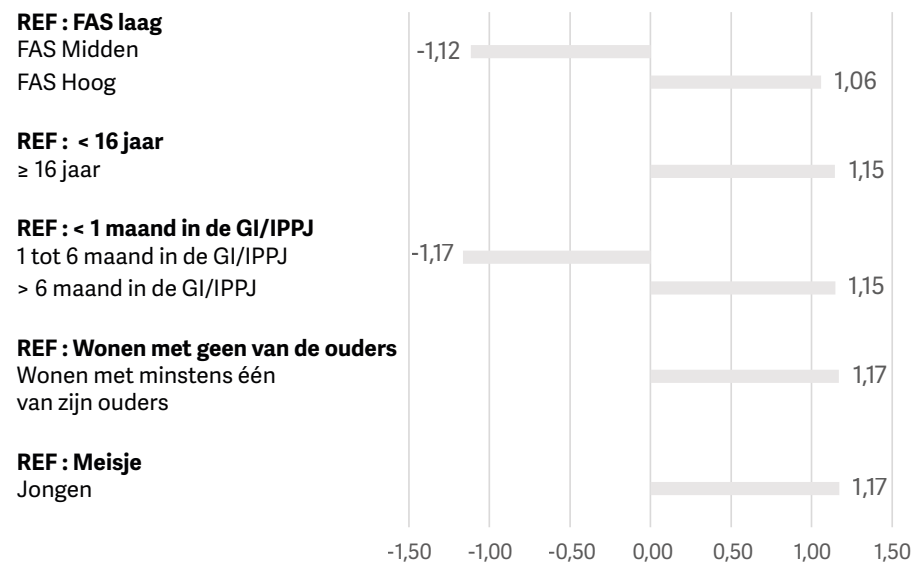
Elke Van Wayenberghe – Klachtenbehandelaar JO-lijn

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de [binnen de GI/IPPJ] aanwezige psychologische ondersteuning en het contact met de pedopsychiater [die buiten de GI/IPPJ wordt ontmoet].

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Multivariate analyses

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en een psycholoog/psychiater kunnen zien wanneer men het nodig heeft

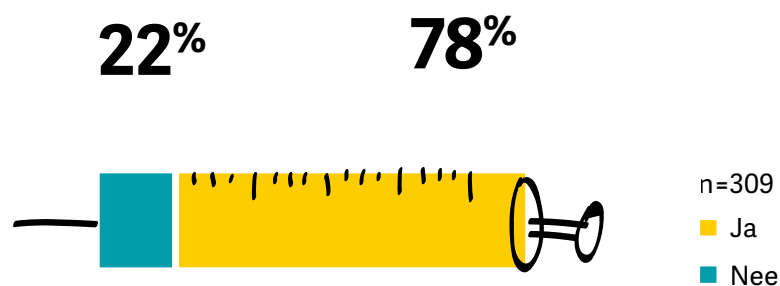
Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = p<0,05; ** = p<0,01; *** = <0,001).

De multivariate analyses tonen geen **significante** of **relevante** verbanden tussen het al dan niet een psycholoog/psychiater kunnen zien wanneer dat nodig is en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Contacten met medische diensten

Toegankelijkheid

Kan je [binnen de GI/IPPJ] de medische dienst zien wanneer je dat nodig hebt?

78% van de kinderen kan de medische dienst zien wanneer dat nodig is.

Er wordt veel aandacht besteed aan de gezondheidszorg omdat jongeren vaak in een slechte lichamelijke toestand aankomen. We denken aan tandheelkundige verzorging, röntgenfoto's, maar ook aan de noodzakelijke medicatie voor onder andere de ontwenning of het begeleiden van jongeren die het psychologisch moeilijk hebben. Wij zijn zorgverstrekkers in de instelling, van de kok tot de opvoeder.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Multivariate analyses

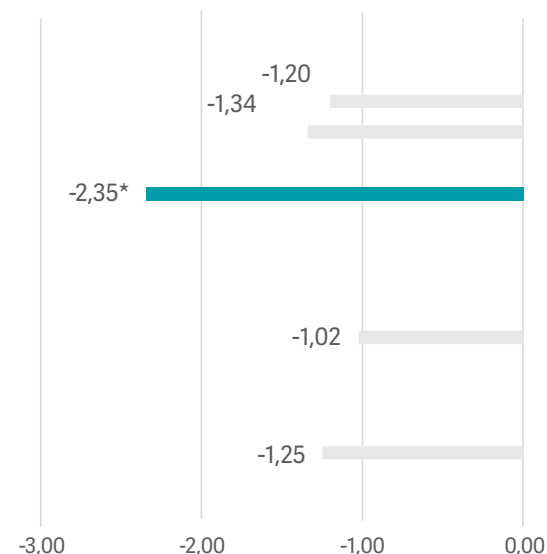
Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en de medische dienst kunnen zien wanneer men het nodig heeft

REF : FAS laag
FAS Midden
FAS Hoog

REF : < 16 jaar
≥ 16 jaar

REF : Wonen met geen van de ouders
Wonen met minstens één van zijn ouders

REF : Meisje
Jongen

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

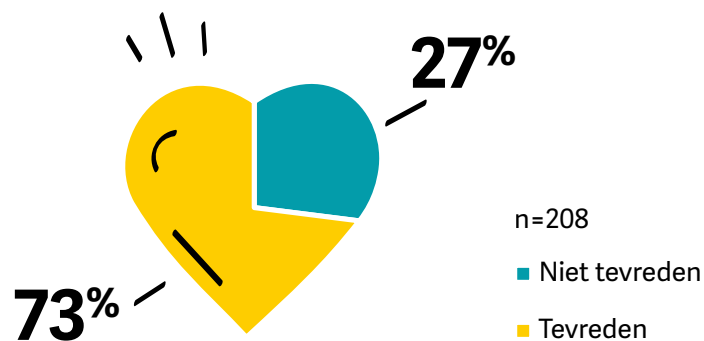

Om technische redenen kon de multivariate analyse niet worden uitgevoerd op de variabele 'verblijfsduur in de GI/IPPJ'. Deze variabele is daarom voor deze vraag uit de analyse verwijderd.

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen de mogelijkheid om de medische dienst te kunnen zien wanneer dat nodig is en de leeftijd, wat erop wijst dat kinderen van 16 jaar of ouder 2,35 keer minder kans hebben de medische dienst te kunnen zien wanneer dat nodig is dan jongere kinderen.

Tevredenheid

Ben je tevreden van je contact met de medische dienst?

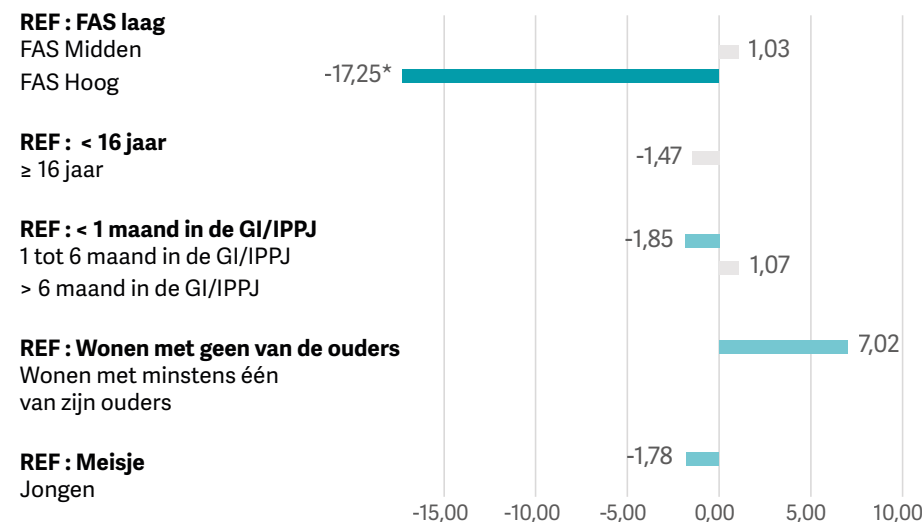

Deze vraag werd enkel gesteld aan kinderen die eerder hadden aangegeven dat zij contact hadden gehad met de medische dienst.

Van de kinderen die contact hebben gehad met de medische dienst wanneer dat nodig was, was 73% tevreden over het contact.

Multivariate analyses

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en tevreden zijn over het contact met de medische dienst

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

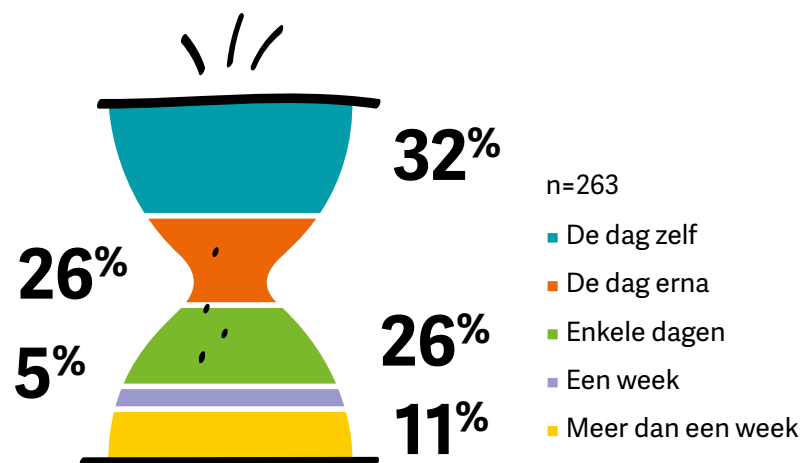
Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen de tevredenheid over het contact met de medische dienst en de socio-economische status, wat erop wijst dat kinderen met een hoge *family affluence scale* 17,25 keer minder kans hebben tevreden te zijn over het contact met de medische dienst dan kinderen met een lage *family affluence scale*.

Indien we de 'relevantielimiet' (odds ratio $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de verblijfsduur in de GI/IPPJ, met minstens één van zijn ouders wonen en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op de tevredenheid over de contacten met de medische dienst.

Zo zouden kinderen die sinds één tot zes maanden in de GI/IPPJ verbleven minder kans hebben tevreden te zijn dan kinderen die sinds minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven, en zouden jongens minder kans hebben tevreden te zijn dan meisjes. Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen, zouden op hun beurt meer kans hebben zich tevreden te voelen dan kinderen die niet met minstens één van hun ouders samenwonen.

Wachttijd

Hoe snel kreeg je een afspraak bij de medische dienst?

De kinderen die antwoordden met 'de dag zelf' of 'de dag erna', werden beschouwd als kinderen met een redelijke wachttijd om een afspraak te krijgen met de medische dienst.

Meer dan de helft van de kinderen (58%) heeft een redelijke wachttijd gehad om een afspraak te krijgen met de medische dienst. Onder hen kon 32% de dag zelf een afspraak krijgen en 16% de dag erna.

Multivariate analyses

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en een redelijke wachttijd hebben gehad om de medische dienst te kunnen zien

REF : FAS laag

FAS Midden

FAS Hoog

REF : < 16 jaar

≥ 16 jaar

REF : < 1 maand in de GI/IPPJ

1 tot 6 maand in de GI/IPPJ

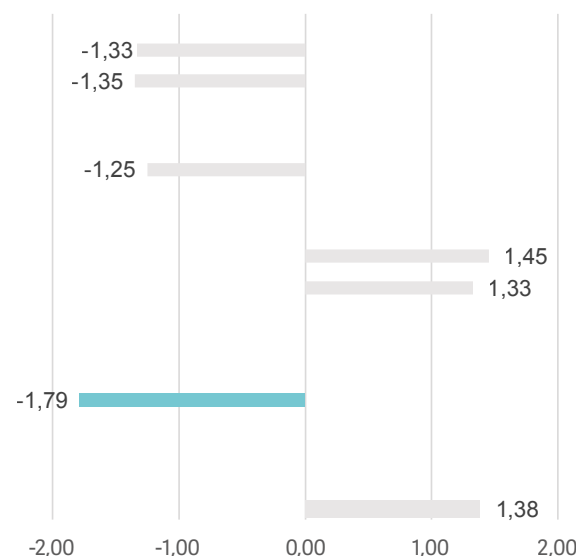
> 6 maand in de GI/IPPJ

REF : Wonen met geen van de ouders

Wonen met minstens één van zijn ouders

REF : Meisje

Jongen

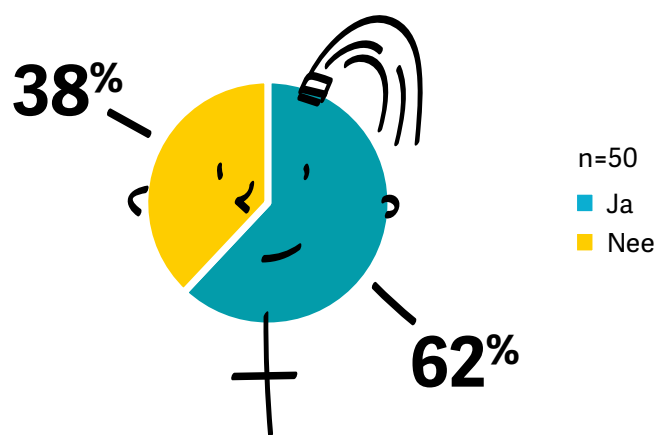
Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $< 0,001$).

De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen het feit een redelijke wachttijd te hebben gehad om een afspraak te krijgen met de medische dienst en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' ($odds\ ratio < -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat met minstens één van zijn ouders wonen een **relevant factor** is die een invloed zou kunnen hebben op een redelijke wachttijd te hebben gehad om een afspraak te krijgen met de medische dienst. Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen zouden immers minder kans hebben een redelijke wachttijd te hebben gehad dan kinderen die niet met minstens één van hun ouders wonen.

Toegang tot een gynaecoloog

Kan je een gynaecoloog zien wanneer je dat nodig hebt? (enkel de meisjes)

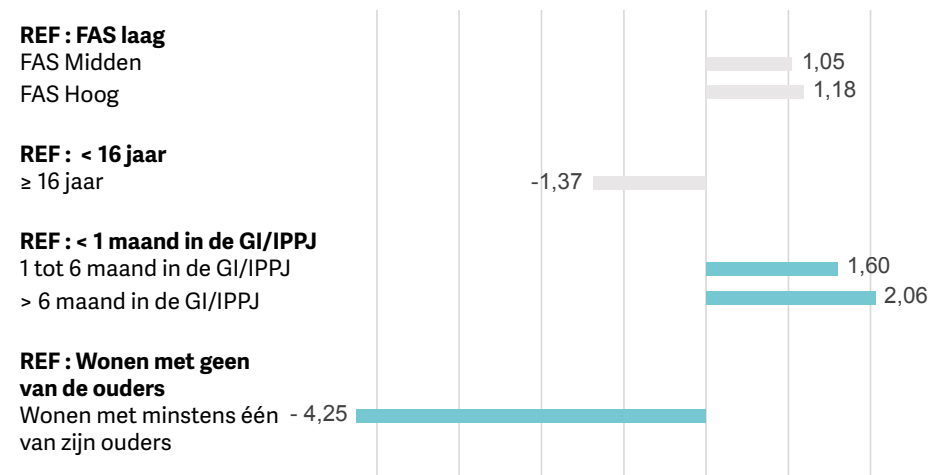

Deze vraag werd alleen gesteld aan kinderen die eerder in de vragenlijst aangaven dat zij van het vrouwelijke geslacht waren.

62% van de meisjes kan een gynaecoloog zien wanneer dat nodig is.

Multivariate analyses

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en een gynaecoloog kunnen zien wanneer men het nodig heeft (enkel de meisjes)

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Aangezien deze vraag alleen aan de meisjes werd gesteld, werd bij de analyses geen rekening gehouden met het geslacht. De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen een gynaecoloog te kunnen zien wanneer dat nodig is en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' ($odds\ ratio < -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de verblijfsduur in de GI/IPPJ en met minstens één van zijn ouders wonen **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op een gynaecoloog te kunnen zien.

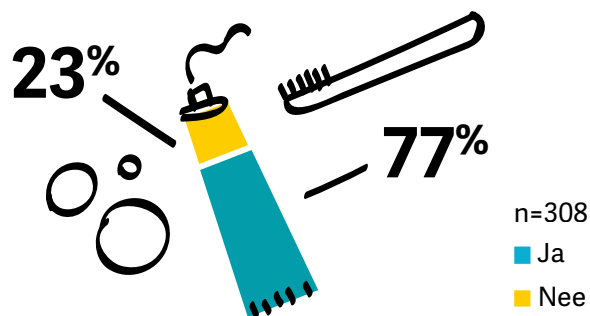
Zo zouden kinderen die al langer in de GI/IPPJ verbleven (één tot zes maanden en sinds meer dan zes maanden) meer kans hebben een gynaecoloog te kunnen zien wanneer dat nodig is dan kinderen die sinds minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven. Kinderen die met minstens één van hun ouders wonen, zouden op hun beurt minder kans hebben om een gynaecoloog te kunnen zien wanneer dat nodig is dan kinderen die niet met hun ouders wonen.

Toegang tot hygiëne / cosmetische producten

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Heb je [binnen de IPPJ/GI] toegang tot de hygiëne/ cosmetische producten die je nodig hebt?

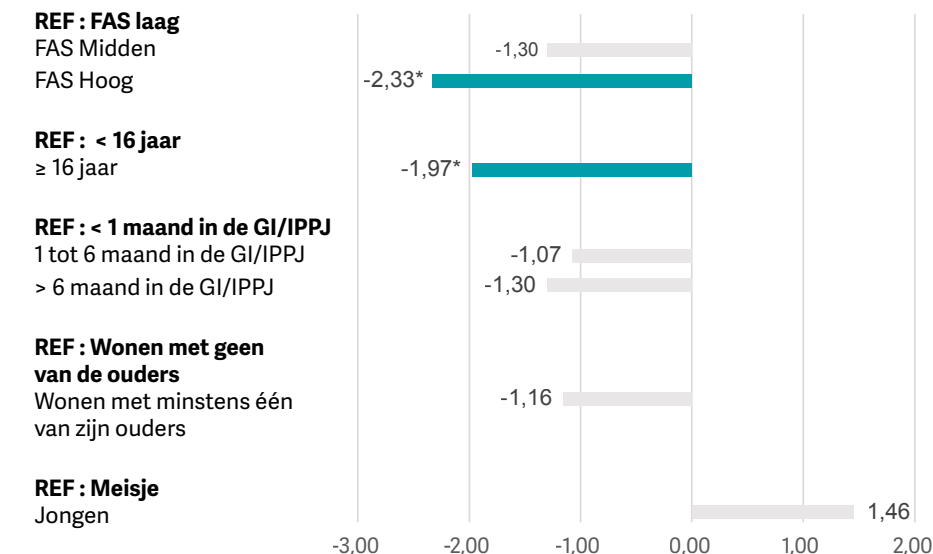
77% van de kinderen heeft toegang tot de hygiëne /cosmetische producten die ze nodig hebben.

Misschien willen jongeren die toegang hebben gehad tot veel verzorgingsproducten ook veel. In de instelling hebben ze in ieder geval toegang tot alle basisproducten en hygiëne maakt deel uit van de onderwijsaanpak.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Multivariate analyses

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en toegang te hebben tot de hygiëne/cosmetische producten die men nodig heeft

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = p<0,05; ** = p<0,01; *** = <0,001).

De multivariate analyse toonde **statistisch significante verbanden** tussen de toegang tot de hygiëne /cosmetische producten en de kenmerken van de kinderen. Zo hebben kinderen met een hoge family affluence scale 2,33 keer minder kans op toegang dan de kinderen met een lage family affluence scale, terwijl kinderen van 16 jaar of ouder 1,97 keer minder kans hebben op toegang tot dergelijke producten dan jongere kinderen.

Eindnoten

- 1 Zie ook art. 12 IVESCR en art. 11 van het herziene Europees Sociaal handvest.
- 2 Van toepassing op alle gevangenen, niet alleen op plaatsen waar minderjarigen van hun vrijheid zijn beroofd.
- 3 J. TAFFOREAU, « Santé subjective », in J. VAN DER HEYDEN ET R. CHARAFEDDINE (red.), *Enquête de santé 2013 - rapport 1 : Santé et bien-être*, Institut Scientifique de Santé Publique, Bruxelles, 2013, p. 31.
- 4 Zoals voorgesteld in de HBSC-enquête: N. MOREAU *et al.*, *o.c.*, p. 292.

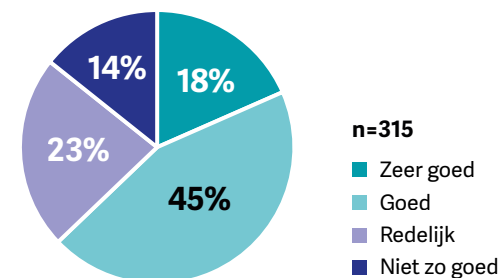
Bijlage

Subjectieve gezondheid

Wat vind jij van je gezondheid ?

Verdeling van de kinderen volgens hun perceptie van hun gezondheid

De kinderen die hebben geantwoord met 'redelijk' of 'niet zo goed' werden beschouwd als kinderen met een eerder negatieve perceptie van hun gezondheid.

Bivariate analyses

Frequentie van de negatieve gezondheidsperceptie, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	54	44,4	0,26
Jongen	259	35,1	
Leeftijd			
< 16 jaar	101	35,6	0,78
≥ 16 jaar	208	38,0	
Family affluence scale			
Laag	156	39,7	0,11
Gemiddeld	104	36,5	
Hoog	34	20,6	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	96	42,7	0,23
Ja	215	34,9	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	128	40,6	0,10
Tussen één en zes maanden	128	32,0	
Meer dan zes maanden	36	50,0	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van de negatieve gezondheidsperceptie

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,66	0,33	1,32	0,2392		-1,51
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,70	0,40	1,25	0,2249		-1,42
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,68	0,39	1,18	0,1742		-1,47
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,41	0,64	3,13	0,3893		1,41
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,96	0,55	1,68	0,8897		-1,04
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,71	0,41	1,24	0,2351		-1,40
Hoge FAS	0,39	0,15	0,94	0,0460	*	-2,55

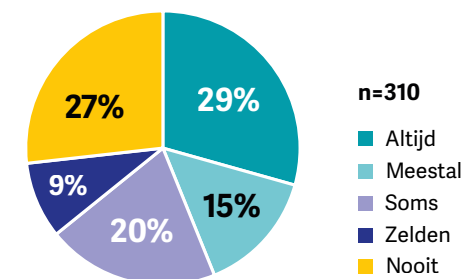
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Geestelijke gezondheid: Iemand hebben om mee te praten

Heb je iemand met wie je kan praten wanneer je je niet goed voelt ?

Verdeling van de kinderen volgens iemand te hebben om mee te praten

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'altijd' en 'meestal' werden beschouwd als kinderen die iemand hebben om mee te praten als ze zich niet goed voelen.

Bivariate analyses

Frequentie van het feit iemand te hebben om mee te praten, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	53	43,4%	1,00
Jongen	255	44,3%	
Leeftijd			
< 16 jaar	98	37,8%	0,14
≥ 16 jaar	206	47,6%	
Family affluence scale			
Laag	154	40,9%	0,68
Gemiddeld	101	45,5%	
Hoog	34	47,1%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	95	43,2%	1,00
Ja	211	43,6%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	125	36,8%	0,08
Tussen één en zes maanden	127	48,8%	
Meer dan zes maanden	36	52,8%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het feit iemand te hebben om mee te praten wanneer je je niet goed voelt

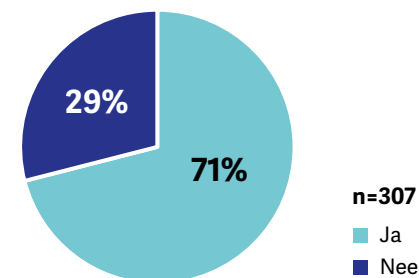
	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,95	0,48	1,90	0,8791		-1,05
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,00	0,57	1,77	0,9997		1,00
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,71	1,00	2,95	0,0507		1,71
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,59	0,72	3,51	0,2515		1,59
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,54	0,89	2,67	0,1233		1,54
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,38	0,79	2,39	0,2560		1,38
Hoge FAS	1,48	0,66	3,30	0,3360		1,48

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Geestelijke gezondheid: Toegang tot een psycholoog/psychiater

**Kan je een psycholoog / psychiater zien
wanneer je dat nodig hebt ?**

Verdeling van de kinderen
volgens een psycholoog/
psychiater te kunnen zien
wanneer men het nodig heeft

Bivariate analyses

Frequentie van een psycholoog/psychiater te kunnen zien wanneer men het nodig heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	53	69,8%	0,94
Jongen	252	71,4%	
Leeftijd			
< 16 jaar	98	69,4%	0,68
≥ 16 jaar	203	72,4%	
Family affluence scale			
Laag	154	70,8%	0,86
Gemiddeld	99	68,7%	
Hoog	34	73,5%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	95	71,6%	1,00
Ja	208	71,6%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	122	71,3%	0,73
Tussen één en zes maanden	126	71,4%	
Meer dan zes maanden	36	77,8%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van een psycholoog / psychiater te kunnen zien wanneer men het nodig heeft

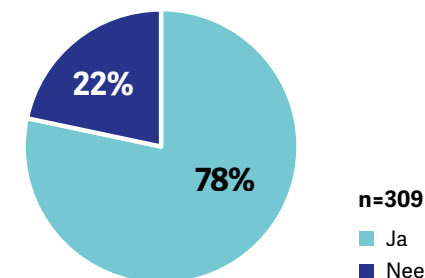
	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,17	0,55	2,40	0,6671		1,17
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,17	0,63	2,14	0,6129		1,17
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maanden in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,86	0,47	1,55	0,6098		-1,17
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,15	0,48	2,97	0,7660		1,15
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,15	0,63	2,05	0,6491		1,15
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,90	0,49	1,65	0,7211		-1,12
Hoge FAS	1,06	0,45	2,72	0,8983		1,06

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Contacten met de medische diensten : Toegankelijkheid

Kan je de medische dienst zien wanneer je dat nodig hebt?

Verdeling van de kinderen volgens de medische dienst te kunnen zien wanneer men het nodig heeft

Bivariate analyses

Frequentie van de medische dienst te kunnen zien wanneer men het nodig heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	53	84,9%	0,26
Jongen	254	76,8%	
Leeftijd**			
< 16 jaar	99	87,9%	<0,01
≥ 16 jaar	205	74,1%	
Family affluence scale			
Laag	154	78,6%	0,80
Gemiddeld	102	78,4%	
Hoog	34	73,5%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	94	78,7%	1,00
Ja	210	78,6%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	123	81,3%	0,28
Tussen één en zes maanden	127	74,0%	
Meer dan zes maanden	36	83,3%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van de medische dienst te kunnen zien wanneer men het nodig heeft

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,80	0,32	1,82	0,6131		-1,25
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,98	0,50	1,86	0,9446		-1,02
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,43	0,20	0,84	0,0177	*	-2,35
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,83	0,44	1,58	0,57		-1,20
Hoge FAS	0,75	0,31	1,94	0,53		-1,34

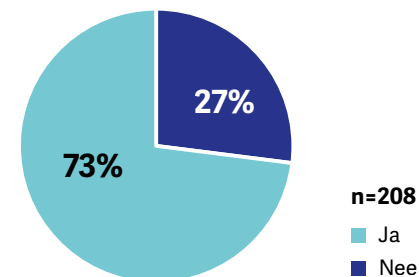
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Contacten met de medische diensten : Tevredenheid

Ben je tevreden van je contact met de medische dienst?

Verdeling van de kinderen volgens het tevreden zijn over het contact met de medische dienst

De vraag werd alleen gesteld aan kinderen die hebben aangegeven dat zij contact hadden gehad met de medische dienst

Bivariate analyses

Frequentie van het tevreden zijn over het contact met de medische dienst, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	44	75,0%	0,91
Jongen	191	72,8%	
Leeftijd			
< 16 jaar	83	72,3%	0,96
≥ 16 jaar	151	73,5%	
Family affluence scale*			
Laag	119	80,7%	<0,05
Gemiddeld	77	66,2%	
Hoog	25	60,0%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	71	67,6%	0,28
Ja	163	75,5%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	97	72,2%	NA
Tussen één en zes maanden	93	71,0%	
Meer dan zes maanden	30	83,3%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het tevreden zijn over het contact met de medische dienst

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,56	0,05	6,05	0,6344		-1,78
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	7,02	0,98	66,41	0,0610		7,02
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,54	0,08	3,30	0,5079		-1,85
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,07	0,08	29,54	0,9610		1,07
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,68	0,14	3,08	0,6170		-1,47
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,03	0,18	6,88	0,9699		1,03
Hoge FAS	0,06	0,00	0,56	0,0213	*	-17,25

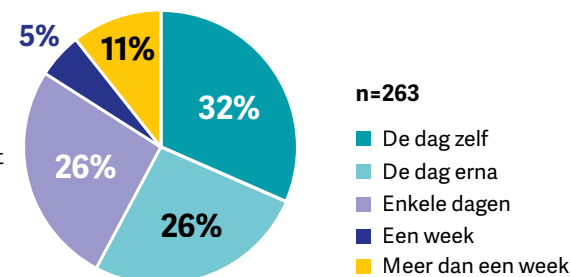
* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Contacten met de medische diensten : Wachtijd

Hoe snel kreeg je een afspraak bij de medische dienst?

Verdeling van de kinderen volgens de wachttijd om de medische dienst te zien

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'de dag zelf' of 'de dag erna', werden beschouwd als kinderen met een redelijke wachttijd om een afspraak te krijgen met de medische dienst.

Bivariate analyses

Frequentie van een redelijke wachttijd te hebben gehad om de medische dienst te kunnen zien, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	46	50,0%	0,29
Jongen	216	59,7%	
Leeftijd			
< 16 jaar	81	59,3%	0,87
≥ 16 jaar	178	57,3%	
Family affluence scale			
Laag	137	60,6%	0,56
Gemiddeld	82	54,9%	
Hoog	29	51,7%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	79	64,6%	0,17
Ja	180	54,4%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	97	53,6%	0,70
Tussen één en zes maanden	115	59,1%	
Meer dan zes maanden	34	58,8%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van een redelijke wachttijd te hebben om de medische dienst te kunnen zien

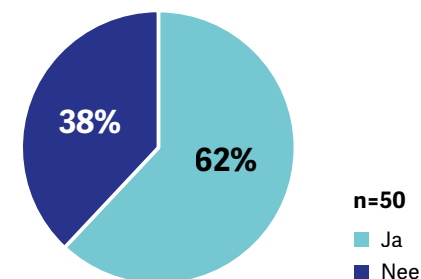
	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,38	0,66	2,88	0,3850		1,38
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,56	0,29	1,05	0,0740		-1,79
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,45	0,81	2,62	0,2123		1,45
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,33	0,58	3,12	0,5096		1,33
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,80	0,43	1,45	0,4664		-1,25
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,75	0,41	1,37	0,3487		-1,33
Hoge FAS	0,74	0,31	1,78	0,4980		-1,35

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Contacten met de medische diensten: Toegang tot een gynaecoloog (enkel meisjes)

Kan je een gynaecoloog zien wanneer je dat nodig hebt?

Verdeling van de meisjes volgens een gynaecoloog te kunnen zien wanneer men het nodig heeft

Bivariate analyses

Frequentie van een gynaecoloog te kunnen zien wanneer men het nodig heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Leeftijd			
< 16 jaar	24	0,625	1,00
≥ 16 jaar	26	0,615	
Family affluence scale			
Laag	21	0,571	NA
Gemiddeld	19	0,632	
Hoog	5	0,6	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	23	0,739	0,19
Ja	27	0,519	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	24	0,583	NA
Tussen één en zes maanden	17	0,706	
Meer dan zes maanden	7	0,571	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van een gynaecoloog te kunnen zien wanneer men het nodig heeft

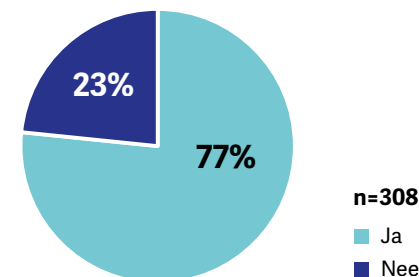
	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,24	0,04	1,13	0,0831		-4,25
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,60	0,33	8,92	0,5675		1,60
> 6 maanden in de GI/IPPJ	2,06	0,28	16,99	0,4811		2,06
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,73	0,16	3,05	0,6688		-1,37
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,05	0,26	4,20	0,9485		1,05
Hoge FAS	1,18	0,13	13,13	0,8818		1,18

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Toegang tot hygiëne/ cosmetische producten

Heb je toegang tot de hygiëne / cosmetische producten die je nodig hebt ?

Verdeling van de kinderen volgens het toegang hebben tot de hygiëne / cosmetische producten die ze nodig hebben

Bivariate analyses

Frequentie van het toegang te hebben tot de hygiëne/cosmetische producten die men nodig heeft, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	54	74,1%	0,73
Jongen	252	77,4%	
Leeftijd			
< 16 jaar	99	82,8%	0,11
≥ 16 jaar	203	73,9%	
Family affluence scale			
Laag	153	77,8%	0,33
Gemiddeld	101	75,2%	
Hoog	35	65,7%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	93	78,5%	0,72
Ja	211	75,8%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	122	76,2%	0,83
Tussen één en zes maanden	126	77,8%	
Meer dan zes maanden	37	73,0%	

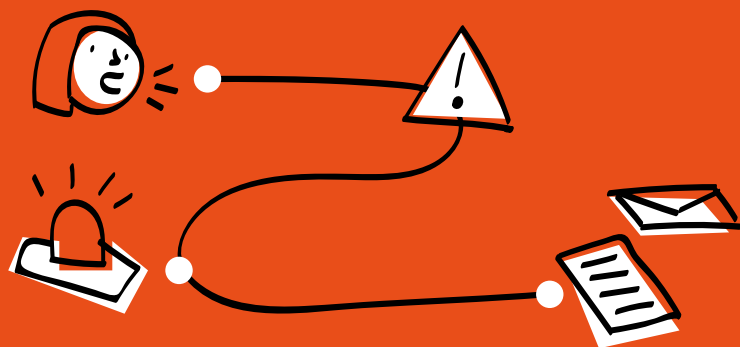
Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van toegang te hebben tot de hygiëne/cosmetische producten die men nodig heeft

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,46	0,66	3,11	0,3388		1,46
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,86	0,43	1,66	0,6639		-1,16
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,93	0,50	1,75	0,8223		-1,07
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,77	0,33	1,89	0,5504		-1,30
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,51	0,25	0,97	0,0450	*	-1,97
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,77	0,41	1,47	0,4220		-1,30
Hoge FAS	0,43	0,19	1,01	0,0484	*	-2,33

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Het recht om klacht in te dienen wegens niet-naleving van de rechten binnen de GI/IPPJ

Klachtrecht is een essentieel recht. Vooral als je in zo'n hiërarchische instellingen verblijft waarin je afhankelijk bent van de beslissingen van derden is het belangrijk om het gevoel te hebben dat je een klacht kunt formuleren wanneer je meent dat je rechten niet gerespecteerd worden [...].

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht
Kinderrechtencommissariaat

Artikel 37 (c) van het VRK beschermt het recht van ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd, om met “menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon te worden behandeld, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn leeftijd”.

In zijn *General Comment* nr. 24 stelt het VN-Kinderrechtencomité dat “ieder kind het recht moet hebben om zonder censuur ten aanzien van de inhoud een verzoek of klacht in te dienen bij de centrale overheid, de gerechtelijke autoriteit of een andere bevoegde onafhankelijke autoriteit, en het recht hebben om onverwijld op de hoogte te worden gebracht van het antwoord.” Daartoe “[moeten] kinderen op de hoogte zijn van hun rechten en kennis hebben van en gemakkelijk toegang hebben tot de mechanismen voor de behandeling van verzoeken of klachten” (§95, i).

De *Havana Rules* gaan ook uitvoerig in op het recht om verzoeken of klachten in te dienen (betreffende de behandeling in een instelling) en op de bijstand die de minderjarige in dit verband zou moeten kunnen genieten (§75-78).

Het CPT stelt dat effectieve klachten- en inspectieprocedures de fundamentele waarborgen zijn tegen mishandeling. Daarom moeten deze procedures eenvoudig, doeltreffend en kindvriendelijk zijn, met name wat het taalgebruik betreft. Daartoe moeten alle minderjarigen bij hun opname een exemplaar krijgen van de regels die het leven in de GI/IPPJ beheren en een schriftelijke optekening van hun rechten en plichten op een manier en in een taal die zij begrijpen. Ze moeten ook informatie krijgen over de wijze waarop ze een klacht kunnen indienen, met inbegrip van contactgegevens van de autoriteiten die bevoegd zijn om klachten te ontvangen. Het CPT herinnert aan het belang van regelmatige bezoeken aan alle detentiecentra voor minderjarigen door een onafhankelijke instantie die bevoegd is om klachten van minderjarigen te ontvangen (§130-132).

De *Code des IPPJ* 2014 in de Franse Gemeenschap bevat een titel die gewijd is aan de evaluatie van de naleving van de bepalingen van het Wetboek en aan de behandeling van klachten, en bepaalt dat de jongere zich tot de directeur van de IPPJ kan richten over elke kwestie en beslissing die hem persoonlijk aanbelangt, alsook over elke negatieve sanctie die tegen hem of haar getroffen is (Titel XV). Het traject wordt hierin uiteengezet en in voor de jongere meer toegankelijke bewoordingen herhaald in het *Règlement des IPPJ* (pp. 1 en 13). Het *Règlement* verduidelijkt ook de rol van de *Délégué général aux droits de l'enfant* als tussenpersoon tussen de jongere en de personen of instellingen die zijn rechten zouden schenden. Het Wetboek bepaalt voorts dat

in alle gevallen waarin een jongere klaagt over de houding van een personeelslid van de IPPJ, de directeur de klacht eerlijk moet behandelen en de betrokken partijen moet horen.

In elk van de IPPJ is er ook voorzien in een systeem van toezicht op de tenuitvoerlegging en naleving van alle bepalingen van het Wetboek door ambtenaren die door de bevoegde administratie worden aangewezen. Deze controle wordt met name uitgevoerd door middel van een regelmatige aanwezigheid ter plaatse en de administratie kan in kennis worden gesteld van klachten van een jongere, diens gezin, familieleden of een derde (Titel XV).

De *Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse* (2018) bevat een nieuw luik dat specifiek is gewijd aan de controle- en klachtenmechanismen die ter beschikking worden gesteld van de kinderen die in een IPPJ zijn geplaatst. Daartoe wordt een onafhankelijk controleorgaan opgericht, de 'Commission de surveillance des IPPJ', die zal worden voorgezeten door de *Délégué général aux droits de l'enfant*. De commissie zal de opdracht krijgen om te zorgen voor extern onafhankelijk toezicht op die plaatsen van vrijheidsberoving (Artikelen 72-78). Het *Règlement des IPPJ* 2019 bepaalt dat de jongere bij aankomst in de openbare instelling, tijdens een gesprek met de directeur of een lid van het opvoedend personeel, op de hoogte wordt gebracht van de opdracht en de contactgegevens van de *Délégué général aux droits de l'enfant* en de *Commission de surveillance*, alsook van de manieren waarop hij zich tot hen kan wenden. Er wordt ook uitleg gegeven over de rechten en plichten die uit het decreet voortvloeien, met name over de betwistingsmodaliteiten (Artikel 18, §1, 4° en 5°).

In de Vlaamse Gemeenschap voorziet het DRM (2004) in een klachtrecht voor de minderjarige (Artikel 29). De procedure voor de behandeling van klachten met betrekking tot jeugdhulp, die ten tijde van deze studie van toepassing was op de GI, werd bepaald door het Decreet van 1 juni 2001 houdende toekenning van een klachtrecht ten aanzien van bestuursinstellingen en de omzendbrief VR 2005/20 betreffende de klachtenbehandeling. Er zijn ook richtsnoeren voor de klachtenbehandeling voor het betrokken personeel van de GI. In de Algemene huisregels van de GI wordt aan de geplaatste kinderen uitgelegd hoe en bij wie zij een klacht kunnen indienen, onder meer bij de JO-lijn¹ en het Kinderrechtencommissariaat (§14.2).

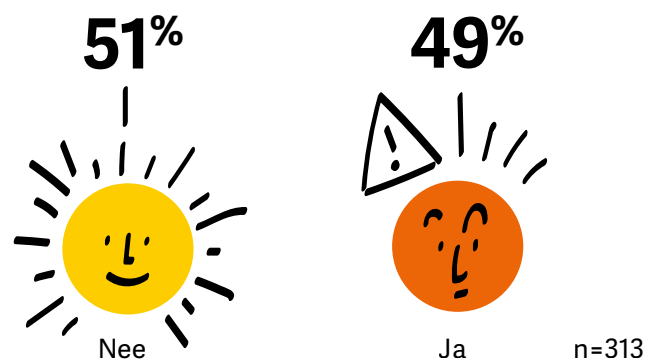
In januari 2017 keurde het Vlaams Parlement een nieuw decreet goed houdende het externe toezicht en de externe klachtenregeling bij voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren (openbaar en privaat - dus ook van toepassing op de Gemeenschapsinstellingen). De behandeling van klachten wordt toevertrouwd aan maandcommissarissen en aan een Commissie van toezicht, onder leiding van het Kinderrechtencommissariaat. De maandcommissarissen onderhouden ter plaatse contacten met de minderjarigen en met de medewerkers van de instelling. Ze kunnen optreden als bemiddelaars, maar ze kunnen de kinderen ook helpen om een formele klacht in te dienen, die dan steeds zal worden behandeld onder het toezicht van de Kinderrechtencommissaris*. Dit systeem blijft van toepassing onder het nieuwe systeem dat met het Decreet Jeugddelinquentierecht 2019 werd ingevoerd.

* Voor meer informatie, zie <https://www.cvtj.be/wat-is-en-doet-de-cvtj>.

In deze studie wordt het klachtrecht vanuit verschillende aspecten benaderd. Het eerste aspect dat aan de orde wordt gesteld, is het gevoel nood te hebben gehad om een klacht in te dienen. Hierna werd aan de kinderen gevraagd of zij ooit een klacht hadden ingediend. Aan de kinderen die deze vraag positief beantwoordden, werd gevraagd naar de modaliteiten van de klacht en of ze het gevoel hadden dat er met de klacht rekening was gehouden. Aan de kinderen die 'nee' antwoordden, werd gevraagd waarom zij geen klacht hadden ingediend.

De behoefte voelen om een klacht in te dienen

Heb je ooit een klacht willen indienen omdat je vindt dat je rechten binnen de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd?

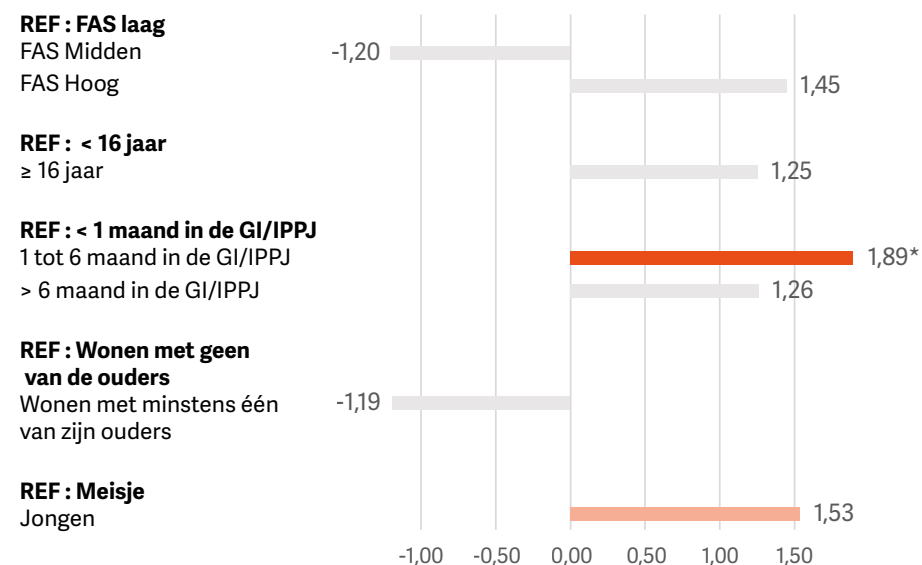
Iets minder dan de helft van de kinderen (49%) heeft ooit een klacht willen indienen omdat zij vonden dat hun rechten binnen de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd.

In 2020 hebben we maar 13 klachten uit de Gemeenschapsinstellingen mogen ontvangen. Enerzijds denken wij dat de JO-lijn bij de jongeren niet zo goed gekend is. Er hangen wel posters uit in de instellingen en de jongeren krijgen een informatiefolder bij hun aankomst in de instelling, doch bij deze intrede gaat er zoveel emotie gepaard dat informatie waarschijnlijk soms wat verloren gaat. We merken een lichte stijging van het aantal klachten t.o.v. 2019, misschien omdat de maandcommissarissen van het Kinderrechtencommissariaat tijdens de corona-periode enkel telefonisch bereikbaar waren.

Elke Van Wayenberghe – Klachtenbehandelaar JO-lijn

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en ooit een klacht hebben willen indienen omdat zijn/haar rechten binnen de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd

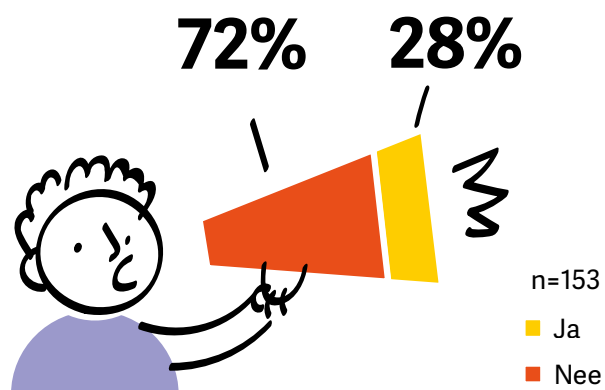
Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen een klacht hebben willen indienen en de verblijfsduur in de GI/IPPJ, waarbij de kinderen die sinds één tot zes maanden in de GI/IPPJ verbleven 1,89 keer meer kans hebben een klacht te hebben willen indienen dan kinderen die sinds minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven.

Indien we de 'relevantielimiet' (odds ratio $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat het geslacht een **relevant factor** is die een invloed zou kunnen hebben op een klacht te willen indienen. Jongens zouden immers meer kans hebben om een klacht te willen indienen omdat zij vinden dat hun rechten binnen de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd dan meisjes.

Klacht hebben ingediend

Heb je een klacht ingediend?

Aan de kinderen die (in de vorige vraag) aangaven dat zij ooit een klacht hebben willen indienen omdat zij vonden dat hun rechten binnen de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd, werd vervolgens gevraagd of zij hierover daadwerkelijk een klacht hebben ingediend.

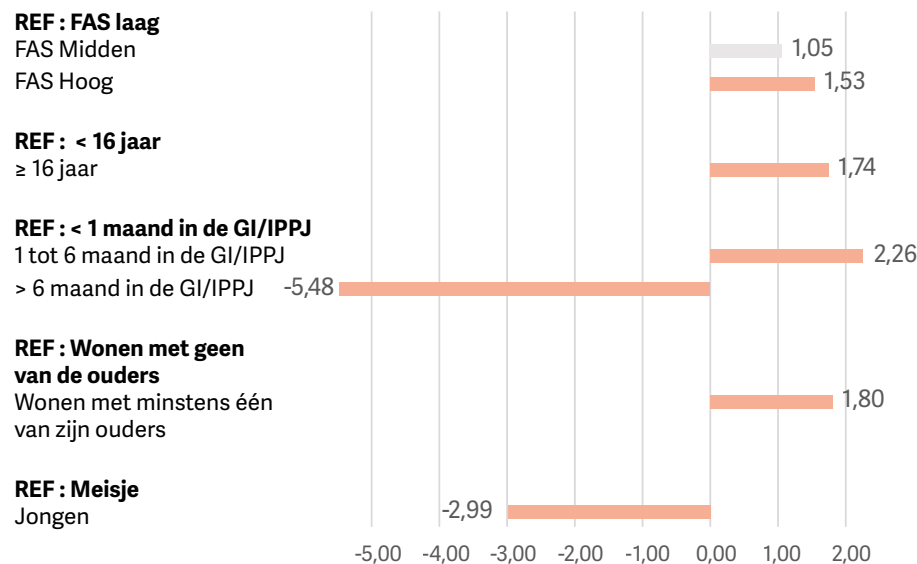
Van de kinderen die ooit een klacht hebben willen indienen, diende slechts 28% daadwerkelijk een klacht in. 72% van de kinderen die ooit een klacht hebben willen indienen omdat zij vonden dat hun rechten in de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd, dienden geen klacht in.

Vanuit de Commissie van Toezicht vind ik het jammer dat het aantal kinderen dat de behoefte heeft gevoeld een klacht neer te leggen en dit dan effectief gedaan hebben, vrij laag ligt (28%). Wij hopen dat wij dit door onze werking kunnen verhelpen. Klachtrecht is een essentieel recht. Vooral als je in zo'n hiërarchische instituten verblijft waarin je afhankelijk bent van de beslissingen van derden is het belangrijk om het gevoel te hebben dat je een klacht kunt formuleren wanneer je meent dat je rechten niet gerespecteerd worden. Een verklaring voor deze cijfers zou kunnen zijn dat, zoals onze maandcommissarissen het vaststellen, de meeste kinderen hun rechten niet kennen. In deze studie verklaart echter 71% van de respondenten dat ze hun rechten binnen de instelling kennen [...].

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het feit een klacht hebben ingediend omdat zijn rechten niet werden gerespecteerd binnen de GI/IPPJ

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont geen **statistisch significant verband** tussen een klacht te hebben ingediend omdat zij vonden dat hun rechten in de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd en de kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (odds ratio $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat alle kenmerken van de kinderen **relevante factoren** zijn die een invloed kunnen hebben op het al dan niet een klacht te hebben ingediend.

Zo zouden kinderen met een hoge *family affluence scale* meer kans hebben om een klacht in te dienen dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Oudere kinderen, kinderen die één tot zes maanden in de GI/IPPJ verbleven

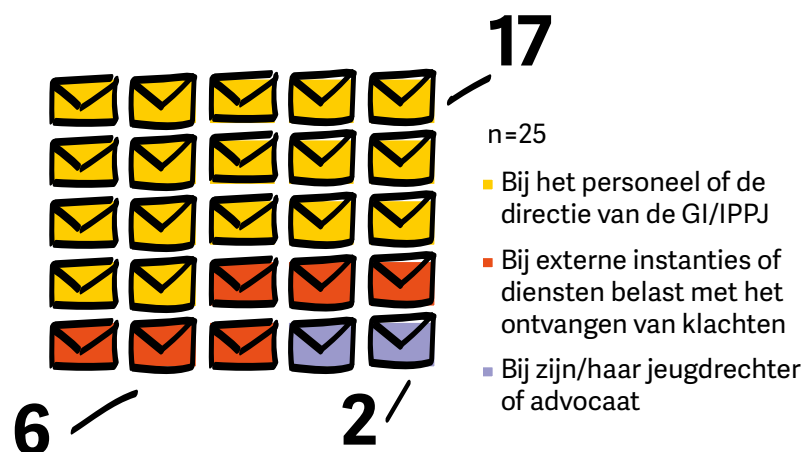
en kinderen die met minstens één van hun ouders wonen, zouden ook meer kans hebben om een klacht in te dienen.

Anderzijds zouden kinderen die meer dan zes maanden in de GI/IPPJ verbleven minder kans hebben een klacht te hebben ingediend dan kinderen die er minder dan één maand verbleven, en de jongens minder vaak dan de meisjes.

De kinderen die een klacht hebben ingediend

Klachtmodaliteiten

Zo ja, hoe?

Aan de kinderen die aangaven dat ze een klacht hadden ingediend over het niet respecteren van hun rechten binnen de GI/IPPJ, werd gevraagd hoe ze deze klacht hadden ingediend. Het ging om een open vraag, waarbij de kinderen het antwoord van hun keuze mochten opschrijven. De verschillende antwoorden op deze vraag werden geanalyseerd en in drie categorieën ingedeeld: bij het personeel of de directie van de GI/IPPJ; bij externe instanties of diensten belast met het ontvangen van klachten; bij zijn of haar jeugdrechter of advocaat.

Van de 25 kinderen die deze vraag hebben beantwoord, heeft de meerderheid (17 kinderen) een klacht ingediend bij het personeel of de directie van de instelling. Zes hebben een klacht ingediend bij externe instanties die specifiek belast zijn met het ontvangen van klachten en twee bij hun advocaat of jeugdrechter.

Het is goed dat het grotendeel van de klachten rechtstreeks met het personeel besproken wordt. Het is belangrijk dat hier ruimte voor is en dat we dat in kaart kunnen brengen. Misschien zijn de verwachtingen van de jongeren niet altijd adequaat wat betreft het gevolg dat er aan een klacht wordt gegeven doch dit zegt wel veel over de manier waarop er met klachten wordt omgegaan. Veel draait rond communicatie en uitleg. Bijvoorbeeld waarom een bepaalde regel bestaat of waarom er op een bepaalde manier met een situatie werd omgegaan. De jongeren kunnen echt verder als ze voldoende uitleg krijgen.

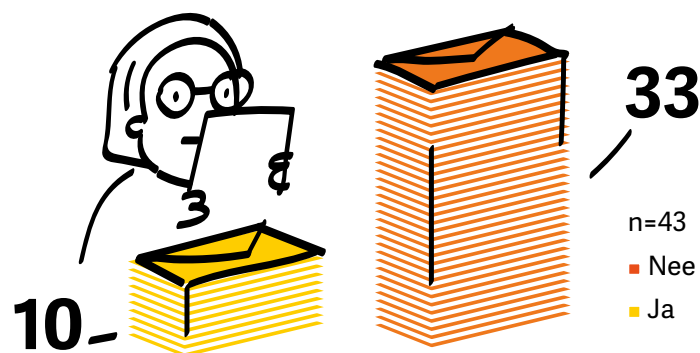
Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Het feit dat de klacht eerst bij de instelling zelf mag worden ingediend, is ook ons aanvangspunt binnen de Commissie van Toezicht. Deze eerstelijnsaanspreekpunten stimuleren wij zelf ook. Het is pas indien een klacht veel te complex of omvangrijk wordt dat er naar externe kanalen wordt georiënteerd.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Gevoel van erkenning van de klacht

Heb je de indruk dat er rekening werd gehouden met je klachten?

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'altijd', 'meestal', 'soms', 'zelden' en 'nooit'. De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'altijd' en 'meestal' werden beschouwd als kinderen die de indruk hebben dat er rekening werd gehouden met hun klacht.

De vraag werd alleen gesteld aan kinderen die eerder hadden aangegeven dat ze een klacht hadden ingediend omdat hun rechten in de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd (n=43). Daarvan hebben er **33 niet de indruk dat er rekening werd gehouden met hun klachten**. Tien hebben de indruk dat er wel rekening werd gehouden met hun klachten.

Multivariate analyse

Het aantal betrokken kinderen, en bijgevolg het aantal respondenten op deze vraag, was te klein om een analyse mogelijk te maken.

Soms kun je de klachten die deze jongeren hebben niet oplossen of zijn de antwoorden erop te weinig geargumenteed. Antwoorden zoals 'het is nu zo' en 'ja maar dat zijn onze regels en onze werking', moeten een heel onbevredigend gevoel geven. Vaak wordt de verantwoordelijkheid ook afgeschoven naar andere beslissingsniveaus, zoals de directies, de administraties of de overheden. Het is voor de jongere dan ook niet meer duidelijk wie welke impact kan hebben of voor welke verandering kan zorgen. Soms wordt er ook gewoon geen feedback gegeven over de klacht, dit maakt dat de jongere dan het geloof verliest over de daadwerkelijkheid van het klachtenmechanisme. Het is soms ook moeilijk om aan de jongere uit te leggen dat sommige oplossingen op korte termijn niet mogelijk zijn omdat bepaalde infrastructuur of financiën dit niet toelaten (bijvoorbeeld een Playstation in elke leefgroep hebben). Bovendien is het geloof in het langetermijnperspectief soms moeilijk om uit te leggen, daar jongeren vaak aan het 'hier en nu' van hun plaatsing denken. Zelfs al is een zekere verandering niet mogelijk, het is uiterst belangrijk altijd terug te koppelen naar de jongere en feedback te geven. Het klachtrecht is geen eindstadium, het is een proces dat veel facetten heeft. Mogen ze spreken over klachten? Mogen ze hun ongenoegen uiten zonder daarop 'gepakt' te worden? Worden jongeren begeleid om de klacht in te dienen? Volgt er feedback?

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Dit heeft waarschijnlijk een stuk te maken met de aard van de klacht. Sommige klachten die bij de JO-lijn terecht komen kunnen niet meer goed of ongedaan gemaakt worden. Bijvoorbeeld, een klacht over een tekort aan warme maaltijden gedurende een aantal dagen. Inderdaad, er waren te weinig maaltijden geleverd aan de GI. Dit werd door de GI besproken met de traiteur maar het feit dat de jongeren geen warme maaltijden hadden gekregen kon op zich niet meer ongedaan gemaakt worden. De jongeren krijgen vanuit de JO-lijn wel steeds een officiële brief met uitleg over de oplossing van de klacht.

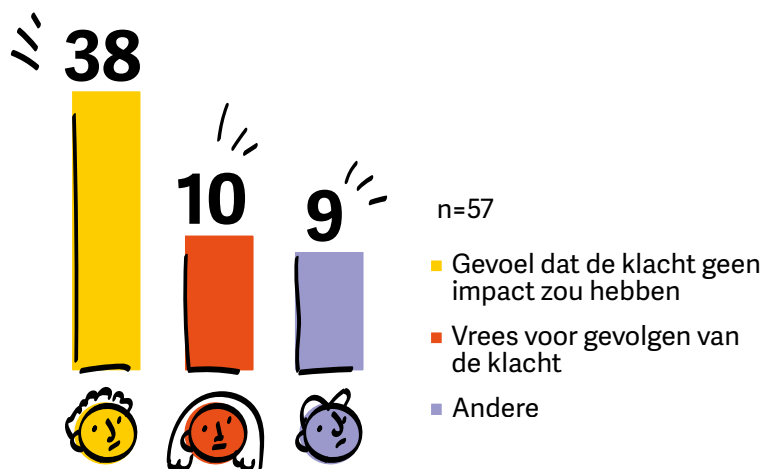
Elke Van Wayenberghe – Klachtenbehandelaar JO-lijn

Ervaren obstakels

De kinderen die geen klacht hebben ingediend

Indien niet, waarom?

Aan de kinderen die aangaven dat ze geen klacht hadden ingediend over het feit dat hun rechten binnen de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd, werd gevraagd naar de redenen waarom zij geen klacht hadden ingediend. Het ging om een open vraag, waarbij de kinderen het antwoord van hun keuze mochten opschrijven. De verschillende antwoorden op deze vraag werden geanalyseerd en op basis van de inhoud ervan in drie categorieën ingedeeld: het gevoel dat de klacht geen impact zou hebben; schrik voor de consequenties; andere.

Van de 57 kinderen die deze vraag hebben beantwoord, waren er 38 van mening dat hun klacht geen impact zou hebben. Als redenen voor dit gebrek aan impact gaven ze aan dat ze het gevoel hadden dat een klacht indienen geen zin zou hebben, dat er niet naar hen zou worden geluisterd, dat ze niet ernstig zouden worden genomen, dat ze nooit in het gelijk zouden worden gesteld of dat personen bij wie ze klacht zouden neerleggen, niet zouden ingrijpen.

Tien kinderen gaven aan dat ze geen klacht hadden ingediend uit vrees dat dit de situatie zou verergeren of dat hun plaatsing (duur of modaliteit) hierdoor zou worden beïnvloed.

Schrik voor consequenties zal zeker bestaan omdat de jongere in zo'n sterke hiërarchie en afhankelijkheidsstructuur zit dat hij schrik kan hebben van wat er hem nog kan overkomen als hij of zij klacht indient. Als er een klachtenbeleid uitgetekend wordt moet hieraan gedacht worden, de jongere moet weten dat hij of zij niet enkel een klachtrecht heeft maar dat de instelling er ook achter zit dat er klacht wordt neergelegd indien nodig. Het veranderingsgericht proces moet ook naar de jongere toe gecommuniceerd worden, positieve evoluties moeten hen meegegeven worden.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Negen kinderen gaven andere redenen op, waaronder het verbod om een klacht in te dienen, niet weten hoe een klacht in te dienen of geen klacht willen indienen.

De schrik zou ik niet direct hebben verwacht. De 'resignatie' wel, de jongere vraagt zich af welke impact zijn verhaal gaat hebben. We proberen de behandelingstermijn van de klachten dus ook zo kort mogelijk te houden (de antwoordtermijn van 45 dagen waarover we beschikken is zeer lang voor die jongeren). Vaak bellen ze misschien ook niet met de juiste verwachtingen naar de JO-lijn.

Elke Van Wayenberghe – Klachtenbehandelaar JO-lijn

Eindnoten

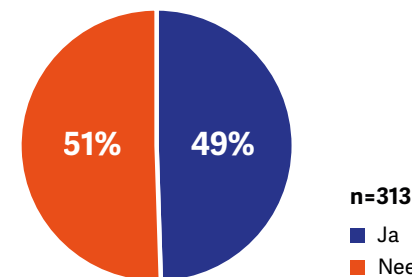
¹ Voor meer informatie, zie: SVEN DEBECKER, INGRID DE CRAECKER, JULIE GHEYSEN & FILIP STANDAERT, "Klachtenprocedure Jongerenwelzijn", april 2008, <https://jongerenwelzijn.be/assets/docs/hulp/jo-lijn/klachtenprocedure.pdf>.

Bijlage

De behoefte voelen om een klacht in te dienen

Heb je ooit een klacht willen indienen omdat je vindt dat je rechten binnen de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd?

Verdeling van de kinderen volgens ooit een klacht te hebben willen indienen

Bivariate analyses

Frequentie van ooit een klacht te hebben willen indienen omdat zijn/haar rechten binnen de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	55	40,0%	0,18
Jongen	256	51,2%	
Leeftijd			
< 16 jaar	101	44,6%	0,35
≥ 16 jaar	206	51,0%	
Family affluence scale			
Laag	155	51,6%	0,34
Gemiddeld	102	45,1%	
Hoog	36	58,3%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	95	56,8%	0,09
Ja	213	45,5%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ*			
Minder dan één maand	124	41,1%	<0,05
Tussen één en zes maanden	128	57,0%	
Meer dan zes maanden	39	46,2%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van ooit een klacht te hebben willen indienen omdat zijn/haar rechten binnen de GI/IPPJ niet werden gerespecteerd

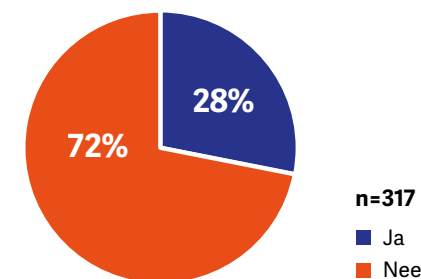
	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,53	0,78	3,05	0,2166		1,53
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,84	0,48	1,47	0,5408		-1,19
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	1,89	1,11	3,24	0,0194	*	1,89
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,26	0,58	2,73	0,5578		1,26
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,25	0,74	2,14	0,4046		1,25
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,83	0,48	1,43	0,5062		-1,20
Hoge FAS	1,45	0,67	3,22	0,3532		1,45

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Klacht hebben ingediend

Heb je een klacht ingediend ?

Verdeling van de kinderen volgens het feit een klacht te hebben ingediend omdat zijn/haar rechten niet werden gerespecteerd binnen de GI/IPPJ

Bivariate analyses

Frequentie van een klacht te hebben ingediend omdat zijn/haar rechten niet werden gerespecteerd binnen de GI/IPPJ, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	22	31,8%	0,90
Jongen	129	27,9%	
Leeftijd			
< 16 jaar	45	22,2%	0,37
≥ 16 jaar	103	31,1%	
Family affluence scale			
Laag	79	29,1%	0,60
Gemiddeld	46	26,1%	
Hoog	21	38,1%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	53	22,6%	0,42
Ja	96	30,2%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ*			
Minder dan één maand	49	22,4%	<0,05
Tussen één en zes maanden	73	37,0%	
Meer dan zes maanden	18	11,1%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van een klacht te hebben ingediend omdat zijn/haar rechten niet werden gerespecteerd binnen de GI/IPPJ

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,33	0,10	1,12	0,0742		-2,99
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,80	0,72	4,93	0,2264		1,80
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	2,26	0,96	5,63	0,0700		2,26
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,18	0,01	1,14	0,1281		-5,48
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,74	0,70	4,63	0,2461		1,74
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	1,05	0,41	2,66	0,9168		1,05
Hoge FAS	1,53	0,47	4,79	0,4628		1,53

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

De kinderen die een klacht hebben ingediend: Klachtmodaliteiten

Heb je een klacht ingediend? Zo ja, hoe?

Verdeling van de kinderen volgens de manier waarop de klacht werd ingediend (n=25)

	n
Bij het personeel of de directie van de GI/IPPJ	17
Bij externe instanties of diensten belast met het ontvangen van klachten	6
Bij zijn jeugdrechter of advocaat	2

De kinderen die een klacht hebben ingediend: Gevoel van erkenning van de klacht

Heb je de indruk dat er rekening werd gehouden met je klachten?

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat er met de klacht werd rekening gehouden (n=43)

	n
Altijd	7
Meestal	3
Soms	10
Zelden	9
Nooit	14

De kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'altijd' en 'meestal' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat er rekening werd gehouden met de klacht. Wat het vervolg betreft, werden de analyses uitgevoerd op de variabele 'het gevoel hebben dat er rekening werd gehouden met de klacht'.

Bivariate analyses

Het aantal betrokken kinderen dat deze vraag heeft beantwoord, was te klein om een analyse mogelijk te maken.

Multivariate analyses

Het aantal betrokken kinderen dat deze vraag heeft beantwoord, was te klein om een analyse mogelijk te maken.

De kinderen die geen klacht hebben ingediend:

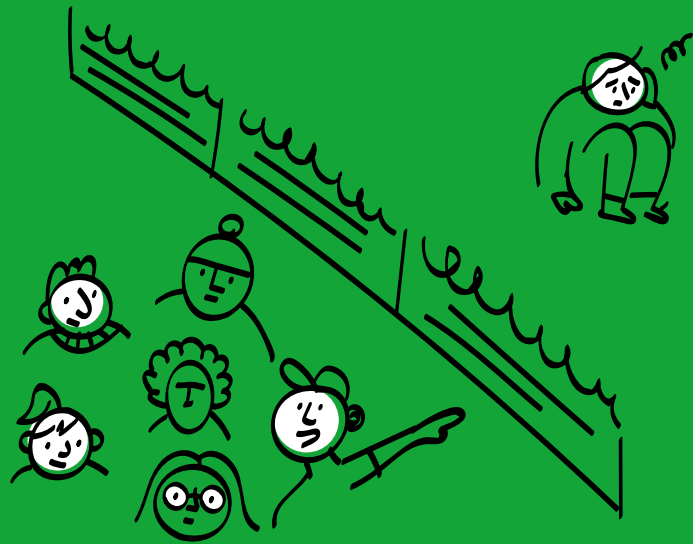
Ervaren obstakels

Heb je klacht ingediend? Indien niet, waarom?

Verdeling van kinderen volgens de ervaren obstakels voor het indienen van een klacht (n=57)

	n
Gevoel dat de klacht geen impact zou hebben	38
Schrik voor de gevolgen	10
Andere	9

De sancties: afzondering

Het valt volledig onder de verantwoordelijkheid van de opvoeder om de sanctie en het waarom ervan uit te leggen - zowel voor de jongere zelf als om gelijkaardige situaties in de toekomst te voorkomen. Het opleggen van sancties is ook moeilijk voor opvoeders.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Artikel 37 (c) van het VRK beschermt het recht van ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd, om met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon te worden behandeld, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn leeftijd. In zijn *General Comment* nr. 24 gaat het VN-Kinderrechtencomité in op tuchtmaatregelen. Het bepaalt dat “iedere tuchtmaatregel in overeenstemming moet zijn met de eerbiediging van de inherente waardigheid van het kind en de fundamentele doelstellingen van de plaatsing in een instelling. Tuchtmaatregelen die in strijd zijn met de bepalingen van artikel 37 van het Verdrag moeten ten strengste verboden worden.” Deze omvatten “isolatie of enige andere straf die schadelijk kan zijn voor de lichamelijke of geestelijke gezondheid of het welzijn van het betrokken kind” (§95, g, h). De *Havana Rules* bevatten ook belangrijke richtsnoeren voor tuchtmaatregelen (§67).

Wat de sancties betreft, stelt het CPT dat er maatregelen moeten worden genomen om ervoor te zorgen dat de betrokken minderjarigen niet worden onderworpen aan een regime dat lijkt op isolatie (§112) en benadrukt het dat “iedere vorm van isolatie van minderjarigen een maatregel is die hun lichamelijk en/of geestelijk welzijn in gevaar kan brengen en daarom alleen als laatste redmiddel mag worden toegepast.” In een nota van het CPT die in 2017 aan de standaarden betreffende *Juveniles deprived of their liberty under criminal legislation* werd toegevoegd staat dat het Comité zich volledig schaart achter het beginsel dat het gebruik van isolatie als sanctie tegen minderjarigen moet worden verboden (§128).

Isolatie heeft echt te maken met het behoud van de veiligheid, zowel voor de jongere zelf als voor de medebewoners. Het is dus vaak echt gelinkt aan agressie. Afzondering is eerder als er tegengesproken wordt, de jongeren een taak niet willen uitvoeren, niet op tijd aan tafel komen, de leefregels van de instelling niet respecteren.

Elke Van Wayenberghe – Klachtenbehandelaar JO-lijn

In de Franse Gemeenschap bevat de *Code des IPPJ* 2014 een titel die gewijd is aan positieve of negatieve sancties voor gedragingen. Hierin wordt bepaald dat “iedere sanctie noodzakelijkerwijs een opvoedende dimensie heeft [...]” en dat de IPPJ de voorkeur geeft aan een herstelgerichte aanpak op vlak van

sancties (Artikel 61). Het *Règlement des IPPJ* 2014 bevat een lijst van gedragingen die tot een negatieve sanctie kunnen leiden, alsook een exhaustieve lijst van positieve en negatieve sancties die van kracht zijn, waaronder: “afzondering van de groep met de uitvoering, in een specifieke ruimte of in jouw kamer, van reflectiewerk dat verband houdt met jouw [het] onbehoorlijk gedrag” (p. 12).

De nieuwe *Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse* (2018) volgt dezelfde logica (Artikel 70). In het nieuwe *Règlement des IPPJ* 2019 is afzondering van de groep echter niet langer opgenomen in de lijst van sancties die kunnen worden opgelegd (Artikelen 59-62), maar wel als een maatregel die een personeelslid kan nemen “indien hij dit noodzakelijk acht voor de handhaving van de orde of de veiligheid”. Isolatie is ook opgenomen als één van deze maatregelen. Deze maatregelen kunnen niet langer dan drie uur worden gehandhaafd zonder bevestiging door de directeur van de IPPJ (Artikel 61, §2).

Het is belangrijk op te merken dat in de nieuwe regelgeving die van toepassing is op de IPPJ (2019), afzondering van de groep niet langer als sanctie is voorzien. Niettemin zijn er momenten waarop het nodig is een jongere af te zonderen om te voorkomen dat het klimaat zodanig verslechtert dat de veiligheid van iedereen in gevaar komt. Voor deze momenten is voorzien in een maatregel van afzondering van de groep om de groep niet in moeilijkheden te brengen en de jongere wiens gedrag problematisch is de gelegenheid te geven tot rust te komen. Maar deze maatregel, die bedoeld is om de orde en de veiligheid te handhaven, moet strikt beperkt blijven tot de tijd die nodig is. De jongere moet zich weer bij de groep voegen zodra de situatie dat toelaat.

Nathalie Monquignon – Directrice coördinatie en inspectie van de IPPJ en EMA.

voor de fysieke integriteit van de medebewoners of personeelsleden of materiaalvernietend werkt (Artikel 28, §3). Er zijn twee gedragscodes opgesteld: één over afzondering (2015) en één over isolatie in de GI (2007). Isolatie wordt erin gedefinieerd als een “veiligheids- of medisch-therapeutische maatregel buiten het pedagogische kader” (p. 1 Gedragscode Isolatie 2007); terwijl afzondering wordt gedefinieerd als een pedagogische maatregel, maar met een bestraffende functie (p. 1 Gedragscode Afzondering 2015).

De Gedragscode Afzondering bevat richtsnoeren over de mogelijke gronden voor afzondering. Ze kan alleen worden gebruikt als er sprake is van problematisch gedrag dat onmiddellijk moet worden gestopt en/of dreigt te escaleren (p. 1). Voorts wordt de omvang van de afzondering, de modaliteiten van de maatregel en de wijze waarop met de kinderen en de ouders over het gebruik en de modaliteiten van de afzondering moet worden gecommuniceerd, bepaald. Deze procedures worden duidelijk omschreven in de Algemene huisregels van de GI en aan de minderjarigen (en hun ouders) medegedeeld. De inspraak van de jongere in het besluit over het al dan niet uitvoeren van de maatregel blijft beperkt tot mondelinge informatie over de reden van de afzondering. De Gedragscode bepaalt echter dat bij de verfijning van de maatregel, de jongere zal worden geraadpleegd. Aan het begin van de afzonderingsmaatregel worden duidelijke verwachtingen gesteld over de wijze waarop de maatregel zal worden uitgevoerd. Er wordt een indicatie van de duur gegeven. Het verloop van de maatregel kan van invloed zijn op de vorm en de duur ervan.

In het nieuwe systeem blijft de Gedragscode Afzondering tot op dit ogenblik ter zake gelden, alsook de Algemene huisregels van de GI en de erin vervatte regels met betrekking tot de sancties. Een herziening hiervan ligt in het vooruitzicht.

De specifieke sanctie waar het in deze studie om gaat is de afzondering van de groep.

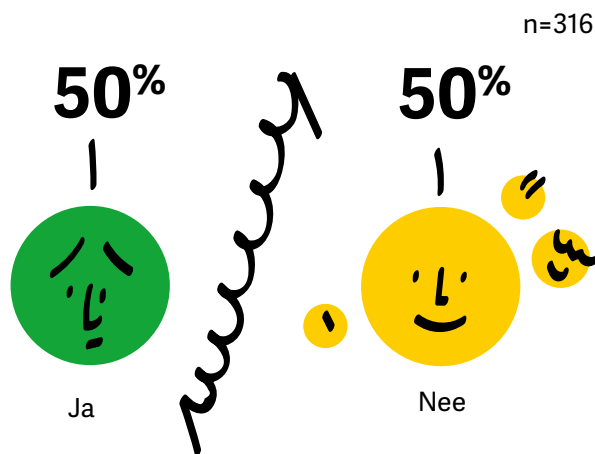
In de Vlaamse Gemeenschap bepaalt het DRM (2004) dat tijdelijke afzondering of tijdelijke vrijheidsbeperking alleen mogelijk is indien en zo lang het gedrag van de minderjarige risico's inhoudt voor zijn eigen fysieke integriteit,

Afgezonderd zijn van de groep

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Ben je al gesanctioneerd geweest door een afzonderingsmaatregel in het kader van je actuele plaatsing?

Eén op de twee kinderen (50%) is in het kader van zijn actuele plaatsing al gesanctioneerd door afzondering.

Soms merken we dat in een bepaalde leefgroep, of in een bepaalde instelling, kwistiger wordt omgegaan met afzondering als sanctiemaatregel.

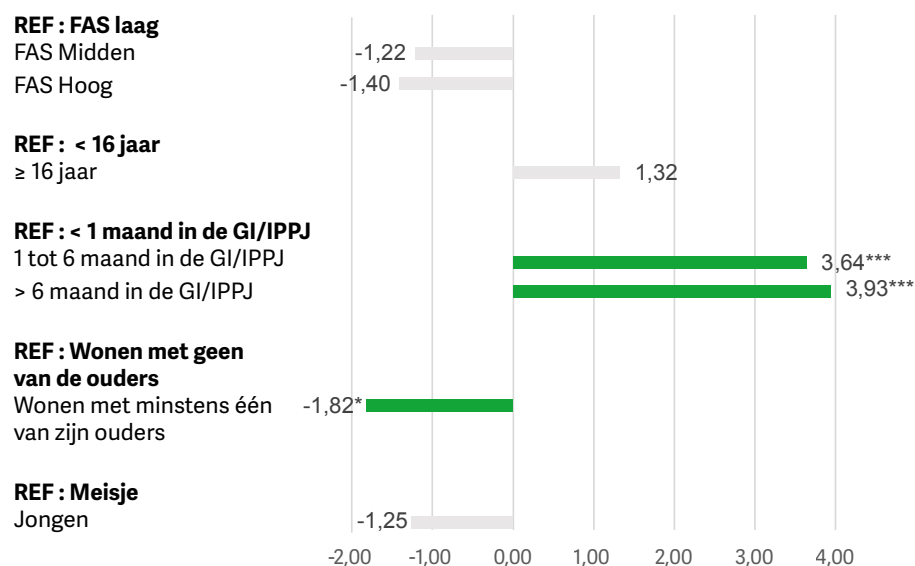
Elke Van Wayenberghe – Klachtenbehandelaar JO-lijn

Het zou weinig zin hebben om een jongere van de groep af te zonderen zonder een reden die verband houdt met een noodzakelijke terugkeer naar de rust. Aan de andere kant, als er een afzondering van de groep is, is het belangrijk dat deze inhoudelijk wordt benaderd en een reflectie bij de jongeren in werking stelt waarbij deze gestimuleerd wordt tot nadenken over de situatie die heeft geleid tot deze tijdelijke afzondering en om te voorkomen dat onaanvaardbaar gedrag wordt herhaald. De hulpverleners werken ingewikkelde situaties met de jongere opnieuw uit en dit is belangrijk om de jongere te helpen de redenen voor de sanctie te begrijpen.

Nathalie Monquignon – Directrice coördinatie en inspectie van de IPPJ en EMA

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en al door een afzondering gesanctioneerd zijn geweest

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont **statistisch significant verband** tussen reeds door afzondering gesanctioneerd te zijn geweest en de verblijfsduur in de GI/IPPJ enerzijds, en het wonen met minstens één van zijn ouders anderzijds. Zo hebben de kinderen die langer in de GI/IPPJ verbleven (tussen één en zes maanden en sinds meer dan zes maanden) respectievelijk 3,64 en 3,93 keer meer kans om al door afzondering gesanctioneerd te zijn geweest dan kinderen die sinds minder dan een maand in de GI/IPPJ verbleven.

Anderzijds hebben kinderen die met minstens één van hun ouders wonen 1,82 keer minder kans om al door afzondering gesanctioneerd te zijn geweest dan kinderen die niet met hun ouders wonen.

In het begin van hun plaatsing horen wij van jongeren dat ze 'hun verstand afzetten' en doen wat er gevraagd wordt in de instelling in de hoop dat de plaatsing snel voorbij is. Aanvankelijk helpt de structuur en het kader van de methoediek in de instelling. Doch dit helpt slechts tot een bepaald niveau. Op het moment dat de jongeren er langer zitten dan nodig, dan zien we dat kaartenhuisje in elkaar vallen. Jezelf conformeren kan inderdaad slechts zolang je dat aankunt. We zien dan soms 'tikkende tijdbommetjes' ontstaan waarmee we bedoelen dat het kan gebeuren dat een klein voorval een hevige reactie uitlokt bij een jongere omdat deze de situatie niet meer aankan, vaak door een opeenstapeling van feiten. In die gevallen zit het eigenlijk van in het begin fout, als de jongere niet gelooft dat de plaatsing hem gaat helpen doch zich enkel maar conformeert aan de regels omdat hij of zij in de veronderstelling is dat dit het beste is om gerust te zijn in de instelling. Jongeren geven dit vals beeld ook door aan de anderen en raden hen aan om gewoon maar te doen wat er van hen gevraagd wordt.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Het is echt de bedoeling dat de jongere daaruit leert, dat er een gesprek rond komt, bemiddeling, herstel en dat hoe langer hij/zij in de instelling verblijft, hoe minder het nodig is om zulke beslissing te moeten nemen omdat het gesprek en het begrip er wederzijds zijn geweest.

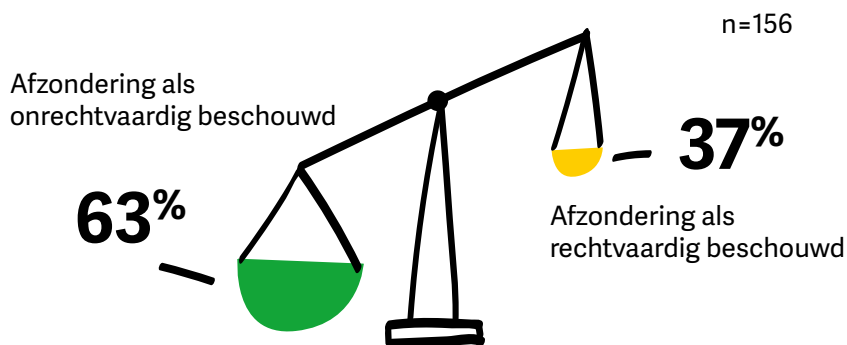
Magda Massoels – Afdelingshoofd GI

Perceptie van de sanctie als 'gerechtvaardigd'

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Ik vond de beslissing mij van de groep af te zonderen gerechtvaardigd.

Bij de kinderen die aangaven al door afzondering gesanctioneerd te zijn geweest, werd vervolgens gevraagd naar het gevoel of de afzonderingsmaatregel gerechtvaardigd was.

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. Kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de beslissing om hen af te zonderen gerechtvaardigd was.

37% van de kinderen die al door afzondering werd gesanctioneerd, vond de beslissing gerechtvaardigd.

Als terreinwerker is het soms moeilijk om aan te tonen dat de pedagogische aanpak die leidt tot een positieve of negatieve sanctie, rechtvaardig is of niet. Sommige jongeren die deze vraag beantwoordden hebben misschien al een sterk gevoel van onrechtvaardigheid in zich, hebben een moeilijke relatie met het gezag, of misschien moeilijkheden met het begrijpen van sommige begrippen, wat kan leiden tot een gevoel van onrechtvaardigheid. Het is dus erg moeilijk voor de jongere om het karakter van een sanctie in te schatten, het vergt introspectie en vaak kunnen de jongeren dat pas later, achteraf gezien, realiseren. Zou de reactie anders zijn in verband met de sancties die bijvoorbeeld door de leraren in een school worden opgelegd?

Het valt volledig onder de verantwoordelijkheid van de opvoeder om de sanctie en het waarom ervan uit te leggen - zowel voor de jongere zelf als om gelijkaardige situaties in de toekomst te voorkomen. Het opleggen van sancties is ook moeilijk voor opvoeders.

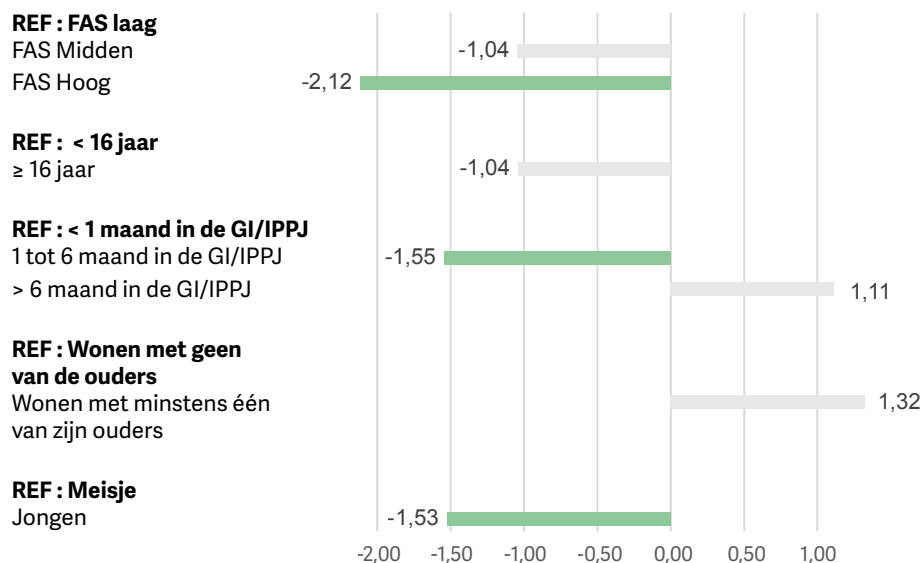
Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Afzondering is iets dat we zelf zeer veel (cijfermatig) monitoren. Hier ook is uitleg cruciaal en misschien wordt dat te weinig gedaan. Misschien kunnen de jongeren dit soms ook ervaren als een overreactie.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat de plaatsing in afzondering gerechtvaardigd was

Het aantal sterren naast de odds ratio geeft de verschillende niveaus van significantie (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Geen van de uitgevoerde statistische analyses toonde een **statistisch significant verband** tussen het gevoel dat de afzonderingsmaatregel gerechtvaardigd was en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (odds ratio < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de socio-economische status, de verblijfsduur in de GI/IPPJ en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het gevoel dat de afzonderingsmaatregel gerechtvaardigd was.

Zo zouden kinderen met een hoge *family affluence scale* minder kans hebben om hun afzondering gerechtvaardigd te vinden dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Anderzijds zouden kinderen die tussen één en zes maanden in de GI/IPPJ verbleven minder kans hebben om hun afzondering

gerechtvaardigd te vinden dan kinderen die er sinds minder dan één maand verbleven en zouden jongens minder kans hebben om ze gerechtvaardigd te vinden dan meisjes.

Ik vind deze cijfers in een zekere zin positief omdat deze voor opvoeders een teken moeten zijn dat de jongeren, wanneer ze bijvoorbeeld een afzonderingsmaatregel opgelegd krijgen, begrijpen dat een bepaald gedrag tot deze maatregel kan leiden. Veel zal waarschijnlijk wel afhangen van het feit of de opvoeder nadien de tijd neemt om samen met de jongere de maatregel en de aanleiding ertoe te bespreken. Het is dus belangrijk om zich af te vragen of er nazorg is geweest, een gesprek met de jongere. Het rechtvaardigheidsgevoel van een maatregel zal mijns inziens ook afhangen van de participatie van de jongere in het sanctiebeleid. Wat wij horen van deze jongeren is dat bij de uitspraak van de sanctie er niet naar hem of haar geluisterd wordt. Deze krijgt vaak niet de kans een bepaald gedrag toe te lichten of in de context te plaatsen. Dit verschilt in onze ervaring echter zeer sterk van instelling tot instelling. Dit gaat ook terug naar de basishouding en de visie waarmee de opvoeders te werk gaan en de ruimte die gegeven wordt aan jongeren om feedback te geven.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Soms voelen de jongeren dat er niet genoeg rekening wordt gehouden met de context. Bijvoorbeeld: 'de hele groep was aan het lachen en ik lachte nog na en ik ben de enige die afgezonderd is geweest'. Als ze worden gestraft voor iets dat in groep gebeurde, is het onrechtvaardigheidsgevoel vaak groter dan als het over individueel gedrag gaat.

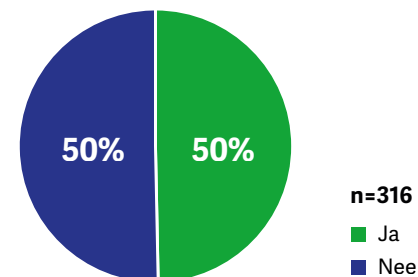
Elke Van Wayenberghe – Klachtenbehandelaar JO-lijn

Bijlage

Afgezonderd zijn van de groep

Ben je al gesanctioneerd geweest door een afzonderingsmaatregel in het kader van je actuele plaatsing?

Verdeling van de kinderen volgens al door een afzondering gesanctioneerd te zijn geweest

Bivariate analyses

Frequentie van het al door een afzondering gesanctioneerd te zijn geweest, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	53	54,7%	0,47
Jongen	260	48,1%	
Leeftijd			
< 16 jaar	100	47,0%	0,62
≥ 16 jaar	209	50,7%	
Family affluence scale			
Laag	155	54,2%	0,30
Gemiddeld	100	46,0%	
Hoog	37	43,2%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	95	56,8%	0,09
Ja	215	45,6%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ***			
Minder dan één maand	124	31,5%	<0,001
Tussen één en zes maanden	130	60,0%	
Meer dan zes maanden	38	60,5%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het al door een afzondering gesanctioneerd te zijn geweest

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,80	0,39	1,60	0,5233		-1,25
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,55	0,30	0,98	0,0445	*	-1,82
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	3,93	1,76	9,08	0,0010	***	3,64
> 6 maanden in de GI/IPPJ	3,64	2,09	6,47	0,0000	***	3,93
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,32	0,76	2,32	0,3321		1,32
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,82	0,46	1,46	0,5023		-1,22
Hoge FAS	0,71	0,31	1,61	0,4174		-1,40

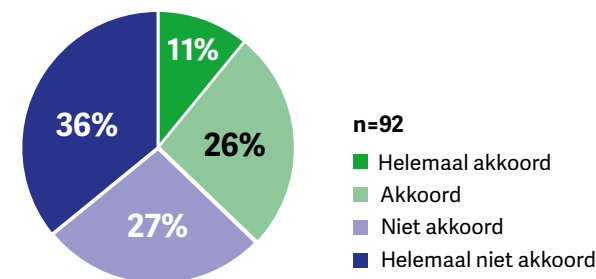
* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Perceptie van de sanctie als 'gerechtvaardigd'

Ik vond de beslissing mij van de groep af te zonderen gerechtvaardigd.

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat de plaatsing in afzondering gerechtvaardigd was

Kinderen die de vraag hebben beantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de beslissing om hen af te zonderen gerechtvaardigd was.

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel dat de plaatsing in afzondering gerechtvaardigd was, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	28	42,9%	0,62
Jongen	126	35,7%	
Leeftijd			
< 16 jaar	47	40,4%	0,72
≥ 16 jaar	106	35,8%	
Family affluence scale			
Laag	84	38,1%	0,63
Gemiddeld	47	40,4%	
Hoog	15	26,7%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	54	31,5%	0,34
Ja	98	40,8%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	38	39,5%	0,27
Tussen één en zes maanden	78	32,1%	
Meer dan zes maanden	24	50,0%	

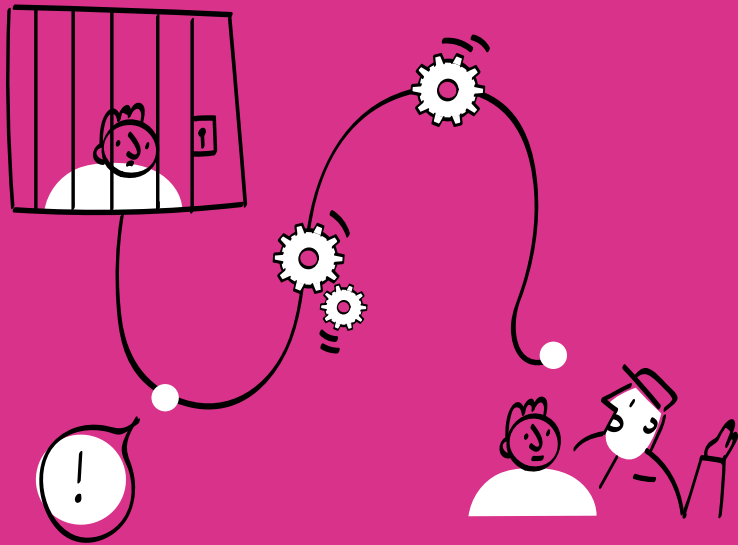
Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel dat de plaatsing in afzondering gerechtvaardigd was

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,66	0,24	1,81	0,4098		-1,53
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	1,32	0,59	3,06	0,4999		1,32
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,65	0,27	1,56	0,3290		-1,55
> 6 maanden in de GI/IPPJ	1,11	0,36	3,39	0,8512		1,11
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,96	0,41	2,33	0,9307		-1,04
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,96	0,41	2,19	0,9198		-1,04
Hoge FAS	0,47	0,10	1,74	0,2930		-2,12

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Isolatie

Er bestaat een internationaal doel om het gebruik van de isolatiemaatregel op nul te brengen, en wij sluiten ons daar zeker bij aan. Isolatie is een maatregel genomen uit onmacht die genoodzaakt wordt gebruikt om een situatie veilig te houden. Het is een streefdoel om veiligheidsprocedures te kunnen inbouwen zonder dat we daarvoor een jongere alleen in isolatie moeten houden en nog het liefst met de participatie van de ouders en de jongere om samen te bepalen wat we kunnen doen als we op dat keerpunt komen.

Magda Massoels – Afdelingshoofd GI

Artikel 37 van het VRK beschermt het recht van ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd, om met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon te worden behandeld, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn leeftijd. In zijn *General Comment* nr. 24 gaat het VN-Kinderrechtencomité specifiek in op isolatie en stelt het onder meer dat dit in strijd is met de bepalingen van artikel 37 van het VRK en dat isolatie niet mag worden gebruikt voor kinderen (§95, g, h). De *Havana Rules* bepalen eveneens dat eenzame opsluiting verboden dient te zijn (§67). In het kader van zijn vorige *Concluding Observations* (2011), meer bepaald de aanbevelingen betreffende 'de rechtsbedeling voor minderjarigen', roept het VN-Kinderrechtencomité België op "te verzekeren dat kinderen niet langer *de facto* onderworpen worden aan eenzame opsluiting; [...]".

Isolatie heeft een enorme impact op de jongere, ook op zijn latere leven. We dienen daar heel bewust mee om te gaan en tot een minimum te beperken, maar soms is dit ook de enige manier om de jongere te beschermen.

Ben Veltjen – Campusverantwoordelijke Campus de Hutten, GI De Kempen

Het CPT erkent dat isolatie voor beschermende of preventieve doeleinden in uiterst zeldzame gevallen noodzakelijk kan zijn om bijzonder kwetsbare minderjarigen te beschermen of om ernstige risico's voor de veiligheid van anderen of voor de veiligheid van de instelling te voorkomen, mits er absoluut geen andere oplossing kan worden gevonden. Dit moet een volstrekt uitzonderlijke maatregel zijn die niet langer dan een paar uur mag duren en nooit als informele sanctie mag worden gebruikt. Tot elk van deze maatregelen moet ook door een bevoegde autoriteit worden beslist op basis van een duidelijke procedure. De betrokken minderjarigen moeten steeds passend menselijk contact en dagelijkse bezoeken van een lid van het zorgpersoneel krijgen (§129).

In de IPPJ van de Franse Gemeenschap kan een isolatiemaatregel alleen worden genomen "als onderdeel van een plaatsing in een open of gesloten regime binnen een IPPJ en alleen wanneer de jongere zijn fysieke veiligheid, die van andere kinderen, personeel of bezoekers in gevaar brengt". In de *Code des IPPJ* 2014 worden de voorwaarden en waarborgen voor deze beschermingsmaatregel duidelijk uiteengezet. De directie mag in geen geval een

isolatiemaatregel als sanctie opleggen en moet, wanneer isolatie om veiligheidsredenen noodzakelijk is, de jeugdrechter die met de zaak van de jongere is belast en zijn advocaat onmiddellijk daarvan in kennis stellen. De jongere die het voorwerp vormt van een isolatiemaatregel wordt dagelijks bezocht door een lid van het directieteam en het psycho-medisch-sociale team en tussen 8 en 22 uur om de twee uur door een lid van het opvoedende team. Elke IPPJ moet een register bijhouden van de isolatiemaatregelen, dat ten alle tijde kan worden geraadpleegd door ambtenaren van de bevoegde administratie, de *Délégué général aux droits de l'enfant* en de advocaat van de jongere (Artikelen 55-60). Deze bepalingen zijn opgenomen in het *Règlement des IPPJ* 2014, dat bij aankomst aan de jongere moet worden overhandigd (p. 11).

In de nieuwe *Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse* (2018) en het nieuwe *Règlement des IPPJ* 2019 wordt de mogelijkheid om isolatie te gebruiken als beschermingsmaatregel, behouden. De toepasselijke bepalingen volgen het reeds bestaande systeem, maar er zijn nieuwe verplichtingen ten aanzien van de administratie in opgenomen. Zo wordt een onderscheid gemaakt tussen isolatie in de kamer en isolatie in een specifiek lokaal, en wordt gespecificeerd dat de isolatiemaatregel alleen in een specifiek lokaal wordt uitgevoerd wanneer met isolatie in de kamer van de jongere, zijn fysieke veiligheid of die van anderen niet wordt gewaarborgd. Bovendien is het langer dan één uur opsluiten van een jongere in zijn kamer nu uitdrukkelijk een isolatiemaatregel die aan de jeugdrechter en de advocaat van de jongere moet worden gemeld. De verlenging van de isolatiemaatregel tot meer dan 72 uur is niet langer opgenomen, terwijl in de *Code des IPPJ* 2014 was bepaald dat de isolatiemaatregel bij wijze van uitzondering en na schriftelijke toestemming van de jeugdrechter met het akkoord van een arts tot acht dagen kon duren. Het Wetboek van 2018 bepaalt voorts dat wanneer een jongere aan een isolatiemaatregel wordt onderworpen omdat hij zijn fysieke veiligheid in gevaar heeft gebracht, de jongere zo spoedig mogelijk en uiterlijk 24 uur nadat de maatregel is ingegaan, door een arts wordt bezocht. De in isolatie geplaatste jongere moet ook de mogelijkheid krijgen om ten minste één uur per dag in de open lucht door te brengen (Artikelen 69 en 70).

In hun gezamenlijk alternatief verslag dat in 2018 bij het VN-Kinderrechtencomité werd ingediend, betreuren de Kinderrechtencommissaris en de *Délégué général aux droits de l'enfant* dat "in het Franstalige landsgedeelte de verschillende vormen van isolatie die achter allerlei namen schuilgaan, a priori aan elke vorm van controle ontsnappen".

*DÉLÉGUÉ GÉNÉRAL AUX DROITS DE L'ENFANT & KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, "Alternative Report of the Flemish and French children's rights commissioners on the fifth and sixth periodic report by Belgium in implementation of article 44 of the Children's Rights Convention", February 2018. https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC/Shared%20Documents/BEL/INT_CRC_NGO_BEL_31092_E.pdf, p. 37.

In de Vlaamse Gemeenschap werd in 2015, zoals aanbevolen door de Zorginspectie, een Gedragscode Isolatie opgesteld voor de GI. De gedragscode bevat richtsnoeren over de mogelijke gronden voor isolatie, de voorwaarden voor isolatie, hoe een isolatie moet verlopen en hoe met de kinderen en de ouders moet worden gecommuniceerd over het gebruik en de modaliteiten van de isolatiemaatregel. De gedragscode bepaalt voorts dat voor een isolatie van meer dan één uur de verantwoordelijke van de campus, een lid van het personeel, de pedagogisch directeur of hun gevolmachtigden actief betrokken worden bij de vaststelling van de maatregel en de registratie en opvolging ervan (p. 1)². Deze procedures worden duidelijk omschreven in de Algemene huisregels van de GI en aan de minderjarigen (en hun ouders) medegedeeld (p. 11). Indien gebruik wordt gemaakt van een veilige ruimte, worden in de Algemene huisregels van de GI in ieder geval het volgende beschreven: de inrichting en het gebruik van de veilige ruimte, het veiligheidsdossier, de duur van de beveiligingsmaatregel en het toezicht (Artikel 28, §3, in fine DRM 2004).

In het nieuwe systeem voor de aanpak van jeugddelinquentie is de gedragscode over isolatie vervangen door de 'Gedragscode bij afzondering in een veilige kamer in de Gemeenschapsinstellingen', en een document met de procedureregels voor dergelijke 'afzondering'. De term 'isolatie' wordt niet meer gebruikt, maar men spreekt van 'afzondering in een veilige kamer'. Deze maatregel is op soortgelijke wijze gedefinieerd als voorgaand isolatie in de oude gedragscode: "een veiligheids- of medisch-therapeutische maatregel buiten het pedagogische kader, die wordt genomen wanneer het gedrag van de jongere een gevaar vormt voor zijn fysieke integriteit of die van anderen, of wanneer zijn gedrag materiaalvernietend werkt" (p.1). De registratiemodaliteiten van de maatregel maken de toepassing ervan slechts voor een beperkt aantal ernstige situaties mogelijk. "Afzondering in een veilige kamer gebeurt in een specifiek daartoe ingerichte kamer, die voldoet aan extra infrastructurele beveiligingscriteria. De eigen kamer in de leefgroep of andere lokalen voor gewoon gebruik kunnen niet gebruikt worden als veilige kamer" (p.1). In de gedragscode wordt uitdrukkelijk gesteld dat de inspraak van de jongere niet is voorzien in deze maatregel (p.1).

Voor een beoordeling van de vrijheidsbeperkende maatregelen van kinderen die in een Gemeenschapsinstelling of in het vroegere detentiecentrum De Wijngaard werden geplaatst, zie het rapport van de Zorginspectie van 2018.*

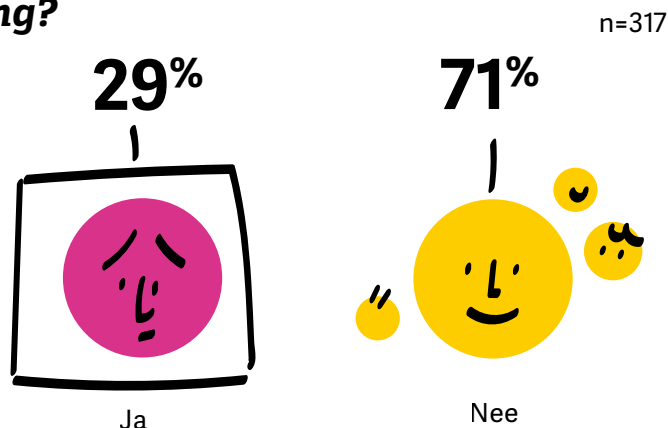
* VLAAMSE OVERHEID - DEPARTEMENT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN - ZORGINSPECTIE, «Vrijheidsbeperkende maatregelen bij jongeren in de Gemeenschapsinstellingen en het Vlaams Detentiecentrum», oktober 2018, https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/documenten/Rapport_VBM_GI_2018.pdf.

In isolatie geplaatst zijn geweest

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Ben je al in isolatie gezet gedurende je huidige plaatsing?

Bijna één op de drie kinderen (29%) werd tijdens zijn huidige plaatsing al in isolatie geplaatst.

Isolatie betekent werkelijk in een isoleercel geplaatst worden. We zouden moeten streven naar een absoluut minimale toepassing van een dergelijke veiligheidsmaatregel; het is dus alarmerend als men ziet dat 29% van de jongeren die maatregel al heeft ondergaan.

Johan Put – KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologische Wetenschappen Rechten

Frequentie: Ik vind de cijfers wel hoopvol (71% is nog niet geïsoleerd geweest) in die zin dat ze aangeven dat isolatie meer en meer als laatste redmiddel wordt ingezet. Er is een verschuiving in aanpak.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Als wij overgaan tot isolatie is dit denk ik altijd het gevolg dat wij niet de juiste handvaten, niet de juiste aanpak hebben voor een jongere, dat we op dat moment niet het antwoord hebben. Op de één of andere manier is dit een teken van onmacht, het gaat dan om veiligheid. Vanaf het moment dat het veiligheidsaspect achterwege is gaan wij terug in gesprek met de jongere en dan volgt de sanctie, want de isolatie is eigenlijk geen sanctie.

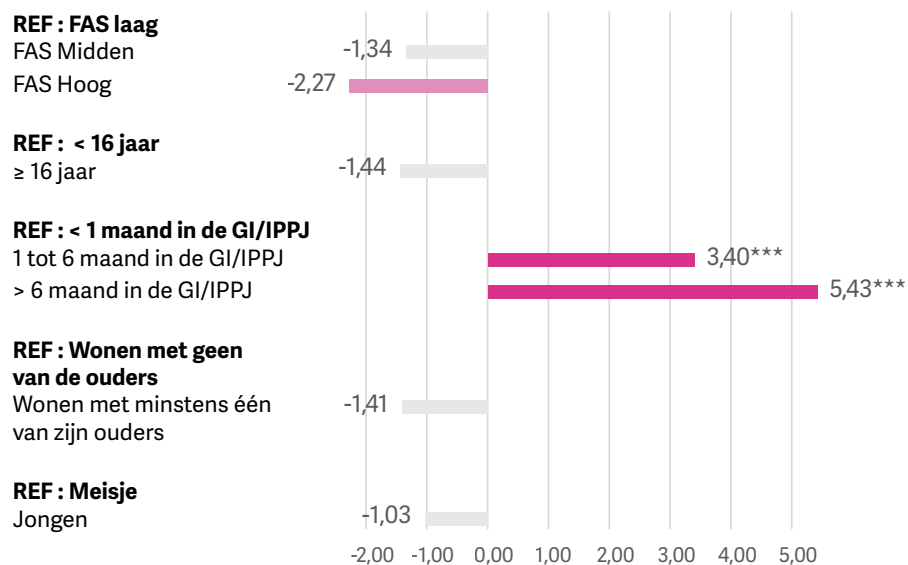
Ben Veltjen – Campusverantwoordelijke Campus de Hutten, GI De Kempen

Als het over de cijfers gaat [al in isolatie geplaatst geweest zijn of niet], ligt dit soms ook aan de infrastructuur. We zien dat daar waar er meer infrastructuur is om bijvoorbeeld af te zonderen, er minder wordt overgegaan tot isolatie, en omgekeerd. Deze keuze ligt ook aan de waaier van instrumenten die je al dan niet voorhanden hebt om op sommige situaties of gedrag te reageren. Bijvoorbeeld in Nederland is de evolutie er geweest tot een verbod op isolatie en gebruik van isolatiekamers, wat maakt dat er anders moet worden omgegaan met vergelijkbaar gedrag. Wat dus zeer belangrijk is, is welke instrumenten je als instelling hebt om een adequate respons te bieden.

Geert Bots – Algemeen Directeur GI De Kempen

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en al in isolatie geplaatst zijn geweest

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

Het resultaat van de analyse toont een **statistisch significant verband** tussen in isolatie geplaatst geweest zijn en de verblijfsduur in de GI/IPPJ. Zo hebben de kinderen die langer in de GI/IPPJ verbleven (tussen één en zes maanden en sinds meer dan zes maanden) respectievelijk 3,40 en 5,43 keer meer kans al in isolatie geplaatst te zijn geweest dan kinderen die minder dan één maand in de GI/IPPJ verbleven.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* < -1,5 of > 1,5) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de socio-economische status van de kinderen een **relevante factor** is die een invloed zou kunnen hebben op het feit reeds in isolatie geplaatst te zijn geweest. Kinderen met een hoge

family affluence scale zouden minder kans hebben om al in isolatie te zijn geplaatst dan kinderen met een lage *family affluence scale*.

Hoe langer de jongere in de instelling is, hoe minder geloof deze heeft in het traject en hoe minder vooruitzichten hij koestert. Wanneer je niet duidelijk weet wanneer je buiten mag, of wanneer de maatregel verlengd wordt omdat er in de jeugdhulp geen plaats is, dan verlies je je geloof en blijft het enige redmiddel soms de revolutie. Kaders van de Gemeenschapsinstellingen zullen zeker hun nut hebben maar tot een bepaalde hoogte. Duurt de plaatsing te lang, dan zie je dat afvlakken.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Isolatie is echt een beveiligingsmaatregel voor de jongere. Tijdens het crisismoment begrijpt hij of zij waarschijnlijk niet dat deze maatregel wordt genomen om hem of haar te beschermen. Hij of zij neemt de isolatiemaatregel vaak op als een straf, terwijl dat niet geoorloofd is. Er moet met de jongere worden samengewerkt om dit uit te leggen.

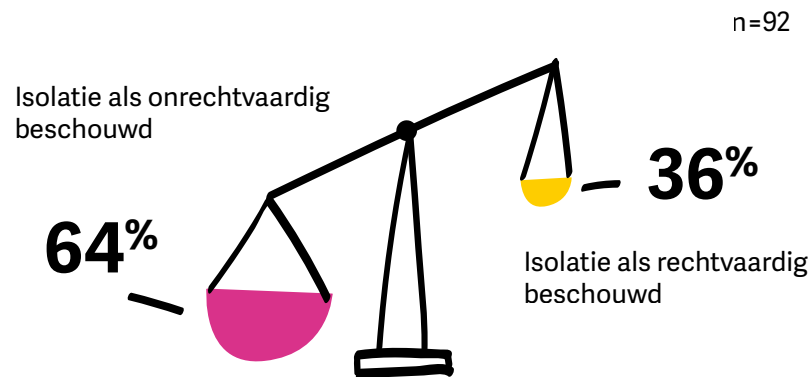
Nathalie Monquignon – Directrice coördinatie en inspectie van de IPPJ en
EMA

Perceptie van de isolatiemaatregel als 'gerechtvaardigd'

Deze vraag werd toegevoegd op verzoek van de kinderen tijdens de preliminaire discussiegroepen.

Ik vond de beslissing me in isolatie te zetten gerechtvaardigd

Aan de kinderen die aangaven al in isolatie te zijn gezet, werd vervolgens gevraagd of zij vonden dat de beslissing om hen in isolatie te zetten in hun ogen gerechtvaardigd was.

De antwoordmogelijkheden voor deze vraag waren de volgende: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'. De kinderen die hebben geantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de beslissing om hen in isolatie te plaatsen gerechtvaardigd was.

36% van de kinderen die al in isolatie werden gezet vond de beslissing gerechtvaardigd.

De beslissing tot afzondering wordt door de opvoeder genomen. Het voelt aan als en het is ook een zeer eenzijdige beslissing dewelke ook vaak een beetje in crisis worden genomen. Er is op dat moment zelf ook niet de ruimte om lang en ruim in gesprek te gaan daarover. Dat is voor de volgende fase en daar wordt gezorgd dat er voldoende feedback wordt gegeven aan de jongere.

Magda Massoels – Afdelingshoofd GI

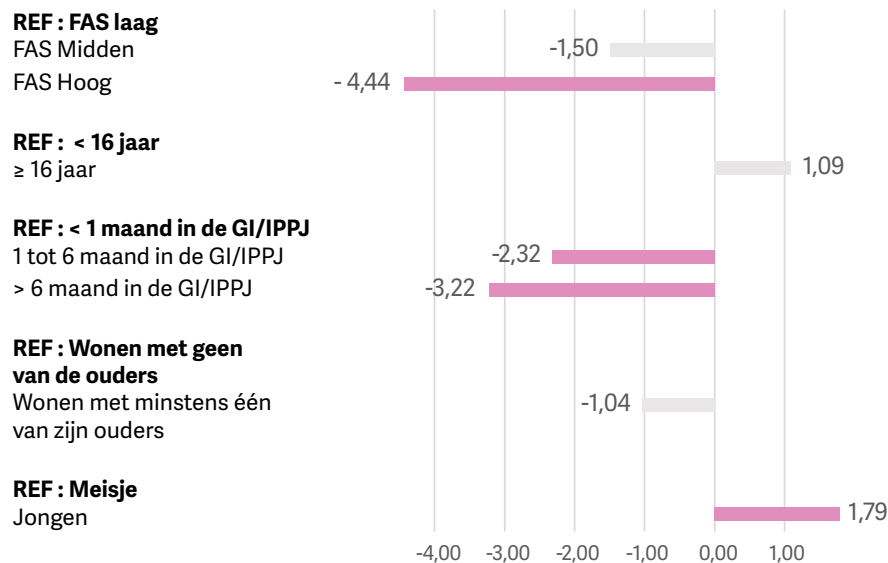
Vanaf het moment dat er een isolatieprocedure wordt toegepast, verschijnt deze in een crisismoment. Deze crisis zal een soort kristallisatie in de geest van de jongere teweegbrengen, misschien zal hij lang overwegen dat de maatregel ongegrond was. Het kost veel moeite om zich te realiseren dat er een bedreiging was voor zichzelf of voor anderen. Er is een belangrijke heropbouw nodig van de relatie tussen de jongere en de opvoeders.

Deze maatregelen worden als zeer pijnlijk ervaren voor zowel de jongeren als de opvoeders. De maatregel is per definitie genomen in een gewelddadig patroon en deze escalatie stoppen is zeer moeilijk en veronderstelt weerstand van de kant van de jongere. Wat we hier niet zien is al het werk dat achteraf wordt gedaan; een lid van de directie, en van onder andere het PMS, zal de jongere tijdens zijn isolatie komen bezoeken en de toestand van de jongere in de gaten houden. Het gevoel van onrechtvaardigheid is ook een gevoel dat zij meer in het algemeen ervaren, in verschillende aspecten van hun leven. Soms hangt het onrechtvaardigheidsgevoel ook samen met een verkeerde inschatting van het zelfvertrouwen. De jongere vindt de maatregel oneerlijk omdat hij meent zichzelf te kennen en te kunnen beheersen.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Multivariate analyse

Odds ratio van de multivariate logistische regressie die de relatie onderzoekt tussen de karakteristieken van de kinderen en het gevoel dat de plaatsing in isolatie gerechtvaardigd was

Het aantal sterren naast de *odds ratio* geeft de verschillende niveaus van significantie aan (* = $p < 0,05$; ** = $p < 0,01$; *** = $p < 0,001$).

De multivariate analyses tonen geen **statistisch significant verband** tussen het gevoel dat de isolatie rechtvaardig was en de verschillende kenmerken van de kinderen.

Indien we de 'relevantielimiet' (*odds ratio* $< -1,5$ of $> 1,5$) die in deze studie werd gehanteerd toepassen, dan blijkt dat de socio-economische status, de verblijfsduur in de GI/IPPJ en het geslacht **relevante factoren** zijn die een invloed zouden kunnen hebben op het gevoel dat de isolatie rechtvaardig was.

Zo zouden kinderen met een hoge *family affluence scale* minder kans hebben om hun plaatsing in isolatie rechtvaardig te vinden dan kinderen met een lage *family affluence scale*. Kinderen die langer in de GI/IPPJ verbleven (één tot zes maanden of meer dan zes maanden), zouden ook minder kans hebben

om hun plaatsing in isolatie rechtvaardig te vinden dan kinderen die sinds minder dan een maand in de GI/IPPJ verbleven. Anderzijds zouden jongens meer kans hebben om hun plaatsing in isolatie rechtvaardig te vinden dan meisjes.

Isolatie treedt eerder op aan het begin van een plaatsing omdat de jongere zich moeilijk een nieuwe context kan toe-eigenen, of tegen het einde omdat het moeilijk kan worden om het leven in een instelling te tolereren met het oog op de naderende afloop ervan.

Multidisciplinair team – IPPJ van Fraipont

Wanneer de isolatie echt verband houdt met agressie – naar iemand anders of naar zichzelf toe – zien we minder klachten over de maatregel dan bijvoorbeeld wanneer de jongere uit de instelling is gaan lopen. In dat laatste geval wordt isolatie ingezet als een pedagogische maatregel, wat niet zou mogen.

Inge Schoevaerts – Commissie van Toezicht Kinderrechtencommissariaat

Eindnoten

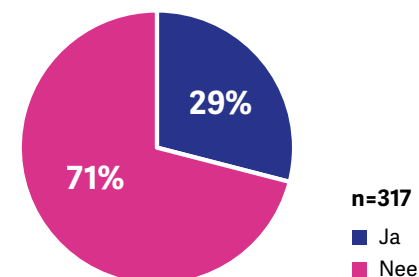
1 *UN Doc. CRC/C/BEL/CO/3-4, §83g.*

Bijlage

In isolatie geplaatst zijn geweest

Ben je al in isolatie gezet gedurende je huidige plaatsing ?

Verdeling van de kinderen volgens al in isolatie geplaatst te zijn geweest

Bivariate analyses

Frequentie van het al in isolatie geplaatst te zijn geweest, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	54	31,5%	0,77
Jongen	261	28,4%	
Leeftijd			
< 16 jaar	102	33,3%	0,33
≥ 16 jaar	209	27,3%	
Family affluence scale			
Laag	155	32,3%	0,13
Gemiddeld	103	25,2%	
Hoog	36	16,7%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	96	33,3%	0,34
Ja	216	27,3%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ***			
Minder dan één maand	126	15,9%	<0,001
Tussen één en zes maanden	130	38,5%	
Meer dan zes maanden	38	47,4%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het al in isolatie geplaatst te zijn geweest

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	0,97	0,46	2,12	0,9455		-1,03
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,71	0,38	1,33	0,2760		-1,41
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	3,40	1,81	6,66	0,0002	***	3,40
> 6 maanden in de GI/IPPJ	5,43	2,30	13,05	0,0001	***	5,43
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	0,70	0,38	1,28	0,2391		-1,44
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,75	0,40	1,38	0,3531		-1,34
Hoge FAS	0,44	0,15	1,13	0,1050		-2,27

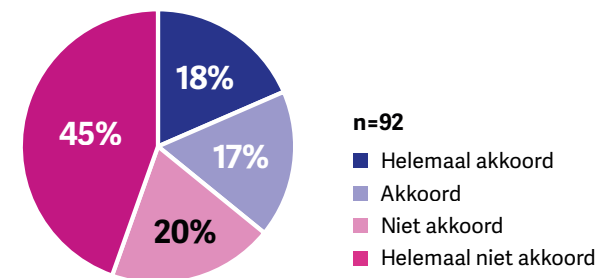
* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Perceptie van de isolatiemaatregel als 'gerechtvaardigd'

Ik vond de beslissing mij in isolatie te zetten 'gerechtvaardigd'.

Verdeling van de kinderen volgens het gevoel dat de plaatsing in isolatie gerechtvaardigd was

De kinderen die hebben geantwoord met 'helemaal akkoord' en 'akkoord' werden beschouwd als kinderen die het gevoel hebben dat de beslissing om hen in isolatie te plaatsen gerechtvaardigd was.

Bivariate analyses

Frequentie van het gevoel dat de plaatsing in isolatie gerechtvaardigd was, volgens de kenmerken van de kinderen

	n	%	P
Geslacht			
Meisje	17	29,4%	0,79
Jongen	74	36,5%	
Leeftijd			
< 16 jaar	34	32,4%	0,71
≥ 16 jaar	57	38,6%	
Family affluence scale			
Laag	50	38,0%	NA
Gemiddeld	27	25,9%	
Hoog	6	16,7%	
Wonen met minstens één van zijn ouders			
Nee	32	34,4%	1,00
Ja	59	35,6%	
Verblijfsduur in de GI/IPPJ			
Minder dan één maand	20	50,0%	0,29
Tussen één en zes maanden	49	30,6%	
Meer dan zes maanden	19	31,6%	

Multivariate analyses

Tabel van de logistische regressie van het gevoel dat de plaatsing in isolatie gerechtvaardigd was

	Odds ratio	2,50%	97,50%	p	Sign.	Odds ratio grafiek
Geslacht (Ref. : Meisje)						
Jongen	1,79	0,44	9,38	0,4437		1,79
Met of zonder zijn ouders wonen (Ref. : Zonder zijn ouders wonen)						
Wonen met minstens één van zijn ouders	0,96	0,32	3,03	0,9425		-1,04
Verblijfsduur in de GI/IPPJ (Ref. : < 1 maand in de GI/IPPJ)						
1 tot 6 maanden in de GI/IPPJ	0,43	0,11	1,57	0,2010		-2,32
> 6 maanden in de GI/IPPJ	0,31	0,06	1,46	0,1486		-3,22
Leeftijd (Ref. : < 16 jaar)						
Leeftijd ≥ 16 jaar	1,09	0,37	3,30	0,8773		1,09
Family affluence scale (Ref. : Lage FAS)						
Gemiddelde FAS	0,67	0,21	2,00	0,4781		-1,50
Hoge FAS	0,23	0,01	1,86	0,2207		-4,44

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Deel 5

Conclusies

Tot besluit van deze studie zal kritisch worden ingegaan op enkele bevindingen en aandachtspunten die inherent zijn aan de studie zelf. Vervolgens zullen een aantal conclusies worden getrokken uit de verzamelde gegevens en uit de interviews met de geraadpleegde professionals.

De bevindingen:

Hoog participatief karakter van de studie: In vergelijking met de NCRK-studie 'Kinderen in migratie' is het participatieve aspect van deze studie versterkt. Participatie van kinderen bereiken is één van de doelstellingen die inherent is aan de twee studies. Enerzijds gaat het erom de mening van de kinderen zelf te verzamelen over de perceptie van de doeltreffendheid van hun rechten in het algemeen. Anderzijds bevatten de vragenlijsten specifieke vragen over de tenuitvoerlegging van hun recht op participatie. In deze studie werden sommige kinderen geplaatst in een GI/IPPJ bovendien als partners en ervaringsdeskundigen betrokken bij de uitwerking van de vragenlijst van de studie, waardoor het kind en het belang van het kind nog meer centraal komen te staan.

Alle kinderen een stem geven: Deze studie had tot doel alle kinderen die op een bepaald ogenblik in een IPPJ/GI waren geplaatst, de kans te geven zich uit te spreken over de verwezenlijking van hun rechten. Tenzij het niet in het belang van het kind was, werd hun stem verzameld. De deelname aan deze studie was echter vrijwillig.

Het belang van communicatie: Het belangrijkste doel van deze studie is kinderen een stem te geven, hen de ruimte geven om uiting te geven aan hun mening over de verwezenlijking van hun rechten. Hoewel sommige cijfers verrassend kunnen lijken en vragen oproepen, is het altijd de perceptie van kinderen die wordt gerapporteerd. Het is dus normaal dat er verschillen kunnen zijn tussen de perceptie van de kinderen en de perceptie van de lezer of bepaalde realiteiten. In dit verband konden de onderzoekers de cruciale rol van passende informatie en communicatie over alle aspecten van de plaatsing vaststellen, zowel wat de procedure als wat het dagelijkse leven in de GI/IPPJ betreft.

Overgangperiode: Graag willen wij de lezer nogmaals attent maken op het feit dat de studie werd uitgevoerd in een ingrijpende overgangperiode wat betreft het regelgevend kader van de plaatsing in een GI/IPPJ. Sinds de gegevensinzameling zijn er veel maatregelen ingevoerd die waarschijnlijk van invloed zijn geweest op de verwezenlijking van sommige van de bestudeerde rechten.

Vraag om de studie met de nodige voorzichtigheid te lezen: Gezien de betrekkelijk kleine omvang van onze steekproef (n= 329) is er in deze studie voor gekozen om ook resultaten voor te stellen die statistisch niet significant zijn. Het kan immers niet worden uitgesloten dat sommige verbanden statistisch significant zouden zijn geweest indien de steekproef groter was geweest. Daartoe werd een 'relevantielimiet' vastgelegd, die de waarden aangeeft vanaf wanneer een resultaat worden geacht een indicatie te geven van het effect dat bepaalde factoren op de bestudeerde vragen kunnen hebben. Ze moeten dus met enige voorzichtigheid worden gelezen.

Vergelijkbaarheid van gegevens: Door 'groepen' kinderen met elkaar te vergelijken en bepaalde ongelijkheden of overeenkomsten vast te stellen, kan onder meer informatie worden verstrekt voor het overheidsbeleid en de aanpassing van maatregelen met het oog op een betere eerbiediging van de rechten van het kind. Hiervoor zijn echter consistente gegevens nodig. Daartoe volgt de vragenlijst in deze studie voor sommige vragen de vrijwel identieke formulering van internationale enquêtes, gebruikt in het kader van de Nationale Kinderrechtenindicatoren. Voorzichtigheid is echter geboden bij het vergelijken van de resultaten. De methodologieën die in de verschillende studies zijn gebruikt, zijn immers niet dezelfde, en de vragenlijsten zijn niet identiek. Beide aspecten kunnen van invloed zijn op de manier waarop kinderen hebben geantwoord. Hoewel de resultaten van deze studie niet zomaar kunnen worden vergeleken met die van andere internationale studies, is het toch interessant om deze verschillende analyses te vergelijken en er enkele indicaties uit te trekken.

Verlies van gegevens: Tijdens de analyse van de vragenlijsten werd een programmeringsfout in de gebruikte toepassing ontdekt. Dit resulteerde in een aanzienlijk verlies van gegevens, aangezien de antwoorden op veel vragen niet door de toepassing werden opgeslagen.

De conclusies:

De directie en het personeel van de GI/IPPJ hebben hun deuren wijd opengezet voor ons, de administraties hebben ons hun vertrouwen gegeven en de kinderen hun mening. Met de publicatie van de resultaten van deze studie wordt de belofte ingelost om hen een stem te geven en deze op een zo betrouwbaar mogelijke manier aan alle betrokken actoren mee te delen.

Met dit uitgangspunt mogen we niet vergeten dat één van de hoofddoelen van deze studie de voortdurende inzet voor de versterking van de rechten van kinderen in GI/IPPJ te ondersteunen, is. Rechten die moeten worden gerespecteerd, beschermd en gewaarborgd.

Het is niet gemakkelijk om in een paar regels de resultaten van deze studie samen te vatten. Niettemin komen bepaalde tendensen naar voren, niet enkel uit de cijfers, maar ook uit de verdiepende gesprekken met professionals en kinderen zelf.

Toegenomen kwetsbaarheid: De kinderen die in een GI/IPPJ zijn geplaatst, vertonen een aantal kenmerken die hun kwetsbaarheid vergroten. Zo heeft iets meer dan de helft van de kinderen een lage *family affluence scale* en woont één derde van de kinderen zonder hun ouders buiten de instelling. Opvallend is ook het aantal kinderen met een schoolachterstand en het percentage kinderen in het buitengewoon onderwijs. Preventieve maatregelen, op maat van de kinderen in deze situaties, zouden het risico op ontsparing aanzienlijk kunnen verminderen. De contextualisatiegesprekken met professionals nodigen uit om bijzondere aandacht te besteden aan geplaatste meisjes. De redenen voor hun plaatsing hebben vaker te maken met een moeilijke levensloop, en vergen een nog meer aangepaste aanpak.

Het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd: Het gevoel dat bepaalde bij de juridische procedure betrokken instanties naar hen luisteren, is relatief laag, met name wat betreft de politie of de jeugdrechter. Ook al moet een onderscheid worden gemaakt tussen het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd en het feit dat het verzoek van de jongere is ingewilligd (bijvoorbeeld om niet tot plaatsing over te gaan), dan nog kan dit een aanwijzing zijn dat de communicatie kan worden verbeterd, zodat de jongere het gevoel krijgt dat er naar hem wordt geluisterd en dat zijn mening telt.

Welzijn: De welzijnsscores zijn over het algemeen laag, zelden of nauwelijks hoger dan 50%. Twee scores zijn echter hoger, met name op het gebied van zelfvertrouwen en het in staat zijn om zichzelf te behelpen bij een probleem. Bovendien tonen de welzijnsvariabelen vaak (zes van de negen variabelen) een verband met het geslacht, meestal in het voordeel van de jongens, wat erop wijst dat de jongens een hoger niveau van algemeen welzijn hebben dan de meisjes.

Familiebezoeken: Slechts één op de drie kinderen krijgt ten minste één keer per week bezoek van zijn familie. De kinderen die al langer in de GI/IPPJ verbleven en de oudere kinderen hebben ook meer kans om geen bezoek van hun familie te krijgen. Tijdens de contextualisatiegesprekken met professionals werd benadrukt dat het even belangrijk is te werken aan het behoud van de band tijdens de plaatsing als te zorgen voor de betrokkenheid van de gezinsstructuur (wanneer dit in het belang van het kind is) bij de voorbereiding van de periode na de plaatsing.

Het recht op participatie in de GI/IPPJ: Het gevoel inspraak te hebben in de keuze van de in de GI/IPPJ aangeboden activiteiten is vrij groot, gezien de sterk gestructureerde organisatie van de instelling en de noodzaak aan organisatie van het leven in een gemeenschap met gezamenlijke activiteiten. Over het algemeen heeft meer dan twee derde van de kinderen het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd wanneer zij hun mening geven. Bijna twee derde van de kinderen vindt ook dat ze worden gehoord door de opvoeders en de directie, en bijna 8 op de 10 kinderen vinden dat de leerkrachten naar hen luisteren. Voor twee van de vier variabelen over het luisteren (luisteren in het algemeen en luisteren door de opvoeders) hadden de kinderen die met minstens één van hun ouders wonen buiten de instelling vaker het gevoel dat er naar hen werd geluisterd.

Pesten: Bijna een kwart van de kinderen is het slachtoffer van pesterijen binnen de GI/IPPJ en bijna één op de tien kinderen zegt zelf dader van pesten te zijn. Deze percentages zijn zeer hoog in vergelijking met deze verschijnselen zoals onderzocht in het gewone onderwijs. De kinderen die al langer in de GI/IPPJ verblijven, zijn vaker slachtoffer of dader van pesten.

Psychologische bijstand: Meer dan de helft van de kinderen heeft niemand om mee te praten wanneer dat nodig is, en voor bijna één derde van de kinderen is de toegang tot een psycholoog of psychiater wanneer zij het nodig hebben, niet gewaarborgd.

Conclusies

Isolatie: Bijna één derde van de kinderen is al in isolatie geplaatst. Gezien de tendens om te streven naar een minimale toepassing van deze maatregel, is dit een hoog cijfer. Isolatie wordt beschreven als een maatregel die uit onmacht wordt genomen en wordt gebruikt om de veiligheid te handhaven. Afzien van de isolatiemaatregel impliceert dat er voldoende andere instrumenten of andere infrastructuren beschikbaar zijn om adequaat te kunnen reageren op de crisissituatie die zich in deze gevallen voordoet.

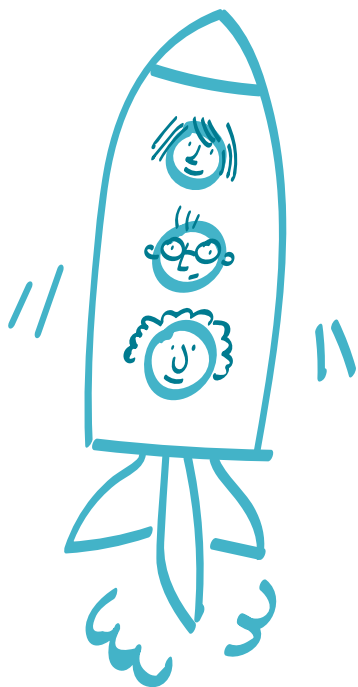
De cijfers spreken voor zich en vormen een waardevol monitoringsinstrument met het potentieel om te informeren en het overheidsbeleid te beïnvloeden. Op voorwaarde dat ze voldoende in de juiste context worden geplaatst en ethisch, zorgvuldig en welwillend worden gebruikt, waarbij het kind en het belang van het kind steeds centraal staan. Het doel van deze studie is de aandacht te vestigen op de knelpunten en een praktisch instrument te creëren ter ondersteuning en versterking van initiatieven die kunnen leiden tot de herziening of bevestiging van de bestaande beleidslijnen en bestaande maatregelen, of de ontwikkeling van nieuwe acties ten gunste van deze kinderen en hun rechten.

Participatie heeft enkel zin wanneer er wordt geluisterd en ze impactvol kan zijn. Het is aan ons allen om ons de voorgestelde resultaten toe te eigenen en (samen) op te treden om waar mogelijk en nodig de tenuitvoerlegging van de rechten van kinderen die in een GI/IPPJ zijn geplaatst te verbeteren.

Bijlagen

1. Samenstelling van de Stuurgroep
2. Vragenlijst
3. Affiches GI
4. Feedback GI
5. Wie is wie ?

Samenstelling Stuurgroep

De heer Stefan AELBRECHT, Kenniscentrum Kinderrechten vzw

De heer Antonio CACI, Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten (Comité-P)

Mevrouw Veronique GHESQUIERE, Unia

Mevrouw Eef GOEDSEELS, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC)

Mevrouw Sarah GRANDFILS, Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen

De heer Thierry MOREAU, Advocaat

De heer Stefaan PLEYSIER, Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven)

De heer Johan PUT, Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven)

Mevrouw Isabelle RAVIER, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC)

De heer Pierre-Yves ROSSET, Bureau du Délégué général aux droits de l'enfant (DGDE)

Mevrouw Veerle STROOBANTS, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Mevrouw Deborah UNGER, Ligue des Droits Humains (LDH)

Vragenlijst

Onbruikbare vragen :

De antwoorden op deze vragen werden niet opgeslagen als gevolg van een technische fout in de voor de gegevensinzameling gebruikte toepassing.

Niet behandelde vragen :

De antwoorden op deze vragen werden niet verwerkt in de resultaten van deze studie. De redenen hiervoor worden aan het einde van de vragenlijst nader toegelicht.

Sectie 1 : Introductie

Hallo !

Wist je dat bijna alle landen ter wereld een lijst hebben opgesteld van zaken die kinderen en jongeren absoluut nodig hebben, waar ze recht op hebben ! Deze rechten vormen het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Jij hebt, zoals alle kinderen in België, bijvoorbeeld recht op een goede gezondheid, op een gezonde voeding, het recht je mening te uiten en gehoord te worden...

Het is net jouw mening die ons interesseert ! Je kan nu een aantal vragen beantwoorden van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK). Je antwoorden zullen ons helpen beter te weten in welke mate de rechten van het kind worden gerespecteerd in België. Het NCRK is een soort van raad waar alle mensen in België die voor jouw rechten werken met elkaar spreken om je rechten beter in werking te stellen : ministers, kinder-rechtenorganisaties, de Kinderrechtencommissaris,...

Je mag kiezen om wel of niet te antwoorden op alle of enkele vragen. De vragenlijsten zijn anoniem, wat betekent dat niemand weet dat jij de vragen beantwoordt, noch dat jij aan dit onderzoek hebt deelgenomen.

Bedankt voor je hulp ! Je hoort snel van ons met de eerste resultaten !

Sectie 2 :

Hoe verloopt het voor jou binnen de Gemeenschapsinstelling ?

Q1 : Ken je de datum van je aankomst in de Gemeenschapsinstelling?

- Ja
- Nee

(1.1) Zo ja, geef ze aan :

(1.2) Indien niet, hoe lang geleden ben je aangekomen in de Gemeenschapsinstelling ?

- Minder dan één week
- Tussen één week en één maand
- Tussen één en 3 maanden
- Tussen 3 en 6 maanden
- Meer dan 6 maanden

Q2 : Onder welk regime ben je in de Gemeenschapsinstelling geplaatst ?

- Open
- Gesloten
- Ik weet niet onder welk regime ik geplaatst ben

Q3 : Weet je hoelang je in de Gemeenschapsinstelling moet blijven ?

- Ja
- Nee

Conclusies

(3.1) Indien niet, waarom ?

- De duur van mijn plaatsing is vernieuwbaar/verlengbaar
- Ik heb de informatie niet gekregen
- Andere : ...

Q4 : Heb je iets te zeggen over de keuze van de activiteiten binnen de Gemeenschapsinstelling ?

- Nooit
- Soms
- Meestal
- Altijd

Q5 : Hoe geef je hierover je mening ? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- Ik spreek erover met mijn opvoeder
- Ik spreek erover tijdens de spreekgroepen, wekelijkse vergaderingen, overlegorganen,...
- Ik geef mijn mening schriftelijk (berichten, brieven, klachtformulieren,...)
- Andere

Q6 : Over welk ander onderwerp zou je graag hebben dat je mening gevraagd wordt ?

Q7 : Wanneer je je mening geeft heb je dan de indruk dat ... :

(7.1)...er naar jou wordt geluisterd?

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(7.2)...je mening een verandering kan beïnvloeden?

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Q8 : Heb je iets te zeggen over de maaltijden in de Gemeenschapsinstelling?

- Nooit
- Soms
- Meestal
- Altijd

Q9 : Deze vraag dien je te beantwoorden aan de hand van een schaal om te meten wat je denkt over de maaltijden in de Gemeenschapsinstelling. De score van '10', bovenaan de schaal, betekent dat de maaltijden jou perfect aanstaan. Onderaan de schaal, betekent de score '0' dat de

maaltijden je absoluut niet aanstaan. Zeg ons wat je ervan vindt door een score te geven van 0 tot 10.

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Sectie 3

Q10 : In welke mate ga je akkoord met de volgende stellingen ?

De Gemeenschapsinstelling is een plaats waar...

(10.1)...ik makkelijk vrienden maak.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(10.2)... ik me ongemakkelijk voel en niet op mijn plaats.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(10.3)... de andere jongeren me lijken te waarderen.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(10.4)... ik me alleen voel.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(10.5) ...ik mij in alle vertrouwen kan uitdrukken.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Q11 : In welke mate ga je akkoord met de volgende stelling?

De Gemeenschapsinstelling is een plaats waar...

(11.1)...ik mijn godsdienst vrij mag beoefenen.

- Helemaal akkoord
- Akkoord

- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord
- Ik beoefen geen godsdienst

Sectie 4

Q12 : Denk nu aan de opvoeders in je Gemeenschapsinstelling. In welke mate ga je akkoord met de volgende stellingen?

(12.1) De meeste van mijn opvoeders luisteren echt naar wat ik te zeggen heb.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(12.2) De meeste van mijn opvoeders behandelen mij rechtvaardig.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Q13: Denk aan de leerkrachten van de Gemeenschapsinstelling. In welke mate ga je akkoord met de volgende stellingen ?

De meeste leerkrachten luisteren echt naar wat

ik te zeggen heb.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(13.2) De meeste leerkrachten behandelen mij rechtvaardig.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Q14. Heb je contact gehad met de directie van de Gemeenschapsinstelling in het kader van je actuele plaatsing ?

- Ja
- Nee

Denk nu aan de directie van de Gemeenschapsinstelling. In welke mate ga je akkoord met de volgende stellingen ?

(14.1) De directie van de Gemeenschapsinstelling luistert echt naar wat ik te zeggen heb.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Conclusies

(14.2) De directie van de Gemeenschapsinstelling behandelt mij rechtvaardig.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Sectie 5

Q15 : In de Gemeenschapsinstelling heb ik toegang tot ... (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- Een bureau of een werktafel
- Een rustige plek om te werken
- Een computer die ik mag gebruiken om mijn schoolwerk te maken
- Boeken die helpen bij mijn schoolwerk
- Ik heb geen toegang tot bovenvermelde opties

Q16 : Ga je akkoord met de volgende stellingen... ?

(16.1) Ik heb genoeg tijd om mijn huiswerk of ander werk voor school te maken.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(16.2) Ik heb genoeg tijd voor mezelf.

- Helemaal akkoord

- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(16.3) Ik heb inspraak in de keuze van de recreatieve activiteiten waaraan ik deelneem.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Sectie 6

Q17 : Kun je spreken vrij spreken over de telefoon ?

- Ja
- Nee

(17.1) Indien niet, waarom?

- Mijn gesprekken worden beluisterd
- Ik mag niet in mijn moedertaal spreken
- Ik heb te weinig tijd om te bellen
- Ik mag niet naar de persoon van mijn keuze bellen
- Andere

Q18 : Heb je telefonisch contact gehad met je familie de voorbije 7 dagen ?

- Ja

- Nee

(18.1) Indien niet, waarom ? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- Ik had er geen zin in
- Ik heb er geen tijd voor gehad
- Mijn familie was niet beschikbaar
- Ik heb gekozen om iemand anders te bellen
- Ik weet niet waarom

Q19 : Heb je bezoek gekregen van je familie de laatste 30 dagen ?

- Ja, één keer
- Ja, twee keer
- Ja, drie keer
- Ja, vier keer of meer
- Nee

Q20 : Indien je niet elke week bezoek hebt gekregen, kan je ons dan zeggen waarom ? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- Ik had er geen zin in
- Mijn familie was niet beschikbaar

De Gemeenschapsinstelling is te ver van waar mijn familie woont (of andere praktische redenen)

- Ik heb geen contact meer met mijn familie

- Ik kan mijn familie zien in het kader van een bezoek aan huis
- Ik weet niet waarom
- Andere

Q21 : In welke mate ga je akkoord met de volgende stelling ? Ik ken mijn rechten binnen de Gemeenschapsinstelling.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Q22 : Heb je ooit een klacht willen indienen omdat je vindt dat je rechten binnen de instelling niet werden gerespecteerd ?

- Ja
- Nee

Q23 : Heb je een klacht ingediend?

- Ja
- Nee

(23.1) Zo ja, hoe ?

(23.2) Indien niet, waarom ?

Q24 : Heb je de indruk dat er rekening werd gehouden met je klachten ?

- Altijd
- Meestal
- Soms
- Zelden
- Nooit

Q25 : Ben je al in isolatie gezet gedurende je huidige plaatsing ?

- Ja
- Non

Indien ja, in welke mate ben je akkoord met de volgende stellingen :

(25.1) Ik vond de beslissing mij in isolatie te zetten gerechtvaardigd.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(25.2) Ik heb voldoende uitleg gekregen over de reden waarom ik in isolatie ben gezet.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Q26 : Ben je al gesanctioneerd geweest door een

afzonderingsmaatregel in het kader van je actuele plaatsing ?

- Ja
- Nee

Zo ja, in welke mate ben je akkoord met de volgende stellingen :

(26.1) Ik vond de beslissing mij van de groep af te zonderen gerechtvaardigd.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(26.2) Ik heb voldoende uitleg gekregen over de reden waarom ik afgezonderd ben geweest van de groep.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

**Sectie 7:
Hoe zijn de contacten met de politie voor jou verlopen ?**

Q27. Heb je contact gehad met de politie in het kader van je actuele plaatsing ?

Conclusies

- Ja
- Nee

In welke mate ga je akkoord met de volgende stellingen?

(27.1) De politie heeft echt naar mij geluisterd.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(27.2) De politie heeft mij duidelijke en verstaanbare informatie gegeven.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(27.3) De politie heeft mij met respect behandeld.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Sectie 8 : Hoe zijn de contacten met je advocaat voor jou verlopen ?

Q28 : Er was een advocaat aanwezig tijdens jouw verhoor/verhoren door de politiediensten ?

- Ja, altijd
- Ja, soms
- Nee

Q29 : Er was een advocaat aanwezig tijdens jouw verhoor/verhoren bij de jeugdrechter ?

- Ja, altijd
- Ja, soms
- Nee

Q30 : Er was een advocaat aanwezig tijdens de uitspraak van jouw vonnis?

- Ja
- Nee

Q31 : In welke mate ga je akkoord met de volgende stellingen

(31.1) Mijn advocaat heeft echt naar mij geluisterd.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(31.2) Mijn advocaat heeft mij duidelijke en verstaanbare informatie gegeven.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord

- Helemaal niet akkoord

(31.3) Mijn advocaat heeft mijn belangen verdedigd.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Sectie 9 : Hoe zijn de contacten met je jeugdrechter voor jou verlopen ?

Q32 : In welke mate ga je akkoord met de volgende stellingen ?

(32.1) Mijn jeugdrechter heeft echt naar mij geluisterd.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(32.2) Mijn jeugdrechter heeft mij duidelijke en verstaanbare informatie gegeven.

- Helemaal akkoord
- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

(32.3) Mijn jeugdrechter heeft een beslissing genomen die ik rechtvaardig vind.

- Helemaal akkoord

- Akkoord
- Niet akkoord
- Helemaal niet akkoord

Sectie 10

Q33 : Heb je nood gehad aan een tolk/vertaling voor je contacten met de politie, de jeugdrechter, je advocaat?

- Ja
- Nee

Q34 : Ben je tevreden over de tolk-vertaaldiensten?

- Ja
- Nee
- Ik heb geen toegang gehad tot deze diensten

Sectie 11

Proficiat, je hebt al de helft van de vragenlijst ingevuld. Doe zo verder !

Sectie 12: Vertel ons nu wat meer over jezelf

Q35 : Vertel ons nu wat meer over jezelf

- Meisje
- Jongen

Q36 : Hoe oud ben je ?

- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- Ik weet het niet
- Andere

Sectie 13: Een aantal vragen over je leven buiten de Gemeenschapsinstelling

Q37 : Welk onderwijstype heb je gevolgd? (je laatste school)

- Gewoon lager onderwijs
- Buitengewoon lager onderwijs
- Gewoon algemeen secundair onderwijs
- Gewoon technisch secundair onderwijs
- Gewoon beroepsonderwijs
- Gewoon kunstonderwijs
- Buitengewoon secundaire onderwijs
- Alternerend secundair onderwijs
- Onderwijs voor sociale promotie
- Hoger onderwijs (universiteit of hogeschool)
- Thuisonderwijs
- Ik ging niet naar school
- Andere
- Ik weet het niet

Q38 : Werd je mening gevraagd voor de keuze van je studie (richting) ?

- Ja
- Nee

Q39 : Heb je je getuigschrift basisonderwijs behaald ?

- Ja
- Nee
- Ik begrijp de vraag niet

Conclusies

- Ik weet het niet

Q40 : In welke klas zat je vóór je plaatsing in de Gemeenschapsinstelling ?

- 1e leerjaar
- 2e leerjaar
- 3e leerjaar
- 4de leerjaar
- 5de leerjaar
- 6de leerjaar
- 1e jaar secundair
- 2e jaar secundair
- 3e jaar secundair
- 4e jaar secundair
- 5e jaar secundair
- 6e jaar secundair
- Ik ging niet naar school
- Ik weet het niet
- Andere

Q41 : Met wie woon je samen buiten de Gemeenschapsinstelling ? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- Mijn vader
- Mijn moeder
- Mijn broers of zussen
- Andere familieleden

- Een pleeggezin
- Met andere kinderen in een jeugdhulpinstelling
- Ik woon ergens anders

Q42 : Heeft je gezin een auto, een bestelwagen of soortgelijk voertuig ?

- Nee
- Ja, één
- Ja, twee of meer

Q43 : Heb je buiten de Gemeenschapsinstelling een eigen kamer?

- Ja
- Nee

Q44 : Hoeveel computers heeft jouw gezin (tablets meegerekend, maar videospelletjes of smartphones NIET)

- 0
- 1
- 2
- 3 of meer

Q45 : Hoeveel badkamers (met een douche of een bad) zijn er in jouw woning ?

- 0
- 1
- 2
- 3 of meer

Q46 : Heeft je gezin een vaatwasmachine ?

- Ja
- Nee

Q47 : Hoeveel keer ben je het afgelopen jaar samen met je gezin op vakantie geweest buiten België ?

- Ik ben niet met mijn gezin op vakantie geweest buiten België
- Eén keer
- Twee keer
- Drie keer of meer

Q48 : Hoeveel slaapkamers zijn er in jouw woning ?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 of meer

Q49 : Zijn er momenten waarbij je gezin haar water-, gas-, en/of electriciteitsfacturen niet kan betalen?

- Nooit
- Soms
- Meestal
- Altijd
- Ik weet het niet

Sectie 14 :
Je gezondheid en welzijn binnen de Gemeenschapsinstelling

Q50 : Heb je iemand met wie je kan praten wanneer je je niet goed voelt (bijv. wanneer je stress ervaart, je niet goed kunt slapen, je nachtmerries hebt, je eetlust vermindert...)

- Altijd
- Meestal
- Soms
- Zelden
- Nooit

Q51 : Wat vind jij van je gezondheid?

- Zeer goed

- Goed
- Redelijk
- Niet zo goed

Q52 : Kan je een gynaecoloog zien wanneer je dat nodig hebt ?

- Ja
- Nee

Q53: Kan je een psycholoog / psychiater zien wanneer je dat nodig hebt ?

- Ja
- Nee

Q54 : Kan je de medische dienst zien wanneer je dat nodig hebt ?

- Ja
- Nee

Q55 : Ben je tevreden van je contact met de medische dienst ?

- Ja
- Nee
- Ik heb geen contact gehad met de medische dienst

Q56 : Hoe snel kreeg je een afspraak bij de medische dienst ?

- De dag zelf
- De dag erna
- Ik heb enkele dagen moeten wachten
- Ik heb een week moeten wachten
- Ik heb meer dan een week moeten wachten

Q57 : Heb je toegang tot de hygiëne / cosmetische producten die je nodig hebt?

- Ja
- Nee

Sectie 15

Je bent bijna aan het einde van de vragenlijst !

Sectie 16

Q58 : Hoe vaak ben jij de voorbije twee maanden gepest geweest ?

- Nooit
- 1-2 keer
- 2-3 keer per maand
- 1 keer per week
- Meerdere keren per week

Q59 : Hoe vaak heb jij de voorbije twee maanden meegedaan aan het pesten van andere jongeren op school ?

- Nooit
- 1-2 keer
- 2-3 keer per maand
- 1 keer per week
- Meerdere keren per week

Q60 : Hoe vaak ben jij de voorbije twee maanden betrokken geraakt in een gevecht ?

- Nooit
- 1-2 keer
- 2-3 keer per maand
- 1 keer per week
- Meerdere keren per week

Sectie 17 : Hoe voel je je ?

Q61 : Deze vraag dien je te beantwoorden aan de hand van een schaal om te meten wat je in het algemeen over je leven denkt. De score van '10', bovenaan de schaal, betekent dat je leven het best denkbare is. Onderaan de schaal,

betekent de score '0' dat je leven het slechtst denkbare is. Waar situeer je jezelf op deze schaal over het algemeen beschouwd ?

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Q62 : Over het algemeen beschouwd, hoe voel je je nu ?

- Heel gelukkig
- Gelukkig
- Niet zo gelukkig
- Helemaal niet gelukkig

Q63 : Ik heb genoeg tijd voor mezelf.

De score van '10', bovenaan de schaal, betekent dat je vindt dat je helemaal genoeg tijd voor jezelf hebt. Onderaan de schaal, betekent de score '0' dat je vindt dat je helemaal niet genoeg tijd voor jezelf hebt. Waar situeer je jezelf op deze schaal ?

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Q64 : Heb je over het algemeen zelfvertrouwen ?

- Altijd
- Meestal
- Soms
- Zelden
- Nooit

Q65 : Wanneer je een probleem hebt, voel je je dan over het algemeen in staat om jezelf te behelpen ?

- Altijd
- Meestal
- Soms
- Zelden
- Nooit

Q66 : Voel je je over het algemeen veilig ?

- Altijd
- Meestal
- Soms
- Zelden
- Nooit

Q67 : Hoe voel jij je als je aan je toekomst denkt ?

- Heel gerust
- Gerust
- Ik denk niet aan mijn toekomst
- Ik heb schrik
- Ik heb veel schrik

Q68 : Je hebt gedaan met de vragenlijst. Als je er nog opmerkingen over hebt, kan je dat hier schrijven:

Sectie end

Als je klaar bent mag je de tablet op de hoek van de tafel leggen. Een begeleider zal ze komen ophalen. Alvast bedankt om stil te blijven totdat iedereen klaar is.

Bedankt voor je hulp ! Je hoort snel van ons met de eerste resultaten !

Niet behandelde vragen :

**Ik heb genoeg tijd om mijn huiswerk of ander werk voor school te maken :
Helemaal akkoord ; Akkoord ; Niet akkoord ; Helemaal niet akkoord**

De resultaten van deze vraag moesten samen worden behandeld met de vraag over de toegang tot een geschikte plaats om huiswerk te maken (vraag 19), die wegens het technische probleem onbruikbaar was geworden. Bovendien hebben de onderzoekers bij het opstellen van de vragenlijst niet voor ogen gehouden dat bij sommige soorten plaatsingen kinderen (nog) niet of niet meer naar school gingen. Derhalve werd besloten deze vraag niet te behandelen.

Er was een advocaat aanwezig tijdens de uitspraak van jouw vonnis: Ja, altijd; Ja, soms; Nee

Bij het contextualiseren van de gegevens met de professionals werd duidelijk dat deze vraag waarschijnlijk verkeerd zou kunnen zijn geïnterpreteerd door de kinderen, en meer bepaald dat er verwarring zou zijn geweest tussen de rechtszitting, waar de advocaat gewoonlijk aanwezig is, en de openbare zitting, waar de advocaat niet aanwezig is. Daarom werd besloten de resultaten niet te verwerken, aangezien de betrouwbaarheid ervan in twijfel werd getrokken.

Affiche GI

NCRK
Nationale Commissie
voor de Rechten van het Kind

Studie "Rechten van jongeren geplaatst in een Gemeenschapsinstelling"

Wat?
Een studie over de mate waarin de rechten van kinderen en jongeren worden gerespecteerd

Wanneer?
5 oktober 2018

Hoe kan jij ons helpen?
Door op een tablet een aantal vragen over jouw rechten te beantwoorden

Waarom jullie?
Alle jongeren hebben dezelfde rechten, of je nu in een gemeenschapsinstelling zit of niet

Hoe lang duurt dit?
Ongeveer één lesuur

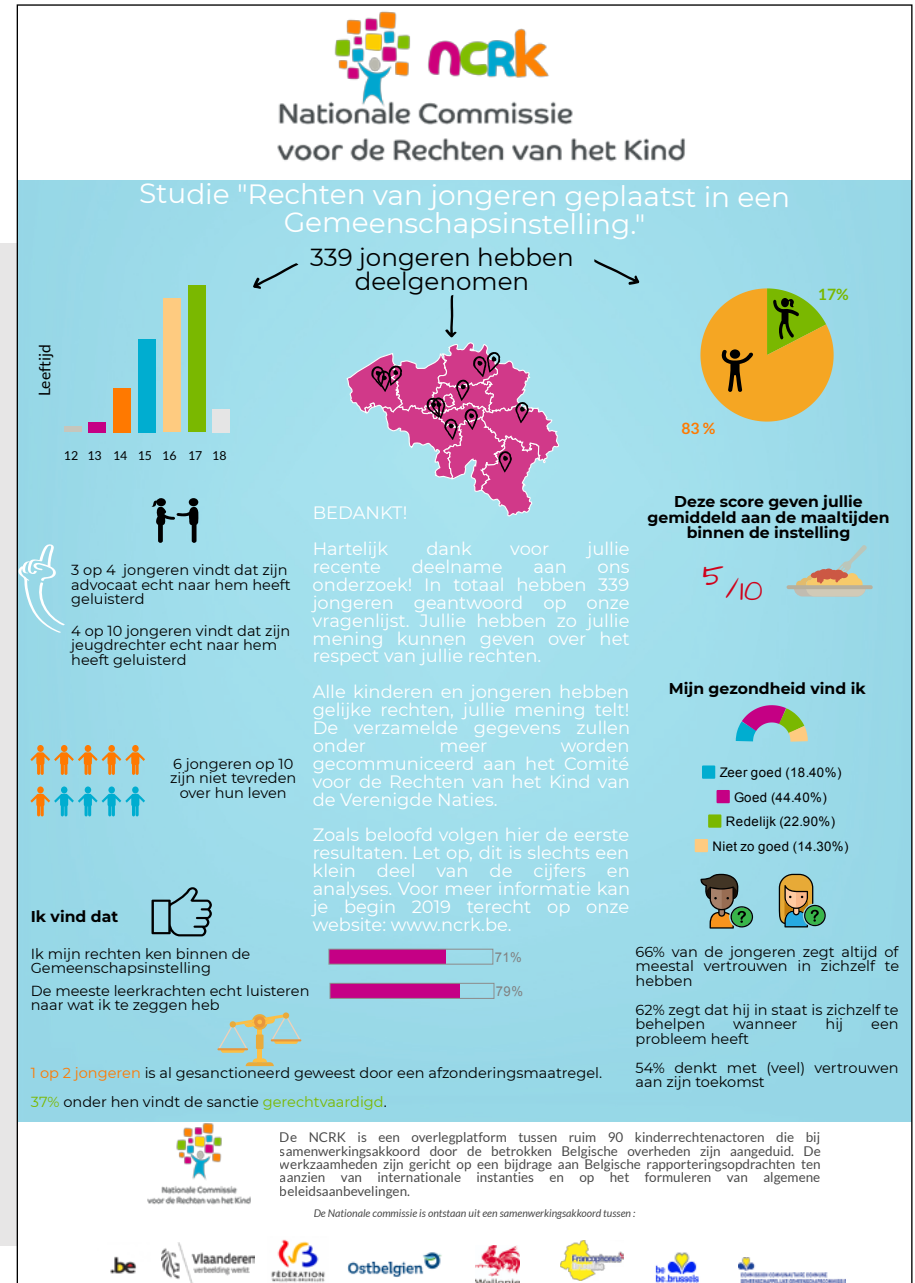
Bedankt !

De NCRK is een overlegplatform tussen ruim 90 kinderrechtenactoren die bij samenwerkingsakkoord door de betrokken Belgische overheden zijn aangeduid. De werkzaamheden zijn gericht op een bijdrage aan Belgische rapporteringsopdrachten ten aanzien van internationale instanties en op het formuleren van algemene beleidsaanbevelingen.

De Nationale commissie is ontstaan uit een samenwerkingsakkoord tussen:

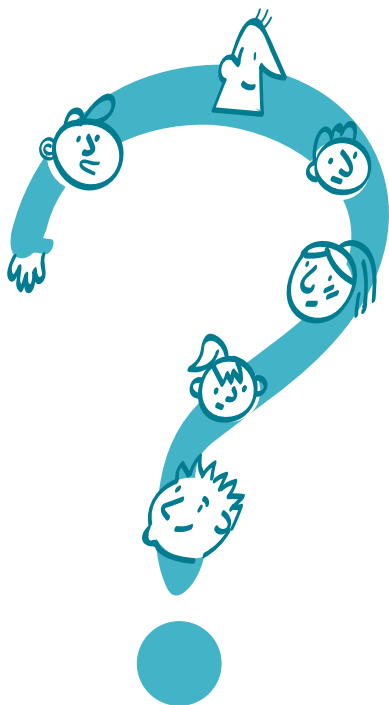
be Vlaanderen
FEDERATION
Ostbelgien
Wallonie
Vlaamse Gemeenschap
Brussels Gewest
Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind

Feedback GI

Wie is wie?

De gesprekken gevoerd ter aanleiding van de contextualisering van de resultaten van de studie waren bijzonder leerrijk. Hierbij hadden wij de eer te kunnen rekenen op de rijke ervaring van een zeer diverse reeks deskundigen. De persoonlijke en/of professionele achtergrond van elk van hen heeft weliswaar een invloed op zijn of haar kijk op de samenleving. Daarom wensen wij u 'onze' experts graag voor te stellen:

De kinderen die geplaatst zijn in een GI/IPPJ.

Met hun persoonlijk levensverhaal en ervaringen zijn de kinderen die hebben deelgenomen aan de gegevensverzameling alsook diegenen die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van de vragenlijst, onze grootste deskundigen. Het is vooral hun stem die doorheen deze publicatie weerklinkt.

Liesbet Bex

Liesbet Bex is na haar studies aan de KU Leuven gestart aan de balie in Hasselt, waar ze een achttal jaren als advocate werkzaam is geweest. Vervolgens zette ze haar carrière verder bij het Openbaar Ministerie, waar ze als substituut acht jaar actief was in Tongeren. Sedert 13 jaar bekleedt zij nu de functie van jeugdrechter in het Gerechtelijk Arrondissement Limburg, afdeling Hasselt.

Geert Bots

Van opleiding is Geert Bots maatschappelijk werker en licentiaat in de Criminologie. Na zijn studies is hij als maatschappelijk werker en opvoeder beginnen werken in de Gemeenschapsinstelling te Mol, om er na zes jaar pedagogisch directeur te worden. De laatste vier jaren vervult hij de functie van Algemeen

Directeur. Hij werkt daar nu al 18 jaar en vind dit een boeiende job. Hij streeft ernaar om op een andere manier invulling te geven aan de plaatsing en die betekenisvoller te kunnen maken voor de jongere. Hij is van nature positief ingesteld en vindt het belangrijk om naar kansen te kijken en ervoor te zorgen dat de jongeren niet worden weggezet van de maatschappij maar eerder dat ze er echt in worden betrokken.

Benoît Botterman

Benoît Botterman is criminoloog van opleiding. Hij begon zijn carrière als opvoeder in de IPPJ van Fraipont en werd daar in 2004 afdelingshoofd van de open afdeling. Hij is sinds 2010 attaché bij de directie en is in dit kader administratief verantwoordelijke.

Xavier Detry

Xavier Detry is opvoeder van opleiding. Hij begon zijn loopbaan bij de IPPJ van Fraipont in 2002. Hij is 15 jaar terreinwerker geweest en is er de laatste vier jaar afdelingshoofd in de open afdeling.

Christian Fallone

Christian Fallone volgde een artistieke koers, gekoppeld aan een late opleiding tot gespecia-

liseerd opvoeder. Sinds 2007 realiseert hij radio-ontmoetingen: de roadbooks in het kader van een *Service d'aide en milieu ouvert* - AMO (een open begeleidingsdienst), voor adolescenten die in verschillende instellingen geplaatst zijn. Zo leggen zij, dankzij dit project, contacten met de AMO en proberen zij, dankzij de verspreiding van de meningen en belevenissen van deze jongeren, een vorm van realiteit te illustreren van deze vaak gekwetste adolescentie, en van de pedagogische relatie die hen aan elkaar linkt. Christian bezoekt ook scholen die toekomstige maatschappelijk werkers opleiden (sociaal assistenten en gespecialiseerde opvoeders) om hen bewust te maken van de verschillende mechanismen die de band tussen de maatschappelijk werker en de begunstigde kunnen ondermijnen.

Jean-Luc Haentjes

Jean-Luc Haentjes is van opleiding gespecialiseerde opvoeder. Bijna 10 jaar lang heeft hij met passie gewerkt in de sector van de handicap en van de zogenaamd 'moeilijke' jeugd. Zijn positieve ervaringen tijdens zijn militaire dienst en zijn passie voor lesgeven brachten hem ertoe bij de Rijkswacht aan de slag te gaan met als bedoeling daar opleider te worden. Hij begon met patrouilles en voerde daarna zijn eerste gerechtelijke onderzoeken uit. Meer dan 20 jaar later werkt hij bij de gerechtelijke directie van de politiezone Brussel-Noord en is hij deeltijds opleider geworden. Hij is zich bewust van de kloof tussen de politie en de jongeren, de moeilijkheden bij de uitwisselingen en de soms, zelfs vaak hachelijke verstandhouding...

Eric Janssens

Eric Janssens is papa van drie kinderen, wat essentieel is in het werk dat hij doet! Hij studeerde rechten, maar zijn voornaamste roeping is het onderwijs. Vanaf het begin van zijn universitaire loopbaan vertoonde hij een sterke interesse voor de jeugdmagistratuur. Hij begon in 1989 als Substituut-procureur des Konings bij het parket van Nijvel en is gespecialiseerd in jeugdrecht. Sinds 2007 is hij eerste Substituut-procureur des Konings bij het parket van Waals-Brabant.

Het parket is voor hem de toegangspoort tot de gerechtelijke wereld. Hij had de kans om een echt multidisciplinair team te vormen. Hij doet zijn werk al meer dan dertig jaar met passie. Hij houdt van veldwerk, de ervaring, de hoorzittingen. Hij heeft een sterk associatief engagement, zoals voor 'Amarrage', een jeugdhulpdienst die jongeren van 3 tot 18 jaar die in hun familiale omgeving in gevaar verkeren, opvangt en begeleidt. Hij was gedurende twee termijnen voorzitter van de Unie van Jeugdrechters en zetelt nog steeds in het Bureau ervan. Hij had het geluk op te groeien in een sociale buurt, wat hem een grote wil gaf om niet stil te blijven zitten.

Seyfi Kumlu

Seyfi Kumlu is psycholoog van opleiding. Hij begon zijn loopbaan in de jeugdzorg met een bijzondere belangstelling voor jeugddelinquentie. Sinds 2009 is hij attaché bij de directie en pedagogisch verantwoordelijke van de gesloten observatie- en oriëntatieafdeling (SOORF) van de IPPJ van Fraipont.

Céline Malaise

Céline Malaise is klinisch psycholoog. Zij begeleidt jongeren die geplaatst zijn in de IPPJ van Fraipont, waar stormachtige periodes plaats maken voor mooie opklaringen, waar kwellingen en rust naast elkaar bestaan, waar kwalen woorden worden, waar denken genezing mogelijk maakt, waar actie betekenis krijgt, waar zij elke dag de hoop koestert de innerlijke ruimte van jongeren te bedaren, die vaak bewoond wordt door haat, onbegrip, weerspanning of gevoelens van onrechtvaardigheid. Hier liggen de missties die haar ten diepste drijven.

Magda Massoels

Magda Massoels heeft 20 jaar in het werkveld gestaan in diverse settings zoals onder andere de bijzondere jeugdhulp of de Centra Algemeen Welzijnswerk, met altijd als rode draad kwetsbare gezinnen, kwetsbare jongeren. Zij maakt daarna de overstap als verantwoordelijke van de GI van Mol, waar zij negen jaar aan de slag gaat tussen de jongeren. Sinds 2016 is zij afdelingshoofd voor de zeven campussen van de GI en het Vlaams detentiecentrum bij het Agentschap Opgroeien. Zij werkt er beleidsvoorbereidend en probeert op alle campussen en overal op dezelfde manier stappen vooruit te zetten in kwaliteit en in verbetering.

Nathalie Monquignon

Nathalie Monquignon is in 1989 in dienst getreden bij het Ministerie van de Franse Gemeenschap en is sinds ongeveer 20 jaar (1998) werkzaam bij de *Administration générale de l'Aide à la jeunesse*.

Iets meer dan twaalf jaar geleden werd zij onderwijnsinspecteur bij de dienst IPPJ. Sinds 2018 is zij directeur van de coördinatie en de inspectie van de *IPPJ en de Équipes mobiles d'accompagnement* (EMA).

Thierry Moreau

Thierry Moreau is doctor in de rechten, buitengewoon hoogleraar aan de UCLouvain en reeds meer dan 30 jaar advocaat in België. Hij doceert aan de universiteit en beoefent de advocatuur op het gebied van kinderrechten, jeugdwelzijns- en jeugdbeschermingsrecht, strafrecht, gevangenisrecht en ethiek. Hij is directeur van het *Centre interdisciplinaire des droits de l'enfant*, dat onderzoekers van verschillende Franstalige Belgische universiteiten en NGO's die gespecialiseerd zijn in de rechten van het kind, samenbrengt. Na gedurende meer dan 20 jaar lid en vervolgens voorzitter te zijn geweest van de Commissie voor deontologie van de jeugdbijstand van de Franse Gemeenschap van België, is hij thans voorzitter van de Adviescommissie betreffende het Detentiecentrum voor uit handen gegeven minderjarigen. Hij is tevens voorzitter van de Raad voor Tuchtrechtelijk Beroep van de Nationale Psychologencommissie. Hij wordt regelmatig als deskundige op zijn vakgebied geraadpleegd door politieke instanties. Hij heeft verscheidene boeken en artikels over deze onderwerpen geschreven.

Johan Put

Johan Put is gewoon hoogleraar aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de KU Leuven, verbon-

den aan het Instituut voor Sociaal Recht en het Leuvens Instituut voor Criminologie. Hij is verantwoordelijk voor onderwijs, onderzoek en dienstverlening in het jeugdbeschermingsrecht en het sociaal- en welzijnsrecht en betrokken in diverse interdisciplinaire en interuniversitaire onderzoeksprojecten (Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin; Jeugdonderzoeksplatform; Kenniscentrum Kinderrechten).

Hij is redactielid van verscheidene tijdschriften (o.a. *Youth Justice* en het Tijdschrift voor Sociaal Recht) en hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Jeugd- en Kinderrechten.

Johan Put is sinds 2012 eveneens assessor bij de Afdeling Wetgeving van de Raad van State.

Isabelle Ravier

Isabelle Ravier is sociologe en doctor in de criminologie, hoofd van het onderzoek bij het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) en hoogleraar criminologie aan de UCLouvain. Zij werkt rond de sociale reactie op jeugddelinquentie, bv. de evolutie van de cijfers van jeugddelinquentie geregistreerd in België, de beslissingen van de jeugdrechtbanken, de jeugdrechtmodellen, enz. Zij is ook geïnteresseerd in de ervaringen van rechtssubjecten, voornamelijk jongeren en gezinnen, in hun contacten met sociale, gerechtelijke en penitentiaire instellingen. Zij heeft verschillende werken verricht in verband met de armoedeproblematiek. Zij houdt zich momenteel bezig met partnergeweld, en meer in het bijzonder met de behandeling van dit probleem door het strafrechtelijk systeem.

Roel Reubens

Roel Reubens is 11 jaar werkzaam geweest bij de vzw Minor Ndako, waarvan vijf jaar als begeleider voor niet-begeleide minderjarigen die zelfstandig gaan wonen en nadien zes jaar als coördinator. Sinds drie jaar is hij werkzaam als beleidsmedewerker bij vzw Cachet, een organisatie door en voor jongeren met ervaring in de integrale jeugdhulp. Hij werkt er op projecten rond geestelijke gezondheidszorg van jongeren en jeugdzorg in het algemeen.

Inge Schoevaerts

15 jaar geleden stapte Inge Schoevaerts voor het eerst het Kinderrechtencommissariaat binnen. Als sociaal assistent ging haar interesse steeds uit naar de combinatie van het maatschappelijk werk met de juridische wereld. In die beide werelden vond zij verklaringen en oplossingen voor situaties van onrecht. Combineer dit met een sterke affiniteit voor kinderen en jongeren en de stap van het Justitiehuis waar zij toen werkte, naar het Kinderrechtencommissariaat toe is niet verwonderlijk.

De thema's jeugdhulp en jeugdrecht werden haar specialiteit. Een bijzondere interesse is steeds gegaan naar de groep jongeren die niet altijd aansluiting vinden met de samenleving, die (overlevings)gedrag stellen dat de maatschappij als norm-afwijkend beschouwt. In 2017 aanvaardde zij dan ook graag de opdracht om binnen het Kinderrechtencommissariaat een Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties uit te bouwen. Vanuit een maatschappelijke kijk 'het gewone' binnenbrengen in 'ongewone' settings

zoals besloten instellingen en toezien op hoe hun rechten vorm krijgen, vormde een heuse uitdaging. Blijven geloven in kansen creëren voor jongeren, verwonderd zijn over wat jongeren reeds in hun jonge leven moeten incasseren en hun veerkracht zijn voor haar de drijfveren in dit werk.

Deborah Unger

Deborah Unger studeerde rechten aan de *Université Libre de Bruxelles*, een studie die zij aanvulde met een extra master in mensenrechten aan de *Facultés Saint-Louis*. Zij is haar loopbaan begonnen als advocaat aan de balie te Luik, waar zij zich heeft verdiept in het vreemdelingenrecht en het jeugdrecht. De jeugd en niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBM) zijn de twee domeinen waarin zij vandaag nog steeds werkzaam is in Brussel. Zij is momenteel belast met de begeleiding van NBM en is mede voorzitter van de Commissie Kind en Jeugd van de Mensenrechtenliga.

Benoit Van Keirsbilck

Benoit Van Keirsbilck heeft een opleiding als maatschappelijk werker en in kinderrechten; hij is directeur van *Defence for Children International* (DCI) België en voormalig voorzitter van het Internationale Uitvoerend Comité van DCI. Hij is één van de oprichters van het *Centre interdisciplinaire des droits de l'enfant* (CIDE) dat academische opleidingen organiseert en onderzoek voert op het gebied van kinderrechten. Tenslotte is hij hoofdredacteur van het *Journal du droit des jeunes* (België) en lid van het Begeleidend

Comité van de Wereldwijde VN-studie '*Children deprived of liberty*'.

Benoit is tevens één van de 18 experten van het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties dat waakt over de inwerkingstelling van het VN-Verdrag inzake Kinderrechten door zijn Lidstaten.

Elke Van Wayenberghe

Elke Van Wayenberghe is van opleiding maatschappelijk werker en sinds 1998 werkzaam bij het toenmalige 'Agentschap voor Bijzondere Jeugdbijstand'. Haar loopbaan startte als consulente voor de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand. Bij de opstart van de integrale jeugdzorg in 2014 werkte zij (heel) even als jeugdhulpregisseur bij de toegangspoort. Eind 2014 ging ze dan aan de slag als klachtenbehandelaar bij JO-lijn.

De JO-lijn is de informatie en klachtenlijn van de afdeling Jeugdhulp van het Agentschap Jongerenwelzijn van de Vlaamse Overheid. In 2019 fuseerde dit agentschap met Kind&Gezin, sindsdien heten zij het Agentschap Opgroeien. JO-lijn vangt klachten op van jongeren en ouders betrokken bij jeugdhulp. JO-lijn helpt samen met de melder om het ongenoegen te verduidelijken en op een verbindende en oplossingsgerichte manier uit de hulpverleningsimpasse te komen. JO-lijn voert zelf onderzoek en in kader van ongenoegen over een voorziening zal zij opdracht geven aan de afdeling Zorginspectie.

Ben Veltjen

Ben Veltjen studeerde aan de Sociale School He-

verlee. Na zijn studies in 2001, gaat hij meteen aan de slag bij de Gemeenschapsinstelling De Kempen, op Campus De Hutten in Mol. Hij blijft er negen jaar werkzaam als begeleider. Vanaf 2010 wordt hij Campusverantwoordelijke op Campus de Markt. Na zes jaar verlaat hij Campus de Markt om zijn rol als Campusverantwoordelijke verder te zetten op Campus de Hutten, waar hij tot vandaag actief is. Ben leidt voor beide campussen het Expertenteam rond het Decreet Rechtspositie van de Minderjarige, dat zich buigt over onderwerpen zoals de rechten van de jongeren, privacy en participatie binnen de GI.

Juan Verlinden

Juan Verlinden houdt zich al bijna vijftientig jaar bezig met commerciële en familiale geschillen en heeft zich gespecialiseerd in de verdediging van jongeren en hun rechten voor de rechtbank. Hij wilde zijn kennis van conflicten ten dienste stellen van een nieuwe minnelijke methode om conflicten op te lossen: bemiddeling. Zijn beroep van advocaat werd dus aangevuld met dat van bemiddelaar. Hij is nu als bemiddelaar in familiale-, burgerlijke en handelszaken erkend door de Belgische Federale Bemiddelingscommissie. Als opleider treedt hij op bij Ifomène (*Institut de formation à la médiation et à la négociation - Institut catholique de Paris*), bij Avocat.be, bij de *Chambre francophone des notaires* en bij de *École nationale des travailleurs sociaux spécialisés in Dakar*. Hij treedt ook van tijd tot tijd op in het kader van opleidingen die worden georganiseerd door het IMEF (*Institut de médiation dans l'espace francophone*), door GEMME France (de Europese groep van magistraten voor bemiddeling) en aan de Universiteit van Sherbrooke in Montréal.

Chloé Zimmer

Chloé Zimmer is juriste van opleiding en heeft ook een bachelor in de filosofie. Zij was drie jaar advocaat in jeugd- en familierecht aan de balie van Brussel en is nu pedagogisch coördinator van de vzw TADA (ToekomstAtelierDel'Avenir), die de toekomstperspectieven van sociaal kwetsbare jongeren wil verbeteren. Het is een leer-netwerk dat de burger en het bedrijfsleven betreft bij de emancipatie en integratie van sociaal kwetsbare jongeren en hun omgeving. Zij maakt deel uit van de Commissie Kind en Jeugd van de Mensenrechtenliga.

De auteurs

Anne Bourgeois

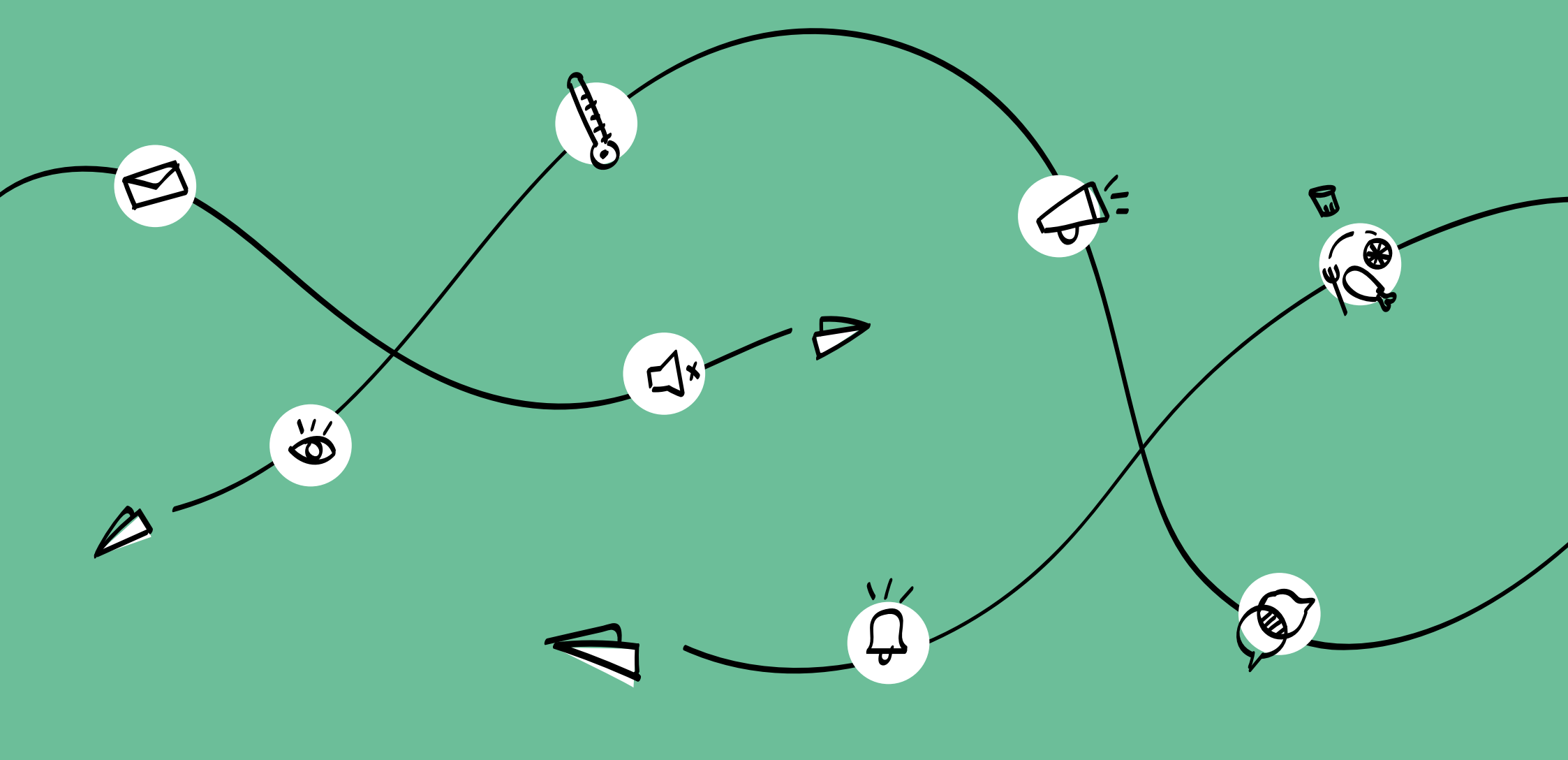
Anne Bourgeois is sinds begin 2018 projectverantwoordelijke bij de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Vanaf haar inwerkingtreding wordt zij ondergedompeld in de specifieke studies - en vele andere projecten! Voor haar aankomst in de kinderrechtensector is zij tien jaar werkzaam geweest in de Belgische sector van alternatieve (gerechtelijke) sancties, zowel in de structurering en uitvoering van autonome werkstraffen en dienstverlening voor volwassenen als in de bemiddeling voor volwassenen en minderjarigen. Zij is altijd geïnteresseerd geweest in de (soms structurele) redenen achter moeilijke levenslopen en de reactie die wij daarop als samenleving geven, maar ook de deelname aan vernieuwende en ambitieuze projecten zoals deze studie spreekt haar bijzonder aan. Steeds weer blijft zij verrast door de bijzonder rijke insteek die jongeren en kinderen hebben wanneer naar hun mening gevraagd wordt en ook in dit project is ze hen zeer dankbaar voor hun openheid en bereidwilligheid met hen in gesprek te gaan. Ze is er nog steeds niet uit wie van de jongeren of de volwassenen het meest van elkaar leert...

Karen Van Laethem

Sinds oktober 2016 is Karen Van Laethem voorzitter van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Zij krijgt de uitdagende gelegenheid om haar mandaat aan te vatten met de coördinatie van de Belgische staatsrapportering aan het VN-Kinderrechtencomité en verdiept zich dusdanig in het Belgische kinderrechtenlandschap. Van meet af aan is zij zeer enthousiast over de specifieke studies van de NCRK. Samen met haar collega's heeft zij vooral genoten van de ontmoetingen met de kinderen geplaatst in een GI/IPPJ. Hun getuigenissen blijven haar bij, alsook de rijkdom aan ontmoetingen met de kinderen en alle professionals die in dit domein werkzaam zijn.

Haar grondige kennis van de mensenrechten en in het bijzonder van de rechten van het kind, die zij onder meer heeft verworven dankzij haar ervaringen bij het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties in Genève, tijdens drie jaar in Haïti voor de stabilisatiemissie van de Verenigde Naties (MINUSTAH), en in de academische sector (Vrije Universiteit Brussel, Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, UC Leuven Limburg) hebben het mogelijk gemaakt om voorliggende studie diep te verankeren in de kinderrechten. Zij oefent haar job met passie uit en put veel energie uit de menselijke relaties die in dit kader ontstaan.

Nationale Commissie
voor de Rechten van het Kind

De Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind is een overlegplatform tussen ruim 90 kinderrechtenactoren die bij samenwerkingsakkoord door de betrokken Belgische overheden zijn aangeduid. Zij bestaat uit vertegenwoordigers van de Belgische overheden en uit leden van het maatschappelijk middenveld. Haar werkzaamheden zijn gericht op een bijdrage aan Belgische rapporteringsopdrachten ten aanzien van internationale instanties en op het formuleren van algemene beleidsaanbevelingen.

De Nationale Commissie is ontstaan uit een Samenwerkingsakkoord tussen:

